

HET ANKER WORDT GELIGT

**Brieven vanuit de hele wereld
van J.C. baron van Haersolte
1824 - 1834**

M.L. Hansen (ed.)

HET ANKER WORDT GELIGT
Brieven vanuit de hele wereld van J.C. baron van Haersolte
1824 - 1834

© Uitgegeven door STRENG, Epe 2007

Alle rechten voorbehouden. Niets aan deze uitgave mag op enige manier verveelvoudigd of openbaar gemaakt worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
I. Brieven van den Hoogwelgeboren Heer J.C. van Haersolte	9
A. Reis rondom de Wereld met het Fregat “de Maria Reigersbergen” 1 Augustus 1824 - 25 September 1826	9
B. Middellandsche Zee, aan boord van de Brik “Echo” Juni 1827 - 20 October 1830	48
C. Belgische Onlusten, aan boord van de Brik “Echo” 22 October 1830 - 18 December 1831	94
Aan boord van de Brik “de Pelikaan” Januari - half Februari 1832	113
Aan boord van het Wachtschip “de Kenau Hasselaar” half Februari - half Maart 1832	115
Aan boord van de Korvet “Triton” 21 Maart 1832 - 11 December 1833	117
D. Middellandsche Zee, aan boord van de Korvet “Triton” Jaar 1834	144
II. Brieven van den WelEdelGeboren Heer J.F. Hora Siccama	156
III. Brief van den WelEdelGeboren Heer W. Hora Siccama	160
Gebruikte afkortingen en literatuur	161
Index	162

Inleiding

Johan Christiaan van Haersolte (1809-1881) werd geboren als zoon van Coenraad Willem Anthony baron van Haersolte tot Haerst en Louise Christine Egbertine Françoise Hora Siccama. Hij was het derde kind en hij woonde met zijn ouders en zijn vele broers en zusters in een groot huis aan de Melkmarkt van Zwolle.¹ Zijn vader bezat ook het buitenhuis De Doorn, vlak bij Zwolle, maar hij noemde zich ‘tot Haerst’ naar het in 1805 afgebroken familiestamhuis. De stamboom van de adellijke familie Van Haersolte voert terug tot in de veertiende eeuw toen een van de voorouders zich in Zwolle vestigde. In de familie kwamen vele bestuurders voor, zoals drosten, diplomaten, leden van de Staten-Generaal en hoge militairen. De grootvader van Johan was lid van de Nationale Vergadering en accessor van Overijssel geweest, Johans vader brak met de traditie en werd rechter.²

Op de jeugdige leeftijd van vijftien jaar vertrok Johan van Haersolte naar zee, een in de familie Van Haersolte ongebruikelijke beroepskeuze. Waarschijnlijk was hij op het idee gebracht door zijn oom Wiete Hora Siccama, een ervaren scheepskommandant in dienst van de marine. Johan bereikte in de loop van zijn tienjarige carrière bij de marine (van 1824 tot 1834) de rang van luitenant ter zee 2e klasse.

De eerste reis van Johan was tevens de omvangrijkste, via de kust van Guinea zeilde hij naar Zuid-Amerika, om Kaap Hoorn, hij stak de Stille Zuidzee over naar Oost-Indië en voer langs Kaap de Goede Hoop naar huis. Dat hij zijn ogen uitkeek hoeft geen betoog. Over vreemde volken en eigenaardige gewoonten schreef hij vele brieven naar huis, brieven waarin ook het zeemansleven uitgebreid aan bod komt. Hoewel de toon van zijn correspondentie van optimisme getuigt, belichten de feiten de minder prettige kanten van de reis. De gevolgen van de politieke ontwikkelingen en de ontberingen waren allerm minst plezierig. Johan was getuige van de laatste pogingen van de Spanjaarden hun Zuid-Amerikaanse koloniën te behouden, en in de opstanden in Oost-Indië tegen zijn vaderland verloor hij vrienden en collega's. De slachtoffers van de oorlogen raakten hem echter minder dan de slachtoffers door ontbering en ziekte, velen zag hij sterven. In Oost-Indië werd hij ook doodziek en hij hield er een toenemende doofheid aan over.

De wereldreis duurde twee jaar. Na bijna een jaar in Nederland te zijn gebleven vertrok Johan voor een tweede reis, de bestemming was de Middellandse Zee waar de marine met bewapende oorlogsschepen bescherming bood aan koopvaardijsschepen omdat de strijd van de Grieken tegen de Turken de Middellandse Zee gevaarlijk maakte.

Vanuit de Middellandse Zee zeilde het schip rechtstreeks door naar Vlaanderen waar de Belgen hun vrijheid bevochten. Een week na Johans aankomst vond het grote bombardement van Antwerpen plaats. Vanuit de citadel en vanaf de schepen in de haven werden meer dan 16.000 granaten op de stad afgevuurd, de verwoesting was enorm. Het Nederlandse arsenaal en het depot brandden af. De Belgische weerzin tegen de Nederlandse koning werd onomkeerbaar nadat Leopold van Saksen-Coburg-Gotha in de zomer van 1831 de eed als koning der Belgen had afgelegd. De daarop volgende Nederlandse militaire campagne, bekend als de Tiendaagse Veldtocht, leidde tot een compromisvoorstel dat uit 24 artikelen bestond maar door de Nederlandse koning werd verworpen.³

Johan van Haersolte had het Belgische strijdtoneel inmiddels verlaten en vanuit zijn nieuwe ligplaats bij Texel kreeg hij te maken met het internationale handelsembargo waarbij Nederlandse havens door de Britse en Franse vloot werden geblokkeerd, om de Nederlandse koning tot aanname van de artikelen te dwingen. Hetgeen hij in het najaar van 1832 deed.⁴

In 1834 werd Johan van Haersolte nogmaals uitgezonden naar de Middellandse Zee om de ambassadeur naar Griekenland te begeleiden. Daarna nam hij ontslag uit dienst, waarschijnlijk

1 De laatste drie van de dertien kinderen werden tijdens de reizen van Johan geboren.

2 Gevers en Mensema, *De havezaten in Salland*, 426; NA 84 (1994), 63.

3 Janssens, *De helden van 1830*, 40-50.

4 Janssens, *De helden van 1830*, 40-50.

omdat hij te doof werd. In de politiek maakte hij een geslaagde tweede carrière: hij werd burgemeester van Zwollerkerspel, lid van Provinciale Staten van Overijssel en hij was enige jaren lid van de Tweede Kamer. In 1837 trouwde hij met Geertruid Agnes de Vos van Steenwijk en stichtte met haar een harmonieus gezin met negen kinderen.

Van Haersolte had een brede belangstelling. Van zijn wereldreis en van zijn laatste verblijf in de Middellandse Zee maakte hij verslagen⁵ en enige tekeningen en aquarellen. Hij had belangstelling voor de oudheid en had oog voor de natuur. Hij zocht schelpen, kocht een kakatoe en zette dieren op sterk water. Hij interesseerde zich voor de vrijheidsstrijd van de Grieken en verzamelde gegevens over de oorlogsvloot van Egypte. Hij maakte tekeningen van militaire lokaties in de Schelde en bewaarde een stukje van een Belgische vlag. Van een vriend ontving hij een stuk laken uit de jas die Van Speyk droeg toen hij in de lucht vloog.⁶ Johan stuurde zijn ouders meermalen buitenlandse waren, veel wijn en tabak, zijn oudste broer werd verblijd met een waterpijp, zijn moeder en zusters kregen sieraden, mandjes en beursjes, rozenolie en zijde toegestuurd.

Zijn zeeleven heeft Johan vastgelegd in een scheepsjournaal zoals zijn oom Wiete dat had aangeraden, een boek vol aantekeningen over weer en wind, vaartijden en positiebepalingen. Hij maakte 'minuten' van zijn brieven die hij vervolgens in het net overschreef. In later jaren heeft hij de correspondentie overgeschreven in één boek. Het wordt bewaard in het Historisch Centrum Overijssel, in het familiearchief Van Haersolte (237.1), inventaris nummer 391.

Het overgrote deel van de brieven schreef Johan van Haersolte aan zijn ouders, de brief van 8 juli 1833 was gericht aan zijn moeder, de brief van 4 tot 18 december 1824 was gericht aan zijn ouders, broers en zusters, de brieven van 18 oktober 1825 waren voor zijn broers Anton en Daan en zijn zus Betje, op 2 februari 1830, 19 februari 1832, 28 mei 1832, 19 november 1832, 2 juli 1833 en 17 juli 1833 schreef hij aan oudste zus Antje. In het brievenboek nam Johan van Haersolte ook twee brieven van zijn oom J.S. Hora Siccama en een brief van zijn oom W. Hora Siccama op. Het geheel omvat 277 beschreven en genummerde pagina's en een inhoudsopgave van de brieven.

In deze transcriptie is de indeling van Van Haersolte gehandhaafd maar de inhoudsopgave is niet getranscribeerd. Slechts enkele hoofdletters en komma's zijn veranderd omwille van de leesbaarheid. De oorspronkelijke paginanummering staat tussen vierkante haken. Aanvullingen van de tekst staan eveneens tussen vierkante haken of zijn in een voetnoot toegelicht..

Op de omslag van zijn brievenboek schreef Johan Christiaan van Haersolte:

*Brieven
van den
HoogWelGeboren Heer J.C. Baron van Haersolte.
als
Adelborst en Luitenant bij de Nederlandsche Marine
gedurende het tijdvak van
1 Augustus 1824 - 22 December 1834;
benevens
twee brieven van den WelEdelGeboren Heer J.F. Hora Siccama
van
11 Augustus 1825 en 3 Mei 1826.
en
een brief van den WelEdelGeboren Heer W. Hora Siccama van den
21 September 1821.*

⁵ Hansen, *Perrokieten en papagayen*; Hansen, *Schouwspelen*.

⁶ HCO FA Van Haersolte (237.1), inv. nr. 140.

I. Brieven van den Hoogwelgeboren Heer J.C. Baron van Haersolte

A. Reis rondom de Wereld met het Fregat “de Maria Reigersbergen”

1 Augustus 1824 - 25 September 1826

[2]

Aan boord van Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen”, liggende in 't Dok te Helvoetsluis, den 1sten Augustus 1824.

Waarde Ouders.

Heden morgen ontving ik de uwen met zeer veel vermaak, maar die twaalf gulden - die ik bij nicht Willink zou vragen - heb ik niet gekregen, daar nicht, zooals ik gehoord heb, al een dag of vier weg is, hetgeen ik niet wist. Nu heb ik eenige spaansche matten ingewisseld daar ik, tegen dat wij ergens binnenlopen, toch het tractement ontvang.

Vandaag is er de tijding gekomen dat wij ook naar de kust van Guiné gaan en wel naar S[in]t George d'Elmina.⁷ Zoo er nog iemand brieven daarnaar toe heeft, houd ik mij gerecommandeerd. Wij gaan ook naar China. De lijst van de plaatsen waar de schepen elkander wachten is hier al geschreven; ik weet ze niet, de eerste is de Pic.⁸ Zoodra de wind veranderd zeilen wij uit, hij is nog al gedurig west.

Verdeeling van de wachten is geschied; de oudste 1ste Luitenant heeft de wacht met de oudste 2de Luitenant en de oudste adelborst 1^e Klasse met de oudste adelborst 2^e Klasse.

Ik heb hem met de 1ste luitenant van Rooijers, de 2de luitenant Gichard en de adelborst 1^e Klasse Rink - dezelfde daar wij meede gereisd hebben van Alkmaar naar de Helder. Er zijn zoo gezegd 4 ploegen en 6 wachten in de 24 uur, elk van 4 uur; nu kunt gij dus nagaan om de hoeveel tijd ik de wacht heb - 4 uur de wacht en dan 12 uur vrij. Gij kunt gerust nog op deze antwoorden, daar de loods zegt: als hier eens eene weste wind begint, hij wel 14 dagen of een maand lang kan duren.

Ik zal nog een weinig aan Antje en zoo de tijd het mij toelaat ook aan Oostkamp schrijven. Herchert is reeds voor lang voorzien geweest van eenen brief. Ik hoop nog een brief van huis te ontvangen en hopende U in welstand over 3 jaar hier weer te zien, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Verzoeken complimenten aan Willem, broeders, zusters, etc. etc. en zoen Sanna en Agath voor mij.

[3]

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen” liggende ter rede van Texel den ...⁹ Augustus 1824.

Waarde Ouders.

De uwen van den 1sten dezer met extra veel genoeg ontvangen hebbende, wil ik u daarop antwoorden in hope kort hierop er een van u te ontvangen, daar er den 10^{den} dezer de monsterring zal plaats hebben en wij kort daarna uitzeilen. De Colonel is nog niet aan boord en zooals ik van den Overste vernomen heb, zal die niet voor den 8sten op den 9^{den} weer komen.

Nu wilde ik u eens vragen wat er U van denkt, het stil te laten lopen - namentlijk geen request te presenteren - en dan ontvang ik, elke keer als er uitbetaald wordt in een haven, het quart van mijn tractement en als ik dan weer in het land kom dan kan ik mijn afrekening, de overige $\frac{3}{4}$, ontvangen.

Aan dat $\frac{1}{4}$ heb ik genoeg, want zoodra als wij Kaap Horn om zijn begint het tafelgeld van 50 ropijen en als wij dan in de Oost komen, wordt dat daar terstond betaald, zoodat ik dan, als ik iets van nodig ben, daarvan kan koopen; dan ben ik meteen van dat gemaal af om te leenen etc. Antwoord mij daar dan op. Over dat tractement heb ik de schrijver gesproken en die zeide dat ik daarover moest requesteren, hetgeen ik eergisteren gedaan heb, zoodat ik dingsdag of woensdag antwoord verwacht.

Ik heb het nog wel getroffen met mijn kist, daar de beurtman op zij van de Maria gekomen is om te

7 Fort Sint-George was een van de veertien forten van het aan de Goudkust gelegen Elmina.

8 De Piek is de hoogste berg van het eiland Tenerife.

9 De dag is niet ingevuld.

lossen en de latten zijn er over. De tien gulden van B[eelaerds] heb ik dadelijk ontvangen, maar moest ze uitbetalen. Vijf gulden gamalinant¹⁰, voor zolang wij hier zijn en f 10.= voorschot en buiten dat nog f 30.=. Nadat wij de rekeningen opgeteld hadden, moest men f 30.= geven en geen f 20.=. Nu zal Beelaerds mij die andere f 10.= leenen, totdat ik mijn afrekening krijg. Ik heb de pijp ontvangen. Dat de trommel franco Amsterdam is, staat mij niet aan, daar indien die in Amsterdam weer niet gefrankeerd wordt, de beurtman die niet mede neemt maar hem laat staan. Wel waarschuwt hij dan den betrokkene en zoo die hem dan het geld geeft, neemt de volgende beurtman de trommel mede. Nu heb ik Stol gezegd dat hij dien schipper van de beurtman die donderdag van hier vaart, geld mede geeft voor het trommeltje, zoodat het dan met de beurtman [4] van dingsdag komt.

Ik zal dan maar geheel en al van de Clarinet afzien. De Muziekanten zijn 3 Clarinetten, 2 Hoorns, 1 Trompet, 1 Fluit, 1 Turksche trom, bekkens en 1 Schuiftrompet; 's avonds met zonne ondergang spelen zij.

Voor een dag of vier is de Pollux op de Rede gekomen, maar mijnheer Willink is in Helvoet al met verlof gegaan.

Ik heb hier een wasbaalletje gekocht en Papa heeft de goedheid gehad om het botertonnetje weer mede te nemen. In de brief staat van een tonnetje op de kermis gekocht, maar dat begrijp ik niet.

Wij doen nu nog geheele dagen de wacht; wij zijn onder ons zessen en hebben dan om de 6de dag de wacht van 's morgens 8 tot 's avonds 9 uur en dan des anderen dag morgen van 4 tot 8 uur. Daags voordat wij de wacht hebben, hebben wij Piket, dan gaan wij met de sloep naar de wal, etc.

Gedroogde snijboonen hebben wij ook en zuurkool, ingemaakte porselijn, prinsesse bonen, asperjes, rooije kool, aardappels, etc.

Dat Mevrouw Tengnagel die pakjes gelaten heeft, ben ik zeer blij om, daar zij mij zeer goed te pas komen. Misbruik maak ik er niet van; wij drinken alle morgen tegen 12 uur, onder ons negenen, eene flesch en om 11 uur koffij. 's Morgens om 6½ uur drinken wij koffij en om 8 uur thee met een boterham. 's Avonds tegen een uur of 9 eeten wij een boterham met koud vleesch van 's middags en om 6 uur drinken wij thee.

Die knul die mij heeft leren zwemmen - Rigter - is hier aan boord als matroos 1^e Klasse, hij gedraagt zich zeer wel. De schipper die hier aan boord is, is op 't punt van te trouwen met een meid die bij de Foreez, aan de Nieuwe markt, gewoond heeft; zij kende mij voort aan 't gezicht.

Vrijdag middag.

Van dezen morgen naar de Helder gaande, kwam ik Neef Willink tegen en toen ben ik naar Nicht gegaan, die aan de Helder logeerde.

Zondag is er eene groote partij aan boord. De officieren van de Zeeland en Pollux met de vrouwen, Nicht ook, alsmede nog eenige particulieren.

Verders weet ik u geen nieuws meer te schrijven en noem mij met de meeste eerbied uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

[4] Complimenten aan broeders en zusters, als mede aan alle kennissen.

Hiernevens is een brief voor Grootmama, bij de volgende gelegenheid voor Oom.¹¹

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen" liggende ter Reede van Texel, den 11^{den}
Augustus 1824.

Waarde Ouders.

Gisteren heb ik het mandje met veel genoegen ontvangen en vooral de bouillonkoekjes, waarvoor ik u wel vriendelijk bedank, als ook voor suiker, zakdoeken etc. De Wassenaar is eergistermiddag binnengekomen en wij hebben hun met 15 schoten begroet en hij ons weer met 13. Mijnheer Roest is er aan boord, maar ik heb hem nog niet gezien. De Colonel komt van dezer middag aan boord. De officieren en jonkers zijn allemaal aan boord. De Luitenants 1^e Klasse zijn: Kist, Muller, Koops, van Rooijen en de Luitenants 2^e Klasse Gichard, van Braam, Dumini, Singendonc benevens de 2de Luitenant van de

10 Gamelle: gemeenschappelijke tafel van de scheepsofficieren.

11 Waarschijnlijk zijn oom Wiete Hora Siccama.

Mariniers Proost. De Jonkers zijn Rink, Dibbets, Hardenberg en Velsberg van de 1^e Klasse. Den 13^{den} is het monsterring en dan zullen wij naar alle gedachten Maandag wel zeilen. Schrijft mij nog eens met de omgaande post.

Onze Equipage bestaat uit 295 man.

Ik heb antwoord op mijn request ontvangen, waarin mij gemeld werd dat de schrijver het trekken moest, hetgeen hij met het volgende kwart doen zal.

Nu weet ik wat *atja bamboes* is. Het is bambour dat zeer jong geplukt wordt en dan in azijn gelegd. Ik heb f 10.= voorschot moeten geven, namentlijk om op de Reede van te eten, daar het tafelgeld altijd een maand later komt, f 5.= gamalinant en f 30.= voorschot, want toen wij de rekeningen opstelden, hadden wij veel meer gekocht als voor die f 60.= van het Land en de f 20.= van elk. Daar die stort, die zijn demissie heeft, een f 250.= in voorschot van die f 60.= x 9 van het Land bij den schrijver heeft opgenomen, waar geen van allen iets van wist: toen alles gekocht is geworden. Nu kom ik te [5] kort, daar met allerhande kleinigheden etc. er een gulden of 8 weg is en de oppasser heeft 3 maanden voorschot gevraagd om schoensmeer, witsel etc. te koopen. Ik heb aan den schrijver gevraagd om mij dat tractement voor te schieten, maar die zei dat hij het niet doen kon. Nu zal ik morgen met de brief van Oom naar den Colonel gaan.

Ik heb een weinig ruimte in mijn kist gekregen door middel dat ik de sletze¹² en degen boven tegen dek in de hut opgehangen en de boeken op mijn plank in de hut geplaatst heb. De fluit en een weinig muziek heb ik in het kleine kistje, met eene verschoning linnengoed en nog wat kleinigheden. De kaarten heb ik met de koker ook boven tegen dek opgehangen.

Ik verwacht nog een brief van huis voordat ik vertrek en ik zal u nog een met de loods medegeven.

Er is geen tijd meer om meer te schrijven, maar noem mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Aan boord Z. M. Fregat "Maria Reigersbergen" liggende ter reede van Texel
den 15^{den} Augustus 1824.

Waarde Ouders!

Ik heb de uwen van den 10^{den} dezer met zeer veel genoegen ontvangen en zal zoo spoedig mogelijk antwoorden.

Den 13^{den} heeft de Admiraal ons gemonsterd en van daag was de zeildag bepaald, indien de wind maar goed was. Hij heeft hier een dag of 4 al om het westen gedraaid.

Voor een dag of 4 is Neef Rengers uit den Haag hier geweest met twee zonen. Ik was juist met de sloep aan de wal en toen riep Neef Rengers van de Pollux mij en vroeg of ik die vier Heeren wel kende? Ik zeide neen en zei neef, het zijn de Oude Rengers. 2 broers en Neef Adema - de zeeofficier - welke weet ik niet.

Van daag acht dagen heeft hier het diner plaats gehad. Vier Adelborsten Dibbetz, Velsbergen, Bealaerds en ik zijn er geweest. Wij zaten met ons 40 aan [6] tafel, waaronder Zandberg van de Nieuwe Markt - de officier - ook was. Ik heb tusschen hem en van Braam gezeten. Nicht Willink is er ook geweest. De partij is zeer goed afgelopen; om 7½ uur was de tafel gedaan en toen hebben wij tot 12 uur gedanst.

Het tonnetje heb ik in het mandje gevonden.

Ge moet veel complimenten van Rengers uit den Haag hebben, als ook van neef en nicht Willink.

Nu zal ik een woordje nog aan Papa schrijven. Ik heb niet gerequesteerd om mijn ¼, maar heb maar gevraagd wat er u van dacht, bijgeval dat ik requesteerde gelijk ik nu gedaan heb over mijn tractement. Als iets buitengewoons is geantwoord dat ik in het vervolg ook mijn tractement aan boord kon ontvangen. Colonel Courten heeft mij de 1ste Luitenant Coops gegeven om dat geld te beuren.

Over dat andere geld zal ik u zeggen, ik heb in plaats van 20 gulden, 30 gulden moeten bijleggen en daar ik nu maar 30 gulden had en daarvan mijn oppasser drie maanden voor het wasblikje en nog veel meer andere dingen heb moeten betalen, zoo is het dat ik te kort schiet.

12 Slets: slof, pantoffel. Hier is waarschijnlijk de hoes voor een degen bedoeld.

Ik hoop nog zeker een brief van huis te ontvangen.

Ik heb, zooals ik meen, niet geschreven onder zes maar onder ons negenen en daarbij nog wel eens een bor[re]l voor een timmerman, smid, matroos of zoowat en dan dunkt mij dat het niet te veel is. Wij logeeren met ons 6 adelborsten, maar daar komen de 3de Chirurgijn, de adjunctschrijver en de clerq nog bij, die ook mede drinken. Voor het overige weet ik niets meer te schrijven. Ik zal hiernevens nog een brief voor Oom laten gaan. De volgende keer aan Antje. Maak de complimenten aan Oostkamp, Mevrouw en Mijnheer Pankoek, broeders en zusters, etc. etc.

Ik noem mij met de meeste liefde uw liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigers-
bergen” liggende ter Reede van Texel; ’t mor-
gens ten 8 ure, den 22sten Augustus 1824.

[7] Waarde Ouders.

Deze is, naar alle gedachten, de laatste die gij vooreerst van mij ontvangen zult, daar wij, zoo als de loods zegt, van middag om 12 uur uitzeilen. De wind is van nacht gunstig geworden. Ik heb eergisteren de uwen van den 11^{den} met de daarnevensgaande assignatie ontvangen in goeden welstand. Ik heb de assignatie gewisseld en ben er juist mede uitgekomen.

Ik heb mijnheer Sandberg gesproken en die zeide dat hij in ’t laatst van de andere week in Zwol komt. Gisteren avond aan de wal zijnde met de sloep, is er ruzie gekomen tusschen onzen kwartiermeester van de sloep en de burgers en sommige matrozen van de Wassenaar. De reden was dat wij, toen wij op ’t punt waren van af te zetten, er nog een matroos ontbrak; de kwartiermeester ging hem ophalen en sloeg hem met het end, daar hij niet meede wilde. Nu konden de anderen dat niet zien en begonnen de kwartiermeester met steenen te gooien, zoodat die zijn competente portie kreeg en zou nog meer gehad hebben zoo hij niet, boven van de trap waar wij voorlagen, in de sloep was gesprongen. Toen wilde een matroos van Arend, de opheffer, er ook in, maar daar de andere, Hardenberg, die ook in de sloep was, assistentie op het nachtschip ging vragen, bleef ik in de sloep en wilde hem er niet in hebben. Toen gaf hij mij een klap in mijn gezicht en op mijn arm, doch op hetzelfde moment kwam Hardenberg weerom van de Zeeland met Mijnheer Faninck, 1ste luitenant, en die stilte het toen met nog wat mariniers. Meteen toen wij afzetten kregen wij een hagelbui van steenen naar onze hoofden en die matroos sprong in het water, dook steenen op en zwom ons na totdat hij ons met een steen bereiken kon en dan gooide hij. Ik heb er rapport van gemaakt en die matroos zal zeker een herie¹³ voor ’t rooster krijgen, zoo het daar mede afloopt.

Van dezen morgen is hier de Kof, onder Kapitein de Werd uit Zwol, uitgezeild. De Bruin heeft wel kans om geplaatst te worden, daar wij zoo lang op de kust van Guiné moeten blijven totdat het Corvet de Proserpine, dat te Helvoet ligt, ons komt aflossen en dat moet over 14 dagen klaar zijn. Morgen gaat er al een detachement volk van de Wassenaar naar toe.

[8] Eergisteren hebben wij een anker geligt en $\frac{3}{4}$ van het andere, zoodat wij nog een kwart touwen hebben uitstaan. Onze zeug krijgt morgen jongen, maar de schapen willen niet best vreten, dus daar vrees ik voor.

Meer nieuws weet ik niet en heb ook geen tijd meer, want het anker wordt geligt, eerder als ik gedacht had, en moet daar bij zijn, anders had ik aan Willem wel geschreven. Maak voor mij de hartelijkste complimenten aan alle broeders en zusters, zoen ze voor mij. Ook veel complimenten aan Grootmama Haersolte, Grootmama en Grootpapa Siccema, Machtel, etc. De geheele familie en alle kennissen en noem mij na u in gedachten omhelsd en gezoend te hebben, in de hoop van allen in ’t vaderland in welstand weer te vinden, uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte

Eerste Bijlage

Zondag middag.

Wij zijn nog niet uitgezeild, om reden dat de wind in eens N.N.W. werd en zeer buiig. Daarom is het dat ik er dit couvert om doe; verzoeken nogmaals de complimenten aan allen t’huis en omhels ze in gedachten. Uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

13 Mogelijk is bedoeld: herrie, moeilijkheden.

Tweede Bijlage

Maandagmorgen 5 uur.

De reden dat er twee couverts om zijn is dat van morgen, ten tijde toen ik dit schreef, het anker reeds geligt was en dat wij uitlopen.

Uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Aan boord van Z.M. Fregat "Maria
Reigersbergen", zeilende op de Gronden,
den 31sten Augustus 1824.

Waarde Ouders.

Ik hoop dat gij deze in eene goede welstand van mij ontvangen moogt. Dezen brief schrijf ik in voorraad, om, indien ons een schip praaijen mogt, hem mede te geven.

Ik heb het nog al goed getroffen, daar ik tot nog toe niet zeeziek ben geweest en wij al eene redelijke koelte gehad hebben, zoodat wij 8¼ mijl in de 4 uur ge[9]lopen hebben - een mijl is 4' graads. Het ongelukkigste is dat wij op de Pollux altijd moeten wachten en dat die lang zoo snel niet loopt als wij. Wij zijn gesteld op randsoen water, een flesch daags en dan 's morgens en 's middags theewater en om 12 uur koffijwater in 't redelijke. Het volk heeft nog vrij drinken. Het gaat niet best met de gekochte goederen, de kippen worden zoo mager als brood en de schapen hetzelfde. Het varken moest den 20sten al jongen en heeft het nog niet gedaan. Onze ingemaakte porselijn is bedorven, muf en de wormen er in niet tegenstaande dat er blazen¹⁴ overheen zaten. De hammen beginnen min of meer aan te steken. Of het aan de berging van die dingen gelegen heeft, weet ik niet, maar zij zijn nu in de kelder van den Colonel, als ook ons meel en onze beschuit. Met de officieren is het juist zoo gelegen; zij hebben een 20 ganzen, voor 't stuk geef ik geen 10 stuiver, zij zijn van een pond of 4 wanneer zij geplukt zijn en alle dagen sterft er een van. Het zoutvleesch en de kaas is overheerlijk. De scheepsbeschuit is ook goed, maar zoo hard dat men een talie¹⁵ op de kakebeenen moet zetten om ze aan stuk te bijten.

Wij hebben het nog al goed getroffen. Dingsdag 's morgens om 6 uur hadden wij al land in 't zicht, het was de hoek van 't Kanaal tusschen Douvres en Duins. Wij passeerden Douvres op de distancie van $\frac{3}{8}$ mijl en konden de dames er zien lopen. Het ligt onder aan de klippen, vlak tegen het Kanaal. Men kan zoo van de markt, die daarvoor is, in 't Kanaal springen. Een kwartier uur oostelijker als de stad heeft men het Kasteel van Douvres, zeer sterk; het schijnt nog nieuw.¹⁶ Het is gedeeltelijk onderaardsch en komt aan de buitenste rij klippen uit met geschutpoorten en ramen. Voor de Markt te Douvres zijn eenige zeebaden en buiten Douvres zijn drie mooie casernes. Op den hoek van de Engelsche kust, daar bij de ingang van 't Kanaal, heeft men twee mooie vuurtorens.

Toen zijn wij gedeeltelijk de Engelsche kust langs gezeild, op omstreeks een mijl afstand en zagen toen nog eenige plaatsen, allen zeer net en regelmatig gebouwd.

Wij zijn het Eiland Wigt op woensdag den 25sten voorbij gezeild, het is aan de seekant bergachtig en hier en daar klippen. Wij zijn de S[in]t Catharina's [10] punt op een distancie van 3 mijlen voorbij gezeild. Vrijdag den 27sten zagen wij des morgens om 6 uur Kaap Lezart op een afstand van 3 mijlen. Dit is het laatste land dat wij tot nog toe gezien hebben. Het Englands End, dat het vierde van 't Kanaal is, hebben wij niet gezien van wege de afstand. Dienzelfden morgen om 8 uur zagen wij eene Engelsche oorlogsbrik.

Ik hoop dat gij niet vergeten zult hebben, door middel van de Bruijn of Pietersen, een brief medegegeven te hebben aan een van de Jonkers of Officiëren van de Proserpine, hetwelk ons aan de kust van Guiné komt aflossen.

Ik houd hier aan boord drie journalen. Dat journaal, zooals Oom gezegd heeft, - een scheepsjournaal -,

14 Waarschijnlijk varkensblazen om de inhoud - de postelein - luchtdicht af te sluiten.

15 Een talie: takel bestaande uit twee blokken, elk met een of meer schijven, waardoor een touw is geschoren.

16 Het kasteel van Dover werd voor het grootste deel op het einde van de twaalfde en in de dertiende eeuw gebouwd op een plaats waar al vanaf de prehistorie een fortificatie aanwezig was.

een familiejournaal, hetwelk meer de voorname dingen van belangt en niet de wind, koers, etc.¹⁷

Den 8sten September 1824.

Wij zeilen nog al in de Spaansche Zee, maar zijn eergisteren Gibraltar gepasseerd, niet er langs maar de breedte er van, want wij zijn de Spaansche kust op een distancie van 40 mijlen voorbij gezeild; van dezen nacht zijn wij Madera voorbij gezeild. Indien de wind niet mindert komen wij morgen op de Piek, om water in te nemen.

Tot nog toe wordt er hier geen les gegeven, maar ik oefen mij toch buiten dat daar er gelegenheid genoeg toe is. Ik laat die acht grove linnen hemden in zee wasschen, daar het andere goed er verschrikkelijk van leid en dus omdat te besparen. Het eenigste wat ik tot nog toe bemerk te ontbreken is zoutwater zeep, want zoet water is er om te wasschen niet te krijgen en de zeep die ik heb is in geen zoutwater bruikbaar. Gisteren heeft ons varken jongen gekregen, 9 en 1 dood; volgens zeggen van anderen zijn zij mooi groot.

Ik heb Douvres, zoo goed en zoo kwaad als ik kon, uitgeteekend en zal die teekening aan Antje sturen, dat die haar een weinig in orde brengt en er wat fleur en geur aangeeft; daarom zal ik het maar op een vel postpapier teekenen, dan zal zij het wel overteekenen op goed papier.

Den 11^{den} September 1824.

[11] Gistermorgen om 8½ uur bespeurden wij land, het was de Oosthoek van Teneriffe, maar de Piek konden wij niet zien, hij was met wolken bedekt.

Dit eiland bestaat, zoover wij zien kunnen, uit niet anders dan hemel hooge rotsen, waar tegen de zee op eene verschrikkelijke manier bruischt. Achter die rotsen komt de Piek te voorschijn, doch haar kruin wordt dikwijls door wolken bedekt. Gisteravond, met de zonsondergang, leverde dit het bril- landste gezicht op: toen zag men haar kruin en die van de hemel hooge klippen, zoo te zeggen verguld en van onderen, aan den oever, sloeg de zee er tegen aan dat men grilde. Van dezen morgen om 8½ uur kwamen wij voor S[in]t Crux ten anker en salueerde hetzelfde met 17 schoten, hetwelk door twee derzelver fortten met een gelijk getal beantwoord werd. Het is een mooie stad, doch een weinig stijf. Hooge huizen met witte gevels, bovenop voorzien van zulke balcon, waar men op wandelen kan. Zij heeft 8 fortten en is gelegen onder aan hoge klippen. De wijnteelt is hier zeer groot; voor een zesdehalf heeft men 16 perziken en een bordvol overheerlijke druiven, meer als men op kan; de eieren zijn duur, het stuk een stuiver; peren en appelen zijn goedkoop; de allerbeste wijn kan men, bij den Consul, voor 5 spaansche matten het anker krijgen; versche vijgen, maar die waren duur, de 50 voor 5 stuivers.

S[in]t Crux, den 13^{den} September 1824.

Gisteren ben ik hier aan de wal geweest en heb de stad alsmede de naburige omstreken gezien met Dibbetz, de 3de Chirurgijn, Hardenberg en dan nog drie van de Pollux. Wij waren van plan om 's middags, als wij gegeten hadden, geëzeld de klippen te beklimmen, maar daar het Zondag was konden wij geen goed gezadelde ezels krijgen, daar zij allen in 't gebruik waren. De stad schijnt van verre fraai, maar, zoodra men er is, ziet men dat men zich bedrogen heeft. Zij hebben de huizen namentlijk 4 of 5 verdiepingen hoog opgetrokken en daarboven bevindt zich nog een klein koepeltje, met een omgang er om heen. Die huizen zijn van een soort blaauwe arduinsteen en daarover wit gepleisterd. Voor het overige is er niet veel bijzonders. In de eene kerk zijn 13 altaren en daar hangt de vlag van Nelson¹⁸ nog en in de andere kerk zijn 14 altaren.

[12] Vandaag is de Spaansche Geverneur en de Hollandsche Consul aan boord geweest. Jongens, zooals Lize, lopen hier met gouden en zilveren Epauletten op de schouders.

Nu zal ik maar eindigen, - de Kaptein van een brik komt morgen aan boord om de brieven te halen - en wensch dat gij dezen in eene volkomene gezondheid moge ontvangen en na U in gedachten omhelsd te hebben, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Zoen alle broers en zusters voor mij en maakt de complimenten aan de Grootmama en Grootpapa en verder aan de geheele familie.

17 Van Haersolte noemt het derde journaal niet.

18 Horatio Nelson (1758-1805). Engels admiraal. Op 21 oktober 1805 vertrok Nelson vanuit Kaap Trafalgar op de Spaanse kust en versloeg het grootste gedeelte van de gezamenlijke vloot van Frankrijk en Spanje. Nelson verloor er het leven (Palmer en Colton, *A history*, 426).

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen” liggende geankerd voor S[in]t George Delmina¹⁹, op de kust van Guiné, den 23sten October 1824.

Waarde Ouders.

Nog gelegenheid vindende, kan ik niet nalaten iets meer van deze rampzalige plaats te melden. Een brief van den 22sten dezer heb ik aan Mijnheer Kemper, die binnenkort naar Holland vertrekt, mede gegeven. Het getal der blanken die hier zijn is slechts tot 5 te brengen, de overigen zijn allen zwart en eenige enkele kinderen licht bruin. Zij loopen allen naakt, maar hebben een gordel om hunne heupen, terwijl hunne hals, beenen en armen met kralen en andere sieraden, versierd zijn. Voor geld kan men hier niet terecht, enkel door ruilhandel en wel voornamenlijk met kaas en brood. Hun haar wordt niet gesneden maar geschoren met allerhande figuren.

Den 10^{den} dezer zijn wij hier gekomen en zullen morgen den 24sten denkelijk weder vertrekken. Hier zijn twee sterke forten, het eene heet S[in]t George Delmina²⁰ en het andere S[in]t Jago; het eerste ligt achter de klippen aan den oever en het laatste op een heuvel, dit is het kleinste en heeft slechts 64 stukken, terwijl het andere 96 stukken telt. Zij worden door een riviertje gescheiden, hetwelk door de inwoners *banja* geheeten wordt en hetwelk een weinig stof[13]goud oplevert. De landingsplaats is hier zeer moeielijk, daar er vlak voor de rivier een bank ligt, die met laag water altijd droog is, zoodat men dan niet in kan komen, terwijl zulks met hoog water zeer gevaarlijk is, door de branding. Van des middags 4 uur tot des avonds 10 uur is het eene onmogelijkheid om in- of uit te komen wegens de branding, welke tegen de klippen staat.

De weinige Hollanders die hier zijn, zijn altijd en eeuwig treurig, uitgezonderd op een moment als de Negers 's morgens bij hen het stofgoud in gaan wisselen.

De eerste plaats waar wij na alle gedachten weer aan zullen komen is S[in]t Catharina.

Den 20sten October ben ik met Mijnheer van Braam naar Caap Coast, een Engelsch fort - iets oostelijker gelegen - geweest om er de Goeverneur van daan te halen en naar Delmina te brengen.

Verder is hier niets aanmerkelijk en dus moet ik eindigen. U in gedachten met alle broeders en zusters omhelzende, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Complimenten aan de verdere familie, kennissen en vrienden.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen” zeilende op de Zuidelijke Atlantische Oceaan, den 9^{den} November 1824.

Waarde Ouders.

Heden morgen kregen wij een driemast schip in 't zicht. De Kolonel besloot om bij te draaien en er een sloep naar toe te zenden. Dit horende ging ik dadelijk een brief schrijven, enkel en alleen om U maar gerust te stellen. Den 24sten October zijn wij van de kust gezeild en eergisteren de Linie gepasseerd.

Blijve met achting uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen” liggende geankerd voor Monte Video aan de linkeroever van Rio de la Plata. den 4^{den} December 1824.

[14]

Waarde Ouders, Broeders en Zusters.

Verzekerd zijnde dat gij ten minste één, mogelijk reeds meer brieven van mij ontvangen hebt, zoo schrijf ik dezen en wel veel uitvoeriger dan dien van S[in]t George d'Elmina welke zeer bekrompen

19 Delmina of d'Elmina is een Spaanse verbastering van de oude Portugese naam São Jorge da Mina (Van 't Veer, *Daendels*, 198).

20 Fort George bij Elmina, ook Fort George d'Elmina genoemd.

was, uithoofde ik dien bij een pak dienstzaken ingesloten heb.

Den 16^{den} September verlieten wij de reede van *S[in]t Cruz* en stевenden in zee, in de hoop van weldra de Afrikaansche kust te genaken. Dit echter ging wel zeer gelukkig maar traag, daar wij gedurig met stilten waren geplaagd en daarbij kwam dan nog dat wij onze *lieve Compagnon de Pollux* dat zulk eene vlugge zeilder is, gedurig moesten inwachten en met dezelve tot nog toe opgescheept zijn. Eindelijk dan op den 8sten October zagen wij land maar daar ons bestek niet al te best uitkwam en daar er van dit ongelukkig land geen verkennis is, omdat het zoo te zeggen overal een en 't zelfde uitzicht heeft, moesten wij zoeken als de blinde naar de kat, totdat wij eindelijk den 23sten October, 's middags te 3 uur, het anker lieten vallen voor het Nederlandsche Fort *S[in]t George d'Elmina*.

Wij hadden het zoo genoemde Fort, zoo te zeggen nog niet in 't zicht, of een aantal van meer dan 20 canos, in elk 3 of 4 negers zittende, omringde ons. Zij hadden alle koopwaar bij zich als: papagaijen, perroquitten, kokosnoten, annanassen, coiabis²¹ en allerhande soorten van voortbrengselen uit dit rampzalig en ongelukkig land. Hoe vreemd mij dit voorkwam zulk een aantal naakte zwarte menschen te zien, behoef ik u niet te zeggen, maar laat ik voortgaan. Hier komende salueerden wij het Fort met 17 schoten en werden met gelijk getal beantwoord.

De beschrijving van dit land zal ik u maar juist zoo schrijven als ik het in mijn journaal geschreven heb. *S[in]t George d'Elmina*, een fortices zijnde van de eerste grootte, wordt nog door een kleindere *S[in]t Jago* genaamd, maar met min sterker vesting gedeckt, gesteund of in bedwang gehouden, daar het zelve op den top van den heuvel, aan welks voet het eerst genoemde ligt, gesticht is en men van uit *S[in]t Jago, d'Elmina* geheel van binnen beschieten kan, zoodat er geen steen op elkander blijft liggen.

[15] De Goeverneur, mijnheer Last genaamd, en de overige tot de administratie behorende personen bewonen d'Elmina. Hun getal bestaat slechts uit 1 blanken, terwijl de overigen inboorlingen zijn die of officier of bij de administratie zijn en hier of in Holland hunne opvoeding genoten hebben.

De dienst wordt waargenomen door eenige melaten²² soldaten, 1 tamboer en pijper. Europeesche soldaten zijn hier niet en die heeft men hier ook niet nodig, doordien de geest der inboorlingen zoo sterk voor ons is, dat zij volstrekt geen andere meesters willen erkennen dan de Hollanders, zoo zelfs dat bij de afschaffing der slavenhandel, de Gouvernements slaven hunne vrijheid gepresenteerd zijnde, zij die vrijheid weigerden, en dat gedurende dien tijd, welke wij onder de Fransche Regeering stonden en oorlog met Engeland hadden, - aan hetwelk wij zoo te zeggen alle onze Koloniën moesten afstaan, Engeland niet in de mogelijkheid geweest is hetzelfde in bezit te nemen, doordien de negers hetzelfde met de grootste hardnekkigheid verdedigden en hetzelfde alzoo voor de Hollanders bewaard hebben in weerwil dat er toen slechts 30 melaten soldaten en slechts 3 of 4 Hollanders waren.

De luchtstreek is er, vooral voor pas aankomende, uitermate ongezond; men moet er om zoo te zeggen eerst geacclimatiseerd zijn en de aan het land eigene ziekte doorstaan hebben, eer het altijd ongesteld zijn ophoudt. Men houdt er echter altijd eene bleeke kleur en op den duur wordt men er uitgemergeld.

De huizen welke rondom het fort gebouwd zijn worden Runijnu genaamd en maken een vlek uit; zij zijn bijna allen van steen, sommigen volgens onze voormalige, anderen volgens andere bouwworden opgetrokken, echter allen zeer armoedig en toch kondigt het geheel eene meerdere beschaving aan als op de overige volksplantingen dezer kust. De school wordt er tegenwoordig weinig of liever in het geheel niet gefrekanteerd, bij gebrek aan onderwijzer, welk ambt hier voormaals door de daar geplaatste zendeling werd waargenomen, die echter, een ijverig Priester van Bachus zijnde, het zoo ver gebracht heeft dat hij zich, wegens de hem over deze zoo erg contrasterende bediening gemaakte aanmerkingen, waarschijnlijk naar den hemel der dronkaards heeft begeven.

[16] Het karakter der inboorlingen scheen mij zeer goedaardig toe zoolang het hunne vrienden betrof, maar wat hunne vijanden aangaat, deze snaar aan rakende scheen hun dadelijk tot een tegen overgesteld uiterste te brengen. *Stelen* echter kunnen zij in geen geval laten, dit gaat zelfs zoo ver dat zij twee matrozen, die aan de wal waren, de mutsjes van het hoofd haalden, niettegenstaande een officier er bijstond, en er zoo hard als zij konden mede weg liepen.

21 Mogelijk is bedoeld: cannabis.

22 Mulat: geboren uit een zwarte en een blanke.

Het eenige deze plaats betreffende heb ik u uit d'Elmina geschreven en [van] die twee brieven heb ik, de eene medegegeven met den Commandant van het Nederlandsche Fort *Axin*, op deze kust gelegen, die toen wegens ongesteldheid op d'Elmina was en *Kempers* genoemd wordt en die van plan was binnen kort naar Holland te vertrekken, terwijl ik de andere heb ingesloten bij een pak dienstzaken van den Colonel.

De veelwijverij is hier gepermiteerd, zoo zelfs dat een fatsoenlijk heer *Messen*²³ genaamd, eenige dagen geleden gestorven is nalatende 30 vrouwen en 90 kinderen, zonder dat het getal vermeerderd of verbeterd is.

Volti Saluti.

Den 24sten October, des morgens om 7 uur, verlieten wij hier de reede en stuurden koers naar S[in]t Catharina, aan de Oostkust van Zuid-Amerika, doch onderweg veranderde het plan van de Commandanten en werd besloten om naar Montevideo, aan den linkeroever van de rivier de la Plata te gaan. Onderweg praaiden wij nog een Fransch Driemastschip *Fannij* genaamd, Kapitein Rumon, komende van Bourbon en gaande naar Bordeaux - aan deze gaf ik eenen kleinen brief mede, enkel en alleen voor U ter geruststelling, want de tijd en gelegenheid was te kort een langen te schrijven. De Reis ging verder zeer voorspoedig, een paar maal hebben wij eene lichte storm gehad, maar beiden waren van korten duur en uitgezonderd de eerste van deze twee ook gelukkig, aangezien wij bij de eerste ons kluifhout braken. Als gij aan Oom W.... schrijft kunt ge hem mededeelen dat de oorzaak hiervan was dat de Spaansche ruiter waarvan wij slechts een stuk bezaten - vervuurd was en dat dezelve, waterscheppende met het stampen van het schip, brak. Daar de kluiver bij [17] stond en het kluifhout nu geen steun meer had, brak ook dit. Gelukkig dat men er gauw is bij geweest, anders had het zoo goed niet afgeloopen. De stukken en het tuig hebben wij nog binnen gekregen. Des anderen daags bedaarde het weder en wij gebruikten toen maar de *snausmast* van het voorzeil voor een kluifhout.

Onder weg vingen wij nog eenige haaien en dolphijnen. De vliegende visch vonden wij 's morgens dood in de sloepen en rusten.²⁴ Ook hebben wij eens een *inkvisch* in de rust gevonden.

Den 4^{den} December zagen wij *Punto Castellus*, iets ten noorden Kaap S[in]t Marij, welke aan de linkeroever aan de mond van de rivier ligt, dus waren wij iets te noordelijk om in de rivier te komen. Des anderen daags, zondag den 5^{den} December, kwamen wij in de rivier en zagen toen een *zeeleeuw*. Dit dier lijkt veel op een zeehond, zijn buik is juist zooals die van eene grootte haai, maar zijn kop is juist zooals die van een leeuw. Hij heeft maar twee vinnen - zooals ik ze noem - hoewel zij meer gelijken op een arm zonder huid en met deze twee vinnen zwemt hij. De Luitenant van de mariniers L. Troost schoot met een buks op hem, maar het schot was niet doodelijk, niettegenstaande dat hij hem geraakt had.

Diezelfde morgen om 10 uur zagen wij het eiland Lobos; dit is gelegen in den mond van de rivier en is niets anders dan een opgeworpene hoogte van zand en is dan ook trouwens onbewoond, evenals het eiland Florus dat verder op gelegen is 4 mijlen van S[in]t Montevideo. Daarna zagen wij de stad Montenade, doch waren te ver van land om het te beschrijven. Maandag middag kregen wij een bui en na dezelve zagen wij het reeds genoemde eiland Florus en de stad Montevideo, zoodat wij diezelfde avond om 8 uur het anker voor deze plaats lieten vallen.

7 December 1824, dingsdag morgen.

Nog niet aan de wal geweest zijnde, ben ik niet in de mogelijkheid U van deze plaats iets te schrijven en zal u daarom nog het een en ander, wat mij te binnen schiet, mededeelen. Op d'Elmina zijnde heb [18] ik eens bij mijnheer van Braam gegeten en daarna in zee nog eens. Ook ben ik met hem op genoemde plaats naar Caap Coast, eene Engelsche bezitting, geweest, om de Goeverneur van laatst genoemd fort naar d'Elmina te brengen en heb een nacht daar op een Engelsch Transportschip gelogeerd. Als men hier aan de wal komt ziet men meer als honderd blanke kinderen, allemaal wezen, wier ouders hier gestorven zijn en wier goederen door anderen ingepalmd zijnde, hier in de wildernissen tusschen en bij de zwarten thans hun voedsel opzoekende zijn.

Dit bovenvermelde schip heeft, voor 14 dagen, een transport aangebracht van 400 blanke soldaten,

23 De Mulatse vrijburger Jan Nieser gold als de rijkste en machtigste man van de gehele Goudkust (Van 't Veer, *Daendels*, 200).

24 Mogelijk is bedoeld: in de fokkerusten, de plaats vanwaar de rustankers buiten boord geleid werden.

waarvan er bij ons vertrek nog een 30 over waren. De oorzaak hiervan is hunne buitensporigheden in eten en drinken.

11 December 1824, zaterdag.

Gistermorgen is de Pollux van hier naar *Buenos-Airos* vertrokken, ten einde de koophandel op die plaats ook uit te breiden. De reden dat wij hier niet naar toegaan, is dat er geen water genoeg op de rivier is.

14 December 1824, dinsdag morgen

Ik ben hier voor mijn vermaak nog niet aan de wal geweest, maar wel in dienst en desniettemin kan ik U hier toch niets van zeggen. Wel heb ik hier nog eenige Hollanders ontmoet, waaronder een, genaamd *Meinsen*, uit Rotterdam. Hij is bij de Hollandsche Marine geweest en wel op de *Melampas*, alwaar hij ruzie gekregen hebbende, om een lepel suiker, met een adjunct schrijver, deze heeft dood gestoken. Hier zijn hoofd mede gemoeid zijnde en dit wel wetende is hij op Rio Janeiro gedeserteerd, de rang hebbende van adelborst 1ste Klasse. Hij is gelijk met Mijnheer van Braam op de Kadetten school geweest en nu is hij hier oud 1sten Luitenant en staat op het punt om Kapitein-Luitenant te worden op den ouderdom van 23 jaar. Om Holland immer weer te zien, zal hij, wel laten, daar dit geval voor de militaire vierschaar geweest en hij ter dood veroordeeld is.

Gisteren zijn de Admiraal Schout bij Nacht en andere officieren, waar[19]onder ook hij, bij ons aan boord geweest en werden bij hunne terugtocht met 13 schoten gesalueerd.

Men heeft hier alle groenten die men in Holland heeft, doch daar het hier voorjaar is zijn zij niet al te goedkoop. Het overheerlijkste vleesch dat men van een beest uit kan zoeken, kost 12 duiten à 2 stuivers, bij het pond namentlijk, doch als men om een pond of 4 vraagt is het hun de moeite niet eens waard het te wegen en geven of snijden dan maar een stuk dat voor de hand ligt, verzekerd zijnde dat het niet te weinig maar wel te veel is.

Ik heb hier nog maar twee soorten van visch gezien, namentlijk *strond baggen* en een soort van *bleij*, maar iets dikker.

Daar ons schip redelijk lek was, door de zware deining die wij gedurende de reis gehad hebben, heeft de Kolonel weten te bewerken eenige breekers²⁵ van de wal aan boord te krijgen, ten einde zoo spoedig mogelijk van hier te vertrekken.

Het lijkt hier nog al redelijk handeldrijvend te zijn, want dagelijks komen er schepen en gaan er schepen weg. Voortdurend liggen hier een 10 à 15 schepen en nu laat ik weg de schoenertjes die langs de kust varen, 1 oorlogs korvet en eenige brikken. Eerst hebben wij op 1½ mijl afstand van de wal gelegen, doch daarna heeft de loods ons op ¾ mijl van de wal gebracht.

15 December 1824. Woensdag.

Gisteren heeft Colonel Courtzen een brief gekregen van Overste Eeg, die goed en wel met de Pollux te Buenos-Airos was aangekomen en tevens melde hij dat daar een Hollandsch koopvaardij schip was, hetwelk eerstdaags ging vertrekken. Ik zal dezen dan maar eindigen en de verdere beschrijving van dit land u in eenen volgenden brief, van mij zoo goed mogelijk, geven. Na u in gedachten hartelijk omhelsd te hebben noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. Haersolte

Zaterdag, 18 December 1824.

P.S. Daar die gelegendheid reeds voorbij [20] was, stuur ik dezen met een hier liggend, Fransch driemastschip, waarmede de ministerieele papperassen ook gaan.

Zoen de broeders en zusters voor mij en doet de complimenten aan de verdere familie.

De brieven van Grootmama aan Oom en Tante de Groot zullen mij zeer wel te pas komen, daar Grissé 1½ mijl van Soerabaia gelegen is en dit is de plaats in de Oost-Indië waar de schepen timmeren, hetgeen wij zonder twijfel daar ook zullen moeten doen en ik dus zonder veel moeite daar kan gaan logeren, zoo zij mij hebben willen.

Bijlage

Waarde Ouders.

Daar de rapporten niet met dat Fransche schip, maar met een hier liggende Engelsche brik verzonden worden, besloot ik ook om de mijnen daaraan mede te geven en om u dus niet te laten denken dat dit eerstgenoemde schip de brief in Engeland had laten leggen, heb ik hem opengebroken en er dit Cou-

25 Een breekwerf dicht de naden in de huid van een vaartuig.

vert om gedaan. De Colonel is zwaar ziek geweest en gisteren zijn wij wederom hier ten anker gekomen, daar wij voor eenige dagen wat hoger op zijn gegaan om water te halen.

/ geteekend / Haersolte

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen” liggende geankerd in de Baai van Valparaiso, den 8sten Maart 1825.

Waarde Ouders.

Dezen brief zal u door dezelfde gelegenheid als den vorigen ter hand komen. De reden dat ik hier maar zulk een kleinen van daan schrijf is dat ik hem bij eenen van Neef Willink insluit en deze kan den zijnen weg krijgen met de post op Buenos-Airos en van daar met eene Engelsche Packet [21] naar Porthmouth en daar moet men een kennis hebben om denzelve aan te adresseren, welke hem naar Holland stuurt. Zonder kennis in Engeland is het onmogelijk een brief van hier te krijgen.

Den 7^{den} Januari zijn wij van Monte Video vertrokken en den 21sten Februari zijn wij hier ter reede gekomen. Bij het vertrek van Monte Video begon het een frisse briesch te waaijen, doch 't was van korten duur zoodat wij den 29sten Januari de Breedte en volgens gissing den 5^{den} Februari dezelfde lengte eerst hadden en waren door tegenwind genoodzaakt dezelve op 61' ZB te snijden. Den 10^{den} Februari kregen wij storm, zij liep nog al goed af, zoodat er maar 4 zeilen weg waaiden. Zij duurde tot des anderen daags, doch het bleef tevens tot den 15^{den} een stijve koelte door waaien. Zeer voordeelig hebben wij het niet getroffen, daar kleine *kottertjes* - $\frac{1}{3}$ kleiner als de Zomp²⁶ op den Doorn - met 5 personen bemand, deze reis in drie of vier weken maken; zij loopen dan in 't gezicht van Kaap Horn, ten einde van de zware stroom welke op de Oost loopt bevrijd te zijn. Den 22sten kregen wij land in 't zicht, het was het kleine eiland S[in]t Marie, bezuiden de Haven Conception; van toen af sukkelden wij tot den 26sten toen wij de Hoek van de Baai Valparaiso bereikten, doch daar ons de donkerte overviel kunnen wij daar des anderen daags eerst binnen. Hier lagen nog 2 Engelsche Fregatten, 1 Corvet en 2 Brikken welke bestemd waren om de lijken van den Koning en de Koningin van de *Sandwich Eilanden*²⁷, welke in Engeland gestorven zijn, naar de inboorlingen terug te brengen en te begeleiden.

Wij zullen hier nieuwe victuallij aan boord krijgen van eene Amerikaansche brik, welke daar mede geladen is. Wij hebben maar voor 9 maanden victuallij uit Holland medegenomen en die gaat al mooi op. Ik heb hier maar eventjes voor 9 spaansche matten aan waschgoed en heb het gisteren gekregen en het is zeer goed gewasschen. Men moet voor een hemd met een chabo 10 st[uivers] betalen en voor een hemd zonder dat 6 st[uivers]; onderbroeken, handdoeken, slopen, etc. kosten hetzelfde, maar voor zakdoeken, kraagjes, kousen etc. nemen zij slechts 4 st[uivers].

Mijnheer van Braam is buitengewoon vriendelijk voor mij; hij heeft mij [22] een paar stukken Rookvleesch en eenige Deventersche koeken geschonken.

Den 16^{den} Februari is de Pollux uit het gezicht geraakt en is den 28sten ook hier ter reede gekomen. Van daag heeft neef Rengers stuipen gekregen, doch het is niet zeer erg; ik zou u wel de uitslag willen melden, doch kan haar niet afwachten, daar neef Willink nog dezen avond de brief hebben wil.

Den volgenden brief zult ge wel uit de Oost ontvangen, daar er naar alle gedachten op Lima geen gelegenheid zijn zal en in dezen hoop ik, u eene gunstige uitslag van mijn Examen te kunnen melden.

Doe vooral de complimenten aan alle broeders en zusters, verder aan de geheele familie, ook aan Machteld en kennissen; vergeet Bruinis en anderen ook niet. Ik reken tegen Augustus in de Oost te zijn. Nu moet ik eindigen en U in gedachten omhelzende noem ik mij uwen waarden zoon / geteekend / van Haersolte

26 Een zomp is een vaartuig, een lange bak.

27 De Sandwich eilanden bij Hawaii. De koning en koningin zijn niet getraceerd.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen”, liggende geankerd in de baai van Morosulor voor Coramillar, 7 Engelsche mijlen van Lima, den²⁸ April 1825.

Waarde Ouders.

Den 21sten Maart zijn wij van Valparaiso uitgezeild en daar ons alles gunstig was, zoo wel wind als weer en andersinds, zijn wij reeds den 30sten Maart, onder maneschijn, 's avonds ten 9 uur, hier aangekomen.

De Colonel heeft op de reede van Valparaiso, voor de gezondheid, in een klein maar net huisje, waar een tuintje bij was en hetwelk aan den voet van eenen hoogen berg gelegen was, gelogeerd. Langs hetzelfde moesten alle karavanen van 100, 200 en meer muilezels passeeren om alles, wat met de schepen hier aankomt, naar S[in]t Jago²⁹ - de hoofdstad - te brengen. Ik ben daar eenmaal bij hem geweest, doch ik vond het zeer sentimenteel, vooral voor een man zooals hij, die eene kwijnende ziekte heeft en welke ziekte daar in 't geheel niet beterde. Na eenige dagen daar geweest te zijn werd hij dan ook slimmer in plaats van beter, zoodat hij weer aan boord gekomen en tot heden nog [23] niet hersteld is. - De Overste is te Valparaiso ook ziek geworden, zoodat mijnheer Mulder, 1ste Luitenant, het schip uit de baai van Valparaiso gebracht heeft. Den 28sten Maart was de Overste echter weer hersteld. De reis is buitengewoon gauw geweest en gedurende dezelve hebben wij eenige albakores, bometen en andere visschen met de harpoen geschoten. Op Valparaiso zijn de 1ste tafelgelden getrokken en hebben hier het een en ander aangekocht zooals - om tot hier te kunnen komen - aardappelen, uijen, kool, vleesch, eieren - etc. doch dit alles was hier zeer duur, bij voorbeeld 1 ui $\frac{1}{16}$ mat. 8 aardappelen $\frac{1}{8}$ mat, 26 lood vleesch $\frac{1}{4}$ mat etc. Het is een ongelukkig land; een grasspriet kan men niet vinden, het zijn niets als kale klippen en als men 4 voet loopt moet men er 3 voet van springen en dat is niet zoo vrolijk. Hier leggen 1 Engelsch Linieschip van 82 stukken “de Cambridge” en 1 Fregat; 1 Fransch Corvet, 1 Fregat en schoener alsmede 1 Amerikaansch Corvet en Fregat.

Het Engelsche Linieschip legt hier reeds negen maanden, want in troebel water is het goed visschen.

De reden dat wij hier leggen en niet bij Lima, dat $1\frac{3}{4}$ mijl noordelijker gelegen is, is dat het fort Cailjou - hetwelk aan den hoek der baai legt, waarin men Lima vindt - reeds gedurende vier maanden door de insurgenten geblokkeerd wordt. De Spanjaarden zijn reeds de geheele kust kwijt en Lima ook, maar nu zitten zij op het genoemde fort. Er liggen vier schepen voor om de aanvoer te beletten en het is van de landzijde ook goed ingerekend. Het is om leven en dood te doen, anders hadden zij het reeds lang overgegeven.

De Engelschen geven aan de insurgenten amunitie en er is eene publicatie, onderteeekend door den Generaal van de Insurgenten, waarbij aan al de Engelschen, die voor 6 maanden bij hen als artillerist dienen willen, 80 gulden handgeld aangeboden wordt, terwijl zij bovendien maandelijks 18 à 24 gulden verdienen kunnen. Nu zullen er wel matrozen van het Engelsche Linieschip voor 6 maanden verlof vragen, of liever gezegd, zullen er wel matrozen daarvan, met toestemming van hunnen Kommandant, van dat aanbod gebruik maken zoolang totdat Cailjou zich overgeeft. [24] Die Engelschen zijn toch tuig; zij doen hier de insurgenten zooveel goed als hun maar mogelijk is, evenals zij ten onzen nadeele te Palembang gedaan hebben.

Zoo het mogelijk is ga ik naar Lima, doch daar zulks onder de 18 matten onmogelijk te doen is, zie ik er om der wille van het geld wel tegen op, maar de gedachten dat naar alle waarschijnlijkheid de gelegenheid daartoe zich niet meer aan mij zal voordoen, doet mij besluiten er nu toch maar naar toe te gaan.

Op Valparaiso heb ik met Dibbetz te paard gereden, de geheele baai langs, terwijl wij ook de weg van S[int] Jago gedeeltelijk op geweest zijn, en hier - als het wat wil - [ga] ik weer met hem, zooals ik tot nog toe op alle plaatsen gedaan heb. Wij komen al goed overeen.

Doet toch aan alle broeders en zusters en verdere familie, vooral ook aan Oostkamp de hartelijkste complimenten; er gaat geen dag voorbij of ik denk aan U allen en aan Oostkamp, alsmede aan uwe en zyne hartelijke vermaningen, waar ik mij wel bij bevind.

28 De dag is niet ingevuld.

29 Santiago.

/ geteekend / J.C. van Haersolte.

Bijlage

Daar de gelegenheid zich in eens opdeed en de ingeslotene tot klad gedestineerd was, besloot ik deze maar weg te sturen.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigers-
bergen” liggende voor Samarang, den³⁰
September 1825.

Waarde Ouders!

Niet twijfelende of gij zult de kleine en slordige brieven uit Valparaiso en Cherillos gedateerd wel ontvangen hebben, begin ik met u te melden dat dit kleine en dit slordige buiten mijn schuld is.

In de baai van Valparaiso liggende, had ik reeds een' goed grooten brief in gereedheid, maar vond tot het oogenblik dat Neef Willink het mij vroeg, geen gelegenheid om denzelve weg te krijgen en toen niet veel tijd meer hebbende moest ik een gedeelte van dien grooten brief op een half velletje over schrijven [25] om zulks bij den brief van Neef te kunnen insluiten. (Raar is het - Neef Willink heeft zulks mij op alle plaatsen, maar Neef Friese of Rengers nooit gepresenteerd.)

Op *Cherillos* had ik den brief, dien gij van daar ontvangen hebt, tot klad gedestineerd, doch onverwachts horende dat er, met eene hier leggende *Engelsche brik*, voorloopige rapporten naar het Ministerie in den Haag verzonden werden en ik den gelegenheid niet voorbij wilde laten gaan, omdat ik wist hoe blijde U met eenige tijding zoude wezen, maakte ik er maar schielijk een couvert om en schoof hem stil tusschen de papieren van den Colonel, waaronder hij ingesloten werd.

De plaatsaanduiding, van waaruit dat schrijven gedateerd werd, is evenwel verkeerd, daar dit *Cherillos* moet wezen.

De oorzaak dat wij hier lagen en niet voor *Lima* of eigenlijk voor het fort *Caljou* is dat het genoemde fort, nog het eenigste zijnde wat de Spanjaarden op deze kust overgehouden hebben, door de insurgenten reeds gedurende 4 maanden geblokkeerd is onder het kommando van *Bolivaer*.³¹

In het fort *Rodrigo* met 2000 man, waarvan hij korten tijd geleden 500 man voor den kop heeft laten schieten, omdat hij van eenig verraad gehoord had.

Dagelijks zagen wij ze, op een afstand van 1½ Mijl, varen. Aan de landzijde lagen 15000 man om het fort, terwijl er aan de zee kant 2 Fregatten en 1 Corvet voor lagen. Die drie schepen liggen daar grootendeels om de toevoer te beletten; nu en dan zagen wij van uit het fort wel uitvallen doen, maar allen waren te vergeefs, want wat wil zoo een uitgemergeld troepje van mogelijk nog maar 1000 man uitvoeren tegen 15000 goed geoefende soldaten. Het gaat om leven of dood en als de amunitie in het fort op is, zal men hetzelfde wel in de lucht laten springen, anders moeten zij, de verdedigers, toch opgehangen worden.

Naar Lima ben ik niet geweest, vooreerst omdat men er niet onder de 20 S[paanse] M[atten] onkosten naar toe kon gaan; tweedens omdat er niets buitengewoons te zien was en derdens omdat wij hier ook maar zeer kort gelegen hebben.

[26] Het land hier aan de zee kant is geheel en al onvruchtbaar en daardoor is alles hier extra duur, want alles moet van plaatsen, die meer landwaarts in gelegen zijn, aangevoerd worden. 6 à 8 aardappelen van ordinaire grootte kosten 6½ st[uiver] en groentens maar vleesch vooral, zijn na rato. Dit is dan ook de reden dat de equipage hier geen verversing heeft gehad zooals te *Valparaiso*, alwaar zij alle dagen 1 l[i]b[ra] versch vleesch, de noodige soepgroenten en brood gehad hebben.

Den 10^{den} April hadden wij de ledige watervaten gevuld en verlieten des avonds om 6 uur de reede en zetten koers naar *Nukahiwa*, een eiland liggende op 140° L. b[e]w[esten] Greenwich en op 9° Z.B., alwaar wij zondag den 15^{den} Mei aankwamen.

Den 24sten April waren wij, beide schepen namentlijk, in de verbeelding land te zien en zoo dit waar was zoude het eene ontdekking wezen, want hetzelfde stond niet op de kaart aange teekend, doch bij

30 De dag is niet ingevuld.

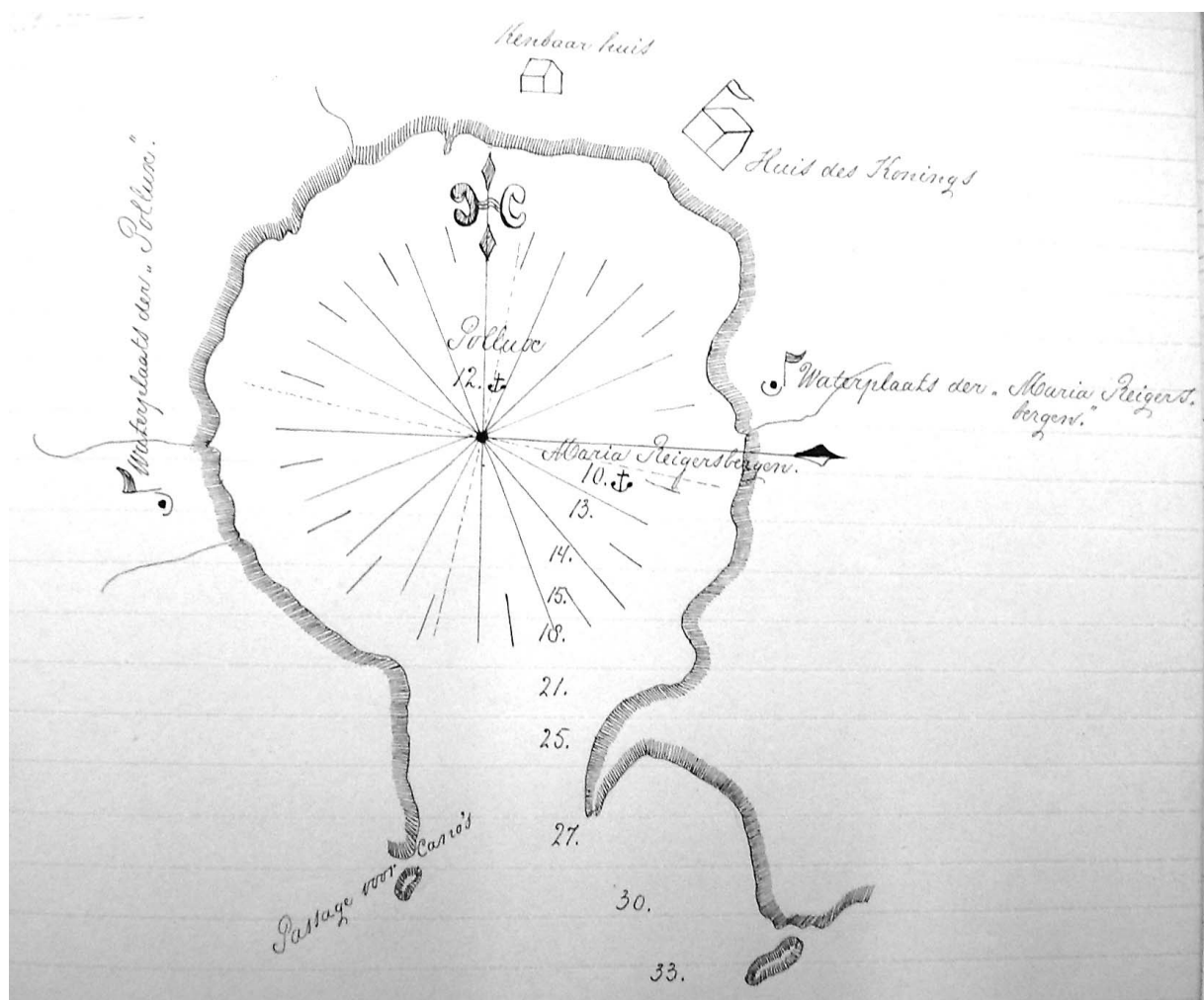
31 Simón José Antonio de la Santísima Bolívar (?-1830). Leider van de republikeinen die de Spanjaarden bevochten.

nader onderzoek bevonden wij dat hetzelfde slechts wolken waren welke zich als land opdeden en vertoonden en bij ons *boterland* genoemd wordt.

Gedurig werd scherp uitgekeken. Daarna zagen wij een schip om de Z. sturende en seinden dat aan onzen confrater, die hetzelfde des avonds om 6 uur praaide. Het was een Amerikaan stevenende naar de kust van Amerika, doch wij konden niet te weten komen waar het van daan kwam.

De smid was gedurende deze reis bezig om messen, bijlen en harpoenen te maken ten einde die voorwerpen op het genoemde eiland te verkoopen.

Vrijdag den 13^{den} Mei, des morgens te 10 uur 30, zagen wij land; dit was het eiland *Domenico*, hetwelk is het oostelijkste eiland van de Washington's groep, onder dewelke ook Nukahiwa behoort. Eenige uren daarna zagen wij het *Hoods* eiland en *Rio*. Zaturdags avond zagen wij het eiland Nukahiwa, doch te laat om het dien avond nog te bereiken, zoodat wij niet voor zondag middag den 14^{den} Mei om 2 uur 30 het anker lieten vallen in de Baai *Anna Maria*, dezelfde baai waar *Krusenstein*³² gelegen heeft. Gelukkig en voorspoedig waren wij hier aangekomen, doch ons al het tuig had veel geleden, hetwelk dan ook, zoo spoedig doenlijk, gerepareerd werd.

[27] Plan van de Haven *Anna Maria* op het eiland Nukahiwa, leggende op 8° 55 Z.B. en 139° 40 L b[e]w[esten] Greenwich.

32 Adam J. Krusenstern (1770-1846) maakte wetenschappelijke expedities. Zijn reizen rond de wereld werden in vier delen uitgegeven.

Dingsdag den 17^{den} [mei], des morgens ten 9 uur debarqueerden de beide Oversten der schepen - want de Colonel Coertzen was, wegens ziekte, sedert Valparaiso niet op dek geweest - en verscheiden officieren, met een gewapend detachement Mariniers en Matrozen, benevens ons groot krijgsmuziek, bestaande uit 3 clarinetten, 2 hoorns, trompet, fluit, trom, bekkens en triangel ten einde de Koning te gaan bezoeken en hem tot onze belangen over te halen, hetwelk geschiedde. Ten 12 uur kwamen zij terug, hebbende de Koning, bij hun vertrek met het afvuren der geweren, begroet.

Het waterhalen was hier zeer plezierig en als ik aan boord geen dienst had, [28] ging ik altijd mede om te zwemmen. Er stond veel branding op onze waterplaats, maar op die van de Pollux om zoo te zeggen geen; als men in zulk eene branding kwam, moest men mede of men wilde of niet en na drie of vier maal en somtijds meer, onder water, over de kop gesmeten te zijn, werd men op strand gegooid. Dibbetz, Bealaerds en ik gingen meest te zamen en beproefden met elkander om in de grootste branding te gaan. Op Cherillos heb ik nog leren zwemmen, hier hebben wij wat vermaak gehad. Op de reede liggende kwamen er alle avonden, juist zooals *Krusenstern* zegt, een honderdtal dames aan boord zwemmen, hebbende hunne kleederen,- bestaande uit een dunne stof van bladeren gemaakt, welke zij van hunne lenden gewonden en om laag hangende dragend-, op een stokje gebonden ten einde dezelve droog te houden en des morgens zijn zij op zijn best van boord te krijgen.

Deze dames moeten echter in schoonheid, aanvalligheid etc. veel hebben afgenomen sedert dat de Heer *Krusenstein* hier geweest is, daar deze dezelve zoo ophemelt en zij zijn toch wezentlijk zoo mooi niet. De genoemde schrijver noemt dit eiland *l'isle de Cijthère*, maar het mag waarachtig wel *l'isle de désolation* genoemd worden.

Dienzelfden schrijver zegt ook dat hij op zijn best één varken van den Koning present heeft kunnen krijgen, doch kopen in het geheel geen, terwijl men nu voor een handje vol kruid een varken van 10 l[i]b[ra] en voor een bijl of voor een paar messen een vet varken krijgen kan. De beide schepen hebben hier meer dan 400 varkens, zoo groot als klein van daan gehaald. De Equipage kreeg hier dagelijks twee rantsoenen varkensvleesch, ja zelfs nog tot acht dagen na het vertrek van hier.

Ik ben hier dikwijls aan de wal geweest en heb mij wel geamuseerd. Meest alle dagen waren hier zware stortregens, zoodat de watervallen van 3 tot 5 honderd voet hoog een schoon gezicht opleverden. Somtijds kon men er zoo een 20 tal tellen.

Dikwijls dreven er wel 50 boomen in de baai, welke door de zware stroomen die er uit de riviertjes liepen ontworteld, omvergegooid en medegesleurd werden. Eens op een tijd liep hier een 3 mijls stroom uit de baai.

[29] Men vindt hier kokosnoten in overvloed, voor een bijl bekomt men er 30 à 40. Men vindt hier ook nog broodvruchten, banaanen, een soort van verwilderde groote boonen en dan eenige soorten van groenten om te stoven, maar de namen ken ik er niet van.

De inwoners eten geen varkensvleesch. Zij kneden een soort pap van broodvrucht en kokosnoten water, hetwelk voor ons oneetbaar was wegens de lekkere reuk en smaak; ook eten zij kokosnoten.

Hunne wapens bestaan uit pieken van hout, welken tegen ijzer opwegen; vervolgens is een slinger van kokosnoten-bast gevlochten, zeer net en aardig, met dewelke zij ook zeer handig omgaan.

Zij visschen hier ook met de hengel, maar dit gebeurt niet anders als bij hongersnood, als wanneer zij ook hun evenmenschen opeeten. Buiten hongersnood eeten zij alleen hunne vijanden op, die zij overwonnen hebben, hetgeen voor hun eene lekkernij is.

Ik heb hier ook 4 zegens³³ gezien, doch dit geleek mij Hollandsch touwwerk te zijn.

Wij hebben hier twee malen met onze scheepszegen in de baai gevischt, doch hebben niets van belang gevangen. Als de inwoners met netten visschen gaan zij naar de naburige onbewoonde en kleinere eilanden; dit doen zij echter meest in de drooge tijd als er hongersnood is. Hunne cano's zijn ten naastenbij zooals die van de kust van Guiné, doch zij hebben een geheel boord er op en achter, voor en in de midden 3 stokken er over hangen om het omslaan te beletten.

Overall is er toch oorlog! Twist is overall bekend! Deze bewoners van het eiland Nukahiwa zijn namentlijk verdeeld in 4 of 5 takken en voeren onderling oorlog. Diegenen die om de baai woonden, waar wij in geankerd lagen, hadden het te kwaad met het volk dat over de gebergten woonde, welke die baai - de baai Anna Maria - omringden. Zij noemden die *Tijpjes*; als zij nu met varkens bij ons

33 Een zegen is een groot, smal visnet met een zak in het midden.

kwamen was hun geschreeuw: of *tokkie*, *tokkie*, dat is een bijl, of *Pou Pou tijpie*, *Mattie*, *Mattie*, dat beteekende kruid om Tijpjes te vermoorden.

Zij kenden evenwel toch niet al te goed de uitwerking van het kruid, [30] want als zij een handvol of meer gekregen hadden deden zij het in een kokosnoot en of het regende of niet zij dekte het niet toe; ook zetten zij het dikwijls bij een vuurtje of rookten er een pijpje bij, als zij die hadden.

Wij hebben hier ook geweren gezien, maar meest zonder haan of pan en allen zonder vuursteen.

Hunne bijjouterien bestaan uit hoofd, oor en halscieraden, en zijn veel goedkoper als die van Antje. Het hoofdcieraad heeft veel gelijkenis op een losse klep van een pet, waarop niets als roode boontjes vast gelijmd zijn en waaromheen een gevlochten matje zit, zeer net en aardig bewerkt. Het oorciersel bestaat uit eene plat afgeslepen schelp, waarin zij een soort van kurk stoppen en in deze kurk hebben zij een wilde varkenstand, ter lengte van een pink, vastgemaakt; in het lelletje van het oor hebben zij een klein gaatje, waar zij die tand een klein eindje doorsteken en achter het oor steken zij, door het daaruit te voorschijn komend gedeelte dier tand, een pennetje om het uitvallen te beletten. Sommigen, vooral onder de dames, dragen er stukken lak in of een stukje opgerold blik of ijzer. Hoe menschlievend of de dames hier zijn, duidt het volgende aan. Sommigen hunner dragen een coiljé van aaneengeregen menschen tanden en kiezen, afkomstig van diegenen welke zij of hunne mannen gevangen genomen en gezamentlijk opgegeten hebben.

Muziek vindt men toch ook overal, hier zelfs ook bij zulke wilde menschen, al is het dan ook maar door middel van een hoorn. Zij hebben namentlijk een grootte kinkhoren³⁴, hiervan is de bovenste punt afgeslepen en door de daardoor ontstane opening blazen zij en maken de verschillende tonen, door de hand op of van het gat te nemen. Als men zulk een geluid 's nachts hoorde, zou men verschrikken, zulk een geluid maken zij er meede; het heeft veel van 't gebrul eener leeuw.

De witte vlag is bij hun ook de vrede vlag. Toen wij ten anker kwamen, werd dadelijk voor het huis van den Koning de witte vlag geheschen; niet een hunner zelfs wilde aan boord komen, voordat ook wij de witte vlag ge[31]heschen hadden. Dit evenwel ter nauwernood door ons gedaan zijnde, daar kwamen zij aanzwemmen doch zonder vruchten. 't Anderen daags kwamen zij evenwel in veel grooter menigte terug en nu allen met vruchten. Sommigen hadden wel 30 à 35 kokosnoten bij zich en bleven juist zoo lang om het schip heen zwemmen totdat zij die verkocht hadden, dikwijls langer als een half uur en kinderen van 12 jaar, zoowel als volwassen menschen.

Deze inwoners, zoowel als de meeste bewoners der Zuid Zee Eilanden, verstaan de kunst van tatoeëeren. Hier doet men het al zeer net, het is zoo regelmatig dat men zeggen zoude, dat het afgepasst was. De mannen zijn het zwaarst getatoeëerd, sommigen over hun geheel lijf. De vrouwen zijn echter niet zoo zwaar getatoeëerd; de meesten hebben 4 blaauwe strepen over hunne lippen, beginnende in de mond bij het tandvleesch, eindigende buiten bij de kin en anderen hebben eene blaauwe streep over hun gezicht, net of er een lint dwars over heen gebonden is.

De voorvechters hebben een haan op hunne borst en andere dapperen hebben een haai er op.

Men vindt hier een aantal kippen en ik heb hier 2 honden en 4 katten gezien.

Nu weet ik u niets bijzonders van deze bewoners meer te vertellen, doch zoo mij nog iets van deze beruchte Nukahiwers te binnen mocht schieten, zal ik het wel op een verder gedeelte mededeelen.

Donderdag den 26sten Mei het waterruim vol hebbende, verlieten wij de Baai, doch met zeer veel moeite wegens de variable winden en de naauwe uitgang. In den tijd van ¼ uur waaien er zooveel winden, als er streken op 't kompas zijn, dan hard en dan is het stil. Vrijdag den 27sten zagen wij Nukahiwa nog, het was blad stil, doch den 28sten kwam er een frisse bries uit ZO en ZZO - hetwelk de passaat was. Deze bleef ons tot den 6^{den} Junij vergezellen en hadden gedurig een zware storm, welke ons om de N.N.O. zette. Tot den 9^{den} sukkelden wij daarna met stilte, hadden toen een frisse bries tot den 13^{den} en niet langer, hetwelk ons geluk was, want anders hadden [32] wij onmiddelijk op een eiland gezeten.

Maandag 't avonds, den 13^{den} Junij, kon men, met zonsondergang, niets van top zien. Dingsdag 's morgens, even voor dat de zon opkwam, zagen wij land, hetzelfde noch zeer laag en wij waren er toen op zijn best ¾ en de Pollux slechts ½ Mijl meer van verwijderd. Het was land dat niet bekend was en dat dus ook niet op de kaart aangeteekend stond. Eerst waren wij van gedachten dat dit het eiland

34 Kinken is met heldere klank op iets stoten of slaan.

Jezus was - die eiland is ten naasten bij drie honderd jaar geleden ontdekt, maar sedert dien tijd nooit meer gezien - doch het scheelde te veel in B[reedte] en L[engte]. Dus het was eene ontdekking. Wij zeilden op een afstand van $\frac{1}{2}$ Mijl het Eiland half rond; om 9 uur 30 kon men duidelijk de inwoners er op zien en ten 12 ure werd er een officier en een jonker van beide schepen met gewapende sloepen naar toe gezonden, die er het volgende van verhaalden.

De Luitenant ter zee 1ste Klasse J.P. Muller, de Luitenant ter zee 2de Klasse A.C. van Braam Hoekgeest en de adelborst 1ste Klasse J. Hardenberg, tegen 12 uur met een chaloup met tien gewapende roeijers van boord gaande, roeiden naar het naaste land, bezuiden een rif, hetwelk zich van de N[oor]d hoek van het eiland om de NW strekte, waarop een felle branding stond en op 't midden droog was. Het land genaderd zijnde werd er gelood, doch vonden op een kabellengte afstand met 12 V[a]d[em] geen grond; een weinig nader zijnde zagen zij echter, door het helder water onderscheidelijk, de grond bestaan uit ongelijke koraalklippen en loodden op een halve kabellengte $5\frac{1}{2}$ V[a]d[em]. Zij naderden daarop nog iets dicht en hadden met de chaloupshaak uit te steken al spoedig $1\frac{1}{2}$ V[a]d[em] water en ontwaarden dat er hier en daar brokken koraal boven het water uitstaken, ook zagen zij eene menigte visch onder de chaloup door zwemmen. Zij vereenigden zich met de chaloup van de Pollux, het NW rif naderende, waarop zich de eilanders ten getalle van circa 300 - zoo mannen als vrouwen - vereenigd hadden, welke hen door gebaren aan wal schenen te lokken, waartoe de Heeren echter niet besloten, maar eerst eenige hunner in of bij de chaloups wilden hebben, gebruikende daartoe [33] eenige woorden welke zij te Nukahiwa gehoord hadden en door het hen toewerpen van eenige scheepsbeschuiten gelukte het hun, hen stoutmoedig te maken. Sommigen kwamen met een soort van gezang naar hen toe zwemmen, terwijl de overigen op het rif als aanschouwers bleven staan. Diegenen welke zich in het water hadden begeven, zwommen rond en op zijde van de chaloup en ruilden eenige jonge kokosnoten, bijlen en zagen van hunne inventie, voor beschuit, doeken, enz. Zij schenen bijzonder tevreden te zijn met 2 harpoenen, welke zij van ons kregen. De Heeren vonden goed hen te bewegen bij hun in de sloepen te komen, hetwelk echter niet gelukte; ook konden zij niets van hunne taal verstaan, waardoor alle moeite - om eenige opheldering aangaande dat eiland van hen te bekomen - te vergeefs waren. In den handel schenen zij zeer wantrouwend en de goede trouw geheel ter zijde te hebben gesteld, stelende alles wat zij onder hun bereik konden krijgen, ja, doenden eenigen zelf moeite de chaloup naar de wal te boegseeren.³⁵ Hunne wapenen schenen alleen uit eene lange zwart houten piek of lans te bestaan, welke sommigen ook al zwemmende bij zich hielden.

Eenigen tijd de ruilhandel met hen gedreven hebbende besloten de Heeren hun het gebruik onzer geweren te doen zien en deden daarom eenige schoten, waarop zij allen, zonder een groot gebaar of geschreeuw te maken, de chaloupen verlieten om zich bij hunne makkers op het rif te vervoegen. Onder diegenen welke zich aan het strand vertoond hebben, vermeende men tweeërlei soorten van menschen bespeurd te hebben, hebbende eenigen kroes- anderen lang en glad haar; er bevonden zich onderscheidene oude lieden onder hen, doch allen waren robust en groot van gestalte.

Vervolgens roeiden de chaloupen meer zuidwaarts om te zien of er passage ergens tusschen door was en trachten de Zuidhoek van het naaste land waar zij zich bevonden in het O t N en zagen toen dat het met een bogt om de Oost lopende aan het verste of Zuidelijkste land vereenigd was, doch tevens dat het Zuidelijke gedeelte uit 5 à 6 kleine eilandjes bestond, waar tusschen door zij vermeenden de branding van de Oostzijde van het Eiland te zien, terwijl allen met reven aan elkander waren gehecht. Hier liggende zagen zij dat een rif, waarop eenige branding stond en op het [34] midden droog was, de hoek in het O t N met het zuidelijk gedeelte van het Eiland vereenigde en zagen over dat rif heen een soort van vlak of stilstaand meer; zij peilden de Z t Zuid $\frac{1}{2}$ O naar gissing $\frac{3}{4}$ mijl, de naaste hoek in het O t N op $\frac{1}{8}$ mijl en de N.hoek N.NO op $\frac{1}{2}$ mijl afstand en de uiterste punt van 't Z NW rif N t W $\frac{3}{4}$ mijl.

De Heeren zich gereed makende om naar boord te gaan, begaf zich de geheele troep van de N.hoek over het vereenigings rif naar de zuidkant van het eiland, alwaar zich hunne hutten of kampen bevond. Op dit gedeelte van het eiland; hetwelk de Heeren gezien hebben, hebben zij geen Canoos of vaartuigen kunnen bespeuren.

P.S. Bij het uitzeilen van de Baai Anna Maria zagen wij een 20 tal Cano's - welke waarschijnlijk van

35 Boegseren: een schip op sleeptouw nemen.

de Tijpjes waren - op ons verzoek wachten, om terstond onze verruilde dingen te kunnen kopen. Na het vertrek toch van schepen uit de Baai Anna Maria moeten derzelver immers altijd een inval van de Tijpjes verwachten, waarom zij dan ook al hunne eigendommen onder den grond begraven, ten einde de zelve uit de handen des vijands te redden.

Strekking der Westkust van het Eiland "Nederland", ontdekt, door de Maria Reigersbergen en de Pollux, den 14^{den} Juni 1825, op 7° 9' Z.B.E. - 177° 28' L b[e]w[esten] Greenwich opgenomen door den 1sten Luitenant J.P. Muller.

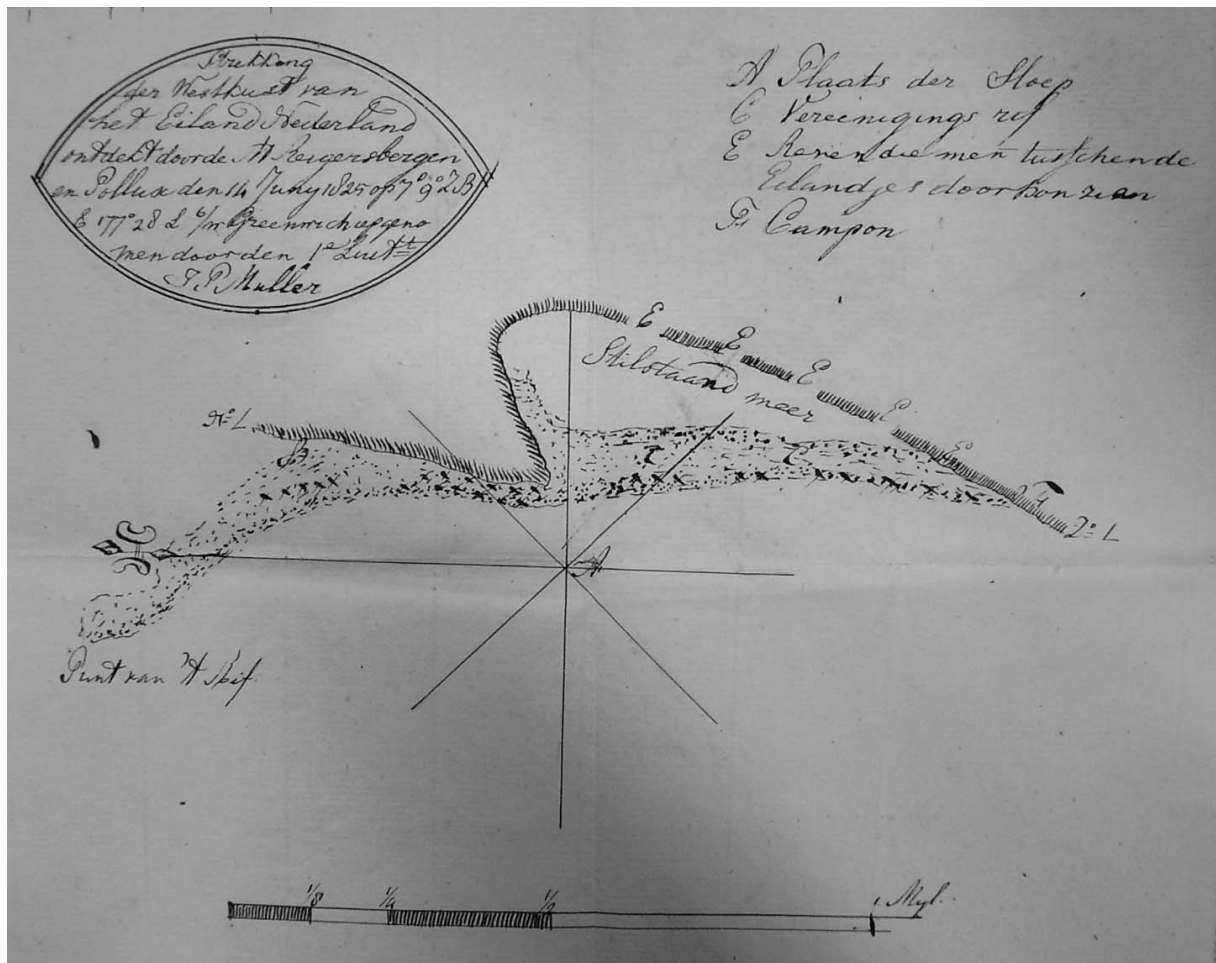
A. Plaats der Chaloup.

C. Vereenigings Rif.

E. Reven die men tusschen de eilandjes door zien kon.

G. Kampen.

[35]

Om 4 uur kwamen de chaloupen terug en hadden eenige rariteiten van deze nieuwe Nederlanders medegebracht, als: *bijlen* - deze waren van koraalsteen, verschrikkelijk hard en aan steelen gebonden: *pieken* - deze waren van hout en geleken veel op bezemsteelen, aan weerszijden puntig, (anders hadden zij geen wapenen) en *halskeetenen*, bestaande uit aangeregen kleine steentjes, waarin gaten geboord waren.

Stelen verstaan zij uitstekend, want uit onze sloep stalen zij een riem en uit die van de Pollux een haak. Over het afvuren onzer geweren waren zij verwonderd, maar niet bang.

Men vindt hier geen getatoeëerden en hoewel er meer als drie honderd menschen bij onze sloepen waren, zagen wij hieronder niet een kind, maar allen waren sterke en gespierde volwassen menschen.

Ongelukkig troffen wij het hier dat het zoo doodstil was, anders hadden wij zeker het Eiland rond gezeild en het nader onderzocht.

Dingsdag, 's middags ten 2 uur 30 kwam Overste Eeg aan boord, die om 4 uur weder vertrok. Te 4 uur 30 heschen wij de vlag en de Pollux - Commandants schip zijnde - deed een salut, ter eere der ontdekking, van 7 schoten. Het nieu[36]we eiland is genaamd: het eiland *Nederland*.

Na het salut begroette de Equipage elkander met een driewerf Hoera, waarop er een extra oorlam werd uitgegeven.

Daarna zetteden wij onze koers weder voort; des anderen dages 's morgens zagen wij het ontdekte eiland nog, doch des avonds was het uit 't gezicht. Nu hadden wij tot den 26sten Juni met stilte te worstelen en daar dit van te voren was vermoed en bemerkt geworden, kregen wij reeds den 20sten Juni scherp rantsoen water, dat is de man 1 $\frac{1}{3}$ flesch, zoowel officieren als matrozen. Ik kon daar zeer slecht mede toe, maar het moest toch maar, want aan water kon men volstrekt niet komen, zoodat ik hier dikwijls dorst geleden heb. Onze victualij begon ook langzamerhand op te geraken, doch gelukkig dat onzen Confrater de Pollux meer victualij had, zoodat wij daar eenige vaten zout vleesch, spek, rijst en bonen van kregen. Zonder dat zouden wij zeker gebrek geleden hebben.

Ondertusschen begon de gevaarlijke ziekte "de Schoorbuik" hand over hand toe te nemen. Die ziekte is vooral gevaarlijk voor den zeeman, omdat hij geen verversing heeft. Wij hadden behalve de overige zieken, ruim een vijfde gedeelte van de equipage enkel en alleen aan Schoorbutiek ziek, waarvan er drie in zee en twee in het Hospitaal te Amboina stierven.

De bouillon koekjes, welke 't Land onder de medicijnen medegegeven had, waren reeds lang op, evenals alle kippen, varkens en overige dieren. De Chirurgijn Majoor er achter gekomen zijnde dat ik nog eenige bouillon koekjes had, vroeg mij om dezelve om ze aan de voornaamste of zwaarste zieken te kunnen geven, daar het toch op zijn langst slechts een dag of vier meer duren kon tot wij verversing bekomen konden en ik nog geen teekenen van Schoorbuik vertoonde. Op 2 der zieken heeft mijn afstand de beste uitwerking gehad en ik ben gelukkig de geheele reis nog niet ziek geweest.

Wij zeilden in het gezicht van de Noordkust van Nieuw Guiné, langs de eilanden *Waijgie*, *Misorij*, *Klein en Groot Providence* naar de Straat Gililo om in de Molukken te komen.

Die straat passeerden wij zeer gelukkig, want hebben er slechts een halve [37] dag in gewerkt, terwijl men er somtijds wel 4 dagen, wegens stilte of tegenwind, met storm en hooge zee, voor kan leggen. Terzelfden tijd dat wij die straat passeerden, volgde ons een Engelsch Zuidzee visscher, die van het Noorden kwam, en denkelijk in China zijn lading verkocht had en nu terug keerde. Deze bleef twee dagen bij ons, doch in den derden nacht verloren wij hem.

Na onderscheiden groepen kleine Eilanden gepasseerd te hebben, kwamen wij in het gezicht van *Ceram*, *Kelan*, *Manippe* en *Boero*. Zondag, den 31sten Juli waren wij den geheelen dag en nacht bezig de Straat Boero op te werken en dien nacht verloren wij de Pollux uit het gezicht, welke maandag den 1sten Augustus in de baai van Amboina ten anker kwam. Maandag avond kregen ook wij het eiland Amboina in het gezicht, maar het was reeds te laat om binnen te lopen, zoodat het tot Dingsdag den 2^{den}, tot 3 uur, aanhield, eer wij het anker lieten vallen.

Op de reede komende kwam dadelijk de havenmeester - mijnheer Roos - aan boord; terwijl wij hier liggende vonden 3 kustvaarders, 2 brikken en 1 schoener, varende onder de Hollandsche Vlag.

Ook vond ik hier nog een neef, een zoon van Oom en Tante de Groot op Gris . Hoe zijn voornaam is weet ik niet³⁶, maar hij is mottig en mager, bekleed een civiele post en dus is hij niet diengene, voor wien ik een brief heb, want die is in militaire dienst. Hij is hier eerst kortelings gekomen, slechts 8 dagen voor mij en logeerde vooreerst nog bij den Resident van Amboina, de Heer *Morees*. Dit is een zeer goed man; hij heeft gedurende ons verblijf alhier dagelijks een diner gegeven, waaraan altijd een 30 menschen aanzaten. Neef verzocht aan den Colonel of ik, gedurende mijn verblijf alhier, bij hem mocht logeeren met een van mijn vrienden, namelijk met Bealards. Hoewel de Colonel daartoe zijne toestemming gaf, heb ik er niet ten volle gebruik van gemaakt, om redenen de dienst welke op eene reede zeer zwaar is en nu nog zwaarder was door de ziekte van een onzer, mij het, voor mij zelve, bezwarend maakte mijne overige kameraden all  en daarvoor te laten opkomen of te laten zitten, zoodat wij dan ook maar 4 dagen aan de wal zijn blijven logeeren. Wij hadden echter gedu[38]rende die 4 dagen een zeer gemakkelijk en ook later hier een zeer goed leven. Ik zal u dat eerst vertellen. Tijdens wij hier logeerden, stonden wij des morgens om 6 uur op, dronken een kop koffij en aten een

36 Hugo Cornets de Groot, assistent resident van Ambon.

boterhammetje met een pizan[g] of andere vrucht; daarna gingen wij toeren in een bendie of chees³⁷ met een paard, hetzij naar Batogatje, de Buitenplaats van den Goeverneur, die afwezig was - als de ronde doende in de Molukische Eilanden, hetzij naar de Klappertuinen of wel ergens anders heen. Om 10 uur of half elf kwamen wij terug en om 11 uur werd gedejeuneerd. Een kerrie soepje vooraf, daarna 2 of 3 soorten gebakken visch en koud vleesch, vervolgens een stuk brood met eijeren en dan vruchten. Gedejeuneerd hebbende gingen wij met neef, die ons bij verschillende ambtenaren en ook in de Societeit introduceerde. Zeer dikwijls ben ik toen en later aan huis geweest van den Heer Hulst-kamp, een Rotterdammer van geboorte, als ook aan huis van den Heer Pirson, Chirurgijn alhier. Ik heb menige vrolijke avond bij hun doorgebracht en dan maakten wij eenige duetten of eenig ander muziek, de eerste speelde de viool, de clarinet en nog eenige andere instrumenten; de tweede zong zeer aardig en speelde gitaar en piano forte. Tegen 4 uur gingen wij naar het huis van den Resident, bij wien wij dan ook logeerden daar - gelijk ik reeds hiervoor mededeelde - neef, zoolang hij nog geen huis had, bij hem aan huis was. Om 5 uur begonnen wij te dineeren en zulks was zoo circa 8 uur afgelopen. Dan gingen wij naar de liefhebberij-Comedie of naar de Societeit. In genoemde Comedie speelde men zeer goed - het was echter ongelukkig en dit maakte het gebrekkig dat geen vrouwen wilden medespeelen, deze hadden daar in het geheel geen zin in. Tusschen de twee stukken in heb ik, op verzoek van verscheidene leden als ook op die van den Resident, een obligaat gegeven op de fluit; het was een serenade voor fluit, viool en gitaar, en deze is - zooals ik gemerkt heb - zeer goed bevallen. De stukken welke ik heb zien spelen, waren “*De terugkomst des Vaders*” en “*het Landhuis aan des Heeren weg*”.

Zondag, den 14^{den} Augustus, hebben wij een groot bal gehad ten huize van den Resident, hetwelk tot 's morgens 6 uur duurde. Er waren tusschen de 50 en 60 Dames, waarvan een 20 tal blanken en de overigen liplappen wa[39]ren.

Er is nog geen Reede geweest waar ik mij zoo goed geamuseerd heb, als op deze.

Onze Equipage heeft hier aan de wal gepassagierd, doch de meesten hebben zich sterk bedronken aan een drank *sagueer* genaamd, welke nog slimmer is als rhum of arak. Dit had zeer slechte gevolgen: sommigen werd én geld én goed afgezet en anderen kwamen half lam, gekneusd en half dood aan boord.

Er zijn hier een veertig van de voornaamste schoorbutieken naar het hospitaal gegaan, waarvan er hier twee gestorven zijn, terwijl de overigen bij ons vertrek of geheel en al genezen of ten naasten bij, aan boord terug gekomen zijn. Voor de laatstgenoemden hebben wij een honderdtal kippen en de verdere benodigde ververschingen medegenomen.

Het vleesch is hier bijna onverkrijgbaar en buiten dat zeer duur. De reden daarvan is dat het vee hier niet voort fokken wil en als het nu en dan al gelukt, komen er telkens weer ziekten onder voor, waaraan $\frac{7}{8}$ gedeelten bezwijken, dit is even zoo onder het pluimgedierte; een kip of een eendvogel kost 24 st[uiver], een gans of kalkoen 4 à 5 ropijen - een ropij doet 24 st[uiver] Hollandsch -.

De Equipage heeft hier de eerste acht dagen altijd verversing gehad, maar geen brood. Een stuivers tarwtje toch kost hier $\frac{1}{2}$ ropij, dus dit zou te hoog op loopen.

Groenten vindt men hier weinig of geen zoodat ik, aan de tafel van den Resident - waar ik verscheidene malen gegeten heb - meermalen slechts eene groente, veel van onze witte wortelen hebbende, en ook meermalen geen groente gezien heb. Aardappelen zijn hier mede bijna onverkrijgbaar, ik heb ze alleen maar bij den Resident gezien. Intusschen vindt men hier *obies*, een soort van zeer zoete, bevrozene waterachtige aardappelen, welke toch als men maar niets anders heeft wel smaken en bovendien heeft men hier nog *jams*, welke meeliger en niet zoo zoet zijn.

Ik heb u nog vergeten te zeggen dat het vee hier aangevoerd wordt van *Timor*, *Ternate* en *Banda*. Even voor dat wij hier kwamen waren er een 800 [40] *jonge karbouwen van Ternate* aangebracht. De visch is hier zeer ongelijk in prijs al naar mate er gevangen wordt, hetwelk somtijds zeer veel maar ook somtijds zeer weinig is. Dit laatste was gedurende ons verblijf alhier het geval en men vorderde dan ook voor een vischje van een spaw 1 of $\frac{5}{4}$ ropij, dus daar was geen aanhalen aan.

De vruchten welke dit, een van de voornaamste kruidnagel eilanden, voortbrengt zijn zeer lekker en

37 Een bendie is een licht tweewielig rijtuigje voor één persoon, met één paard. Een sjees is een licht, hoog tweewielig rijtuig met kap.

heten: Piranes, Klappernoten, Annanassen, Papagers, Broodvrucht, Mangastang, Pompelmoeses en nog verscheidene anderen welker benaming ik niet ken.

Men vindt hier extra mooie hoorns en schelpen, zoodat ik niet heb kunnen nalaten er eenigen mede te nemen. Dit is de plaats ook waar men zulke aardige werkmandjes, sigaren en pennenkokers, alsmede prauwen of schuitjes van kruidnagelen maakt. Papa zal zich nog wel dat prauwtje herinneren, dat wij bij den Procureur Schonk in den Haag gezien hebben, nu zoo maakt men ze hier ook. Ik heb een paar mandjes en een pennenkoker mede gebracht, maar geen prauw want daar moest men 30 of 40 ropijen voor afschuiven.

Ik heb hier mijn examen als Adelborst 1ste Klasse gedaan bij den Overste Eeg en de 1ste Luitenant Tengbergen en van de Plaat en ben er gelukkig door gekomen. Door bewerking van Colonel Coertzen luidt mijn Certificaat alsof ik het den 22sten Julij gedaan heb; dit is echter zes dagen na mijn tijd, want reeds den 16^{den} Julij heb ik het mogen doen.

Men vindt hier onderscheidene soorten vogels, als: Loeries, oost-Indische Kraaien, Groene en Witte Papegaijen, Kakatoes en nog verscheidene anderen, ook vindt men hier Civet Katten. Een Loerie en een Kakatoe heb ik hier gekocht; de laatste spreekt en is zoo mak en getrouw dat niet een aan boord er een voorbeeld van kent, ik hoop dezelve t'huis te brengen.

Na een redelijk lang vertoeven alhier, verlieten wij den 17^{den} Augustus de Baai van Amboina en zetten koers naar Soerabaija, in de verwachting van aldaar eene gratificatie van 250 Ropijen te ontvangen, zooals volgens het zeggen van de inwoners van Amboina, de Lijnx ook zoude gekregen hebben.

[41] Des avonds van den 29sten Augustus ankerden wij voor Outjone Pancie, in de verwachting van des anderen daags 's morgens een Loods aan boord te krijgen die ons naar Sourabaij zou brengen, waar wij dan ook, daar onze verwachting vervuld werd, 's avonds van den 30sten Augustus kwamen.

Tegenwoordig is het op Macasser, waar alles in opstand is geweest, weder stil, doch de voogdes van den jongen Sultan van Djojocarta heeft de gelegenheid, namentlijk dat het krijgsvolk van Java zoo te zeggen allemaal naar Macasser vertrokken is, waargenomen en is tegen ons opgestaan. Overal krijgen de opstandelingen aanhang, zenden naar alle plaatsen hunne Priesters ten einde de godsdienst van Mahomed te prediken met het doel de ketters te vermoorden, waarmede zij ook druk doende zijn daar zij alle Europeanen, die in hunnen handen vallen, van kant maken. Zij hebben ten getale van tusschen de 12 en 16 duizend man, drie aanvallen op Damak gedaan, maar zijn door den aldaar aanwezigen Assistent Resident en de bezetting van genoemde plaats, bestaande uit 120 man met eenige kleine veldstukjes, telkens teruggeslagen, doch toen genoemden Assistent Resident zelfs wilde attackeeren, moest hij - volgens de laatste tijding welke wij tot nog toe te Sourabaij ontvingen - wijken.

Gelukkig dat én de Sultan van Sumanap én de Sultan van Madura, beide heerschende op Madura, ons hulptroepen zonden, anders zouden wij Java onherstelbaar verliezen. Er mankeeren nog eenige duizenden, als ik het wel heb 5000, Europeesche soldaten, tot completering van het Corps alhier, van het jaar [18]24.

Het is eene zeer netelige omstandigheid. Op Palembang zijn de zwarten ook weer in opstand geweest, doch dit is gelukkig gedempt.

De Gratificatie hebben wij niet gekregen, evenmin als de Lijnx. De oorzaak hiervoor is, dat op den oogenblik in alles alhier de grootste zuinigheid in acht genomen moet worden. Verscheidene Ambtenaren worden met een klein tractementje op wachtgeld gesteld en anderen krijgen verminderde tractementen.

Te Reede van Sourabaij komende, stuurde ik dadelijk de brieven voor Oom en Tante de Groot naar Grissé, 2 uur van Sourabaij gelegen. Des [42] anderen daags ontving ik reeds een schrijven terug en werd te logeeren gevraagd, hetgeen de Colonel mij permiteerde voor den tijd van acht dagen. Den 5^{den} September werd te Sourabaij de tijding vernomen van het verlies van Damak en de aanhoudende overwinningen van de insurgenten waarop wij dadelijk de orders ontvingen dat de Pollux en wij terstonds met amunitie en levensmiddelen geladen moesten worden, om daarna oogenblikkelijk naar Samarang te vertrekken (Samarang ligt 5 uur van Damak), ten einde genoemde lading aldaar af te geven. Onze Mariniers en zoo het noodig was onze Matrozen af te schepen, ter behouding van het eiland.

De nacht van 5 op 6 September zijn zij den geheelen tijd bezig geweest om water, victualij, brandhout en amunitie, aan Stuur- en Bakboord te gelijk, over te nemen en te laden, zoodat zij den 6^{den} des morgens om 11 uur het anker begonnen te ligten en onder zeil gingen. De schepen Grissé passeerende

ging ik met Tegnagel, die ook bij Oom gelogeed had, naar boord toe en des avonds om 6 uur verliet ons de Loods reeds.

Van Grissé valt weinig te zeggen. Aldaar is nog alles Hollandsch gezind, maar als het op stuk van zaken aankomt, zullen zij ook wel overgaan. Er is een burgerij van een 30 man, er zijn 20 man vrijwillige Kurassiers, 40 Javaansche Kanoniers en 2 bataillons Pickeniers, gewapend met pieken en krissen (een soort van degen). Men heeft er 8 à $\frac{3}{4}$ l[i]b[ra], 2 à $1\frac{1}{2}$ l[i]b[ra] en 2 à 6 l[i]b[ra] stukken geschut. De 6 ponders worden door de inwoners van Grissé - dat is de burgerij - bemand, het andere geschut door de Javaansche Kanoniers.

Bij Oom en Tante aan huis was het vrij stil, wegens het eerst kortelings geleden plaats gehad hebbende overlijden van Neef van de Hoop de man van Nicht de Groot.

Op Grissé valt weinig te zien, maar toch heb ik er wel vermaak gehad. Ik moet vooral zeer veel complimenten van de Familie de Groot aan U doen.

Ik heb gehoord dat de Kenau Hasselaar en het Corvet "de Arend" op Ba[43]tavia zijn aangekomen en ook naar Samarang zullen opkomen tot hetzelfde einde. Generaals de Kok en van Geen hebben het kommandement. De laatstgenoemde is te gelijk met ons te Sourabaaij gekomen; hij kwam van Macasser, waar nu alles in rust is, doch hij is van daar - zonder vertoeven, naar Samarang en Damak vertrokken. Zijn zoon, die met hem mede gekomen was, is terstond naar Sumanap gegaan om de aldaar liggende 2000 man aftehalen en naar Samarang te transporteerden.

Heden weet ik u niets te melden, doch zoo er nog tijd is, zal ik u ter reede Samarang liggende, de uitslag schrijven.

Zooals ik op Grissé gehoord heb, moet de Heer Revijs, aan wien ik een brief heb, een maand geleden - voor zijn gezondheid - naar Holland vertrokken zijn. De brief aan Neef de Groot, alsmede de brief aan de Vaijnes van Brakel, zullen door Oom de Groot voor mij bezorgd worden, om reden die op plaatsen wonen, waar ik waarschijnlijk vooreerst wel niet zal komen.

Ik heb tot nog toe geen brieven van Ul[ie]d[en] ontvangen.

Samarang in 't gezicht zijnde (den 8sten September 1825 om 6 uur des morgens) zal ik de brief eindigen, om hem zoodra mogelijk op de Post te doen, daar wij soms hier maar zeer kort mogen blijven leggen, en noem mij na Ul[ie]d[en] en alle broeders en zusters in gedachten omhelsd te hebben uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Naschrift

den 9^{den} September 1825 om 11 uur.

Eerst gisteren middag om 3 uur zijn wij voor Samarang ten anker gekomen en hoorden toen dat er van het hierleggend Fregat "de Javaan" laatsleden 50 man waren gedebarkeerd, van dewelken er des anderen daags 15 man en 2 officieren terug gekomen zijn; de overigen zijn niet gesneuveld maar vermoord. Terstond bij onze aankomst ging er een sloep met een Officier naar de wal, die bij terugkomst het volgende rapporteerde. De Insurgenten waren van plan, de nacht van heden, Dam[44]mak te attakeeren, terwijl de regent van Samarang - ook een Javaan - dezen morgen ook tegen ons Gouvernement in opstand gekomen, bezig was volk bij elkander te brengen, zoodat wanneer men hem voor de nacht niet gevangen genomen had, Samarang van deze nacht nog een bloed bad zou worden. De in Samarang vertoevende Generaal van Geen, die zoo te zeggen zonder volk was, liet daarom verzoeken onze Equipage te debarkeeren, waaraan dan ook dezen morgen nog voldaan werd. 40 Mariniers en 67 vrijwilligers van de Matrozen gingen, nadat de Colonel tot hen eene zeer aandoenlijke aanspraak gehouden had, onder een driewerf herhaald hoera! van boord, met de Luitenant van de Mariniers Troost, de 1sten Luitenant ter zee van Rooijen, de 2de Luitenants ter zee van Braam, Singendonck en Gichart, alsmede de Adelborsten 1ste Klasse Hardenberg en Velsberg.

De uitslag zal ik u in eene volgenden brief melden en noem mij, na de complimenten aan alle kennissen, de geheele familie, etc. gedaan te hebben, uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen”, liggende geankerd ter Reede Samarang, den 21sten 38 September 1825.

Waarde Ouders.

Het komt mij zeer wonderlijk voor tot nu toe nog geen brieven van U ontvangen te hebben, niet tegenstaande er reeds zoo veel brieven, voor de meesten onzer Officiëren en Jonkers, zijn terecht gekomen. Ik ben echter gerust gesteld door een brief van Nicht Willink aan Neef, waarin zij melde dat het u allen wel ging en dezen brief was van den 13^{den} Maart. De brief, acht dagen geleden door mij van hier weggestuurd, zult gij wanneer u dezen ter hand komt, ook wel reeds ontvangen hebben.

Van hier vertrekt het driemastschip “de Apollo” naar Antwerpen, doch gaat eerst naar Batavia zijn lading innemen. De Kapitein, zoo op het oogenblik sprekende, beloofde mij een klein trommeltje voor mij mede te nemen, waarin ik twee nageldoosjes en eenige schelpen deed, door mij van Ambon mede gebracht, waar ik de nevensgaande ook bijvoeg, zonder u dan [45] in verder nieuws mede te deelen, aangezien ik U dat met eene andere gelegenheid, welke u eerder den brief ter hand zal doen komen, schrijven wil.

Na U in gedachten omhelsd te hebben en de complimenten aan broeders en zusters verzocht te hebben, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / Haersolte

Het schip vertrekt den 22sten.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigersbergen”, liggende ter Reede Samarang, den 20sten September 1825.

Waarde Ouders.

Tot nog toe heb ik geen brief van u ontvangen, hetgeen mij zeer raar voorkomt; echter hoorde ik door een brief van Nicht aan Neef Willink, van den 13^{den} Maart, dat het U allen wel ging, dat Nicht eenige malen ziek geweest was doch nu - even als het kindje - gezond was.

Een brief van Mevrouw Tengbergen aan den heer Tengbergen, van den 10^{den} April uit Doesburg, melde echter - naar ik geloof - dat het kindje van Nicht Willink dood was, doch Neef weet dit nog niet en ik zal het hem ook niet zeggen.

In de Haarlemmer Courant heb ik gelezen dat de Heer Pannekoek, Kapitein geworden is. Galignet en van Senden, 2de Luitenant, en de Haan en van Driel, 1ste Luitenant.

Nauwelijks was de opstand te Macasser gestild of eene nieuwe opstand brak op Java uit. Het waren de voogden van den jeugdigen Sultan van het Djojocartsche, niet ver van Solo gelegen, die daar den vaander opstand ontrolden. Zij kregen dadelijk eenen zeer grooten aanhang en daar onze macht nog geheel te Macasser was, maakten zij ook groote vorderingen, zoodat zij binnen korten tijd tot voor Damak en Samarang gevorderd waren.

De Javaan, een fregat, van Macasser terug gekomen zijnde, alwaar zij meer dan de helft harer Equipage verloren had, moest terstond naar Samarang om aldaar hare overig gebleven Equipage te debarkeeren, bij welk de[46]barkement er van de 50 gedebarkeerden slechts 17 teruggekeerd zijn.

Ook de afgezette Regent van Torbaai, ½ uur van Semarang, begon oproerig te worden en had de Resident hem, den avond van onze aankomst alhier, niet staatsgevangen genomen, zou Samarang voor het tegenwoordige niet meer bestaan en de inwoners niet meer in leven zijn. Het plan daartoe toch was zeer goed en zeker beraamd; een zijner zoons was naar den vijand overgelopen en die zouden dien nacht de stad aan den buitenkant aanvallen, terwijl de genoemde Regent verradelijk in de stad zou dringen, de Europeanen vermoorden en de geheele stad in brand steken. Door list van den Heer Dom, Resident alhier, is het geheele plan echter verijdeld, en de avond voor de uitvoering van het plan werd meergenoemden Regent nog in verzekerde bewaring genomen en des anderen daags 's morgens werd hij als staatsgevangen bij ons aan boord gebracht, terwijl twee zijner nog bij hem gebleven zoons mede ingerekend en de een op de Pollux, de ander op de Javaan in bewaring gebracht werden. Bij het visiteeren van het huis van den gevangen genomene vond men eene zeer groote menigte

38 Mogelijk is bedoeld: 17 september.

wapenen en ook veel amunitie, terwijl het bovendien bleek dat hij ook schuldig was aan de zoo groote misdaad van zilvergeld inwisselen, waardoor reeds zoo dikwerf opstand uitgebroken was. Terwijl zij nu gevangen zitten hebben zij parlementairs gezonden naar den Luitenant Generaal en den Gouverneur de Kok, door wien zij te kennen gaven dat hunne godsdienst de uitroeiing van alle ketters eischte en dat zij anders geen personeele haat tegen de Hollanders hadden, doch natuurlijk is dit zooveel als niets gezegd ter hunner verontschuldiging.

Den 23sten deser maand heb ik met het drie mast schip “Apollo”, Kapitein de Boor van Antwerpen, twee nageldoosjes - een voor Mama en een voor Antje - verzonden, doch zoo gij bij ontvangst van dit schrijven, die doosjes noch niet ontvangen hebt, behoeft ge u daarover niet ongerust te maken, daar het gemelde schip van hier eerst naar Batavia gaat om zijn lading in te nemen.

Z.M. Corvet “Comeet”, gecommandeerd door den Overste *Dubieus*, is hier geweest doch ook weer naar Sourabaaij vertrokken om te timmeren en alsdan naar Holland te stevenen.

[47] U moet vooral veel complimenten hebben van Oom en Tante de Groot, alsook van Nicht van der Hoop en van Neef Hugo.

Zooals ik gehoord heb zou Neef Bouricius met den “Mend” hier komen.

Een van de Bouriciussen is met eene Juffrouw du Clou getrouwd, welker broeder ik hier gesproken heb en zeer gezond is.

Neef Willinck heeft mij medegedeeld dat Neef Manis van Ingen hier komt en het zou mij niets verwonderen, door zijne bemiddeling, eenen brief van u te ontvangen.

den 13^{den} October 1825.

Heden werd mijn verlangen een brief van U te ontvangen vervuld, zoodat ik mij in mijne vermoedens niet misrekend of bedrogen heb.

Dat u van ons door de Prosperpina geen tijding gekregen hebt, wil ik gaarne gelooven, daar hetzelfde eerst na ons vertrek aangekomen is.

Mama schrijft dat de Paijeur Smit overleden is, doch die man heb ik, voor zoo veel ik mij herinneren kan, nooit gekend.

De brieven, mij medegegeven voor op Batavia woonachtigen, heb ik van hier weggestuurd, evenals dien aan Macclaine. Die aan Neef de Groot en de Vaijnes van Brakel zouden Oom en Tante de Groot voor mij wegsturen, want deze twee waren beide landwaarts in op plaatsen, waar ik toch niet kom. De brief aan den Heer Revijs heb ik gehouden en zal ik bij mijne terugkomst in Holland restitueeren, want genoemden Heer is, voor zijn gezondheid, met verlof naar Holland.

Dat die twee Neven Haersolte op Batavia zich bevinden, wist ik, zij zijn 2de Luitenants bij de 18de Afdeeling Infanterie.

Groskamp was op het schip waarmede de Goeverneur van de Molukken, de Heer Markus, zijne reis door die Eilanden deed, doch gesproken heb ik hem niet.

Van Neef Hugo heb ik een brief aan dien Heer Catau Roseveld gehad, doch zonder te weten dat dit familie was, zulks vertelde Oom en Tante de Groot mij eerst naderhand; hij, dien Neef Roseveld dan, woont te Sourabaaij en is fiscaal van de Waterstaat.

Dat Neef van den Hoop, de man van Nicht de Groot, in den jeugdigen [48]ouderdom van ruim 23 jaren - geloof ik - overleden is, zult ge zeker al weten. Nicht is er ook zeer droevig over, want nu is het vooruitzicht, om vooreerst het vaderland terug te zien, voor haar ook verloren.

Oom begint ook te sukkelen, altijd is hij verkouden en met zware hoofdpijn geplaagd.

Dat mijn nieuwjaar weggegeven is, verheugt mij ten zeerste; ware zulks niet geschied, het zoude mij spijten.

Dat geval van Antoon lezende, peilde ik toch dat Zwol niet ver van Kampen ligt, en geloof maar dat als Antoon een slag van de wiek gekregen had, waardoor hij flauw viel, hij zulks wel gevoeld zou hebben en nog wel weten zou.

De reden dat de Goeverneur van der Capelle nog hier blijft, vindt zijn oorzaak in de aaneen schakelende zware opstanden alhier. Het Fregat waarmede hij gerepatrieerd zou zijn, was reeds gebouwd, namentlijk “de Javaan”, hetwelk nu nog hier ligt.

den 16^{den} October 1825.

Dit schrijven geef ik met Neef Willinck mede, die op de Euridia is overgeplaatst, welk schip binnen kort naar Holland gaat.

Dat zij Willem te Leijden zoo geplaagd hebben, doet mij veel plaisier, hij zal nu wel wat makker

wezen. Zij kunnen iemand daar nog al tem krijgen. Wij hebben een Adjunctschrijver aan boord, die daar 2 jaar gestudeerd heeft, die weet zulks dus wel.

Papa schrijft dat de Heer Dibbetz “*de Kenau Hasselaar*” krijgt, dit zou ook eerst wel zoo zijn, doch is veranderd en zal nu “*de Bellona*” hebben.

De overste van Es heeft “*de Valk*”, een brik van 18 stukken, gekregen, zulks was mij reeds bekend.

Dat de wateren en winden veel nadeel veroorzaakt hebben, kan ik wel nagaan. Ook hier zijn zij druk bezig om te collecteeren voor de noodlijdenden.³⁹

Met de Coeranten ben ik zeer blijde, zij geven nog wat afleiding en tijdverdrijf.

[49] *Den 19^{den} October 1825.*

Daar dit reeds den derden brief is, welke ik u van deze Reede schrijf, één met het 3 mast schip “*de Jonge Adriana*” van Rotterdam op Batavia, toebehoorende aan Hoboke, Kapitein Bom, hetwelk in het begin dezer maand van Batavia gezeild is en dan dien medegegeven met “*de Apollo*”, welk schip van 3 weken ook wel van Batavia zal zeilen, zoo zal ik deze derden naar Batavia sturen en aan Neef Willinck op de *Euridia* adresseeren ten einde meer verzekerd te wezen dat hij terecht komt en zal daarom maar uitgebreid schrijven.

Gelukkig ben ik gevrijwaard gebleven, althans tot heden, om aan de wal gedetacheerd te worden; ik zeg gelukkig, niet uit vrees voor het blesseeren of doodschieten, maar om het gebrek lijden. Van de 107 koppen welke wij gedetacheerd hebben zijn de Heeren van Rooijen en Gichart reeds aan boord terug gekomen, hebbende zware neusbloedingen en de discenterie, verkregen ten gevolge van de vermoeijenissen en het drinken - als het eenige wat te bekomen was - van poeterig water, waar al eenige dagen verschillende menschenlijken in rond gedreven hadden. Voor zoo ver wij tot nog toe weten, hebben wij reeds 7 doden, allen bezweken aan gebrek en vermoeijenis. Zij vallen zoo maar bij den weg dood neer.

De van de Pollux gedetacheerde Adelborst der 1ste Klasse *Constant*, viel van vermoeijenis, met zware kramptrekkingen, *een uur* buiten Damak, op den weg neer, vroeg daarop aan zijn Overste om, indien hij hebben wilde dat hij verder zou mede gaan, hem alsdan een paard te geven, doch dit werd hem geweigerd met de mededeeling hij dan maar moest leggen blijven of zien moest terug te komen naar *Damak*, alwaar hij dan ook na eene worsteling van *vier uren* aangekomen is. Wat dunkt u van zulk eene behandeling!?

De zoon van Colonel Coertzen is ook al ziek terug gekomen en van onze gedebatteerde matrozen leggen op het oogenblik reeds een twintig tal in het hospitaal te Samarang.

De Generaal van Geen heeft op heden de vijand uit de omstreken van Samarang en Damak òf verdreven òf verslagen, zoodat de Postweg van [50] hier naar Sourabaaij, welks passage zoo dikwijls is gestremd geweest door het af- en verbranden der bruggen - hetwelk door den vijand geschiedde - nu weder geheel en al open en veilig is. De Generaal is met zijn strijdmacht, waaronder ons volk is ingedeeld, thans landwaarts ingetrokken. Zoo nu en dan geraakt hij met een 60 tal slaags tegen 300 of 400 vijanden, die dan echter zoo spoedig mogelijk vluchten, want zoodra zij zien dat de onzen avanceeren, lopen zij weg. Eer is er dus nooit bij te halen, doch geraakt men ongelukkig in de handen des vijands, dan is men van den dood verzekerd en wordt men op eene ysselijke wijze vermoord: de beenen afgesneden, met vergiftigde lansen gestoken, met een cris - een soort van hartsvanger - zoo stomp als de rug van een mes, de hals afgesneden, het hoofd op eene staak geplaatst, etc, etc.

Men beraamt dat het leger der opstandelingen tegenwoordig nog van 12 tot 14 duizend man sterk is, die zich allen in Colonne verdeeld hebben en dus zeer moeielijk te attakeeren zijn, terwijl zoo men ze attakeert, al is het met 1 tegen 10 of 15, zij nog wegllopen.

De Heer van Braam is op het moment ook ziek en ligt te Damak. Een 20 tal mariniers kommandeerende is hij, met zijn paard, door een herstelde - of liever opgelapte - brug gevallen; hij is echter gelukkig daaraan blijven hangen en heeft zich niet bezeerd of geblesseerd, doch zijn paard is in omstreeks 20 voet diepe laagte gestort.

De Heer Singedonck en de 1ste Luitenant de Bree, welke Commandant van het Depôt te Sourabaaij geweest is en hier aan boord was geplaatst, zijn nog gezond doch bevinden zich ook in de bovenlanden. Velsberg en Hardenberg zijn van ons aan de wal gedetacheerd. Laatstgenoemden is eenige

39 Eind januari 1825 was Zwolle en omgeving door een zware overstroming getroffen.

dagen geleden bij den weg neergevallen en hoewel voor dood weggedragen, is hij reeds spoedig weer bij gekomen en mede dieper landwaarts in gemarcheerd. En toch hebben zij allen tot heden toe in een paradijs vertoeft, in vergelijking met het toekomende, met het naast aanstaande, want daar komt de West Mouson door, dat is de regentijd. Dan zijn de landen, waar zij door moeten trekken, moerassig; dan zijn zij altijd nat en hebben geen kleederen bij zich om zich te verdroogen; dan heb[51]ben zij weinig of geen toevoer van levensmiddelen en die levensmiddelen zijn nu al zeer schraal, en bovendien hebben zij dan, wat wel het zwaarste drukt en weegt, in het geheel geen huisvesting. Onze voorouders, de Batavieren, zouden het hier, geloof ik, onder zulke omstandigheden, niet eens uithouden. Te Samarang rekent men dan ook dat als $\frac{3}{5}$ gedeelte van het leger gezond en wel terug mag keeren, zulks al zeer mooi zal te noemen zijn.

Mijnheer Thorbecke heeft hier in Oost-Indië zijn grootste rol al wel gespeeld, gelijk ik te Samarang, naar hem informeerende, gehoord heb. Onderscheidene wissels toch van hem zijn in Holland geprotesteerd en hij is dan ook reeds opgeroepen om zich te verantwoorden, doch met die verantwoording zou het zeer slim gesteld zijn.

De broeder van Neef de Vaijnes, voor wien ik een brief heb medegenomen uit Holland, past hier zeer slecht op, elk een kent hem. Hij is Kadet-Onderofficier bij de Genie geweest en stond op het punt om Officier te worden doch maakte het op het laatst zoo buitensporig en zoo slecht dat de Gouverneur hem langzamerhand en van lieverlede heeft moeten degradeeren tot gemeen soldaat toe, totdat hij eindelijk zijn demissie gekregen heeft. Daarop is hij naar zijn broeder getrokken, die hem nu maandelijks 30 ropijen toelegt om het leven te kunnen behouden. Sedert of liever in dien tijd is hij ook bij Oom op Grissé geweest, ten einde hem te vragen een goed woord voor hem te doen, ten einde hier of daar in eene betrekking geplaatst te worden, of wel hem als klerk bij zich op het kantoor te nemen, doch aangezien hij geen leesbare hand schrijft, kon dit laatste niet plaats hebben, terwijl voor de inwilliging van het eerste, Oom zich schaamde, wegens zijn al te zeer bekend slecht gedrag. Nu hier, eenige Officieren van de Genie sprekende, vertelden zij mij, [dat] hij zich ernstig voorgenomen had zich te beteren en zich dan ook de, door den tegenwoordigen toestand, aangeboden gelegenheid heeft ten nutte gemaakt, om weder als gewoon soldaat dienst te nemen.

De Heer Koops, 1ste Luitenant, de Heer Dumesriel, 2de Luitenant, en Velsberg, Adelborst 1ste Klasse, zijn op de Javaan overgeplaatst.

Rink die op Sourabaaij, buitengewoon Luitenant, geworden is, is op de Lijnx geplaatst.

[52] De Javaan wordt gekommandeerd door Colonel Pietersen; deze aan de wal eens ontmoetende, sprak mij aan en vroeg mij wien ik was, na de mededeeling waarvan hij mij zeide Mama zeer goed gekend te hebben en ook Oom White. Hij was op dat schip, waarover Oom Koos Kommandant geweest is en waar mede Oom White de eerste reis gemaakt heeft. Hij kende ook zeer goed de heer van Megen, die Oom toen aan boord bracht. Hij vertelde mij nog dat Mijnheer van Megen, met het aan boord komen, de heeren Officieren zoo prees, omdat zij zulk een hoog schot of boord op 't schip hadden laten maken, ten einde de kinderen niet buiten boord vallen konden - juist alsof het daarvoor gemaakt was -.

Zoo korten tijd als ik nu nog maar in de Oost ben, hebben zij toch met het wasschen reeds veel goed van mij bedorven. Zij maken daarbij in al het goed *Zuri* vlekken, die vlekken zien er uit als ijzerroest en men kan ze er niet meer uit krijgen. En het is niet een enkel vlekje, maar wel twintig vlekken in elk stuk, waartegen men maar niets doen kan, want men dient toch te laten wasschen. Ook koken zij het goed en daar slaan zij het op een puntige steen of een plank, zoo lang totdat het schoon is of liever totdat er de lorren bij hangen. Zij hebben mijne witte broeken en vesten al kapot geslagen. Ik heb hier dan ook reeds eenige nieuwe laten maken, een witte broek tegen 5 en een vest tegen 2 ropijen. Ook heb ik blaauw en geel nantjesche⁴⁰ broeken en baatjes laten maken, want wegens de warmte kan men hier met geen laken goed lopen.

Ik ben dunkt mij druk aan het schrijven geweest. Ik heb aan alle broeders en zusters geschreven, ook aan Heerkens, van der Wijk en Machteld. In der haast heb ik, op den brief aan Antje, een verkeerd adres geschreven, hetgeen mij spijt daar ik geen tijd meer had dezen brief over te schrijven.

Verzoeke complimenten te doen aan de familie, alle vrienden en bekenden. Ik kan ze niet allemaal

40 Mogelijk bedoeld: nanking, een Chinese katoen.

opnoemen en vergat ik er een, dan zou het ook niet goed zijn.

Verzoeken Oom Jan bij gelegenheid te bedanken voor zijn Present.

Noem mij na U in gedachten omhelsd te hebben en U eene voortdurende [53] gezondheid toegewenst te hebben, uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J. van Haersolte.

Ik zal dezen brief maar niet met Neef medegeven, want zijn vertrek kan nog wel twee maanden aanhouden.

20 October 1825.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen", liggende ter Reede Samarang, den 18^{den} October 1825.

Lieve Anton.

Ik hoop dat gij het mij niet kwalijk zult nemen van U niet eerder geschreven te hebben. Ik heb weinig tijd gehad en ook geen gelegenheid, want ik heb meest bij iemand ingesloten. Daar Neef Willink binnen weinig tijd van hier vertrekt en dat ik van deze gelegenheid wil gebruik maken, kan ik u geen grooten brief schrijven. Het nieuws heb ik ook al aan Papa en Mama geschreven en die zullen het u zeker wel verteld hebben. Onze ontdekking zult gij ook zeker al weten en dat ik mijn examen als Adelborst 1ste Klasse op Amboina gedaan heb, weet gij ook zeker. Ik denk hier nog eenigen tijd ter reede Samarang te blijven liggen, want een gedeelte onzer Equipage is aan de wal om te vechten en zijn hier in de binnenlanden.

Blijve uwen liefhebbenden broeder / geteekend / Johan.

in haast

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen" liggende ter Reede Samarang, den 18^{den} October 1825.

Lieve Daantje en Betje!

Gij moet niet denken dat ik u vergeten heb, ten bewijze van dit zal ik u een klein briefje schrijven.

[54] Machteld heeft mij geschreven dat gijl[ieden] zoo zoet zijt en gij zoo goed begint te lezen, als dit zoo is zal ik niet mankeeren u een klein presentje mede te brengen. Daan zal wat een plaaisier gehad hebben in dat water, is 't niet? Antwoord mij daar eens op bij eene volgende gelegenheid. Betje moet mij ook eens schrijven hoe of het bij Mevrouw Hetland is. Papa en Mama zullen u wel nieuws vertellen en ik weet U niets meer te schrijven als dat wij elkander over twee jaar hopen terug te zien.

Blijve uwen liefhebbenden broeder / geteekend / Johan.

Vergeet niet Agaat en Sanna te zoenen en zij, als zij goed leeren, ik hen ook eens schrijven zal.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen" liggende ter Reede Samarang, den 28sten October 1825.

Waarde Ouders!

Niet tegenstaande ik eenige dagen geleden eerst een brief naar Holland heb weggestuurd, zal ik toch dezen maar weer beginnen en zoodra ik in de courant lees dat er gelegenheid is stuur ik hem dan weg. Den 22sten met de sloep aan de wal zijnde, gaf ik 11 schoone hemden - 5 geplooid en 6 ongeplooid - aan een matroos, welke in de sloep moest blijven, doch deze had de onvoorzichtigheid van de sloep weg te loopen, hetwelk tengevolge had dat zij de hemden er uit namen, zoodat ik ze tot nog toe niet terug heb en ze ook wel niet terug zal krijgen. De matroos heeft eenige dagen in de boeien gezeten en daarna slaag gehad, omdat hij van de sloep was gelopen, en daar hij verantwoordelijk was voor het goed hetwelk in de sloep lag, heeft de Colonel gelast zijn quart zoo lang in te houden tot al de hemden betaald waren. Daar die elf hemden hier op 70 ropijen zouden komen, zou hij dus ruim 2 jaren voor niet moeten varen, daar zijn ¼ alle 3 maanden 8 ropijen bedraagt. Dit zou natuurlijk zeer hard voor hem wezen, en dat is de reden waarom ik de Colonel hiervoor bedankt heb, want ik kan het toch altijd

nog beter missen [55] als hij, niet tegenstaande het zeer verdrietig is op zulk een manier zijn goed kwijt te raken. Voor zijn straf zal dien matroos nu naar de wal gedebarreerd worden.

Het gebrek en de ongemakken die door ons volk en al onze soldaten in de boven of liever binnenlanden van Java uitgestaan worden, zijn onbeschrijfbaar. Reeds hebben wij van de 107 man, 9 dooden en 20 zieken, in het hospitaal alhier liggende, allen aan de disenterie, niet een geblesseerde. Het is akelig om hier in het hospitaal te komen, men ziet niets anders als ruim een 200 uitgemergelde en verzwakte gezichten. De meesten kunnen op zijn best spreken en dat alles hebben zij te danken aan gebrek en vermoeijenis.

De Heeren van Braam en Hardenberg leggen tegenwoordig met eenige troepen stil - voor zoo lang als 't duurt - te *Purwodados*, 18 uur van Samarang. De Heer van Braam heeft ook de disenterie gehad en loopt tegenwoordig, zonder hemd, schoenen of kousen; reeds veel goed is hem toegezonden, maar het komt niet te recht en men kan er ook niets kopen. Hardenberg is van vermoeijenis - tot 2 malen toe - bij den weg neer gevallen en voor dood weg gedragen, doch is, na met rum gewasschen te zijn, weder bij gekomen. (Dat is nu nog eens medelijdend behandeld). Was het een soldaat geweest, dan had men hem maar laten leggen.

De Euredia is den 15^{den} van Soerabaja uitgezeild, is echter door de beste Loods, doch gelukkig zonder schade, op een zankbank gestooten en juist van dien bank los- en afkomende, kwam er een prauwtje met een brief van den Resident van Sourabaja aan den Commandant, met vriendelijk verzoek van terug te keeren, omdat de Residentie hier en daar in opstand was en de gremen⁴¹ door de muitelingen bedreigd werden.

Hierop keerde de Euredia zoo spoedig mogelijk terug en debarreerde zijn manschappen - dit was anders als naar Holland gaan -. Neef Willink moest ook aan de wal.

Zooals ik van den Haven-Meester alhier - de Heer Bloenstein - gehoord heb, zou Generaal de Kok geschreven hebben dat hij ons volk (van de schepen namentlijk) terug zou sturen.

[56] Generaal van Geen heeft hier eenige dagen ziek gelegen, doch is weer wat beter en sedert eergisteren naar de binnen landen vertrokken.

Ik heb den 20sten dezer aan Neef van Ingen geschreven, doch tot heden nog geen antwoord daarop ontvangen; mogelijk is hij al opgetrokken, zoodat mijn schrijven hem nog niet bereikte.

De Neven Friesen en Rengers maken het beiden wel en verzoeken mij evenals Neefje Tengnagel, veel complimenten aan U allen.

De Vader van die Prinsen, welke bij Clignett aan huis geweest is, is dood, en zijne moeder is hertrouwd en woont tegenwoordig te Sourabaja.

Hier wonen twee Clignetts en, als ik het wel heb, zijn het neven van Mevrouw Clignett in Zwol.

Onlangs is hier een schip van Macasser aangekomen, welker Kapitein ik aan de wal sprekende, zei de Heer Tobias zeer wel was.

Men twijfelt hier zeer sterk aan het behoud van Java. De muitelingen nemen in alles toe en wij daarentegen krijgen geen bijstand en minderen bij den dag. De toestand is vreesselijk. Men verwacht hier, volgens hooren zeggen, 1200 man troepen, zoo met koopvaardij - als met Oorlogschepen; maar wanneer komen die, en kwamen ze dan nog maar te gelijk, maar zoo dan 200 en dan weer 200, tegen dat den een komt is den ander al gestorven.

den 1sten November 1825.

Gisteren heb ik een brief van Nicht van der Hoop gehad, uit Grissé. De reden dat Oom of Tante mij niet schreef is dat de eerste het te druk had met dienstzaken en de laatste met de beantwoording der den 15^{den} October ontvangen brieven, brieven van Oom Jan van Slochteren.

Zooals Nicht mij geschreven heeft, moeten hare twee zusters in Holland zwaar ziek geweest zijn, doch gelukkig bij het sluiten der brieven weer hersteld.

Morgen ga ik bij den Heer Bloenstein dineeren; hij heeft een zeer aardig buitengoedje, een half uur van Samarang gelegen.

De Overste Geesteranus is eenigen tijd geleden zwaar ziek geweest; hij heeft een leverziekte, zijn lever begint daardoor uit te zetten, zoodat hij een groot gezwel krijgt; voor het oogenblik betert hij weer wat, maar of het geheel en al bete[57]ren zal daar twijfel ik aan; hij moet dat zelve ook wel

41 Mogelijk is bedoeld: gremium, college van vertegenwoordigers.

inzien, hij heeft ten minste zijn testament reeds gemaakt.

den 4^{den} November 1825.

Gisteren heb ik mijn brief aan Neef van Ingen geadresseerd, terug gekregen met “onbekend” er op; hierover kan ik echter geen hoogte krijgen.

Ik heb de schrijver verzocht om mijn tractement van 't Land te laten staan en hetzelfde niet te trekken, want ik heb er maar zorg en omslag mede; zoodra ik nu in Holland kom trekt hij het, zoodat ik dan alle tractementen van 1 October 1825 tot⁴² te gelijk ontvang. Ik heb hier toch aan mijn tafelgeld - Oost Indisch - genoeg, ten minste als ik zuinig leef.

Op 't moment is het stil op Java. De troepen rusten aan weerszijde uit en zooals ik gehoord heb zijn de partijen in onderhandeling. Overal hebben zij gebrek aan Chirurgijs. De 3de Chirurgijn van de Pollux is naar Purwodadie en die van de Maria Reigersbergen gaat morgen naar Djojocarta.

Hardenberg, Adelborst 1ste Klasse, officier van de wacht te Purwodadie zijnde, heeft een beschonken matroos, die hem aanviel, een steek met den degen gegeven. Beiden zijn naar de schepen opgeroepen, doch daar er te dier plaatse gebrek aan Officieren is, moet Hardenberg afgelost worden, waarom Bealaerts van Utrecht morgen met een escorte daar heen trekt, zoodat wij op het moment van ons negen tot op drie toe gesmolten zijn. Zulks is voor mij ook niet aangenaam, want als eenigst overschietend Adelborst, heb ik daardoor een zware dienst.

Ook zijn er nog twee zieke officieren overgebleven, terwijl de Overste nog evenmin weder gezond is.

Van onze 250 man schieten er in het geheel nog maar 82 man over om den dienst aan boord waar te nemen.

Den 10^{den} November vertrekt er een brik “de Jonge Jacobus”, Kapitein J.J. Bonn, van Batavia naar Rotterdam, voor het kantoor van den Heer Hoboke; met deze zal ik den brief maar medegeven, hij is wel klein en bevat niets aanmerkelijk waardigs, maar toch is het een bewijs dat ik gezond ben.

Hiernevens een brief van Bealaerts voor zijn Papa, verzoekende om dien op de post te laten bezorgen en ook een van onzen schipper voor zijne vrouw.

[58] Ik ben tot heden den 6^{den} November volkomen wel en moet de brief sluiten, als denzelve bij tijds op Batavia zal wezen.

Die twee neven Haersolte, 2de Luitenants bij de Infanterie, zijn niet meer op Batavia, een is er te Djojocarta en een op het eiland Padan.

Zooals het zich doet aanzien zullen wij op deze reede nog wel eenigen tijd blijven leggen, hetgeen mij spijt daar het een duur en onplaisierig leven is.

Na mijne complimenten aan alle broeders en zusters, verdere familie en kennissen verzocht te hebben, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord Z.M. Fregat “Maria Reigers-
bergen”, liggende ter Reede Samarang, den 19^{den}
November 1825.

Waarde Ouders!

Alhoewel ik nog geen 14 dagen geleden, een brief naar Holland heb weggestuurd met een Brik, Kapitein J.J. Bonn, van Batavia naar Rotterdam vind ik het toch beter geene gelegenheid - bij mijn weten - voorbij te laten gaan, hoe weinig het ook zij, dat ik te schrijven heb.

Bealarts is verleden zaterdag, den 13^{den} November, van hier vertrokken naar Purwodadi, en gisteren is Hardenberg aan boord terug gekomen.

Alles was bij zijn vertrek van genoemde plaats stil en men was van plan binnenkort de Prins van Cerang, welke in de val zit te omsingelen en hem of tot overgeven te dwingen of hem van honger te laten omkomen. De uitslag hiervan zal ik bij eene volgende gelegenheid schrijven.

Eergisteren aan de wal zijnde heb ik daar Willem Haersolte uit Zutphen gesproken; hij was twee dagen geleden van Djojocarta gekomen en ging dienzelfden avond nog weg. Het stond hem hier zeer wel aan, maar hij klaagde over het gebrek dat hij geleden had en over de duurte der levensmiddelen in de bovenlanden, waarbij komt dat hij in geen twee maanden tractement had genoten, zoodra hij mij

42 De einddatum is niet ingevuld.

zag, begroette hij mij en vroeg of ik geen brieven voor hem had, waarop ik hem antwoordde dat Papa noch Mama er iets van wisten dat hij naar de Oost vertrokken was en ik dus geen brieven voor hem had, en dat wij [59] zelfs maar van terzijde gehoord hadden dat hij bij de Kolonialen was overgegaan, waarvoor hij zich zeer verwonderde. De andere Haersolte⁴³ uit Maastricht zit op Padan.

Zondag, den 7^{den} November, is de Tweede Luitenant Guichard bij ons aan boord gestorven en Maandag, den 15^{den} November, is zijn goed verkocht, tegen eene zeer hooge prijs.

Ik verlang hard om hier van daan te gaan, want wij leggen nu al ten naasten bij 2½ maand hier. Zooals het praatje is zouden wij van hier naar Batavia gaan en dan naar het Eiland *Onrust*, hetwelk in 't gezicht van Batavia legt, om te timmeren, doch dit is nog niet zeker; ik voor mij wilde het wel graag. Ik heb in alle mijne vorige brieven nog vergeten te schrijven, dat ik op de reis, eene kleine verzameling van bijzonderheden heb bij elkander gegaard, en wel voornamelijk te Nukahiwa en Amboina. Ik heb van Nukahiwa, een land slang, gevangen op een boom, lang 2½ zoo het geen 3 voet is, want ik heb hem niet gemeten, 2 hals kragen, 2 hoofdciersels, 2 paar oorciersels, 2 horens welke zij voor trompetten gebruiken en verscheidene andere zaken, waaronder ook 2 slingers, zeer net gevlochten. Op de reis van Montovideo naar Valparaiso heb ik een haai gevangen aan dewelke een zuiger zat, welke laatste ik op arak gezet heb, terwijl ik van de ruggestreng van den haai een wandelstok heb laten maken. Op Amboina heb ik eenige schelpen gekocht, waaronder 2 Notuslussen zijn. Hier heb ik een waterslang zelf gevangen, lang 13½ Duim, deze heb ik ook op Arak gezet, en buiten dit al, heb ik nog verscheidene andere kleine dingen verzameld.

De Overste Geesteranus is hier ter reede zwaar ziek geweest, doch is op het moment weer beter; hij heeft gevraagd om naar Holland te retourneren hetwelk hem toegestaan is; binnen kort vertrekt hij van hier naar Batavia, en van daar gaat hij scheep naar Holland. Ik zal hem vragen dezen brief voor mij mede te nemen, zoo niet stuur ik hem met de post weg.

Ik weet voor het overige niets te schrijven. Hiernevens heb ik een brief aan Oostkamp gevoegd, want deze had ik verzuimd in N° 3 te schrijven.

Verzoeken complimenten aan alle broeders en zusters, dewelke ik niet mankeren zal bij eene volgende gelegenheid te schrijven, ook aan alle verdere fami[60]lie en kennissen.

Na u in mijne gedachten omhelsd te hebben, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

21 November.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen", leggende ter reede Samarang, den 28sten December 1825.

Waarde Ouders!

Veel nieuws is er sedert den laatsten brief niet voorgevallen, zoodat ik ook niet veel weet te schrijven, doch iets is beter dan niets.

Ik blijf gedurig gezond, doch reeds weer een Officier en onderscheidene van de Equipage bij ons aan boord zijn gestorven.

De Officier is de 1ste Luitenant de Smid van Rooijen, en diens overlijden had 8 dagen geleden plaats.

In de bovenlanden zijn almede ook veel van onze gedebarreerde Matrozen en Mariniers gestorven.

De Luitenant 1^e Klasse de Bree, is eergisteren ziek aan boord terug gekomen, hij heeft de leverziekte, en met deze ziekte gaan veel menschen weg; hij heeft zulks ook aan de vermoeijenissen, welke hij aan de wal uitgestaan heeft, te danken. De 1ste Luitenant van de Mariniers is gisteren ook weer, doch ook ziek, aan boord gekomen, zoodat nu nog de Heer Singedonc en de Adelborst 1ste Klasse Velsberg, de eenigsten zijn die, van onze Officiëren en van onze vier Jonkers, in de bovenlanden vertoeven. De overigen zijn allen ziek aan boord terug gekomen.

De Heeren van Braam en Bealards zijn, reeds 3 weken geleden, met 12 Matrozen en Mariniers van Purwodadie - 20 uren van Samarang - aan boord terug gekeerd, en men zei toen dat alle onze manschappen aan boord terug zouden komen, doch dat is sedert weder veranderd.

43 Johan Jacobus van Haersolte.

De Goeverneur⁴⁴ gaat binnen kort naar Holland; hij heeft reeds een schip gehuurd voor 20000 Spaansche matten. De Luitenant-Goeverneur en de Generaal de Kok zijn reeds naar Batavia vertrokken om het bestuur van hem over [61] te nemen.

De brief welke ik voor den Gouverneur bij mij heb, zal ik Z. Exc. eerstdaags toe sturen en er een eigenhandig schrijven bijvoegen, want wij gaan binnen kort van hier naar Sourabaaij om te timmeren en dus kan ik hem toch niet zelf overhandigen.

Den 14^{den} December is Z.M. Corvet “de Arend” te Batavia binnengekomen; ik hoopte er eenige brieven mede te ontvangen, maar dat is niet geweest.

De 20sten kreeg de Pollux order, zoo spoedig mogelijk, naar Sourabaaij te zeilen om aldaar te timmeren, zoodat hij des avonds van den 23sten deze reede verliet, achterlatende de 2de Luitenants L. Voet en Rengers, welke beide zeer slim, gevaarlijk, ziek geweest zijnde, thans aan den beteren hand, voor hunne geheele gezondheidsherkrijging aan de wal logeeren.

Zoodra het fregat “de Bellona” hier ter reede komt, zullen wij ook naar Sourabaaij gaan om te timmeren, om dan - gelijk men zegt - in het Najaar van 1826 naar huis te stevenen.

Dagelijks verwachten wij in de plaats van de Pollux, “de Arend” hier.

Z.M. Fregatten Javaan en Euredia alsmede de Corvet Dolphijn zullen binnen kort repatrieeren en tot geleide van Z. Exc. den Goeverneur dienen.

Gelijk men over het algemeen zegde, zou ons tafelgeld met Januarij verminderd worden tot op 20 ropijen; dit is de reden waarom ik mijn tractement nog niet heb laten staan, zooals ik in den derden brief van hier heb geschreven, want zoo die vermindering plaats grijpt, heb ik aan het tafelgeld niet genoeg meer.

Den 2^{den} Januarij 1826 ontving ik het Duplicaat. Juist was ik met de Chaloep aan de wal, toen de Havenmeester - de Heer Bloemenstein - de brieven voor de schepen ontving en hij mankeerde mij de dadelijke overhandiging, van den zich daaronder voor mij bevindende brieven, niet. Ik las dezelve dadelijk en verwonderde mij zeer, dat Nicht Willink brieven van Valparaiso ontvangen had en dat er geen van mij ingesloten was, daar ik er toch een aan Neef gegeven heb, welke hij insluiten zou. Ik zal er aan Neef Willink over schrijven.

De brief welke ik van Neef Willink zoude krijgen, heb ik heden - 5 Janu[62]ari - nog niet ontvangen, maar dit kon ook nog niet, zoo hij met hetzelfde schip gekomen [is] als de door mij den 2^{den} ontvangene.

11 Januarij, gisteren, heb ik de brief aan Neef van de Capelle weggestuurd doch heb er eenige woorden bijgevoegd, bestaande in de volgende:

“In de voor mij zoo aangename hoop om aan de intentie van mijn Papa met het overhandigen van inliggende aan Uwe Excellentie, te voldoen, tot nu toe te leur gesteld, en daar het zich voordoet dat deze bodens nog niet zeer spoedig naar Batavia zal vertrekken, achtte ik het van mijnen plicht dezelve door dezen weg aan Uwe Excellentie te doen toekomen, te meer nog daar ik vernomen heb Uwe Excellentie waarschijnlijk spoedig zult repatrieeren.

Daar ik deels mogelijk verstoken zal blijven van de eer mijne opwachting bij Uwe Excellentie te mogen maken, hoop ik Uwe Excellentie de goedheid zult gelieven te hebben mij met eenige letteren te doen vereeren, terwijl ik de vrijheid neme mij in Uwer Excellentie’s protectie aan te bevelen, de eer heb met ware hoogachting en Eerbied te zijn, etc.”

Het bestuur heeft hij met den 1sten Januari 1826 aan den L[uitenan]t Generaal Goeverneur de Kok overgegeven en dus twijfel ik niet of hij zal binnen kort repatrieeren.

Van het verminderen der Oost Indische toelage is niets van aan, dit schijnt maar een praatje geweest te zijn, wellicht afgeleid uit het verminderen der tractementen van de Civiele Ambtenaren, hetwelk heeft plaats gehad en zooals ik geloof met recht, want die in Holland geen droog brood te eeten hadden, reden hier met koets en paarden, genietende van 400 tot 1000 Ropijen in de maand. Is dat niet te erg, zoodra zij overtollige verteringen maken.

Op de verkooping der goederen, nagelaten door beide voormelde overleden officieren, heb ik

44 Godert A.G.P. van der Capellen was van 1819 tot 1826 gouverneur-generaal van Oost-Indië. Hij werd teruggeroepen omdat hij, ten bate van de inlandse bevolking, geld leende met Nederlandse bezittingen als onderpand.

gekocht: een octant voor 20 ropijen, hij is zoo goed als nieuw en in Holland moet men er 45 gulden voor geven; - onderscheidenen kaarten namentlijk: 2 Noordzee kaarten - een overzeilder van het Kanaal tot aan de Evenaar, en een overzeilder naar de West Indiën en de geheele Golf van Mexico, in 4 bladen - en eene kaart van de 180° Lengte, oost van Greenwich, tot aan de Kaap de Goede Hoop, welke kaart, die hier wel 20 ropijen en meer zou kos[63]ten en welke ik niet had, mij ten hoogste dienstig is, want ook de geheele Oost komt er op voor, voor deze kaarten gezamentlijk geef ik 36 ropijen; 4 deelen van Krusenstern, reizen rond de wereld, à 13 ropijen, alsmede Vaillant over de scheepswerktuigkunde voor 3 ropijen; dit alles heb ik van mijn tractement over October tot Januari betaald en laat hetzelfde van nu af staan.

Ik heb aan Oom Frans nog niet geschreven, want ik weet zijn adres niet; het mocht eens weer zoo falikant uitloopen als met Neef van Ingen, dien ik een brief geschreven had, welke ik terug gekregen heb met *Onbekend* er op en van wien ik op 't moment ook nog niet weet waar hij vertoeft.

Den 1sten Januarij heb ik aan Oom en Tante de Groot geschreven en ben alle dagen antwoord te verwachten, zullende alsdan tevens te weten komen waar of Oom Frans zich ophoudt, waarna ik niet mankeren zal hem te schrijven.

Ik kan mij niet rappelleeren in een der vorige brieven over de Heeren de Vaijnes van Brakel geschreven te hebben, daarom het navolgende. De Oudste maakt het, volgens zeggen van Oom de Groot en eenige Officieren welke ik hier gesproken heb, zeer goed, doch is wat stijf in den omgang maar toch tevens vriendelijk; de jongste maakte het daarentegen uitermate slecht. Hij is hier Cadet Onderofficier geweest, op het punt van officier te worden, doch maakte het zoo slecht dat hij gedegradeerd is geworden tot gemeen soldaat, in de hoop dat hij zich zou verbeteren. Daar dit evenwel de tegenovergestelde uitwerking had, moest de Goeverneur van der Capelle er eindelijk toe besluiten, hem zijne demissie te geven. Al bedelende is hij bij zijn broeder gekomen, welke hem uit medelijden 30 ropijen 's maands, - tot levensonderhoud - van zijn eigen, voor de Oost zoo sober tractementje, gaf. Hij is daarop verscheidene malen bij Oom op Grissé geweest, hem verzoekende of, die hem geen gering postje kon bezorgen tot bestaan. of dat Oom voor hem aan den Goeverneur wilde requesteren om in zijne vorige carrière weder geplaatst te worden, belovende hij zich alsdan beter gedragen zou. Oom kon het eerste verzoek niet toestaan, om reden hij geen leesbare hand schrijft, en ook aan het tweede niet voldoen, omdat Oom het niet durfde wagen, daar hij te wel overtuigd was dat hij zich niet verbeterd had en zich ook niet verbeteren zou. Hij heeft eindelijk, op aanraden van verscheidene menschen, weder dienst genomen als gemeen sol[64]daat, in de hoop, als hij zich betert, weldra te promoveeren.

Wat Alexander Groskamp aangaat, deze was te Macasser met eene Koloniale Brik, en daar ik op Sourabaaij geen Cadets van de Koloniale Marine gesproken heb, uithoofde ik aldaar geen 24 uur geweest ben, kan ik niets van hem zeggen.

Willem Haersolte heb ik, eenigen tijd geleden, hier op Samarang gesproken, ik vroeg hem hoe het hem in de Oost aanstond, waarop hij antwoordde er nog niets van te kunnen zeggen daar hij tot heden altijd in de weer was geweest, dan op Macasser, dan op Borneo, dan op Padan en nu in de binnenlanden van Java, zoodat hij nog geen vaste verblijfplaats gehad had. Ik herkende hem niet dadelijk, daar hij - vooral in het gezicht - vrij dik geworden is. De andere Haersolte⁴⁵ was, volgens zijn zeggen, toen op Padan - een eiland.

Heden morgen de koker met het laken uitpakkende om het te laten luchten, daar ik dacht dat het anders bederven zou, zag ik dat er geen knopen in waren, doch het laken en het overige goed dat zich er in bevond, was nog in de volkomenst beste toestand. Ik kan mij niet begrijpen hoe het mogelijk is dat er geen knopen meer in zijn, ik weet toch zeer goed dat zij er ingepakt geweest zijn. Gelukkig dat ik de eerste twee jaren nog geen monsterring rok van noden heb, zoo er met de andere geen ongelukken gebeuren. Ik heb op reis, voor 6 gulden, nog laken gekocht voor een baatje; het was versneden voor iemand die grooter was als ik, doch goed voor mij, en dat gebruik ik nu dagelijks. De lakensche broeken draag ik al van Cherillos af volstrekt niet meer. Gelukkig heb ik er maar een van gedragen, zoodat de opnaaisels er uitgemaakt kunnen worden, want ik groei sterk hier op de Reede.

Alle dienst zoowel aan - als van boord doe ik met gemeld baatje, hetwelk mijne rokken veel spaart, en

45 Johan Jacobus van Haersolte.

aan boord loop ik met dunne baatjes gestreept goed. Nankin⁴⁶ of Wit. Het goed dat men in de Oost vuil maakt is ijsselijk; ik kom met geen honderd stuks in de maand toe, alle dagen 1 hemd en per week 3 zakdoeken, 2 paar kousen, 2 onderbroeken, 2 handdoeken, 3 à 6 broeken, 2 vesten etc. etc. - dit loopt zoo op dat men het niet begrijpen kan -, en lakensche vesten of broeken kan men niet dragen.

[65] Voor de honderd stuks waschgoed, zonder reparatie, geeft men 10 ropijen en met reparatie moet men 12 ropijen betalen; daar evenwel aan mijn goed nog niet veel te repareeren valt, heb ik voor de eerst genoemde som geaccordeerd en wel met iemand die volgens de Hollandsche mode wascht.

De Overste Geesteranus is gisteren 10 Januarij van verlof teruggekomen; den 11^{den} November was hij van boord naar Batavia gegaan.

Op het moment zijn er van onze 16 officieren nog de navolgenden aan boord: de 1ste Luitenant Muller, de schrijver Walterop, de Luitenant der Mariniers Troost - Van Rooijen en Gichart zijn dood - en Dibbetz, welke sedert korten tijd officier geworden is; Tilleman, van Braam, de Bree, welke bij onze aankomst alhier ook aan boord der Maria Reigersbergen geplaatst is - leggen ziek aan de wal, daar wij geen docter aan boord hebben. De 3de Chirurijn is aan de wal gedetacheerd en wel te Djojocarta, want overal hebben zij gebrek aan Chirurijns en de Chirurijn-Majoor ligt zelf ziek aan de wal. De overige Officieren zijn allen op andere schepen overgeplaatst.

Nu weet ik volstrekt niets meer te schrijven, ik heb alles wat ik kon bij elkander geschraapt, maar zal met het verzenden nog eenige dagen wachten, daar er oogenblikkelijk ook geen schepen van Batavia naar Holland vertrekken.

15 Januarij 1826. In het laatst van December is hier een *stoomboot* op de reede geweest; zij was te Sourabaaij gebouwd en werd met hout gestookt. Bestemd om van Sourabaaij op Batavia - vice versa - te varen, heeft zij evenwel daar dit hare eerste reis was, alle van eenig aanbelang aan de kust gelegen plaatsen aangedaan, als: Grissé, Rembang, Cheribon, Pekelongang, etc. Door haar kortstondig verblijf alhier, ben ik er niet aan boord geweest.

21 Januarij 1826. Van daag heb ik antwoord op mijnen brief naar Grissé gekregen, doch Oom schrijft niets van Oom Frans, hetgeen mij zeer verwondert.

Op Nieuwjaarsdag verraste mij de Colonel met goede tijding; hij zei mij namentlijk dat Papa in Augustus laastleden ten huize van ZEdele's vrouw geweest is en toen de geheele familie nog wel was, als ook dat er een Oom of Neef kwam en wel denkkelijk met Z.M. Fregat Bellona, doch dit is nu [66] anders uitgekomen.

26 Januarij 1826. Gisteren de Courant lezende, zag ik daarin de levensbeschrijving geanonceerd van den Heer van Hasselt, schrijver Professor van Swinderen.

De Euridia is reeds van Sourabaaij naar Batavia vertrokken, doch aldaar nog niet aangekomen.

Daar er binnen kort een schip naar Holland vertrekt zal ik de brief maar eindigen, verzoekende complimenten aan alle broeders en zusters, verdere familie, vrienden en kennissen en noem mij uwen hartelijk liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

1 Feb[ruari]

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigersbergen", leggende ter reede Samarang, den 26sten Januarij 1826.

Zeet Waarde Ouders.

Mijne vorige heb ik 3 dagen geleden van hier gestuurd, daar er juist een schip van Batavia naar Holland ging.

Gisteren heb ik antwoord van Neef van der Capelle gekregen bestaande uit deze woorden: "Ik heb uwen brief van den 8sten dezer ontvangen en eerst uit den zelve uwe aankomst in deze gewesten vernomen, zijnde mij uwe plaatsing aan boord van de Maria Reigersbergen niet vroeger bekend geworden. Het doet mij leed dat de omstandigheden mij verhinderd hebben uw persoonlijk te leeren kennen; gaarne zoude ik Uw ten mijnent hebben ontvangen. Ik hoop dat het U hier wel moge gaan en verzeker u van mijne achting".

46 Nanking is een Chinese katoen met een vale of rossige kleur.

28 Januarij 1826. Eindelijk is de zoo lang verwachte tijding gekomen, namentlijk dat de Generaal van Geen, de Commandant voor de diensten van Zijn Edel's schip en gedebatteerder troepen bedankt; dat hij hiervan kennis geven zou aan den Schout bij Nacht en dat hij order gegeven had dat onze troepen naar Sourabaaij zouden marcheeren, dus twijfel ik niet of wij zullen weldra deze Reede verlaten en naar Sourabaaij stevenen om aldaar te timmeren.

1 Februarij 1826. Van dezen morgen hebben wij de Reede van Samarang verlaten en twijfel niet of wij zullen vrijdag op Sourabaaij komen, dan zal ik mogelijk Oom [67] Frans ook nog wel zien, die zal ten minste daar toch wel eenige dagen komen logeeren.

Eenige dagen geleden de Heer Ducloux sprekende, verwonderde deze zich zeer dat Oom voor hem geen brieven uit Groningen had medegebracht; hij had nog geen later tijding van huis als van Februarij 1825. Ook zijn zwager Bouricius, mijn Neef, welke met de Arend te Batavia was gekomen, had geen tijding voor hem mede gebracht, ja, deze had hem zelfs niet eens zijn aankomst gemeld.

De Heer van Braam is bij zijne Nicht Mevrouw Bloenstein blijven logeeren en is niet met ons medegegaan, doch waarom weet ik niet waarschijnlijk om haar gezelschap te houden, daar de Heer Bloenstein naar Sourabaaij is en zij dus anders alleen met 3 jonge kinders t'huis zoude overschieten. Hare moeder Mevrouw van Braam, de vrouw van den gewezen Admiraal, is kortelings geleden, ten tijde dat wij hier lagen, gestorven.

6 Februarij 1826. Vrijdag den 3^{den} Februarij, zoo wat tegen zonsondergang passeerden wij Grissé en kwamen even daarna ten anker, daar het te donker was om naar Sourabaaij door te zeilen. Er was geen gelegenheid om nog naar Grissé te gaan, want er ging geen Chaloup en prauwen kwamen er niet op zijde. 's Morgens vroeg ligten wij het anker en lieten het om 8 uur ter reede Sourabaaij weder vallen.

Gisteren ben ik met den Colonel Coertsen en den Overste Gesteranus aan de wal geweest. Ik ging in een Societeit, denkende dat het een koffijhuis was, doch binnen komende kwam er een Heer naar mij toe die vroeg of hij mij introduceeren mocht - hieruit begreep ik dat het een Societeit was - waarop ik dit zeer vriendelijk aanbod aannam. Nauwelijks had ik mij neergezet of genoemden Heer vroeg of er geen Haersolte op de Maria Reigersbergen was, waarop ik hem antwoordde dit zelf te zijn. De genoemde Heer heet Fix, Deurwaarder, gezworene exploteur, voorlezer en koster; hij zeide dat hij in het jaar 1814 bij ons ingekwartierd is geweest en dat alstoen het geheele huisgezin buiten logeerde; hij logeerde in de zoogenoemde Gouverneurs kamer; tegenover de kamer daar hij logeerde was eene groote kamer in derwelke een piano stond, onder de Piano stond een muziek kastje, waar onder anderen dat van Pompernikel in lag, welk stuk hij dikwijls speelde; hieruit zag ik dat hij waarheid sprak. Hij is een Groninger, speelt een [68] zeer goede fluit en verscheidene andere instrumenten.

In die Societeit informeerde ik mij naar den 1sten Luitenant van Brakel en kwam te weten dat hij op 't moment bij den Heer van Meteren Brouwer logeerde, doch binnen kort naar Banda vertrok; ik ging daarop naar hem toe, hij was zeer vriendelijk en zeide mij dat, wanneer ik maar wilde, daar aan huis moest komen, 't zij om te dejeuneren, dineren of een cigar te roken.

De andere van Brakel is hier ook op Sourabaaij, doch ziet er vrij liederlijk uit en heeft niets aan de hand.

Naar den Heer Cateau Roseveld ben ik nog niet geweest, want deze woont buiten de stad, een half uur hier van daan.

Ik ben te weten gekomen dat hier nog eene Mevrouw geborene Martens, woont. Deze Mevrouw haar vader was volgens zeggen, broeder van Tante Martens, welke in het Duivelshuis te Arnhem gewoond heeft. (Tante de Groot zegt, dat het geen familie is. 16 Feb[ruari].)

10 Februarij 1826. Gisteren ben ik bij Neef Roseveld geweest en heb er gedineerd; hij wilde mij tegen wil en dank eenige dagen te logeeren houden, maar ik kon niet daar het te druk aan boord is. Beelaerts en ik zijn de eenigste Cadets, want Hardenberg doet Officiers dienst, daar er zoo weinig Officiëren aan boord zijn. Wij leggen hier reeds geheel afgetuigd, en zijn bezig alles, als watervaten, kruid, victualij vaten, scheepsbehoefdens, enz. aan de wal te brengen, want het schip wordt geheel en al ledig gemaakt om het te keuren of het de terugreis kan doen of in de Oost-Indiën moet blijven.

Gisteren heb ik ook een brief van Grissé gekregen en ben verzocht om aldaar te komen logeeren, en alsdan de 1ste Luitenants Singedonck en Beelaerts te engageeren om mede te komen. Hoe gaarne ik dit ook wilde accepteren, kon ik het niet, daar er te veel te doen is en er soms op een dag 4 sloepen naar de wal gaan om wat te brengen naar - of te halen van de werf. Zoodra het vastgesteld is dat wij hier blijven of dat wij naar Holland terug kunnen gaan, is het meeste werk gedaan want dan moeten wij

timmeren en alsdan kan ik gaan logeeren en zal dit ook zonder twijfel doen.

Den 4^{den} Februarij is de Heer Singedonck met de adelborst 1^e Klasse Velsberg, vergezeld van de gedebatkeerde matrozen, aan boord terug gekomen en onze Mariniers [69] zouden terugkomen, zoodra die vijftig man, welke men v[an] Sourabaaij had afgezonden om hen te vervangen, aldaar waren aangekomen, zoodat zij dagelijks te verwachten zijn.

16 Februarij 1826. Zondag morgen ben ik met een prauw naar Grissé gevaren en vond daar de familie in de volkomenste welstand. Oom had sedert mijn vorig verblijf alhier ijsselijk met de beenen gesukkeld, dat zoo erg was dat hij zonder een stok in de eene hand en tante aan de andere zijde niet lopen kon. Zij hadden onderscheidene brieven van Oom Frans gehad; bij zijn aankomst was hij terstond naar den Goeverneur van der Capellen gegaan, en heeft daar gelogeerd tot aan Zijner Excellentie's vertrek uit deze gewesten, 14 dagen geleden. Daarop is hij naar Buitenzorg gegaan en logeert daar bij Neef de Groot, secretaris van Buitenzorg. Hij is hier zoo vrolijk en opgeruimd, schrijft hij in een zijner brieven aan Oom en Tante de Groot, als hij zelf nooit verwacht had, en geniet ook van de volkomenste gezondheid, doch dat hiervan veel de oorzaak was de vrolijke ligging van Buitenzorg, als ook het broederlijk hart waarmede Neef hem huisvestte. Hij wilde wel gaarne eens naar Grissé overkomen, doch dacht dat het hem mogelijk schadelijk zoude zijn in zijne plaatsing.

De Goeverneur van der Capelle is met ZE^s Ega⁴⁷ den 2^{den} Februarij van Batavia vertrokken in de Stoomboot van der Capelle, welke hem naar ZE^s schip zoude brengen hetwelk in de bogt van Anjer lag. Onder weg kwam Z.Exc. Z.M. Fregat Bellona tegen, en daar deze bewust was dat de Burggraaf du Bus, Commissaris Generaal, aldaar aan boord was, begaf Z.Exc. zich naar genoemde Bodem en kwam eenigen tijd daarna aan boord der Stoomboot terug. Den 3^{den} Februarij kwam de Bellona ter Rhede Batavia, Zijne Excellentie de Commissaris Generaal werd in staatie van boord gehaald en door het Fort, als ook door het Fregat Euredice met 21 schoten gesalueerd. Zijne Excellentie ging daarna naar het huis van Z.Exc. de L[uiten]ant Goeverneur-Generaal en waarnemend Gouverneur de Kock.

Hoe gaarne ik langer blijven wilde op Grissé, moest ik dingsdag morgen reeds weer aan boord wezen. Van de Maria Reigersbergen is nog niets bepaaldelijks gezegd, doch het bovenschip en zooveel men in het benedenschip heeft kunnen zien is hetzelfde in de volstreckte zin nog gaaf, dat buiten alle verwachting was.

Bij mijne terugkomst aan boord van Grissé, 14 Februarij, werd ik verrast met [70] een brief van huis dato 16 Augustus en vernam met groot vermaak dat alles t'huis zich wel bevind, als ook dat de brief van Cherillos, schoon wat laat, terecht gekomen was.

Carel Lodewijk is er niet slecht aan toe, daar hij nu vast eene zeer fatsoenlijke carrière heeft. Adjunct schrijver heeft de rang van jongste Adelborst 1ste Klasse en zoodra hij promoveert heeft hij de rang van 2de Luitenant.

23 Februarij 1826. Van dezen morgen heb ik een brief van Grissé gekregen waarin tante mij verzocht de inleggende bij de mijne in te sluiten. De Heer Singedonck en Beelaerts gaan Zaterdag of Zondag naar Grissé en als die terug zijn, hoop ik de Adelborst 1e Klasse Constant de Rebeque, dienende op de Pollux, er te introduceren, want met Beelaerts te gelijk kan ik niet gaan, daar wij onder ons tweeën maar aan boord zijn, en alleen ik, mij er zoo goed niet amuseer, 't welk Oom ook begreep en zeide in 't vervolg iemand mede te brengen.

Ik heb reeds verscheidene malen bij van Brakel aan 't huis van den Heer Brouwer gedejeuneert en mij zeer wel geamuseerd.

Op 't moment hebben wij alles van Boord af en zijn leeg, op de stukken en de ballast na die wij nog aan boord hebben. Morgen of overmorgen zal het examineeren plaats hebben; naar dien men zegt is het schip, bijzonder deszelfs inhouten, vrij goed en men twijfelt ook niet of hetzelfde zal repatriëren. In een volgende de uitslag.

De hartelijkste complimenten aan alle Broeders, Zusters en verdere familie, vrienden en kennissen verzoekende, noem ik mij uwen hartelijk liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

47 Jacoba Elisabeth van Tuyll van Serooskerken.

Grissé, den 5^{den} Mei 1826.

Waarde Ouders!

Gaarne had ik UEd. reeds vroeger geschreven zoo ik daarin niet door ziekte was verhinderd geworden. Na eenige dagen aan boord de koorts gehad te hebben, ben ik den 4^{den} Maart naar het Hospitaal te Sourabaaij gegaan. (uit eigen verkiezing met toestemming van den Colonel) alwaar de koorts, zijnde van zware ijelhoofdigheid gepaard, hand over hand toenam tot eenen vrij ergen graad, doch van de welke ik door Gods goedheid den 1sten Mei volkomen hersteld ben.⁴⁸

[71] Beste Oom en Tante de Groot, als ook Neef Roseveld, hebben allen het hunne toegebracht wat tot mijn herstel dienen kon. Tante en Nicht hebben 14 dagen en Oom 3 dagen bij Neef Roseveld te Sourabaaij gelogeed, kwamen mij alle dagen bezoeken, stuurden mij eten of liever al het nodige.

Ja ik moet regt uit zeggen dat zij mij als hun eigen kind behandeld hebben.

De overste Gesteranus stuurde mij zooveel Rijnsche wijn als ik nodig had en de Heer Singedonck heeft mij bijzonder verplicht door ZEd^s lekkere flamboze gelij, welke hij uit Holland nog had mede gebracht.

De Heer Singedonck heeft ook de goedheid gehad mij met een wagen uit het hospitaal te komen afhalen, en mij naar boord te brengen; waarop ik permissie gekregen hebbende van den Colonel om naar Grissé te gaan logeeren, door hem - omdat ik nog zeer zwak was - daar heen gebracht ben.

Nu iets geschreven over de Maria Reigersbergen. Deze is door de benoemde commissie goedgekeurd om de terugreis naar Holland te kunnen doen, mits een onkoste van f 8000- ter reparatie. Hierop is er een order van Z.Exc. de Schout bij Nacht gekomen, dat zij zoo spoedig mogelijk in order zoude gemaakt worden ten einde de terugreis te kunnen ondernemen, tot dewelke wij op het moment geheel gereed zijn, zoodat wij dagelijks de order wachten om van hier naar Batavia en dan naar Holland te vertrekken.

De buitengewoon Luitenant Dibbitz is op de Bellona overgegaan en de 2de Luitenant Coersen in zijne plaats bij ons aan boord gekomen. De Heer van Braam Hoekgeest blijft denkelijk hier en gaat bij de artelerie over.

Z.M. Corvet Triton is in het laatst van de maand Maart te Batavia gearriveerd, doch ik heb tot heden geen brieven gekregen. Z.M. Fregat Bellona is op Samarang gestationeerd. De Colonel Dibbets met zijn staf, het Corps Mariniers en 24 muzikanten zijn bij de Resident op Botjone, een half uur buiten Samarang. De mariniers doen de wacht en de muzikanten spelen alle middagen over tafel en 2 maal in de week op de Passeer baan of markt in de stad.

Wat het oorloogen op Java aangaat, dit is nog niet beslist. In de kwade Mousson of regentijd zijn de troepen van weerszijde een weinig uitgerust en beginnen nu weder met nieuwen moed. Alles is bij elkander geschraapt en naar Djojocarta (voornamentlijk) als ook naar andere plaatsen gestuurd. Alle diensten [72] op Batavia, Samarang en Sourabaaij worden door de Schutterij gedaan; op Sourabaaij is het zoo druk dat de burgers om den derden dag op de wacht komen. Men is begonnen een corps vrijwillige Jagers op te richten, doch er zijn niet veel liefhebbers om zich te engageeren.

De oudste Neef de Vaijnes is in 't laatst van Februarij naar Banda gegaan en de jongste, die op Sourabaaij rondliep en niets aan de hand had, heeft zich nu geëngageerd als vrijwillige Jager.

7 Mei, Zondag. Gaarne zou ik meer schrijven, zoo het mijne oogen toelieten, doch daar deze nog zoo zwak zijn, ben ik er zeer voorzichtig mede en, bewaar dezelve zoo goed mogelijk. Ik gevoel mij reeds veel sterker als bij mijne komst alhier, jammer dat ik door ons haastig vertrek van Sourabaaij verhinderd zal worden, mijne vorige krachten alhier te herkrijgen.

Oom en Tante de Groot als ook Nicht verzoeken hunne hartelijke complimenten aan UEd. en het verder huisgezin.

Het schip *Rubbens*, Kapitein *Versluis*, binnenkort van Batavia naar Antwerpen vertrekkende, zal ik deze eindigen, in de hoop van binnenkort de terugreis te ondernemen, echter is er nog geen zeilorder gekomen.

Vele complimenten aan alle broeders, zusters, verdere familie en kennissen verzoekende, noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

NB. Oom François is nog niet geplaatst en verliest nu ook ZEd^s huisvesting, want Neef de Groot,

48 Zie de brief van 3 mei 1826 van J.F. Hora Siccama.

secretaris van Buitenzorg, bij wien hij logeerde, is verplaatst naar *Kranang*, als Assistent Resident.
11 mei.

Bijlage.

Den 12^{den} gisteren avond kwam de heer Singedonck hier en bracht de tijding mede dat er order was gekomen van zoo spoedig mogelijk naar Batavia te komen zoodat wij zondag of maandag uiterlijk van Sourabaaij zullen zijlen. Zondag morgen vroeg zullen wij van hier naar boord teruggaan.

De Heeren Frieser, Rengers en Tegnagel zijn volkomen wel.

In de hoop van kort na de ontvangst dezer in Holland te zijn, noem ik mij [73] uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

13 Mei.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigers-
bergen", den 19^{den} September 1826, leggende ge-
ankerd voor Douvres in 't Kanaal.

Zeer Waarde Ouders!

Met welk duister vooruitzicht zag ik voor ruim twee jaren mij genoodzaakt Ul[ieden] te melden dat wij de reede Texel verlaten hadden voor onze reis rondom de wereld te beginnen, doch met eene vrolijke toekomst wachtte ik nu het oogenblik Ul[ieden] te kunnen melden dat dezelve volbracht zou zijn.

Dat oogenblik is dan ten naasten bij verschenen waarbij de Goede God het behaagt heeft mij, in eene volkomen gezondheid, met Z.M. Fregat Maria Reigersbergen, heden morgen vroeg ter Rhede Douvres te doen arriveren.

Ik zal hier nog het een en ander van de reis en van de achtergelaten familie in de Oost-Indiën laten volgen.

De geheele familie de Groot is volkomen wel. De jongste zoon van Oom en Tante, welke te Batavia geplaatst is, heb ik aldaar gesproken.

Oom François, van wien ik daags voor mijn vertrek nog een brief ontvangen heb, was niet al te wel, doch deszelfs ongesteldheid was niet van eene erge graad. ZEd. was nog niet geplaatst.

Mijnheer en Mevrouw Thorbecke, bij wien ik gedurende mijn verblijf te Batavia gelogeed heb, zijn, als ook de Heer Tillemans met deszelfs vrouw, zeer wel. De brief door UE. aan ZE. mede gegeven heb ik alhier ontvangen.

Van de eerstgenoemde heb ik een klein pakje geadresseerd aan M.C. Thorbecke. Van de Heer Tielemans heb ik geene brieven want zij hadden het zoo druk met het verhuizen dat zij van deze gelegenheid geen gebruik konden maken.

Nicht van Ingen heb ik hier gesproken, doch Neef was in de bovenlanden, beide waren zeer wel.

Neef Friese, Rengers en Tegnagel waren allen zeer wel.

Neef Cateau Roseveld te Sourabaaij was ook wel.

Nu weet ik niet dat ik een der familie of kennissen heb overgeslagen. [74] De brief van den Heer Lijclama aan mij mede gegeven om aan den Heer Revijs te bezorgen heb ik nog en zal hem denzelve, te Zwol komende, terug geven.

De Heer Thorbecke heeft mij een brief aan den Heer Tobias gegeven, daar dezelve, na ZEd's vertrek uit Indië, aldaar is gearriveerd.

Ook voor de WelEerwaarde Heer *Romeneij* heb ik een brief van den 2^{den} Luitenant der Koloniale Marine van der Jagt, doch dezen zal ik - zooals al de anderen - zelf in Zwol bezorgen, vooral daar ZEd. het mij vriendelijk verzocht heeft.

Nog heb ik vergeten van de goede Mevrouw *ten Kate* te schrijven, deze heeft het hier niet heel ruim en daarbij veel kinderen. HEd. was van voornemens dit najaar naar Holland te komen. Ik heb HEd. het compliment van onze nieuwe baker gemaakt. Dus goed onthouden.

Nu een weinig van de reis geschreven.

Den 3^{den} Junij in den morgen verlieten wij de reede van Batavia en waren den 7^{den} buiten Straat Sunda. De reis zette zich zeer voordelig in, zoodat wij den 12^{den} Julij op de Oostzijde van het Kaapsche rif zijnde de eerste storm kregen, welke tot den 14^{den} aanhield. Vervolgens wisselde het weder, nu goed dan onstuimig tot den 24sten Julij, alstoen zagen wij de Kaap de Goede Hoop en

Tafelbaaij. Deze waren naauwelijks uit zicht of wij kregen deze passaat, welke ons vrijdag den 4^{den} Augustus reeds in 't gezicht van het eiland S[in]t Helena bracht.

De Colonel was van voornemens dit aan te doen doch door tegenwind genoodzaakt door te zeilen, nadat wij er twee dagen voor gekruist hadden.

NB des nachts met opzet, eerst voorbij gezeild!! Juni 1865.⁴⁹

Den 9^{den} Augustus passeerden wij het onbewoonde Eiland of Klip Acension en zondag den 13^{den} Augustus sneden wij de linie op 21 L. b[e]w[esten] Greenwich.

Toen zetten wij koers naar de Vlaamsche Açorische of Westoe eilanden, deze groep passeerden wij ten westen op den 1sten en 2^{den} September. Donderdag den 14^{den} kwamen wij 't Kanaal in doch hier kregen wij tegenwind en moesten alles opwerken, zoodat wij den 19^{den} 's morgens voor *Drouvres* ten anker kwamen, om op een weste wind te wachten.

Heden morgen ben ik met de Chaloup aan de wal geweest en heb toen vernomen dat van hier zeer gemakkelijk en gauw brieven naar Holland te krijgen zijn, om welke redenen ik aan boord gekomen zijnde mij zoo spoedig mogelijk ter neder gezet [75] heb deze te schrijven.

UE. allen vaarwel gezegd te hebben in de hoop van binnen kort UE. te zien noem ik mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Zoo Mama mogelijk naar Utrecht mocht schrijven verzoek ik vriendelijk er in te zetten dat Beelaerts zeer wel is, doch volstrekt geen tijd had te schrijven.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigers-
bergen", leggende geankerd voor de stad Dou-
vres, den 20sten September 1826.

Waarde Ouders!

De brief van gisteren is heden morgen met de Pocket boot van hier naar Oostende vertrokken, doch daar die ook tegenwind heeft en, er zich nu eene betere gelegenheid opdoet, schrijf ik deze.

De Kaptein Adjudant der Artelerie Kiliang, welke wij als passagier van Batavia hebben mede genomen, vertrekt morgen ochtend van hier naar Calais met de stoomboot en van daar over land naar Bruxelles.

Daar dit eene goede gelegenheid is en ZEd. het op zich genomen heeft denzelve op de eerste Hollandsche plaats op de post te doen, zal ik hem dezen brief mede geven en twijfel niet of hij zal u vroeger als dien over Ostende geworden.

Den 3^{den} Junij hebben wij Batavia verlaten, en alstoen was de geheele familie de Groot, Cateau Rosevelt, Neef en Nicht Willinck, de heer Thorbecke en Tieleman met deszelfs Vrouw alle wel.

Van de laatste heb ik geen brieven daar HEd. het te druk met verhuizen had.

Oom François was niet al te wel, doch de ziekte was van weinig aanbelang.

Den 15^{den} September zijn wij het Kanaal ingekomen en zijn den 19^{den} voor Douvres, wegens tegenwind, moeten ankeren.

Vele complimenten aan alle broeders en zusters en verdere familie verzocht te hebben, eindig ik deze in de hoop van binnenkort op eene hollandsche reede ten anker te komen en noem mij Uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

[76] P.S. verzoeken in de eerste brief om het adres van Willem.

Aan boord Z.M. Fregat "Maria Reigers-
bergen" leggende ter Reede Texel, den 25sten
September 1826.

Waarde Ouders!

De twee vorige brieven, beide van Douvres weggestuurd, van den 19^{den} en 20sten dezer zult U zeker ontvangen hebben en dus daaruit vernomen dat wij daar op een goede wind bleven wachten. Deze dan

49 De NB is als voetnoot, waarschijnlijk in juni 1865, toegevoegd.
Napoleon was in 1621 op Sint-Helena gestorven.

is den 22sten doorgekomen, zoodat wij dienzelfden nacht nog onder zeil gingen, hebbende een Engelsche loods voor de Noordzee en Texel ingenomen.

Daags voordat wij vertrokken was de tijding hier gekomen van het springen van de vaatjes buskruit in Oostende, doch weet nog niet hoe het afgelopen is.

Zondag den 24sten kregen wij de Hollandsche loods aan boord en kwamen 's avonds voor Kijkduin ten anker.

Veel nieuws weet ik niet meer te schrijven; de 2 vorigen behelzen het voornaamste, het andere hoop ik mondeling te vertellen.

Ik heb een brief van Oom en Tante de Groot aan Oom Siccama van Slogteren of Hogezeand gehad en denzelve ook met Kaptein Kilian over Calais weggestuurd. Ik heb er hier ook nog verscheidene weggestuurd van Mevrouw ten Cate en meer anderen. Ook voor Bauriciussen.

Deze morgen zijn wij op de reede gekomen en moet dus haasten deze te eindigen en noem mij uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

B. Middellandsche Zee, aan boord van de Brik “Echo” Juni 1827 - 20 October 1830

Aan boord Z.M. Brik “Echo” voor Rotterdam
den ⁵⁰ Junij 1827.

Waarde Ouders!

Ge zult van Willem wel vernomen hebben dat ik Donderdag naar boord ben gegaan en aldaar ook dienzelfden avond gearriveerd ben.

Ik heb met den Adjunct-schrijver Meurs een hut met twee vaste kooijen en een hokje waar een waschkom en koffijkan in staan kan, meer niet.

[77] Ik ben begonnen een kooij te koopen, daar er geen plaats voor 't kot is en ik de vaste kooi tot berging van mijn goed zal gebruiken, daar wij geen kisten buiten de hut mogen hebben.

Ten einde alsdan toch eenig goed mede te kunnen nemen hebben wij besloten een latafel, zoo groot mogelijk, - in overeenkomst met onze hut - te laten maken en alsdan in de onderkooi 4 laden te laten maken en de bovenkooi voor dagelijksche bergplaats te gebruiken.

De mantel met de grootte en de kleinste koffer zal ik met nog eenig ander goed terug sturen, doch niet voor en aleer wij te Helvoet zijn, daar ik voor dien tijd geen berging heb. Wat de wijn of het bier aangaat daar is geen denken meer aan, maar verzoeken het volgende mij aanstaande vrijdag niet te Rotterdam maar te Hellevoetsluis te doen geworden:

1. 5 à 6 l[i]b[ra] waskaarsen in een klein ruw houten kistje, waaronder 3 l[i]b[ra] middelmatig dik en de anderen dun; 2. ééne kleine kandelaar waarin van onderen lood gegoten voor de zwaarte; 3. de saucies de boulognes; 4. de bouillon koekjes; 5. waskom; 6. twee halve fleschjes bitter van Van Deventer; 7. de bus vol thee; 8. een trommeltje gemalen koffij want die is niet veel duurder in de middellandsche zee als hier, maar thee wel; 9. een trommeltje basterd suiker; 10. twee fleschen flambozen azijn.

Maandag of Dingsdag vertrekken wij van hier, doch weten niet wanneer wij te Helvoet arriveren; tot aanstaanden donderdag is het raadzaam, de brieven naar Rotterdam te adresseren. Gisteren middag heb ik familliar bij Nicht Willink gegeten; Neef was naar Arnhem met de stoomboot, ik heb hem voormiddag terug zien komen. Gisteren middag heb ik bij Neef en Nicht Verheul thee gedronken en daarna gesoupeerd; er was nog een nicht uit Doesburg - als ik het wel heb Henriette of Vannij. Zij bedanken u wel voor de koek.

Morgen ga ik bij Neef Willink eeten en zal hem alsdan de koek overhandigen. Overmorgen ben ik weer bij Neef Verheull besproken (zoo wij nog hier zijn); ik doe hier op de Reede officiersdienst en heb het dus gemakkelijker als anders. De Heeren Paling, Anesberg en Dedel schijnen zeer goede lieden, doch er is nog niet veel van te zeggen. De Adelborsten ^{de} Klasse zijn du Cloux en Huis.

Ik heb bij Willem een paar pijpe kwasten en de blaauw lakensche pet laten leggen [78] en het mes zooals hij weet. Morgen gaat het request aan den Minister weg om Gage als solliciteur te hebben en zal zoodra er antwoord op komt de volmacht oversturen.

Deze gaat met gelegenheid die Nicht Willink weet en zal binnenkort nog een schrijven.

Vele complimenten aan alle broers en zusters, [en aan] Machtel verzocht hebbende, verblijven Uwen liefhebbenden zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Geankerd voor Vlaardingen, Woensdag middag
den 20sten Junij 1827.

Waarde Ouders.

De vorige brief zult gij misschien wel ontvangen hebben. Nicht Willink heeft er eene kleine bijgevoegd en dezelve voor mij bezorgd. Gisteren middag is nicht en neef Willink aan boord geweest en toen zij vertrokken hebben wij voort het anker geligt naar herwaarts.

50 Opengelaten ruimte, de dag is niet ingevuld.

Maandag middag heb ik bij Neef Verheull gegeten in gezelschap van Juffrouw Maij, een beelderig mooi en lief meisje en de 1ste Luitenant Le Jeune, die bij de stoom machinerie geplaatst is. Ik heb mij zeer goed geamuseerd tot half elf toe. Na het Diner zijn wij gaan wandelen en daarna heeft Nicht Verheul een weinig gezongen en gitaar gespeeld en Vannij (die er niet slecht uitziet) op het klavier. Zij gaat Vrijdag naar Doesburg. De beide neven en nichten bedanken u wel voor de koek. Zoo de mand met goed niet weg is verzoek ik de trekpote. Ik wilde gaarne weten wat Papa mij jaarlijks veroorloofd te trekken boven tractement. Verblijve met alle achting uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte in haast. Zondag denk ik te Helvoet te komen.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" in de Haven van
Helvoetsluis, den 5^{den} Julij, 1827.

Waarde Ouders.

Deze dient enkel om u te doen weten dat ik de brief inhoudende f 250.= aan banknoten, benevens de volmagt wel heb ontvangen.

Tegen den 16^{den} Julij zal ik zorgen in Utrecht of in Rotterdam te zijn voor mijn officiële examen te doen; overmorgen stuur ik mijn request weg.

Verblijve hiermede uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Het goed heb ik nog niet ontvangen, doch hoop morgen met de beurtman van *Rotterdam*.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" leggende ten
Rhede Mahon, 13 September 1827.

Waarde Ouders.

29 Aug[ustus]. Ongetwijfeld had u reeds lang een brief welke mijn aankomst in de Middellandsche zee melde verwacht, dan de reis is te onvoordeelig geweest, zoodat wij den 12 September eerst alhier zijn gekomen. Dingsdag den 7 Aug[ustus] 's middags te 3 u[ur] het gat van de Goedereede uitzijnde bleef ons de wind gunstig tot Donderdag avond den 9 Augustus, zijnde op de hoogte van Portland, hebbende intusschen woensdag morgen de Hollandsche loods te Douvres afgezet, waarmede ik de laatste brief heb weggestuurd. Van den 9, zijnde toen op de hoogte van Portland, tot en met den 16 zijn wij bezig geweest met tegen wind te worstelen, zoodat wij in den avond van den 17 het Kanaal uitwaren. Vervolgens hadden wij eene redelijke gunstige wind zoodat wij den 24 Kaap Vincent zagen. Deze Kaap is de Z. Westelijkste L van Portugal. Hier kregen wij op nieuw tegenwind, welke evenals de vorige zeer hard woei, zoodat wij weinig of niets met laveren wonnen, maar soms wel verloren. Tegen den avond van den 26 zagen wij Kaap Spartel. Deze Kaap legt aan de N.W. kust van Afrika en hier begint de Straat van Gibraltar. Heden zijnde den 29 Aug[ustus] zijn wij nog t[en] w[esten] Kaap Spartel en leggen over en weer, want de Levant of ooste wind waait zoo hard dat men niet uit de oogen zien kan. Wij zijn blij als wij maar niet veel verliezen, zoodat wij het land uit gezicht raken; om te winnen is geen kijk na.

13 Sept[ember]. Den 31 Aug[ustus] hebben wij goede of liever redelijker wind gekregen en hebben de Straat van Gibraltar opgewerkt. Vervolgens hebben wij altijd tegenwind gehad en zijn den 12 's morgens eerst te Mahon gekomen.

Wij vonden alhier leggen Z.M. Fregat Rapel en het Transportschip Zeemeeuw, die 7 dagen voor ons uit Helvoetsluis gegaan was. De Proserpina, Hekla, Kenau Haselaar en Brak zijn alle vier te Smirna of Malta. De eerste wordt echter binnen [80] de 14 dagen alhier verwacht; daar wij misschien langer hier zullen blijven leggen stuur ik niets weg, maar hoop Oom zelfs te zien. Ingewonnen tijdingen bevestigen de gezondheid van Oom en Neef van Brakel.

Mahon is net als alle andere Spaansche Plaatsen armoedig en alles wat men ziet geeft eene onvoorbeeldeloze luiheid te kennen. De staat van Spanje is in 't land niet goed,⁵¹ overal hoord men Crete van

51 Na 1820 woedde in Spanje een strijd tussen royalisten en republikeinen die in 1823 met hulp uit Frankrijk, in het voordeel van de Spaanse koning, werd beslecht (Palmer en Colton, *A history*, 489).

Leve de Inquisitie, Leve de Koning, en de soldaten gaan onder dit gejuich voort om alles te plunderen, reeds zijn over de 20.000 zielen uit Cataloniën naar Barcelona gevlucht. Geen Spaansche kustvaarder durft meer uit te lopen want word onverwijld door Algeerijnsche of ook wel Columbiaansche rovers genomen.

Algiers wordt volgens laatste ingekomen tijding nog door de Franschen geblokkeerd, en volgens hun meenen zeer sterk, dan het is bevestigd dat er sedert de blokada reeds 3 Fransche Prijzen binnen zijn gebragt, en dat de Beij⁵² dagelijks meer Capers uit laat lopen. Zij zijn nog niet handgemeen geweest, verders is er niets van bekend.

Wat de zaak der Grieken aanbetreft is er geen tijding van aanbelang.⁵³ In 't Kanaal hebben wij van de Douvresche Loodsboot gehoord dat den 7 Aug[ustus] een Groot Russisch Eskader aldaar gepasseerd was en te Plymouth binnen zoude lopen om vervolgens eenige mindere vaartuigen hiernaar toe, het overige en grootste gedeelte met de Admiraal en chef retourneerd naar Rusland.

Van een Loodsboot, welke te Pormouth hoorde, hebben wij vernomen dat de Heer Penning dood is. Op dit oogenblik is hier zijn opvolger en verder gevolg over zijn vertrek is hier niets bekend.

14 Sept[ember]. Daar heden de post vertrekt sluit ik dezelve en kan niet melden waar wij naar toe-moeten. Spoedig zal deze een opvolger hebben welke dikker zal wezen. Hartelijke complimenten aan allen verblijf ik U liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. Ongetwijfeld is er reeds een brief voor mij op weg?

[81]

Aan boord Z.M. Brik "Echo", leggende ter rhede
Mahon, den 22 September 1827.

Waarde Ouders.

Het geluk heeft gediend: de Proserpina is den 18 September alhier in de Haven gekomen. Wegens dienst kon ik niet voor eergisteren Oom gaan opzoeken, doch heb echter op den dag zijner aankomst het goed gestuurd.

Daar de Proserpina van Smirna komt heeft dezelve 30 dagen quarentaine, zoodat ik altoos op een distancie met Oom moest spreken. Wij waren door 2 muren à 4 voet hoogte en 16 voet van elkander gescheiden. Oom's oogziekte was tegenwoordig redelijk en zal U wel beter van Grootmama horen daar Oom gisteren een brief heeft verzonden.

Devaijnes van Brakel heb ik ook gesproken, hij is tegenwoordig wel.

Gisteren is onze zeildag bepaald op aanstaande Donderdag 25 September, doch waar het eerst naar toe, is voor ons allen onzeker, denkelijk in gezelschap van Z.M. Fregat Rupel en Brik Gier naar Toulon en Livorno en alsdan alleen naar Smirna. Daar het zeker is dat wij binnen de 6 à 8 weken te Smirna zijn zoo verzoek ik de brieven na de ontvangst dezer, te adresseren eerst aan den Consul te Toulon en dan aan mij te Smirna, evenzoo als die van Oom.

De Proserpina gaat denkelijk Dingsdag van hier naar Algiers, vervolgens naar Tangier in de Straat van Gibraltar en komt vervolgens hier terug. Aanstaande voorjaar zal dezelve, op het uiterste, repatrieren.

Tot nog toe heb ik geen brieven ontvangen en zal dus tot mijn spijt tot onze komst in Smirna moeten wachten alwaar ik er alsdan wel zal vinden leggen, zoo Mama de goedheid heeft kort na de ontvangst dezer te antwoorden.

De duurten in alle opzichte van de Middellandsche Zee is mij hier in de hand gevallen, dan alleen in de zee provinciën die zijn fameus duur, hammen 11 stuiver een l[i]b[ra], varkens 3½ en 4 st[uiver] p[er] l[i]b[ra]. Kippen ½ Spaansche mat, meel 4 stuiver 't l[i]b[ra], rijst dito en vervolgens alle andere dingen naar rato. Ossenvleesch en groenten zijn redelijk. De wijn 3 stuiver de flesch, doch ik kan ze niet drinken, zij is zoo zwart als roet en daarbij zwaar. Wasschen doen ze hier zeer goed en plooiën bij uitstek netjes zonder stijfsel; zij laten zich hiervoor goed betalen, ik heb hen voor het vuil goed van 1 Aug[ustus] tot en met van daag 4 Spaansche matte betaald, het bedroeg 100 stuks.

52 Er staat: Deij.

53 Griekenland poogde zich sedert 1820 van de Turkse heerschappij te ontdoen. In de zomer van 1827 hadden Rusland, Frankrijk en Engeland een overeenkomst gesloten over de zelfstandigheid van Griekenland.

[82] Van aanbelang weet ik niets meer, doch zal de brief nog niet sluiten daar ik wel weet dat de post vooreerst nog niet vertrekt.

24 Sept[ember]. daar er morgen een post vertrekt wil ik voor het sluiten hier nog iets bij voegen.

Heden morgen heb ik Oom en Neef weder gesproken, beiden waren wel. Oom denkt morgen te zeilen ten minsten indien de wind goed is. Heden heb ik vernomen dat wij eerst naar Tripoli en dan naar Smirna zouden gaan, dan het is alles slechts gissen. Te gelijk met deze vertrekt er een van Oom aan Mama, doch heb dezelve niet ingesloten, omdat Oom denkt het dan nog dunder zoude komen. Echter weet ik het niet.

Vele complimenten aan alle broeders en zusters etc. etc. etc. verzoekende, verblijf ik met alle achting Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Verzoeken de brieven die Mama wegstuurd te nummeren, beginnende elk jaar opnieuw.

Aan boord Z.M. Brik "Echo", leggende in
de Haven van Malta, den 15 October 1827.

Waarde Ouders!

Door een toeval is het plan en de uitvoering die de Schoutbijnacht gemaakt had uitgesteld en verandert. Daags voor dat wij Mahon zouden verlaten kwam Z.M. Fregat Javaan binnen; hierdoor was de Schout bij Nacht genoodzaakt eenigen tijd te wachten ten einde de tijdingen, die de Javaan medebracht, in overweging te nemen en het nodige in 't werk te stellen, waarbij nog kwam dat de Javaan Z.M. Consul van Tripoli, de Heer *Clifford Cock van Breugel* plus ega aan boord had, dewelken zoo spoedig mogelijk naar Tripoli moesten. Met deze lustige Commissie werd Z.M. Brik *de Gier* beladen en deze verliet benevens het Admiraalschip en wij de haven Mahon den 3 October. *De Gier* bleef in ons gezelschap tot in den agtermiddag van den 4, als wanneer de Admiraal sein deed dat hij zijn orders zoude volbrengen. Wij stuurden steeds met de Admiraal mede onder eene zeer gunstige gelegenheid, doch onbewust van onze bestemming; tot op den 5 Oct[ober] circa 12 u[ur] van de middag als wanneer door frisse [83] koelte, hoog gaande zee en eene valsche slinger, onze *groot brant steng*, *voor steng*- en *groot marszeil* raa brak.

[Als voetnoot is toegevoegd:] (De tekening hiervan in Malta gemaakt, hangt in de kleine achterkamer, 30 Julij 1865. (Thans in het bezit van J.W.J.vH. te 's Hage.) 16/6/41 *EvH*)

Dit was het frapantste gezicht dat ik noch ooit aan boord gezien had; het eene oogenblik 14 zeilen bij te hebben en kort daarop er slechts 2 meer te zien, 't was eene groote verandering; de andere 12 lagen allen naar beneden. Eene uitkijk, welke op de top der voorsteng zat (circa 100 voeten van het water) kwam beneden op dek te land, in een zeil ingewikkeld, doch volstrekt niet bezeerd; van de schrik echter niet spreken kunnende werd hij terstond gelaten, waarop hij begon te spreken met de volgende woorden: "*Waar is mijn hoed, ik hoop toch niet dat dezelve overboord is gevallen.*" Terstond werd alles in 't werk gesteld om de vleet te behouden, en alles was tegen zonsondergang geklaard, zelfs een nieuw groot marszeils raa opgebragt en het marszeil aangeslagen er bij gezet.

In den morgen van dien 6 zagen wij Malta en waren circa 4 u[ur] van de haven van *La Valette* als wanneer de Schout bij Nacht een order stuurde om binnen te lopen etc. (voor mij onbekend), liepen daarop binnen en kwamen om 7 u[ur] in de quarentaine haven binnen en ten anker, want wij moesten 4 dagen quarentaine leggen. De *Rupel* bleef voor de Haven kruissen, met welk plan weet ik niet, doch liep tegen den avond van den 7 October ook binnen. Wij vonden hier leggen Z.M. Fregat *Kenau Haselaar*, welke den 13 van hier naar Smirna vertrok.

16 October. Provisioneel blijven wij hier leggen om op *Convooij* te wagten, doch het admiraalschip *de Rupel* vertrekt eerdaags, waarom ik deze ook eindigen zal, ten einde de zelve met hem mede te geven naar *Mahon*. Gaarne zoude ik Antje benevens andere broeders en zusters schrijven doch heb geen stof, echter verlang ik van hen gaarne een brief. Tot nog toe heb ik er geen een ontvangen.

De geheele familie in gedachten omhelzende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

21 Oct[ober]. Gisteren is Z.M. Brik *Gier* alhier van Tripoli aangekomen en gaat morgen met *de Rupel* naar Mahon terug, zoodat ik met deze gelegenheid de brief zal verzenden, daar de post van hier zeer irregulier is. Gedurende de legtijd alhier ben ik twee malen in de Opera geweest en heb, *de Slavin van*

Bagdad en Mozes in Egipte, zien [84] geven. Er is eene actrice bij deze troep welke 20 jaar op het hoogste oud is, met een zeer mooi gezigtje en een onovertreffelijke stem, zoodat alle onbepaald zeggen dat zij Mad[am]e Cutalanie ver overtreft; Zij is van Italie en is slechts een jaar hier. Zoo men haar stem slegts hoort is men alles rondom zich vergetende. Jammer echter dat zij niet voor het toneel is groot gebragt; *gesten* heeft zij even zoo min als *alle* anderen. Aanstaande dingsdag hoop ik: *Le mariage secret* te horen.

Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik “Echo”, leggende in de
baai van Smirna, den 14 November 1827.

Waarde Ouders!

In volkomene welstand zijn wij met Convooij van 2 Hollandsche en 2 Amerikaansche gisteren hier binnen gekomen. Mijne laatste brief N° 3 heb ik van Malta met de Rupel verzonden naar Mahon en zal u denk ik over Marseille met de post geworden. De Rupel is den 22 van Malta in gezelschap van de Gier vertrokken, welke den 20 alhier van *Tripoli* was binnen gekomen. Wij moesten hier blijven leggen om op Convooi te wagten. Tot ons ongeluk kwam reeds den 25 een Hollandsche brik te Malta binnen dewelke convooij vroeg naar *Alexandria*, dan, geen ongeluk zonder geluk, mogten dezelve geen convooij verleenen daar zij contrebant in had. Den volgende dag kwam Kapitein *Muller*, de Brik *Margaretha*, van Amsterdam hier binnen en vroeg om convooi naar Smirna, hetwelk wij moesten geven. Zouden den 29 Oct[ober] vertrekken, dan, gelukkig kwam er den 27 nog een Brik *de Jonge Maria*, Kapitein *Meeuw* van Rotterdam welke ook convooij naar Smirna vroeg; daar deze een gedeelte van zijne lading hier moest lossen. moesten wij wachten tot den 4 November, als wanneer wij ook uitgegaan zijn.

Gedurende onze legtijd te Malta heb ik mij zeer goed geamuseerd met toertjes te paard buiten de stad te doen, 3 maal 's weeks de Comedie te bezichtigen en andere dingen, jammer echter dat wij hier alleen [met] Hollanders lagen.

Den 25 October kwam er een *Engelsch Fregat* binnen uit Engeland. In den avond van den 29 Oct[ober] kwam de tijding alhier aan dat het geval van *Navarino* door een Koopvaardij brik welke er den 20 Oct[ober], op 16 Mijl afstand passeerde en alstoen duidelijk het gebolder van 't kanon heeft gehoord alsmede tegen den avond de geheele Horizon [85] boven Navarino rood of liever vuurachtig gezien heeft.

Deze tijding is 2 dagen daarna bevestigd geworden door een Engelsche Brik, welke op sleeptouw genomen was door een Corvet, daar zij voor Navarino haveloos geschoten was. Op die eerste tijding was reeds dat Engelsche Fregat uitgezeild, midden in de nacht tusschen 29 en 30 Oct[ober] en verscheidene ofcieren agter gezeild.

Vrijdag den 2 November kwam een Engelsch Corvet zeer beschoten en de Engelsche Vice Admiraal aan boord “*het Linie schip Genua*” binnen, salueerde met 11 schoten, wierden door gelijk getal bedankt.

Den 3 Nov[ember]. 's morgens om 7 u[ur] kwam de Engelsche Admiraal aan boord van de *Azia* (linie-schip), het Linieschip *Albion*, 4 Brikken en 1 Kotter binnen, salueerden de Adm[iraal] met 15 en werden met 11 bedankt. De Linieschepen hadden zeer veel in het tuig geleden, alle gebroken grootte en geen bezaanmasten, tusschen 20 en 40 schoten in de romp boven water, doch slechts 23, 25 en 28 doden, benevens een groot 30 geblesseerden. De Fransche vloot is te *Smirna*, de Russische in *Toulon* binnengelopen.

De uitslag is U reeds zeker bekend en is de geheele vernietiging van de Turksche vloot op een Fregat na dat het ontkomen is. Zij bestond uit 64 schepen, waaronder 6 Linieschepen, 8 Fregatten à 64 stukken etc. etc. De Turksche schepen zijn meest verbrand geworden door hunne eigen branders, daar er onder hun eene algemeene verwarring heerschte en de branders slecht bestuurd wierden. Een aardig en haast ongelooflijk geval heeft er bij plaats gehad, - ik zoude het niet schrijven zoo ik het niet voor zeker van Overste Geesteranus gehoord had, die het van de Engelsche Admiraal heeft -. De Commandant van het Engelsche Corvet, die de eerste zekere tijding bracht, was ook bij de attaque geweest en had post gevat niet ver van de Fransche Admiraal *de Rignij*. Voormelde Commandant ziende dat een Turksche brander, welke reeds verlaten was, regelregt op voormelde Admiraal afkwam

en het onvermijdelijke in de luchtspringen zoude ten gevolge hebben, sprong terstond met een klein aantal matrozen in de sloep, roeide door het hevige vuur heen naar de brander en nam de Helmstok in handen, hem zoo sturende dat dezelve vrij van het Admiraalschip liep, dan op het punt zijnde van de Brander te verlaten sprong dezelve in de lucht, hij met zijn volk natuurlijk ook. Zijn volk is nooit meer iets van terecht gekomen, maar hij is ongewond weder in 't water gekomen en door eene chaloup gered geworden. Dit ter oore van den Engelschen Admiraal gekomen zijnde, maakte hem [86] Ridder, promoveerde hem tot Boots-Captain en gaf hem het Vice Admiraal schip *Genua*, wiens Commandant gesneuveld was, ter commandeering. De Engelsche vloot was toen wij Malta verlieten druk bezig zich op nieuw uit te rusten en de verloren schade te repareren.

In Valetta vindt men twee merkwaardigheden welke men nimmer over moet slaan te bezigtigen. Ten eersten de S[in]t Jan of Grootte Kerk. De zerksteen in deze kerk zijn van zeer schoon Mozaic, verscheidene Pilaren dito, alsmede verscheidene portretten van Mozaic gewerkt hangen overal rond. Het verwulfsel is zeer schoon beschilderd, zoodat men in de kerk staande niets anders ziet als Mozaic-schilderstukken en zeer zwaar verguldsel. Onder de kerk vindt men de graftombes van de Maltesche Ridders, welke meest allen - levensgrootte - in steen uitgehouwen op dezelve leggen. Ten tweeden: de Wapenkamer, welke op het Paleis is en over de 10.000 vuurmonden bevat, waarin meer dan duizend van vroegere jaren zijn. Onderanderen vindt men nog een stuk geschut, hetwelk volgens de tweede constructie is zamengesteld, bestaande uit IJzeren staven, met touwwerk omwoeld en daarna met papier beplakt. Ook vindt men er alle de Harnassen van de Malthesche Ridders. Deze zaal is 333 of 353 voeten lang.

Den 4 Nov[ember] verlieten wij dan de Rhede of liever haven van Valetta en kwamen, na eenige Rovers ontmoet te hebben die op het 2de schot reeds uitknepen, den 13 Nov[ember] alhier.

16 Nov[ember]. Tot heden toe is nog alles rustig hier, doch vertrouwen ze niet veel. De Russische, Engelsche en Fransche Consuls zijn op de Oorlogsschepen geembarqueerd. Onze is hier niet, maar is met verlof naar Holland, niettegenstaande dat, is de Thesaurier waarnemende Consul er nog aan de wal, maar de goederen en papieren van 't Consulaat zijn op de Kenau Hasselaar ingescheept. De laatste tijding van Constantinopel behelst niet veel ten opzichte van de voortzetting van Oorlog tegen de Geallieerden. De Grootte Heer had alle pogingen in 't werk gesteld eene nieuwe vloot op te rigten, reeds waren er 3 Linieschepen en eenige Fregatten in de Dardanellen, doch of zij er uit kunnen komen weet ik niet, daar Lord Cochrane de Dardanellen blokkeert en er niets uit kan wat Turksch is. Er is ook beslag gelegen op alle de in de haven van Constantinopel leggende schepen. Binnenkort word er hier nog een Courier verwacht van Constantinopel, welke zeker gewichtige tijdingen moet [87] overbrengen.

De schepen in de Dardanellen zoo evengemeld zijn bestemd naar Scio voor de Grieken die er kortelings geleden met 4000 man geland zijn en de Turken, op een klein Fort na dat vol is, verjaagd of vermoord hebben, te bezoeken; dat echter zal wel belet worden door de hier leggende Engelsche schepen. Den 17 Nov[ember]. Gisteren avond heb ik eene visite gemaakt bij de Cadets van het Fransche Fregat: *L'Hermide*, dat ook voor Navarino geweest is. De Cadets zijn charmante jongens en de eenigen die met bezoek van Hollandsche vereerd worden. Het gaat om beurten. Kenau Hasselaar, *L'Hermide* en de *Echo*, alle avonden, daar er niet veel Heil van de Wal te vinden is. Misschien deze middag of zeker Dingsdag aanstaande ga ik een bezoek afleggen aan Mevr[ouw] Giessen, eenige jaren geleden haast Mevrouw Hora Siccama, geboren *Hochepied*. Ik zal de complimenten van Oom doen.

19 Nov[ember]. Daar er binnen kort gelegenheid is deze weg te krijgen zal ik hem eindigen, en nu met N° 5 wachten tot ik er een van huis ontvangen heb. Vele complimenten aan allen verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "Echo", geankert voor
Smijrna, den 30 November 1827.

Waarde Ouders!

Uwe brieven N° 1 en 2 heb ik beide te gelijk den 23 dezer ontvangen met *de Javaan* die met den Consul, de Heer van Lennep, van Toulon kwam. Ik heb daaruit veel nieuws vernomen doch er is nog veel te vragen gebleven, onder anderen de Eerste: heeft Nicht Jeanette nog geen jong heertje aan de hand, ik dagt dat Willem er zin in had, of is dit al weer bij hem verandert. Ten tweede: blijft Machteld

nog in huis op haar slofjes leven, hiervoor zoude ik nog wel een woordje voor willen doen. Ten 3de: hoe is de Grasverpachting afgelopen. Ten 4de: is Daan al gedesideerd of hij zeeman of landkrap wil worden. Ten 5de: hoe is het Proces aangaande die assurantie afgelopen. Ten 6de hoe staat het in de Oost-Indiën; dat de Leeuw terug is in 't vaderland weet ik. Op het moment schiet mij niet veel meer te binnen, misschien zal er hier en daar nog wel tusschen komen.

Wij leggen hier klaar om op het eerste teken te vertrekken, hetzij schepen te convoijeren of orders te brengen of Consuls uit Turksche handen te halen. Het laatste zal [88] nog wel eenigsints duren daar eergisteren de tijding hier is gekomen dat de Geallieerden en Grooten Heer een wapenstilstand van 3 maanden gesloten hebben. Zoo die 3 maanden daar zijn, zullen wij verder moeten zien. Intusschen zijn eergisteren even voordat die tijding bekend was, een Engelsch en Fransch Fregat van hier vertrokken naar de Dardanellen om bij de hand te zijn ten einde de Ambassadeurs in te schepen. Tot nog toe is hier alles stil, men hoort niets van de Grieken en Turken; op Scio is het nog hetzelfde. De Grieken roven sterk. Een Engelsch Fregat de Hascow kruist nog op dezelve en jaagt ze op strand of stuurt ze op naar Malta. Grootere rovers, moorders en branders als de Grieken zijn moeten er nog geboren worden, zoo men al hun doen en laten in Holland wist zouden zij zeker 100 p[rocent] dalen. Eenige kleinigheden leggen hier klaar om te verzenden met de eerste Hollandsche brik die van Smirna vertrekt zoodat ik niet weet of deze dezelve geleiden zal ja dan neen. Ik heb Willem getracht in zijn zwak te tasten, en hem een Hohko⁵⁴ toegedacht als hij hem met de Dommekracht maar niet bederft, want men heeft ze hier ook om geen Godswil.

Dat mijn horologie teregt is, is mij zeer aangenaam en verwacht hetzelfde met Kapt[ein] Bakker. Na de ontvangst dezer verzoek de brieven over Coblenz en Weenen naar Smirna te sturen, en tot de eerste plaats te frankeeren dan heb ik de zelve geregelder en spoediger, daar er van hier niet veel vaart op Toulon is. De mijne komen ook langs dien weg en moet ze ook tot Coblenz frankeeren.

Sedert eenige dagen is het hier fameus koud; ik had het nimmer in zoo eene graad alhier verwagt. Het vriest 's nachts en het sneeuwt en hagelt de geheele dag over; de bergen rondom zijn met sneeuw bedekt tot haast aan de voet toe. De lakensche en wollen kleeren komen hier wel te pas. Tot verwarming mijner voeten heb ik mijn hut van een Smyrna's tapijt voorzien. De Bouillon koekjes zijn nog in volkomen goede staat alsmede alle andere dingen.

Ik schrijf deze onder een glaasje hollandsche wijn, bij het licht eener hollandsche waskaars, rokende hollandsche tabak uit eene gekregen hollandsche pijp, snuivende nu en dan hollandsche zinken snuif uit een in holland gekochte snuifdoos. Gaarne zoude ik deze nog vervolgen, dan de theetafel wacht mij en zal het dus tot eene volgende gelegenheid uitstellen.

3 December. Gisteren ben ik bij Mijnh[eer] en Mev[rouw] Giesse geweest, dewelke zeer vriende-[89]lijk waren. De oude Mev[rouw] Hohepied heb ik ook gezien bij die gelegenheid en kan haar het best vergelijken met de oude Mev[rouw] Heufste of Hoed; hoe heet ze ook? Juf[frouw] Hohepied of liever Mev[rouw] Giesse ziet er wel uit doch buiten *mijn* smaak. Misschien is HED in de laatste 5 jaren veranderd. Er zijn zeer lieve kindertjes aan huis.

Deze visite om 1 uur afgelopen zijnde ging ik naar de Kenau Hasselaar, welker Cadets aan die van de Javaan en Echo een Dineetje gaven, waar ik mij zeer goed geamuseerd heb. Onder het Diné heeft de Colonel *van der Loef* eenige tijd bij ons aangezeten en met het desert kwamen verscheiden ofcieren van voormelde bodem, welke met ons te gelijk scheidde.

7 December. Sedert eenige dagen is het weder veel beter zoodat ik weer met open deuren in mijn hut zitten kan; deze is beter geschikt in warme dan koude luchtstreken.

Mijn besluit is gisteren genomen en deze zal een klein vaatje geleiden waarin zich bevind het navolgende: 1° Een Hoecho met 3 slangen en 2 pijpekoppen, met Tabak. 2° Een echt barnsteen of ambre mondstuk met eenige pijpekoppen.

3° 6-snoeren pastilles.

4° 2 beursjes gewerkt van Pastilles.

5° 12 flesjes rose olie.

De Hoche is reeds in Holland beloofd en bij deze gegeven.

Het barnsteen mondstuk is geen aangenaam roken daar men het op zijn Oostersch voor de mond

54 Een hohko, hoecho of hoche: een waterpijp.

moet houden en niet er in, daar het ook te dik voor is. Echter heeft het een groot voordeel, dat is [dat] men zonder voor aansteking van het een of ander bang te zijn, men de pijp kan lenen om te roken, hetgeen hier ook het gebruik is. De pastiljes zijn om te gebruiken voor mama en zusters, alsmede de beursjes voor Mama en Nicht *Jeannette*. De Rose olie tot gebruik van familie en Machteld, ter dispositie van Papa en Mama, maar niet voor Pommade⁵⁵ daar is ze te kostbaar toe. Zij moet zonder los te maken zoo in de flesjes blijven en geeft alsdan reuk in overvloed, zoo ze maar eventjes in de handen wordt genomen.

Ik wilde aan Papa verzoeken om bij gelegendheid een van die snoeren Pastilles aan Kaptein Spengler te laten zien en vragen of die na zijn zin, en de prijs zijnde 1\$ per snoer, de grootte, ook te veel, is. Goedkoper kan ik ze hier niet krijgen. Zoo ZE. er in toestemd zal ik hem de gevraagde quantiteit sturen, hetgeen Papa dan wel met hem vinden zal. Heden ga ik bij den Consul dineeren.

[90] 9 December. Bij den Consul heb ik mij redelijk wel geamuseerd. ZE. was zeer vriendelijk. Uit eenige Haarlemmer couranten, ik meen van de maand October, heb ik de dood van Neef Haersolte uit Maastricht vernomen, namentlijk die in de Oost was.⁵⁶

12 Dec[ember]. Het is thans bepaald dat wij de Brik Margaretha van hier naar de Dardanellen zullen convoijeren, het vertrek is op den 19 December vastgesteld. Zoo het eenigsints voorspoedig gaat zijn wij binnen de 8 dagen weder op Smijrna, doch het kan ook wel een maand duren. Misschien gaat deze brief nog voor het vertrek weg, zoo er slechts gelegenheid is.

20 Dec[ember]. Heden morgen zijn wij onder zeil gegaan met eene tamelijke gunstige gelegendheid, zoodat aller hoop op eene spoedige terugkomst gevestigd is, om welker rede ik deze ook nog niet heb weg gestuurd vooral daar er 2 brikken naar Holland gaan en door ons zoodra wij terugkomen naar Maltha zullen geconvoijeerd worden.

6 Januarij 1828. Na u alvorens alle wenschelijke voorspoed en gezondheid in dit nieuw begonnen jaar gewenscht te hebben, zal ik onze reis vervolgen. Van den 24 Dec[ember] tot heden leggen wij met koud, guur en stormachtig weder voor de Dardanellen ten anker, wachtende op eene Weste wind ten einde onze lastige Koopvaardij brik af te schepen. Dus ongetwijfeld zal het t'huis plasiriger nieuwjaar geweest zijn dan aan boord.

8 Januarij. Gisteren morgen deed het gunstig ogenblik zich op dat de wind permiteerde om de Dardanellen binnen te zeilen, zoodat wij ons van hem ontteden. Nu leefde alle hoop om binnenkort op Smijrna te zijn, dan alvorens kregen wij nog eene bezoeking van eene ontzaghelijke storm uit het Zuiden. Deze wind was buitengewoon warm en woey zoo hard dat men elkander op 't dek niet verstaan kon. Zij begon om 12 u[ur] 's middags van den 7 Jan[uari] en duurde tot 's morgens ongeveer 4 u[ur] wanneer de wind door 't Westen naar 't Noorden liep, en weder even hard begon te waijen, doch van korter duur. Om 6 u[ur] van den 8ste was het eene goede bries om onderzeil te gaan. Grootter contrast van luchtgesteldheid heb ik nimmer gevoeld. Met de zuidelijke storm was het zoo warm dat men niet-tegenstaande doornat zijnde er geen hinder van had en met de Noorde wind bevroor de gevallen regen in de chaloepen, zoodat men die nacht zeker in het tijdsverloop van 2 uur de thermometer 65° en 25° gehad heeft.

Dezen morgen zijn wij onder zeil gegaan en zoo de wind zoo blijft zijn wij morgen [91] avond in Smijrna.

Smijrna 10 Jan[uari]. Heden middag zijn wij te Smijrna gearriveerd en vonden daar leggen de Kenau Hasselaar, Javaan en Brik Kempphaan, welke laatste gisteren te Smijrna gekomen is. Met dezelve is als Passagier medegekomen de Overste W. Hora Siccama om op de Kenau Hasselaar overtegaan. In welke functie ZE. is geplaatst weet ik niet, maar zal Oom reeds wel geschreven hebben; deze plaatsing is zeer tegen zijn zin.

15 Jan[uari]. Den 20 Jan[uari] vertrekken 2 schepen van hier naar Holland, zoodat ik mij vlij alsdan deze mede te sturen. Echter zal ik met de Post van den 17 een brief wegsturen daar anders misschien de brieven te veel uit elkander zoude lopen. Ik heb bij het reeds opgenoemde nog 4 p[aa]r oorbelletjes in een doosje gevoegd.

20 Jan[uari]. De Brik van Kapt[ein] Bakker is gearriveerd, maar hij is in Holland agter gebleven we-

55 Er staat: Promade.

56 Jan Jacobus van Haersolte.

gens ziekte. Morgen vertrekt een vaatje en spaanen doos met eene Nederlandsche Hoeker *de Eendragt* van Vlaardingen. Ik moet aldus eindigen in de Hoop dat deze brief in volkomen gezondheid ontvangen mag worden, verzoeken vele complimenten aan Vrienden en bekenden en noem mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

21 Jan[uari]

Aan boord Z.M. Brik "Echo" ter rheede
Smijrna, 15 Januarij 1828.

Waarde Ouders!

Sedert 't begin der vorige maand heb ik een brief in gereedheid en heb dezelve tot heden toe dagelijks bijgehouden, echter is dezelve nog niet verzonden, daar zij een en andere snuisterijen zal geleiden en er tot het afzenden van 't laatstgenoemde nog geen gelegendheid is. Deze schrijf ik ten einde U gerust te stellen en te bevestigen dat ik tot dit moment van een volkomen gezondheid geniet, wel is waar heb ik sedert de laatste een kleine verkoudtheid gehad, dan deze is voorbij. Na 3 weken reis zijn wij den 10 dezer van de Dardanellen terug gekomen, hebbende een Koopvaardij brik derwaarts geconvoojeerd. Van deze rampvolle reis zal ik U in deze niets melden, maar zal het sparen in een volgende.

Dat Oom White op de Kenau Hasselaar is overgeplaatst zal u zeker al ter oore gekomen zijn. Hij is den 8 dezer met de Brik de Kemphaan alhier aangekomen.

[92] Deze plaatsing is tegen Oom's zin. ZE geniet eene volkomene gezondheid.

Twee brieven van September en October heb ik ontvangen den 17 November met Z.M. Fregat Javaan welke van Toulon kwam. Oom heeft ook geen latere tijding als van 21 of 24 October van Grootpapa en Grootmama.

Onbegrijpelijk is de lust die ik heb deze dag te huis te zijn ten einde de verjaring van Antje's geboorte mede te vieren. Hiervan echter verstoken zijnde ben ik genoodzaakt hetzelve in mijn eenzaamheid te doen en Ul[ieden] benevens Antje met dezelve per pen te feliciteren. Voor Antje en Willem leggen hier een brief klaar, benevens ook voor Heerkens, maar zal dezelve maar met het kisje Neurenberger waar van hier verzenden.

Waarschijnlijk gaan wij binnen de 14 dagen naar Maltha met Convooij en blijven daar dan leggen tot er weder schepen uit Holland komen.

Gaarne wilde ik u verzoeken na de ontvangst dezer de brieven over Coblenz en Weenen naar Smijrna te sturen alsdan moeten dezelve tot de eerstgenoemde plaats gefrankeert worden, maar ontvangt ze zeker en geregeld 35 à 40 dagen oud. Ik stuur de mijne op dezelfde wijze van hier. Deze vertrekt morgen met de Courier op Constantinopel die in 10 dagen over is. De vaart van hier op Toulon is tegenwoordig niet zeer sterk, zoodat ik misschien nog lang van brieven verstoken zoude kunnen zijn. Het eenigste redres is om dus, zoo ik het verzoeken mag, terstond na de ontvangst dezer over Coblenz te schrijven.

Op dit ogenblik ben ik geheel en al uitgeschreven. Daar de post morgen weg gaat en de brieven dezen avond aan 't Consulaat bezorgd moeten worden, ben ik genoodzaakt de pen neder te leggen. Omhelzende de geheele familie in gedachten, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "Echo", ter reede
Smijrna, 7 Februarij 1828.

Waarde Ouders!

In volle gezondheid schrijf ik deze 3de brief niet twijfelende of N° 1 zal u den 24 Feb[ruari] geworden en N° 2 van 14 dagen later. Tot nog toe heb ik geen later tijdingen ontvangen dan die reeds vermeld, namentlijk U N° 1 en 2 van voorleden jaar. Echter ben ik van eenig Zwols nieuws niet verstoken gebleven.

[93] Het droevig overlijden van Mevr[ouw] de Bruijn, Henri Tengnagel en Johan Gomarus is mij bekend, beide eersten hebben mij zeer getroffen. Nicht Adema is bevallen van een zoontje.

Het zal Papa wel spijten dat de Societeit van Mühlman wordt verkocht, om welke reden is dit?

De Overste Siccama is zeer wel en verzoekt zijne complimenten.

De mutsendoos en het vaatje is den 23 Januarij van hier vertrokken met de Nederlandsche Hoeker

“Eendragt” van Vlaardingen, Kapt[ein]⁵⁷ Ik twijfel niet of het zal binnen de 14 dagen na zijne aankomst te huis, wel bezorgd wezen, anders een klein briefje aan zijn adres zal dit wel bewerkstelligen.

De staat der Grieken en Turken blijft hetzelfde, het schijnt ten minste den Grootten Heer ernst te zijn. Met de post van den 31 Jan[uari] is alhier de Proclamatie van hem aangekomen, bestaande voornamentlijk hierin, ten Eerste: Hij toont de onrechtvaardige behandeling der Russen aan in overeenkomst met het gebeurde te Achermann; ten tweede: het onrechtvaardige bij het geval van Navarino en meer vroegere en latere kleindere voorvallen aangehaalt hebbende gaat hij ten derde voort om alle Muzelmannen op te roepen en uit te nodigen om de Godsdienst en Moskeën te verdedigen die door alle Christenen zonder uitzondering was en werd aangevallen zoo er oorlogsverklaring volgde, dat zoodra deze is geschied zal er eene algemeene moordpartij plaats hebben. Geen Turk haast ziet men aan de wal ongewapend.

De Oostenrijksche schepen mogen de Dardanellen niet meer passeeren. Deszelfs Ambassadeur zal den 15 aanstaande Constantinopel verlaten. De eenige schepen welke nu nog de Dardanellen in- en uit mogen zijn *Sardiniaansche* en *Hollanders*. Op dit oogenblik zijn er 3 van ons naar toe gegaan. Wat hun met de uitbarsting van den oorlog zal geworden zal ons de toekomst leren. In Maltha zijn alle de Koopvaarders onder Engelsche vlag in beslag genomen en worden uitgerust om te dienen als transportschepen bij een aanslag op Constantinopel. Er leggen het Engelsche Esquader, het Russisch en ten naasten bij het Fransche ook.

Zoo de laatste post gene ongerust stillende tijdingen had medegebragt waren wij nu al op reis naar Maltha dan nu moeten wij hier blijven leggen totdat de Kempphaan van de Dardanellen terug komt, dit kan nog wel 14 dagen aanhouden. [94] Bij gelegendheid verzoek ik, aan van Rijn te vertellen dat zijn vetschoenen geen 4 Duits borrel waard zijn; als ik er 5 minuten mede in de regen loop is de zool en het bovenleder door nat, niettegenstaande zij goed gesmeerd worden.

De zaken in de Oost geloof ik voor mij dat zoo goed als gedaan zijn, ingevolge Haarlemmer Couranten. Eenige dagen geleden heeft het gevoren dat het knapte; ik heb ijs gezien dat zeker ½ voet dik was. Zoo men schasen had kon men hier wel rijden, maar op sloten.

18 Feb[ruari]. Uw brief van 2 Dec[ember] N° 3 heb ik den 15 dezer ontvangen met de Proserpina die van Mahon kwam. Zij verblijde mij zeer daar ik sedert het midden van November geen tijding gehad had en Oom ook niet. Ik heb ZE. dezelve gisteren laten lezen. Dat ik Ofciers dienst doe verbeelde ik mij u reeds geschreven te hebben uit Rotterdam of Hellevoetsluis; het verlicht mijne dienst zeer veel. Gisteren ben ik bij Devaijnes op de Proserpina geweest, hij is tegenwoordig wel. De brik “*de Brak*” is den 15 dezer ook alhier op de rede gekomen en men verwacht thans *de Javaan*, *Hekla* en *Medusa* nog hier, waarbij zich nog voegen zal naar alle waarschijnlijkheid *de Rupel* met de Schout bij Nacht, zoodat alsdan op de 2 kleine brikjes na: *de Gier* en *de Brak*, welke laatste weer naar Mahon gaat, het geheele Nederlandsch Eskader in de Middellandsche Zee en de Levant is. *De Kempphaan* is nog niet terug maar wordt dagelijks verwacht. Om welke reden dat hier alle schepen komen is mij onbekend. De zaken *Turken* en *Grieken* aangaande blijven hetzelfde, alsmede die van de geallieerden. De post van Constantinopel den 15 hier aangekomen meldt dat alles rustig was in genoemde stad. Onze bestemming is nu met de komst van de schepen geheel veranderd en nog onbekend. Het Engelsche Esquader moet eene grootte verandering ondergaan hebben. Volgens zeggen zijn er schepen naar Engeland gegaan en door anderen vervangen. Hetzelve legt nog te *Malta*.

De brief van Daan gekregen, heb beantwoord met deze en hoop dat het na zijn zin is. Is het een koud winter in Holland geweest? Is het waar dat er dit voorjaar een Fregat “*de Algiers*” en twee Korvetten⁵⁸ naar de Oost gaan?

Zoo er mogelijkheid is de promotie van Jan te weten te komen, verzoek dezelve alsdan mede te deelen wat de 1ste en 2de Luitenants aangaat; die van de stafofcieren is ons reeds bekend. De Heer Paling valt er onder, zoodat wij die hoogst [95] waarschijnlijk zullen kwijt raken. Den Overste Freman is zeer gevaarlijk ziek.

Nu zal ik eindigen daar dezen avond de post vertrekt en ik moet die aan Daan nog schrijven. Verzoeken

57 Open gelaten ruimte, de naam is niet ingevuld.

58 Open gelaten ruimte, de namen zijn niet ingevuld.

complimenten aan allen, verblijvende Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.
Verzoek na de ontvangst van het gezondene zoo spoedig mogelijk te schrijven.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" in de quarantaine Haven van Valetta op Malta, 25 Maart 1828.

Waarde Ouders.

Mijne laatste heb ik den 19 Feb[ruari] van Smijrna gezonden zoodat er een kleine opening in de ontvangst der brieven zal plaats hebben, doch zonder mijn schuld; ons vertrek van Smijrna, het welk u reeds door een brief van Oom zal vernomen hebben, is er de oorzaak van. Wij zijn den 4 Maart van de Rhede van Smijrna gezeild, doch dien dag niet verder gekomen als tot aan het Kasteel van gemelde stad, van waar wij in den nacht van den 6 weder zijn vertrokken, doch door zware en harde tegenwind weder genoodzaakt zijn geworden dien middag in de haven van *Tollerie* of *Toechia* binnen te lopen. Deze haven legt op de vaste kust aan de monding der Baaij van Smijrna. Van hier zijn wij den 7^{den} 's avonds weder vertrokken; met slegt weder en tegenwind hebben wij vervolgens gesukkeld tot als wij de Archipel uit waren, zijnde den 12 Maart, als wanneer het veranderde in goed weder en tegenwind, zoodat wij den 20 Maart 's nachts om 11 u[ur] eerst hier zijn binnengekomen. Gedurende deze vervelende reis heb ik mijn tijd kort gemaakt met te lezen in Reijnal - Histoire Philosophique et Historique des deux Indes, hetwelk ik van een Ofcier te leen had.

Wij zijn gecondamneerd 20 dagen quarentaine te leggen, hetwelk 5 dagen minder is als sinds jaren alhier een schip gehad heeft, namentlijk van diegenen welke uit den Archipel komen. Z.M. Fregat Javaan had al practica. Daags na onze aankomst kwam de Korvet Hekla alhier binnen, van Port Mahon komende, ik hoopte met dezelve brieven te ontvangen maar heb mij hierin zeer [96] misreken. De Medusa legt thans te Mahon om te timmeren, toen hij aldaar aankwam was hij even zoo lek als eene ongevoerde turfmand. Men heeft zeer sterk alhier over eene grootte Promotie gesproken, dan het tegen gestelde is thans bevestigd. De tijding is hier dat de wereld reizigers der 3 schepen eene gratificatie krijgen bestaande in dubbeld Holl[ands] tafelgeld, beginnende met ons vertrek van Monte-Video en eindigende met onze komst op Java, hetwelk dus 8 maanden à 10 gulden is, want eenmaal tafelgeld heb ik reeds op de Maria⁵⁹ genoten. De Kommandanten krijgen elk duizend gulden. Het is een hele sop!/? maar intusschen 't is beter als niets, het is ligt medetenemen. Papa zal 't wel ontvangen.

Z.M. Transportschip *Zeemeeuw* wordt dagelijks te Mahon verwacht en hier gebragt zijnde door de Meduza, moeten wij hem naar Smijrna brengen, zoodat wij dus hier misschien niet eens practica krijgen, hetgeen mij zeer zoude spijten. Om ons ongeluk nog meer kanten te geven verwagten wij hier een Hollandsche Brik wier aankomst te Gibraltar ons reeds lang bekend is: zoo deze nu na morgen komt moeten wij hem naar Smijrna geleiden, want de Hekla is gisteren van hier vertrokken en heden morgen gaat de Javaan.

Met de *Zeemeeuw* zal ik het roer behorende tot het amber mondstuk verzenden benevens eenige pijpekoppen en turksche tabak. De tabak moet zeer vochtig blijven en zeer los in de pijp gestopt worden. Een kisje *Sultana's* begreep ik ook niet onwelkom te zijn. Na mijne gissing moet u in een dezer dagen het reeds afgezondene geworden.

Deze brief zal ik met de Javaan naar Smijrna sturen om aldaar op de post te doen, welke in 't midden Mei dus zal te huis komen. Eergisteren heb ik voor het eerst hier aan boord getrokken met onze ofciers; het is ons zeer goed bevallen en zal dus zeker meer voorvallen. Doet Antoon er noch aan?

De Brik van Kapt[ein] *Roots* of *Poots* welke ons, de vorige maal hier leggende om Convooij vroeg naar Alexandria, maar om U reeds gemelde redenen niet konden geven, is te Alexandria verongelukt, niets als de Equipage is behouden bij de N.W. kust van Candia zal u reeds zeker vernomen hebben. Hij was aldaar naar toe gegaan om met andere Engelsche en Fransche schepen het grootste Grieksche roovers nest uit te roeijen, hetwelk ook geschied is. 44 rovers schoeners en Brikken [97] zijn bij die gelegendheid verbrand, en het Fort des anderen daags zich overgeevende, is hetzelfde lot ondergaan.

59 Het fregat Maria Reigersbergen.

Sedert zijn de roverijen veel minder en zoo brutaal niet.

Voor 3 uur moeten de brieven ter beroking op het pesthuis bezorgd worden, zoodat ik dus moet eindigen. Vele complimenten aan de Famille verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" ter rede
Smijrna, 8 Mei 1828.

Waarde Ouders!

Uw brief N° 2 heb ik met zeer veel genoegen bij mijne komst alhier ontvangen. N° 1 - 1828 ontbreekt, doch 1, 2, 3 - 1827 heb ik ontvangen. N° 4 van mij heb ik met de Javaan van Maltha naar Smijrna gezonden om op de post te doen en is den 3 April van hier gegaan, ik heb ze vergeten te nummeren, doch het is num[mer] 4. N° 5 heb ik te Malta agter gelaten bij een kennis om met de eerste gelegendheid te verzenden, zij kan u voor en na deze geworden. Oom White heeft gene latere tijding als van de maand Januarij. Echter wist hij van de overplaatsing in Gron[ingen]. Deze N° 6 zal twee Cigarekiesjes met Turksche tabak en eenige pijp koppen en roer voor het Amber mondstuk geleiden, vertrekkende overmorgen met de Nederl[andse] Brik *Johanna*, Kapt[ein] *Thewis* naar Rotterdam van Hier. *De Kempphaan* zal hem convoijeren tot Malta. Onze reis hier na toe is redelijk geweest. Wij zijn 23 April vertrokken en den 5 Mei alhier aangekomen. Juist op Papa's verjaardag waren wij in eene zeer naauwe passage, circa 9 u[ur] in den avond, als wanneer het te huis wel zeer vrolijk zal geweest zijn. Echter heb ik toch een glaasje port op Papa's gezondheid gedronken.

Volgens mijne berekening heeft Papa tot 1^e Januarij toe mijn tractement ontvangen en weldra zullen die volgende 3 maanden ook uitbetaald worden, doch er zijn eenige veranderingen in gekomen. De 2 p[ro]c[en]t voor 't Land en de Chirurrijngelden zijn vervallen, doch in plaats van dit moet ik aan 't Weduwfonds contribueeren 3 perc[en]t van het vaste tractement zijnde f 150.- dus f 4-10 en 5 perc[en]t van 't zeetractement zijnde f 300.- dus f 15.- hetwelk dus op het gehele tractement (f 450.-) eene vermindering van f 19.50 is. Voormaals was het vrij wat minder, want toen was het zoover ik weet slechts een f 13.- Die contribuering tot het Weduwe-Fonds begint met 1^e Januarij.

Ik ben zeer in mijn schik dat Papa de goedheid gehad heeft de Gratificatie op de [98] Spaarbank te zetten. Vooreerst geene extra uitgaaf van noden hebbende, wil ik het daar maar laten rusten.

9 Mei. Heden morgen is de post van Constantinopel aangekomen en ons een klein reisje opgedraaid. De Holl[andse] Koopvaardij Brik *Koning der Nederlanden* heeft om convooi gevraagd van de Dardanellen naar Smijrna. Wij gaan morgen ochtend uit om hem te halen. Aan boord van dezelve is de Heer *van Duin*, zoon van den Gouverneur van Zuid Holland (dus familie⁶⁰) maar hoe, dat weet ik niet, zoodat ik nog in beraad sta om mij bij ZE. bekend te maken.

Het is thans beter seizoen als de vorige keer en zullen dus wel een plaisirig reisje maken. Gaarne wilde ik nog meer schrijven zoo de oogen niet toevielen; de geheele dag is het druk geweest wegens ons spoedig vertrek. Antje zal ik bij eene volgende gelegendheid schrijven. Verblijf Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Verzoek de brieven maandelijks den 3 of 4 weg te sturen, daar zijn zij altijd zeer jong.

Bijlage

Waarde ouders.

Reeds 3 maanden is dat doosje met Sultana's in gereedheid en vergat het gisteren nog weg te zenden, zoodat dit onder een apart adres is. Van deze middag ligten wij anker. / geteekend / Johan.

Nu heb ik een tekening van Valetta op Malta bijgevoegd en een turksche tabakzak die bij 't Amber mondstuk hoort.

60 Een van de drie zonen van Adam François Jules Armand van der Duyn en Frederika Maria Isabella van der Capellen. De familiërelatie verliep via het huwelijk van Johans overgrootvader Coenraad Willem van Haersolte met Luthera Anna Agatha van der Capellen.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" ter rede Smijrna, 25 Mei 1828.

Waarde Ouders!

Mijne vorige heb ik met de Koopvaardij Brik Johanna Kapt[ein] Thewis van hier verzonden d° 10 Mei, vergezeld van eenige tabak en pijpекoppen. Deze zal u waarschijnlijk omstreeks dezelfde tijd ontvangen.

Sedert dien tijd zijn wij naar de Dardanellen of liever naar het eiland *Tenedos* bij [99] hetzelfde gelegen, geweest om eene Nederlandsche Koopvaardij Brik, Koning der Nederlanden, Kapt[ein] v[an] Delden op te wachten, welke van Constantinopel kwam en van hier tot Smijrna convoi moest hebben. Tot ons aller leedwezen kwam deze zeer spoedig op zetten, zoodat wij er slechts 3 dagen vertoefd hebben, gedurende welke tijd wij ons goed amuseerde. De dag onzer aankomst woei het stuk en gongen niet aan wal. Echter kwam onze Agent, zijnde een Griek, en de Secretaris der *Pacha*⁶¹ aan boord, welke ons een cadeau van 3 schapen met vetstaarten en 2 bokke vellen wijn van Zijn Hoogheid aanbood, welke onder de Equipage werd uitgedeeld. De volgende dag ging de Kommandant en Ofcie-ren aan de wal om de *Pacha*⁶⁰ benevens de andere hoofden te gaan bezoeken. Zij wierden vriendelijk ontvangen. De volgende dag kwam Zijn Hoogheid met gevolg (groot 30 man) bij ons aan boord en retourneerde tegen 4 u[ur] weder. Zij waren ook zeer voldaan en verzochten ons de volgende dag hunne Exercitien en Manoeveres te zien, doch dezelfde middag kwam de Koopvaarder uit en moesten de volgende dag vertrekken. 's Avonds gingen wij de *Pacha*⁶⁰ nog bezoeken en gaven hem eenige cadeau, bestaande uit eeten en drinkenswaren, van wege den Commandant hem toegezonden.

De volgende morgen dan, zijnde den 16 Mei, vertrokken wij met de genoemde Brik onder ons Convoi naar Smijrna en, behoef het niet meer te schrijven, waren gediend met tegenwind. (hier ontbreekt het ons nooit aan).

Den 18 Mei 's morgens 11 u[ur] hadden wij weer een klein Grapje. De Koopvaarder ons willende prajen kwam wat dicht bij, wij draijde door de wind en kwamen elkander aan boord. In de tijd van 30" was onze mooiste chaloup met al zijn toebehooren weg en zoo plat als een pannekoek gedrukt. Vervolgens drong hij dieper door en bragten elkander meer andere schade toe. Gelukkig waren wij in de tijd van 5' weder vrij van elkander. Dingsdag den 20 kwamen wij te Smijrna. Hier lag reeds weder een Nederlandsche Brik klaar voor ons, welke beladen was met *Smaussen* en *Smausinnen* welke een reis naar 't heilige land gaan doen. Dan gelukkig moesten wij onze haverij eerst repareeren, daar wij druk mede bezig zijn. Dagelijks werd het transportschip verwagt. Daar men zei de Pest hier begon te heersen is alle Correspondentie met de wal gesloten en hebben ons eigen dus quarentaine gegeven.

30 Mei. Eindelijk is de Zeemeeuw (transport) gekomen, waarmede ik U n° 4 - 1828 ontving, maar het zal n° 1 wezen ten minste van jaar '28; hij is van d° 2 Februarij. [100] Wel is waar is het oude tijding, maar mij toch zeer aangenaam. De ontvangst van mijn brieven werd daarin gerecapituleert en dit zal ik deze doen. N° 1 van 1827, over Toulon, den 21 Oct[ober] 1827. N° 3 van 1827, over Toulon, den 15 Februarij 1827, N° 2, 1828, over Coblenz, den 5 Mei 1828. N° 1 van 1828, over Toulon, den 28 Mei 1828. Zoo de aanstaande post niet wegens de oorlog tusschen Rusland en Turkije opgehouden is, daar men hier aan twijfeld omdat de aankomstdag reeds een week verlopen is, verwagt ik er zeker eene want onderstel dat U in Maart of April toch wel *eens* geschreven zal hebben. Oom heeft een brief van Tante van Slogteren d° 29 Feb[ruari] ontvangen. Ik had nooit gedacht dat Willem er een gevonden zoude hebben naar zijn keus. Ik geloof dat zij juist het tegenovergestelde zijn: Willem ongepolijst en ruw. Nicht daarentegen scheen mij eene zeer fijne of liever delectate opvoeding genoten te hebben, die zij mijns inziens zeer ten nutte gebruikte; daarbij is zij geloof ik bedaard. Heb ik dit regt? of niet?

Met de fluit is het nog het oude, doch heb groot gebrek aan Duetten voor fluit en viool. Een dag of wat geleden hebben wij een muziekpartijtje op de Kenau Hasselaar gehad.

Macgillaverij zal wel wat lange vingers en nagels gehad hebben die eene kromme rigting en dicht knijpende stuip trekkingen bezaten.

Den 23 Mei heb ik een wissel getrokken f 150.- aan order van den Heer J. van Lennep, Consul Generaal, alhier. Het was wel is waar nog eenige dagen voor den tijd, maar de Coers was zeer voor-

61 Er staat: Bacha.

deelig. Hij maakte aanmerking dat dezelve niet betaalbaar was te Amsterdam. Zoo Papa dit hetzelfde is zal het er in 't vervolg opzetten; dit scheelde mij nog ruim $1\frac{1}{3}$ cent op de gulden, zoodat de *som* op 50.2½ kwam.

In een van de brieven heb ik geschreven dat er een brief voor Heerkens in was, dan ik heb het vergeten en hem later vinden leggen hetgeen mij zeer spijt. Ik zal er een met de Zeemeeuw sturen. Ik heb een nieuwe kleine montering laten maken.

31 Mei. De Post is aan, maar geen brief voor mij. Dit maakt mij eenigsints ongerust, daar Mama beloofd heeft alle maanden te schrijven. Ik weet nog niet of Oom tijding heeft.

Wanneer is Papa en Mama uit de rouw gegaan.⁶²

[101] 1 Junij. Overmorgen vertrekt de Post, morgen heb ik de wacht, dus ben verplicht te eindigen. Complimenten aan geheel *Zwolle* verzoekend, verblijve U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "Echo", den 10 Junij
1828, ter rede Smijrna.

Waarde Ouders!

De Uwe van den 27 April is mij den 7 Junij geworden. Dat zij mij zeer aangenaam is, behoef ik u niet te schrijven, zoo mijn vorige ontvangen is. Echter heeft mij en Oom de dood van Oom de Groot zeer getroffen.

Dat mijn n° 2 nog niet ontvangen is, wil ik wel gelooven daar het met de Hoeker gezondene nog ontbreekt, waar dezelve bij is. Men verteld hier dat die Hoeker vergaan is, doch zekere tijding ontbreekt nog; Zoo het waar is zal alles wel verloren zijn. Het bestond uit een *Hocco* met 3 slange roeren en tabak, een *amber* mondstuk, 12 flesjes roseolie, 5 of 6 snoeren Pastilles, 2 d[ame]s beurjes, 8 d[ame]s oorbelletjes, eenige turksche pijpekoppen, benevens andere kleinigheden. Naderhand en wel den 10 Mei heb ik met Kapt[ein] Thewis, de Johanna van Rotterdam voerende, het roer, tabak, tabakzak en pijpekoppen gestuurd, horende bij het amberen mondstuk, zoodat dit alles onbruikbaar is, waarom ik met het transportschip een klein Amber Mondstuk, 2 beurjes, 1 flesje rose olie, 2 pijp koppen en tabak ingepakt stuur. Juist zoo even kreeg ik een slang, welke ik U op genever gezet toezend; geen witte fles hebbende, heb ik ze in eene groende gegooit. Het spijt mij zeer dat de 1ste verzending zoo ongelukkig is afgelopen, daar die juist waarde had en 't mij tans niet convenieert eene andere te sturen. Willem is nu teleurgesteld met zijne Hokko. De Zusters met de Pastilles en roseolie en Nicht Jeannette met een beursje hetwelk haar toegedacht was. Morgen of overmorgen vertrekken wij van hier met een Koopvaarder naar *Beiroet* aan de kust van Syrien. Deze reis zal wel 4 à 6 weken duren, zoodat ik dus bij mijne terugkomst alhier zeker brieven zal vinden.

De bouillon koekjes blijven zeer goed. Eenige dagen geleden heb ik er eens een laten klaar maken.

De gunstige neiging van den Grootten Heer omtrent de Grieken, zal U wel ter oore [102] gekomen zijn.

Zaturdag den 7 Junij is hier fameuse brand geweest, waardoor een 150 huizen in de asch zijn gelegd. De Oostenrijkers, Franschen en Amerikanen hebben veel tot de blussing en behoud van goede order tewegegebracht. Onze spuiten zijn er niet geweest om goede redenen. Gisteren waren de Turken al weer bezig aan het opbouwen.

Oom is wel, doch zit sedert geruimen tijd zonder tijding uit Groningen; in die van mij staat ook niets in.

Queijze zijn goed schijnt dus schoon op te zijn; Zij wonen vast zomer en winter buiten? - Van Bolderen aan de Gasthuisbrug weet ik niet wonen.

Wat *Dâan* aangaat raad ik hem sterk af bij de Marine te gaan, zonder ambitie voor 't vak, want dan gaat het nooit goed. Hij is sedert ik zijne eerste en 2de brief ontving, sterk aangeleerd in schrijven en de geest van zijne 2 brieven verschillen zeer veel ten zijne voordeele, het schijnt mij toe hij zeer veel profiteerd. Wat de kinders van een docter Schönlaub aangaat, herinner ik mij niets meer van. - Mijn

62 Mogelijk wordt de rouw vanwege het overlijden van Johans grootmoeder Juliana Dorothea Hisq Marie d'Arnaud, weduwe van Anthony Coenraad Willem van Haersolte, bedoeld. Zij was op 31 maart 1827 overleden.

dunkt dat fransch noodzakelijker is voor een meisje als duitsch. Het zoogenaamde studentestreekje zal hun duur te staan komen.

Door het vele schrijven heb ik uitgepraat. Omhelzende U in gedachten verblijve ik U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Complimenten aan allen.

Aan boord Z.M. Brik "Echo", zeilende van
Beiroet naar Smijrna, den 15 Julij 1828.

Waarde Ouders!

Tans op de terugreis naar Smijrna zijnde, zal ik beginnen u te schrijven, ten einde eene brief klaar te hebben om met de eerste Post te verzenden, daar er anders nog grootere pause in de ontvangst der brieven zal plaats hebben.

Den 12 Junij zijn wij van de Rede Smijrna gezeild naar het *Waterkasteel* in deszelfs Golf gelegen om onze ledige water vaten spoediger te kunnen vullen. Den 14 Junij hiermede klaar zijnde zeilden wij met de Koopvaardij Brik Nijverheid van Brugge, Kapt[ein] Meijer, de Baai uit. Wind en weer was ons buiten de Baai gunstig, zoodat wij onze reis spoedig vervolgden.

[103] Den 15 Junij passeerden wij *Patmos*, alwaar *Joannes* door Kijzer Domitiaan gebannen is geweest⁶³ en hij de openbaring geschreven heeft. Dit eiland is grieks, doch zeer armoedig, men vindt er een Klooster. Den morgen van den 16 Junij passeerden wij *Rodes*. Dit eiland door de Turken aan de Grieken ontweldigd zijnde werd het in 1308 door de Ridders van S[in]t Jan van Jeruzalem genomen, doch deze moesten hetzelfde in 1523 weder aan de Turken afstaan, alvorens zij het zeer hardnekkig verdedigd hadden.⁶⁴ Tans is het nog onder denzelfde Heer. Aan het N.O. Einde is de stad Rodes, waar zeer goede ankergrond is. Het heeft scheepstimmerwerven, echter worden er gene grootere schepen als Fregatten gebouwd. Bij deze stad stonden voormaals de *Colossen*.⁶⁵

Zeilende tusschen het eiland *Cijprus* en de vaste wal van *Caramaniën* door, kwamen wij den 20 Junij in 't gezicht van de Golff van *Alexandretta* of *Scandaroon*⁶⁶ aan welker strand eene stad gelegen is van gelijke naam, zijnde deze de zeehaven van *Aleppo*. Niet ver van deze stad staan eenige Pilaren, welke, zooals de Smaussen die hier wonen, voorgeven, ter gedachtenis of aanwijzing der plaats waar Jonas uit de haai gekropen is, opgericht zijn.⁶⁷ Eenige mijlen hier bezuiden legt het dorp *Latakia*, waar onze Koopvaarder een etmaal moest vertoeven om eenige goederen te lossen. Van deze Plaats of eigenlijk van de voet der bij deze plaats gelegen berg *Casius* komt de beste tabak der Middellandsche zee, bekend onder de naam van *Latakia-tabak*. Daar het geen beste rede is verkoos de Kommandant niet te ankeren, maar bleven buiten op de Koopvaarder wachten. Des anderen daags kwam dezelve bij ons en vervolgde weder gezamentlijk de reis naar *Beirout*. Den 22 Junij zagen wij de *Berg Libanon*. Ik herinnerde mij terstond eene der nieuwjaar wenschen van *het Nekje* (van *Nalderen*) aan Papa gedaan: "dat uwe Kinderen op mogen groeijen als de Ceder op de Berg-Libanon", waarop Papa antwoordde: "ik niet want dan moet ik nieuwe bedden laten maken". Er staan slechts een twintigtal Cederen meer op de geheele berg, maar deze zijn echter van enorme grootte, *volgens Tucheij*.

Den 22 Junij tegen zonsondergang kwamen wij op de Rede van *Beirout* ten anker. Des anderen daags vernamen wij dat de pest alhier heerschte, zoodat wij met de wal niet correspondeerden. Hier moeten ook eenige *pilaren* of *zuilen* staan en zooals de *alhier wonende Joden* voorgeven moet dit de landingplaats van *Jonas* [104] wezen. Ik wilde het ware wel eens van *Oostkamp* weten.

Den 24 's morgens vroeg vertrokken wij van hier en lieten onze Koopvaarder leggen. Zeer speet het ons allen dat wij hier niet aan de wal konden, daar er een reis over lant naar Jeruzalem was vast

63 De Romeinse keizer Titus Flavius Domitianus regeerde van 81 tot 96, hij vervolgde de christenen. De evangelist Johannes werd door hem naar Pátmos verbannen.

64 In 1527 werden de Johannieten door de Turken van het eiland Rhodos verdreven.

65 De Colossus van Rhodos, een overblijfsel uit de oudheid, een van de zeven wereldwonderen.

66 Alexandretta of Iskenderun.

67 De profeet Jona(s) zou uit zee gered zijn door een door God gezonden walvis, die hem opslokte en op het strand uitspuwde.

gesteld. In den avond van den 26 Junij kwamen wij op de Rede van *Ernico* op het eiland *Cyprus* ten anker. Dit eiland brengt de beste wijn van de Archipel voort. Deze is zoet en dus morgen wijn. Men vindt ze van een stuiver tot een daalder de flesch. Die van een daalder is dan ook zeer oud. Het is een soort van Malaga, maar de laatst genoemde is bij mij wel 100 p[ro]c[ent] meer waard. Voor het overige brengt het eiland katoen, wol, tabak, was, aluin, eenige zijde etc. op. De meeste Europeesche natiën hebben hier Vice-Consuls. Wij hebben er hier ook een, hij heeft twee malen bij ons aan boord geweest, de eerste in statie en de 2de maal gedineerd. Wij zijn verscheidene malen bij hem geweest en hebben bij hem gedineerd.

Den 9 Julij, juist mijn verjaardag, heb ik een toertje te paard de binnenlanden in gedaan, maar dit leverde niets bijzonders op.

Den 12 Julij verlieten wij deze rede en haalden onze Koopvaarder van Beirout waar wij den 14 's middags voortkwamen doch niet ankerde. Sedert den 25 Junij was er geen een meer aan de Pest gestorven, doch niettegenstaande dat correspondeerden wij niet. In de avond van deszelfden dag kwam de Koopvaarder uit en zette gezamentlijk de reis voort naar Smirna.

16 Julij. Dezen avond zijnde tusschen Cijprus en de vaste kust van Caramaniën stierf onzen Schrijver en Victualie Meester *R. ter Meulen*, aan de gevolgen van een in de Oost te vrolijk geleden leven.

Smirna 31 Julij. Zoo even ontvang ik U nommero 4 en geen 5. Wij lagen nog niet eens ten anker. Mama heeft het misverstaan van met *de Hekla* te schrijven (of ik verkeerd geschreven), ik hoopte brieven met dezelve te ontvangen die over *Toulon* gestuurd waren, daar deze daarvan daan naar *Mahon* gaan en de Hekla van Mahon kwam.

De oude Heer Voorst is dat die, die nu en dan stapel was?

Met *Practica* verstaan ik van *quarentaine ontslagen* te zijn.

De Zwolsche gemeente is dan nu met schade en schande wijzer geworden en heeft een betere Domine gekregen. In wien zijn plaats is hij gekomen? In [105] Tineke?

Het gebruik van die glazenflesch met deszelfs toebehoren heb ik aan Willem geschreven en nu weer aan Antoon. Die andere gewone pijpekoppen zijn voor het amberen mondstuk en het met de Johanna van hier verzondene roer. De bladen Tabak zijn voor het eerstgemelde en de fijne gekorvene voor de laatst d°. De prijs meen ik opgegeven te hebben \$ 2 of twee *Spaansche Matten* de snoer, zeker weet ik het echter niet meer; de kleine zijn minder. De roze olie mag wel open gemaakt worden maar dan is het eene zeer digoutante lucht. Ik kan mij niet begrijpen dat ze niet genoeg ruikt. Men kan er geen kamer mede parfumeren zonder ze open te doen, dat is zeker, maar in een werkdoosje of in de hand gaat dit wel. In de zon leggen dan zullen de flesjes spoedig leeg zijn. De Belletjes en Colliers zijn dezelfde soort maar het komt dat die nu opgesloten zijn geweest en dus natuurlijker sterker ruiken.

In Engeland zijn wij niet aan geweest, anders had ik wel een horologie gekocht.

De Schrijver en Victualie Meester *H.J. Tartare* van Z.M. Transportschip *Zeemeeuw* heeft mij beloofd, zoo er eenig goed uit Holland voor mij te zenden is, hij alsdan er voor zoude zorgen, zoo het slechts aan zijn Adres werd gestuurd te Hellevoetsluis. Zoo mogelijk Franco, daar ik zoo de *Zeemeeuw* hier komt misschien er niet ben en dus het voorgeschotene aan ZEd. niet kan restitueren. Zoo dit niet kan, zal zich dit toch wel schikken. Gaarne zoude ik dus verzoeken het volgende mij te zenden en dan op afrekening met het Tractement:

het horologie, 3 pakjes zinken snuif van Doijer, achter onze oude stal, 3 l[i]b[ra] Chocolade, 3 flesjes bisschop, Hollandsche pijpen ingepakt in boekweit doppen. Zoo het 2de deel van de Dagreizen van Baril-hal op de kusten van Z. Amerika, reeds verkocht is door het leesgezelschap, alsmede het eerste dat ik niet mede genomen heb. De Dictionaire Géographique de Malte Bruin, wilde ik verzoeken of Papa voor mij kopen wilde en dan in laten binden in een goede band. Het kost geloof ik 10 Fr[ank], het is te Parijs uitgegeven.

Gaarne zoude ik het volgende werk Géographie etc. de Malte Bruin van de Gratificatie kopen doch verzoek dat Papa hier eerst eens over spreekt met Oostkamp of anderen deskundige. Laat Willem er ook het zijne eens over zeggen zoo hij het kent. Als Papa het dan goed dunkt verzoek ik of die het [106] kopen wilde, te Parijs is het uitgegeven, doch wilde hetzelfde graag in eene goede band hebben en de atlas in een Etui.

Zoo Papa er echter zwaarigheid in vind zal ik het nog maar uitstellen.

Na mijne berekening gaat *de Zeemeeuw*, het Transportschip, in 't begin van October uit Holland, echter zoude men zich met een gering woordje aan Tartare daarvan kunnen verzekeren.

Hopende dat Papa's koorts weer over zal wezen en de geheele familie in een volkomen gezondheid leeft, noem ik mij U liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Den 2 Aug[ustus] vertrekt de Post van Hier.

Aan boord Z.M. Brik "de Echo" te Rede
Smyrna, 17 Augustus 1828.

Waarde Ouders!

Eenige ledige oogenblikken hebbende besloot ik maar een brief te beginnen doch niet voor 't laatst van deze maand dezelve weg te sturen, niettegenstaande er morgen een post van hier vertrekt, daar mijne laatste den 4 Aug[ustus] van hier gegaan is en het dan wat druk zoude lopen.

Hoeveel kost eene gewone brief van mij bij de ontvangst en hoeveel voor het frankeren tot Coblenz?

Van daag 8 dagen op de Javaan thee drinkende heb ik het ongeluk gehad mijn linker been te branden. Eerst hebben mij de blaren geen hinder gedaan maar thans kan ik geen schoenen aan hebben en maar op zijn best lopen, dus verplicht zijnde te zitten met het been op een krukje, verveel ik mij sterk. Gelukkig doet het zich goed aanzien van spoedig te beteren. Wij zijn nog bezig aan 't schilderen. Over 8 dagen zullen wij zoo wat klaar zijn en dan mag de Echo wel gezien worden.

Den 18 Aug[ustus] is de Hekla hier van Mahon aangekomen, brengende een Koopvaarder met Victualij en Plunje voor de schepen.

Zij is gisteren weder van hier vertrokken naar Mahon, met dewelke ik Oom een brief heb doen geworden.

Thans is het Esquader in de Middellandsche Zee in tweeën verdeeld, getituleerd [107] *Oosten* en *Westen Esquader*. Tot het *Westen* behoort de *Sambre* (van te voren Algiers geheten), *Meduza*, *Hekla*, *Proserpina* en *Gier*. Tot het *Oostelijk Kenau Hasselaar*, *Javaan*, *Echo*, *Kemphaan* en *Brak*. Het eerste wordt door Collonel van der Sande en het laatste thans door Colonel Pool gekommandeert. Er komt dus geen Schout bij Nacht meer in deze wateren. De beide Esquaders corresponderen regelrecht met het Ministerie en kunnen elkander geen orders geven. Wij zijn niet bij het vermakelijkste, want hier zijn wij zoo goed als Beurtman van Hier op Malta, en bij het Westelijke is er kans om te Napels, Genua, Toulon, Marseille etc. te komen. Misschien dat er met de dood van Coll[onel] van der Loeff wel eene verandering komt.

Uit de Haarlemmer Courant heb ik deze middag vernomen dat *Mijnheer Stibben's* (schoonzoon van *Jacobs*) *Vrouw* in de kraam is en Dominé Jorissen een kindje verloren heeft, etc.

De hembden die ik op de Maria⁶⁸ gehad heb, en de Eng[el]se broeken ook, beginnen zeer slechts⁶⁹ te worden. Zij scheuren overal evenals of ze verstikt zijn dat zeer licht mogelijk is van 't zweten. De kousen maken het niet veel beter; aan de hielen en tenen gaan ze meest kapot (aan stukken) zoodra ik het merk leg ik ze weg. Zoo ik eens een goed gelegendheid heb en een kisje dat er goed voor is, zal ik ze maar naar huis sturen; goed maken doen ze hier niet en dus is 't maar ballast. De garen kousen houden zich Capitaal. Kapt[ein] Thewis is den 19 Junij binnen gekomen, dus met de eerste post die komt kan ik de melding van de ontvangst der tabak verwachten.

De *Kemphaan* is den 4 Aug[ustus] van hier vertrokken om in de Archipel 14 dagen te kruisen, morgen wachten wij hem dus terug. Het is mogelijk dat wij ook zoo een togje knappen als wij klaar zijn, want die Koopvaardij schepen die hier liggen, wachten op de Vruchten (Rozijnen en Vijgen) en hebben dus geen lading voor in 't begin van October. Met een van dezelve zal ik wat versche Sultana's en vijgen sturen. Die zijn toch net zoo goed als in Holland en kosten hier de eerstgenoemde het *Ons*⁷⁰, genoegzaam 1¼ N. l[i]b[ra] 13 stuivers en de vijgen slechts 7 of 6½ stuiver.

Nieuws de Turken en Russen aangaande zal ik u maar niet schrijven, want dat is in Holland eerder bekend dan dat deze brief er is.

[108] De Engelsche Admiraal blokkeert de kust van Egipte voornamentlijk Alexandrië; de Fransche d° de Havens van Morea en de Russische v[oor] de Dardanellen. Met de Grieken en Turken is het

68 Het fregat Maria Reigersbergen.

69 Bedoeld: slecht of sleets.

70 Er staat: Ock.

thans stil. Men zegt dat Lord Cochrane⁷¹ hier weder zal komen met 2 stoomboten voor de Grieken en die natie weder behulpzaam zijn.

Tegen de winter zal ik in de onkosten moeten vallen van een lakensche broek, een baatje, zoo wij te Malta komen wil ik het daar laten maken, dan is het 't goedkoopste.

24 Aug[ustus]. Weder Zondag avond en nog zit ik met het been op een krukje mij vleijende met dezelfde hoop als van daag acht dagen. Zoo even gaan alle adelborsten der schepen aan de wal, na vooraf bij ons gedineert te hebben (Koning's verjaardag). Zij zullen zich ongetwijfeld wel amuseeren. Colonel *Pool* geeft een partij aan de Ofcieren van de Javaan, benevens Commandanten en 1ste Officieren van de Nederlandsche schepen alhier op de rede. Circa alle schepen hebben Hollandsche vlaggen van de toppen waijen, ten 12 uur heeft de Javaan, Echo en Kemphaan elk een saluut van 21 schoten gedaan. Daarop volgden de Amerikanen, de Oostenrijkers, Franschman en Engelschen, elk ook van 21 schoten, hetwelk door de Javaan elk in 't bijzonder met 21 schoten bedankt wierd.

Behalve dit hebben de Hollandsche en ook Oostenrijksche Koopvaard gesalueerd. Het is van daag dus wel levendig geweest.

Reeds sedert verleden woensdag word de post verwacht en dus ik verwacht sedert die dag een brief, met regt, want mijne laatste is van den 8 Junij, dus is 't begin van Julij had ik er weer op een gerekend, welke mij met deze post dus niet ontgaan kan. Vooral daar u in dien tijd het goed met de Johanna van hier gestuurd is geworden.

Er moet met Julij geen promotie geweest zijn. De rechte rede weet ik niet, doch naar men hier zegt wil Z.M. de Koning eene verandering in de Promotie brengen, voor mij niet slechter.

Woensdag is de Kemphaan hier terug gekomen. Wij gaan waarschijnlijk over 14 dagen naar Malta.

Gaarne wilde ik Papa verzoeken, zoo het kisje nog niet weggezonden is, [109] om eenige *duetten* voor 2 fluiten of fluit en viool, liefst ouvertures van opera's etc.

Wie is er voor Randa Kapelmeester geworden?

26 August[us]. Eindelijk is de post aangekomen; deze morgen ontving U n° 7 onder het ontbijt, dat terstond lings bleef leggen. Niet wetende wanneer de Post vertrekt daar ik nog geen schoen aan kan hebben en dus niet aan de wal kom, besloot ik maar voort te antwoorden.

Heb ik in de brief die bij het gezondene is, dat u in Julij is geworden, niet gemeld van een Pijpe roer, is het niet teregt gekomen? Mama meld het niet. Hoe bevalt dan die pijp aan Papa? Rookt Papa er uit? De gekorven tabak is voor dezelve en de andere behoort niet gekorven te worden, die moet aan stukjes gebroken worden en dan (de stelen er uit zoekende) in de pijp stoppen; heb ik dit Willem niet geschreven? Het wegsturen van brieven kan twee keren 's maands plaats hebben, 16, 18 of 20 maar niet later en 2, 4 en 6, ook weer niet later; als dezelve op deze datums worden weggestuurd ontvang ik de brieven 32, 34 en 36 en 38 dagen oud, en daar het toch een geld is, is de jongste het beste. N° 7 de laatste, als die den 18 Julij is weggestuurd dan is zij 39 dagen oud. Ik ben zeer blijde dat het horologie weggestuurd is, ik heb het nu zeker binnen de 3 maanden. Hier zal n° 6 bij wezen, want die heb ik niet ontvangen. 5 of 4 heeft Mama gezet in die van 8 Junij, maar het is n° 4 geweest dus n° 5 bestaat niet, maar volgt aldus 1, 2, 3, 4, 6, 7. Het is mij om het even waar ik aan betalen moet, aan het weduwefonds of Chirurgijns gelden; ik moet toch percenten misschen en het is even veel. Dat Papa slechts tot October tractement heeft ontvangen is schandelijk. Wij worden tegenwoordig zeer slecht uitbetaald. Colonel *Pool*'s vrouw heeft hetzelfde geschreven, waarop die Colonel aan den Heer Tengbergen heeft geschreven en ter antwoord gekregen dat het uitbetaald was, zoo laat als het mogelijk was. Maar dat zijn stopwoorden. De Heer Paling heeft onlangs zijn Rekening Courant van zijn solciteur ontvangen en daar stond nog geen penning van de op deze Brik verdiende gelden op. Bij eene volgende gelegendheid zal ik daar eens staaltjes van vertellen, er is nu te weinig plaats. De Bruin zoude op de Nehalena geplaatst worden, maar is deze *Korvet* al in dienst en waar moet zij naar toe? Het gezicht van *Valetta* is door mij uitgewerkt maar [110] *niet geschetst*. Komt Daniel voor de Marine, Genie of Artelerie op Cadette school? Ik wist niet dat Neef Willinck op de Stoomboot was. Oom White is niet hier, maar bij de eerste gelegendheid zal ik ZEd. schrijven. Ik zoude niet sturen dan op verzoek, daar ik hier gehoord heb Oom permissie heeft te repatrieeren (van 't Ministerie), misschien maakt de dood van Colonel van der Loef eenige verandering hier in. Kapt[ein] Thewis is

71 De Britse zeeheld Thomas Alexander Cochrane voerde onder andere de Griekse vloot aan tegen de Turken.

een schoft, daar hij het mij aangeboden heeft als ik goed had het met hem mede te geven en er goed voor te zorgen. Evenzoo als de Hoeker Kapitein, en van achteren zal hij waarschijnlijk het pijpe roer gebroken hebben. Wat aan de rose olie ontbreekt weet ik niet, maar als er geen reuk aan is als het vloeibaar in 't flesje is zonder hetzelfde open te doen, dan is zij het bewaren niet waard, dan ben ik bedrogen. Verzoeken te melden hoe het flesje dat met *de Zeemeeuw* komt, is. Dat heb ik tusschen het linnengoed 4 maanden gehad en de heele kast rook er na. Beelaerts heeft ook tijding uit de Oost ontvangen en die zijne familie zij ook beter geplaatst als voortijds. Hoe ver is Zethem⁷² nu van de Zassen poort? van te voren rekende ik het op $\frac{5}{4}$ uur. Als Machteld weg gaat krijgt zij toch zoo iets, dat kan dunkt mij haar niet ontlopen. Krijgt Lize nu geene andere muzikmeester? Willem klaagt dat de roeren lek zijn, als er eenige tijd uit gerookt is zal het wel beteren.

27 Aug[ustus]. Gisteren avond is Z.M. Brik Gier alhier van Mahon aangekomen waarmede ik het Horologie, Prom[otie] Boekje, 2 Albumblaadjes en brieven ontving. De brief van Mama is ongenummerd, doch zal waarschijnlijk w[el] 6 zijn. Die van Lize ook niet, is die van plan om niet meer te schrijven? Lize schrijft veel nieuws, of het Knasters zijn kan ik niet beoordelen. Antje wilde mij wel van het tegenovergestelde overtuigen, maar zij doet het niet. Hier wilde ik graag meer van hebben. Papa en Mama worden wel voor het gezondene bedankt. De post gaat nog niet weg, maar ik moet de brief eindigen daar wij morgen van hier naar Malta vertrekken. Lize zal ik bij eene volgende gelegenheid schrijven. De album blaadjes zal ik beschrijven en bij gelegenheid terug sturen. Daar de wisselkoers nog niet bekend is, geloof ik niet dat de Consul een wissel zal aannemen, echter zoo dit het geval is zal ik vandaag een wissel trekken f 100.- en anders moeten wachten. Ons vertrek is deze morgen opgeko[111]men en morgen ochtend moeten wij weg. Het been is circa genezen. Complimenten aan alle. Verblijve U Liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Het *werk* of *spijt* daar 't horologie ingepakt is geweest, is dat hetzelfde nog daar *Rietveld* hetzelfde in stuurde?

Aan boord Z.M. Brik "Echo", in de quarentaine Haven van La Valetta, 11 September 1828.

Waarde Ouders!

Alweer een brief zal Papa zeggen, maar als het te druk loopt moet Mama het maar eens schrijven. Deze zal ik weer te Malta agterlaten om bij gelegenheid te verzenden. Den 9^{den} zijn wij hier binnen gekomen om de Ned[erlandse] Hoeker "*Eendragt*" convoy te verlenen naar Smyrna; die Kerel had hier al 23 dagen op ons gewacht. Wij zouden binnen de drie dagen van hier vertrekken, ongelukkig is er iets in de weg gekomen. Den 9 is eene Holl[andse] Brik en gisteren weder een binnengekomen. Deze moeten 5 dagen quarentaine leggen, daar zij van Gibraltar komen, en dan moeten zij lossen en ballast in nemen, zoodat wij in de aanstaande week eerst zullen vertrekken. Er wordt alle mogelijke spoed gemaakt daar de Fruitschepen te Smyrna op ons leggen te wachten, dus daar komende moeten wij weer hier na toe, en blijven dan leggen om Practica te nemen, ten einde een nieuw spil en chaloup te laten maken. Een brief aan Oom is klaar en zal ik hier ook agterlaten. Ik heb nog geen tijding van ZE. Men weet hier ook nog niet wat er met de *Kenau Hasselaar* gedaan zal worden. De gang van mijn horologie is zeer geregeld maar verachterd; alle *uuren* 2'10", dat verschilt in de 2 dagen geen $\frac{1}{2}$ minuut. Ik geloof dat deze verachtering voortkomt uit het stoppen van 't werk, want toen ik het kreeg was de stopper digt. (Dat is waarschijnlijk een kunsje van Anton geweest). Als ik hier in Practica kom zal ik het laten repareeren. Als ik te Smyrna kom verwacht ik zonder twijfel een brief te vinden. Lize zal ik met scheepsgelegenheid antwoorden; ik weet niet of deze anders niet te duur zoude lopen. Ik heb te Smyrna geen wissel getrokken daar de koers niet bekend was, maar voor eenige kleine benodigheden heb ik er hier een getrokken van f 50.-, afgegeven aan den Consul L.C. Rosse of order; de mat heb ik [112] tegen f 2.15 ontvangen. Als hier in Praktika koom dan moet ik baatje en broek laten maken, die komen ten minsten op 16 Sp[aanse] matten en een pet 6 u°. Ik heb de Hollandsche hoed nog, zij is sedert ons vertrek van Mahon niet uit de doos geweest dan om te luchten. Pet is hier

72 Johans vader had het huis Zuthem geërfd na de dood van zijn moeder in 1827 (Gevers en Mensema, *De havezaten in Salland*, 498).

de fashion. Ten dien einde, en daar ik nog het een en ander te Smyrna te betalen heb, wilde ik aldaar f 200.- trekken die ik van Papa jaarlijks zoude hebben boven mijn traktement en dan is *het Basta* voor van 't jaar.

Onze Hollandsche schepen zullen eene lelijke pijp roken op Smyrna evenals voorleden jaar; er is bijna niets voor hun te laden. De Fruit is zeer duur door het aantal schepen dat daar leggen om ze te laden.

Zondag 14 [september]. Morgen vertrekken wij van hier met 6 schepen, 3 Hollandsche en 3 Engelsche naar Smyrna. Voor het overige ben ik uitgeschreven. Complimenten aan de familie verzoekende verblijf ik U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

De Zeemeeuw zal waarschijnlijk in September eerst binnenkomen; hij heeft van Mahon een reisje naar Livorno gedaan.

Aan boord Z.M. Brik "Echo" ter rede
Smyrna, 2 October 1828

Waarde Ouders.

Na eene zeer voorspoedige reis zijn wij den ⁷³ Sept[ember] hier aangekomen. Mijne laatste brief heb ik op Malta achtergelaten en zal u zeker voor deze reeds geworden zijn. Niets bijzonders is er sedert dien tijd voorgevallen, maar daar dit waarschijnlijk de laatste post is dat wij hier leggen van dit jaar, zoo besloot ik toch maar te schrijven. Het eerste Vruchten schip was bij onze komst al vertrokken; *de Kempphaan* heeft hetzelfde buiten den Archipel gebracht en dat is de reden wij nog eenige dagen moeten blijven leggen daar de anderen nog niet gereed zijn. Deze tijd valt nog al lang, doch kort ze een weinig op met het dineeren op *Amerikaansche*, *Engelsche* en *Fransche* schepen die hier leggen. Gisteren was ik op de *Engelsche Corvet Worp* gevraagd te dineeren. Heden heb ik hetzelfde op het *Amerikaansche Fregat Java* gedaan. Morgen avond [113] verwacht ik de Fransche Cadets van het *Fransche Fregat "La fleur de Lis"* aan boord, etc. etc.

Den 12 of 14 vertrekken wij waarschijnlijk van hier. Morgen vertrekt de post; met dezelve vertrekt van hier een wissel à f 200.- op Papa. Somma welke Papa mij jaarlijks beloofd heeft. Ik zoude dezelve niet in eens getrokken hebben, zoo wij niet naar Malta gingen en ik hier nog het een en ander te betalen heb, waarbij komt ik op Malta het een en ander, vroeger vermeld, moet laten maken.

De Post is mij tegen gelopen. Ik had zeker gedacht eene brief te ontvangen dat ook niet kon misschen zoo Mama voor 24 Aug[ustus] geschreven had. Nu hoop ik op eene volgende welke den 10 of 12 October moet aankomen.

3 Oct[ober]. Met een van de Koopvaardij schepen welke wij convoijeren zullen zal ik mijn Sultana's en tabak mede sturen. Ik zal deze brief moeten sluiten daar dezen avond de Post vertrekt en de Brieven Chaloup nu naar de wal gaat.

Mijne complimenten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord Z.M. Brik "de Echo" ter rede
Smyrna, 10 October 1828, 's morgens.

Waarde Ouders.

Uwe brief van 24 Aug[ustus] en 2 Sept[ember] is mij 7 October met zeer veel blijdschap geworden, alleen heeft mij gespeeten die onaangenaamheden met Willem voorgevallen, hope dezelve thans reeds bijgelegd zullen zijn. Er valt zeer veel over de brief te schrijven en te antwoorden, reden waarom ik terstond zal beginnen.

Wie betaald het dak van de toren? Volgens mijn schrijven was, die reis daar Oom van spreekt, in een brief even voor deszelfs vertrek van hier met de Kenau Hasselaar, dezelfde als daar ik van spreek 25 Mei. Zoo goed als ik mij rapeleer heb ik gezet naar de kust van Syrien en Palestina en Beirut ligt op die kust.

73 Opengelaten ruimte. De dag is niet ingevuld.

Dat de Heer v[an] d[er] Loeff aan een fatale ziekte is overleden kan waar en niet waar wezen, dit kan ik niet beoordeelen. Maar niet de minste schijn van besmettelijkheid was er bij. ZE. is circa 8 dagen ziek geweest.

[114] De roze olie is zeer naar mijn zin gebruikt. Dat er nu reuk aan is en voortijds niet dat kan ik mij niet begrijpen. Wat de pastiljes aangaan deze zal ik met *de Vrede* medesturen, *Kapt[ein] Meijer*, hij moet naar *Amsterdam*. Ik zal dezelve nu in een doosje pakken, met het beursje voor Lize, nog eenige paren Belletjes er bij. Voor Dâan en Antoon zijn er een paar cigarenkokers in, benevens 1 slang voor *Staal*. Dat niemand die muntspecie kent verwondert mij; heb ik niet in eene brief gezet een getal met het teeken \$ (Spaansche mat) ziedaar dan de Prijs. Of heb ik gezet *Piasters*, dat is eene zinnebeeldige munt van welke er 12 op eene Spaansche mat gaan.

Gisteren ben ik aan de wal geweest en heb alle Kooplieden (en de geheele *bazar*, eene altijd durende kermis) aangerand om ronde Pastilles maar heb dezelve nergens kunnen vinden. Heb mij daarop bij verscheidene menschen geïnformeerd en tot antwoord gekregen dezelve hier niet waren en er ook geen onderscheid in is. De Pastiljes als die gedragen worden, hebben zij mij gezegd, dan worden dezelve zwart, echter zal ik trachten om zwarten te krijgen. Deze morgen gaan ik aan de wal om de Pastillen te kopen; ik zal de prijs er bij zetten. Om de waarheid te zeggen, rapelleer ik mij het fatsoen niet meer van de naar huis gezondene, dus om dezelfde te sturen gaat moeilijk, ik zal maar weer uitkiezen.

Dat de Nichtjes de Groot over waren gekomen, wist ik nog niets van.

Dat de Hertog van Saxen-Weimar waarschijnlijk Gouverneur zoude worden wist men hier nog niets van.

Dat van het verlaten dezer rede door de Fransche en Hollandsche Esquaders is eene vergaande onwaarheid. Van de besmettelijke ziekte word meer gemaakt als er wel aan is. 2 menschen, hier door een Koopvaarder van *Sijra* (een eiland van den Archipel) aangebragt, alwaar eene besmettelijke ziekte of koorts heerschte zijn daaraan hier gestorven. Niet kunnende weten of dit niettegenstaande alle voorzorgen voort zoude planten, besloten de Kommandanten der alhier leggende Esquaders geen correspondentie met de wal te houden, totdat dit beslist was. Circa 14 dagen hebben wij hier zoo gelegen en ziende dat het hierbij gebleven was, ging alles op de oude voet voort.

Nu is de brief N° 8 beantwoord, en dus mijn beurt.

[115] Overmorgen vertrekken wij van hier naar Malta met convoij, waaronder ook *de Vrede* is. Deze heeft tevens 1 kisje Sultanaas, 1 rozijnen en 1 vijgen aan boord. Boven op zijn dezelve goed of ze onder zoo zijn weet ik niet daar ik niet zooals de vorigen heb zien inpakken. Of de Sultanaas lang kunnen duren weet ik niet, zal er mij deze morgen naar informeren: maar waarom niet even zoo goed als rozijnen? Hoe maakt het de *Gouvernante*?

Of het aan van Rijn de Schoenmaker of aan mij legt weet ik niet, maar zijn schoenen en laarzen zijn spoedig stuk. Ik heb niet meer als een paar hoge schoenen en een paar laarzen half sleten over en in die tijd noch een paar laarzen en een paar schoenen te Mahon gekocht, versleten.

Gisteren heb ik met de brik *de Brak* hier van *Mahon* binnen komende, een brief van Oom gehad d° 12 Sept[ember]. ZE. was wel, verders niets bijzonders. Door de Brak heb ik tevens eenige laarzen en schoenen ontvangen welke ik in Malta besteld had, daar maken ze nog al goed. De Album blaadjes zal ik met deze gelegendheid terugsturen maar beter oppassen ten einde ze niet geconfijt of gesuikert behoeven te worden.

Vrijdag avond : 10 Oct[ober]. Zoo even kom ik van de wal terug en heb de nevensgaande Pastilles gekocht. De grootten kosten f 5- en 5 stuivers; de kleinen f 3-15; de belletjes, namentlijk een paar van de grootte en het kleine paar, kosten 17½ stuiver. De snoeren Pastilles worden bij 't gewigt verkocht, daarvan de verschillende prijs. Heden middag het willende inpakken, haalde ik de cigaretkokers (welke ik reeds eenige tijd in mijn kast bewaard had) uit dezelve en bevond ze door de *kakkerlakken beschadigd*, daar ik gene andere kon krijgen, heb ik ze toch maar gestuurd. De trommel daar de bouillon koekjes in zijn, niet goed sluitende, hebben de kakkerlakken er de helft van opgegeten. Nu heb ik er een stokje voor gestoken.

11 Oct[ober] Zaterdag middag. Mijn voornemen is weer veranderd. De Brik *de Vrede* is deze morgen naar 't Kasteel gezeild en de kisjes nog niet op dezelve bezorgd hebbende wil ik ze met een ander medesturen. N° 1 en 2 met de Hoeker *Eendragt* en 3 en 4 met de *Reigersdaal*, *Kapt[ein] Ulse*. De laatste vertrekt morgen ochtend met ons van hier en de *Hoeker* waarschijnlijk den 18 dezer, met een

ander convoij; doch niettegenstaande geloof ik dat de Hoeker eerder in Holland zal [116] wezen daar die veel beter zeild. De Reigersdaal moet in Amsterdam binnen [komen], daarom heb ik die gekozen; misschien neemt hij er vrugt voor, de Hoeker doet dat niet, maar ik kon niet indiscreet wezen en dezelfde 4 kisjes geven. De Album blaadjes leggen in N° 4 met de Pastilles etc. Nu is het tijd van deze te eindigen, verzoeken mijne Complimenten aan allen en noem mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Hoe is het met die 2 broers (van Hekeren, geloof ik) afgelopen, die met die hark gevochten hebben?

Hope de vruchten in gezondheid *geconsumindert* worden.

Mijn complimenten aan den Heer Spangler.

Aan boord Z.M. Brik “de Echo”, leggende
in de Gezonde Haven van La Valetta op het
Eiland Malta, den 16 November 1828.

Waarde Ouders.

Het hoofd doet u reeds zien wij uit quarentaine ontslagen zijn en dus op vrije voeten. Mijne laatste is van 11 October verzonden met de Hoeker *de Eendragt*, dan deze legt thans nog op Smyrna. Met dezelfde heb ik tevens 2 kisjes met cadeaux verzonden en 2 anderen met de Brik *Reigersdaal*, Kapt[ein] *Oelsen*, doch bij deze is geen brief.

N° 12 is van 3 October over Coblentz verzonden. In dezelfde heb ik u ons aanstaand vertrek naar Malta gemeld. Den 12 Oct[ober] verlieten wij Smyrna met een convoi bestaande uit *de Reigersdaal*, Kapt[ein] *Oelsen* en *de Vrede*, Kapt[ein] *Meijer*, benevens eene *Oostenrijksche brik*. Onze reis was voorspoedig tot circa buiten de Archipel waar ons eene vliegende storm uit het Z.W. beliep. De Kommandant besloot in Milo (zijnde een neutraal eiland met eene zeer veilige baai) binnen te lopen. Dan half weg de haven in zijnde moesten wij er weer uit, daar de wind te schraal was en wij er niet in konden. Evenzoo ging het met ons convoi, hetwelke wij de volgende nacht verloren. Des anderen daags den 16 Oct[ober] de wind in ons voordeel eenigszints veranderende liepen wij in de baai van Milo binnen, in de hoop wij hier [117] ons Convoi weder zouden vinden. Den 17 Oct[ober] gene van de schepen in de Haven komende gingen wij uit en vervolgden onze reis naar Malta waar wij den 23 Oct[ober] binnen kwamen. Veel nieuws was hier niet als dat den 6 Nov[ember] Z.M. Corvet *Medusa* alhier van Mahon binnenkwam en de tijding medebragt dat de Kenau Hasselaar tegen het aanstaande voorjaar naar huis zoude gaan, zoodat ik Oom vooreerst wel niet *meer zien* zal. De brief voor zijn Edele de laatste keer in September hier achtergelaten vond ik nog hier leggen, daar er geen gelegenheid was geweest dezelfde naar Mahon te sturen.

Men ziet hier alle toebereidselen voor oorlog maken. Alle batterijen worden bezet met stukken. Eenige dagen geleden zijn er twee Engelsche linieschepen *de Spartiate* en *Windsor Castle* hier uit Engeland binnen gekomen. Zij waren in alle overhaasting uitgegaan en in vijf dagen klaar gemaakt. Men verwacht er hier nog verscheidene.

Het Nieuwe Russische Esquader blokkeert de Dardanellen. De Russische Admiraal met 3 Linieschepen, 2 Fregatten en 1 Brik legt hier. De Egiptische troepen zijn reeds eenige weken alle uit Morea en eenige hunner forten zijn door de Fransche troepen bezet geworden. Gisteren is hier de tijding aangekomen dat de Turken zeer onverwacht aangerukt zijn en een fort van de Franschen genomen hebben, dus nu ook oorlog met Frankrijk en Turkeijen. Zoo de blokkade van de Dardanellen niet opgeligt word spruit hier eene generale oorlog waarschijnlijk uit voort. Engeland en Frankrijk willen niets van deze blokkade weten. Het Levensbericht van de Graaf van Heide⁷⁴ heb ik zijn Edele een Copij van doen geworden, hij was er zeer mede tevreden. Hij had echter de volgende aanmerkingen: dat men hem een naam te veel gegeven heeft namentlijk die van *Vincent*; dat hij te 's Gravenhage geboren is niet in 1773, maar in 1772 en dat hij geen 16 maar circa 18 jaar was toen hij Ofcier werd. Het overige stemde hij toe.

74 Louis Sigismund (Vincent) Gustave van Heiden-Hompesch. Admiraal in Russische dienst.

Den 9 November zijn wij uit quarentaine ontslagen en zijn den volgenden dag begonnen met breuwen⁷⁵ waar wij gisteren mede klaar gekomen zijn. *De Kempphaan* is den ⁷⁶ Nov[ember] van Smyrna hier binnen gekomen en moet hier ook timmeren, zoodat wij ons haasten moeten en dan naar Smyrna gaan.

Alles is hier duur door het aantal schepen. De nieuwe troep in de Opera is veel [118] slechter als de vorige. Mijn plan is veranderd. Daar mijne groote montering rok een weinig te klein wierd, besloot ik eene nieuwe grootte montering te laten maken en van mijne grootte montering rok eene kleine en dezelve dan afdragen en dit is ten uitvoer gebragt. Heden middag gaan ik op *de Spartiate* dineren.

17 Nov[ember]. Ik heb mij zeer goed op *de Spartiate* geamuseerd en verwacht de Cadets weldra bij ons aan boord. *De Medusa* legt klaar om met de eerste goede wind uit te kunnen lopen en met Convooi naar Alexandrië te gaan. Hij is in plaats van de Kenau Hasselaar bij het Ooster smaldeel gekomen.

Is het van dit jaar eene goede ganzemarkt geweest? De Albums bladen van Antje en Lize heb ik met *de Hoeker* terug gestuurt en zoo ik hoop met hunne goedkeuring beschreven. Ik heb zorg gedragen dat dezelve ongesuikert aan zullen komen en de Pastilles voor den Heer Spengler heb ik in een doosje apart gedaan, ten einde ze niet weer naar de tabak stinken. Ik zal eindelijk het inpakken wel leren. Het trommeltje met *de Zeemeeuw* verzonden zal u nu ook al wel geworden zijn, het is lang onder weg geweest.

Verzoek mij te melden of het lange pijperoer dat ik met *de Johanna*, Kapt[ein] *Thewis*, verzonden heb teregt is gekomen. Ja, dan neen. Want hij komt spoedig weer op Smyrna en kan er hem dus over spreken.

21 November. Er ligt een brik klaar om naar Marseille te vertrekken, zoodat ik deze moet eindigen. Waarschijnlijk blijven wij hier nog 14 dagen leggen. U in gedachten omhelzende noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Complimenten aan allen.

Naschrift:

2 dec[ember]. W[aarde] O[uders]! Zooals u kan zien is de brief weder opengebroken daar de brik juist de haven uitzeilde naar Marseille toen ik ze wegstuurde. Nu is er weder gelegenheid. Er is niet veel gebeurd sedert 21 Nov[ember]. De Russische Admiraal is eergisteren met een Linieschip en Fregat van hier vertrokken. Zondag 30 Nov[ember] hebben wij een diné aan boord gehad, zijnde alle Engelsche Cadets van de alhier liggende Oorlogschepen verzocht. Wij zaten van 1 tot 7 uur onder ons 21 aan tafel en hebben ons zeer goed geamuseert. Het een en ander [119] maakt het leven hier zeer duur en, ongelukkig zal het nog wel 14 dagen duren dat wij hier leggen. Daar deze brief u naar mijne berekening kort voor nieuwjaar of op nieuwjaar zal geworden, zal ik in deze mijn hartelijke welgemeende nieuwjaarswenschen insluiten, hopende de *Goede God* ons nog lang moge bewaren en elkander na afgeloopen reize gezond mogen terugzien.

Broers en Zusters zullen zich op S[in]t Nicolaas wel amuzeren en misschien ik hier ook. Ik heb nog geen latere brief als die van September van u ontvangen, zoodat ik geen antwoord op die Geographie St: heb. Zoo wij hier nog lang blijven ben ik genoodzaakt een klein wisseltje te trekken ad f 50.-. Ik twijfel niet of de tractementen zullen nu wel weer uitbetaald worden. Verblijf U zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "de Echo" ter
rede Smyrna, 25 December 1828.

Geliefde Ouders!

Deze morgen zijn wij op de rede van Smyrna geariveerd, zijnde den 17 Dec[ember] van Malta vertrokken. Gedurende dit traject hebben wij, in aanmerking nemende het seizoen, buitengemeen goed weder gehad; echter kon ik de dikke hartsleren handschoenen van Papa's rijbroek en de pijakker⁷⁷ des

75 Breeuwen: het dichten van de naden van een vaartuig.

76 Opengelaten ruimte. De dag is niet ingevuld.

77 Een pijjekker is een wambuis, een korte mansoverjas.

nachts zeer goed gebruiken. Alle bergen der Morea waren met sneeuw bedekt alsook die van Candia, welke ons verscheidene malen een schoon gezicht opleverden. Hier ter rede leggen wij reeds rondom in de sneeuw.

Bij onze komst alhier vond ik twee brieven, een van 3 October, ongenommerd, en n° 11. Mijne laatste ontvangene is n° 8 van 2 Sept[ember], zoodat er dan nog een ontbreken zoude, doch ik geloof dat Mama verkeerd genummerd heeft.

Mijn n° 9 heb ik vergeten te nummeren van binnen, maar niet van buiten.

De gelegenheid om naar Jeruzalem te gaan zal naar alle waarschijnlijkheid wel niet meer voorkomen.

Wat de besmettelijke ziekte aangaat schrijf ik nogmaals, dat van alle waarheid ontbloot is. Uitgezonderd die 8 dagen dat wij hier in quarentaine gelegen hebben, uit voorzorg, is geen de minste zweem van besmettelijke ziekte op Smyrna geweest.

[120] De Heer *Eeg* heeft waarheid gesproken dat de Kenau Hasselaar te huis komt, maar niet dit winter, eerst tegen aanstaande voorjaar. Grootpapa en Grootmama hebben daar van 't winter niet veel aan.

Mama schrijft in de ongenommerde brief van 3 Oct[ober] "31 Julij is uwe laatste datum, die dag had gij mijn N° 4 en 5 ontvangen". Dit heeft Mama mis gelezen of geschreven of ik heb het mis geschreven, daar ik op den 31 Julij slechts eene brief ontvangen heb, daar boven aan stond "N° 4 of 5, het nummer der vorige vergeten."

Dat Papa aan Tartare geschreven hebbende geen antwoord kreeg, wil ik wel geloven daar Tartare toen nog niet in Holland was. Toen de Zeemeeuw van hier vertrok in Junij was het plan, even Mahon aan te doen en dan naar Holland te gaan. In Mahon komende kreeg hij orders eerst naar Livorno te zeilen om eenige Rari- en Antiquiteiten in te nemen waardoor zijn komst in Holland zeer vertraagd is geworden. Zij zal dit winter wel niet meer uitzeilen daar er een ander transportschip *de Dordrecht* reeds uitgezeild is en tegen ½ January hier verwacht word.

Dat er nog een [128] deel en supplement op de atlas, van het werk van Malte Bruin, uit moest komen dat wist ik wel en zal blijde wezen als het in 1829 uitkomt. Zeer aangenaam is mij het gevraagde te zullen ontvangen. Die *van der Duin* was, zooals men aan boord zegt, baantjes gast, of in de Attachi à l'abbasade à Constantinople; het is een dendi manqué, ik heb hem gezien maar niet gesproken. Hij is van hier naar Marseille gegaan.

Zeker heb ik om Mama's verjaardag gedacht, maar op den 20 Oct[ober] gevierd, eene vergissing van 18 Etmalen.⁷⁸

De dood van Hendrik en Karel wist ik niet, maar van Lodewijk wel, toen was ik immers nog te huis. Ik verzoek mijne Complimenten aan Mijnheer en Mevrouw Pannekoek en aan Brunis met deszelfs Ega te zeggen dat ik alle dagen aan hun denk daar zijn Liniaal mij dagelijks te pas komt.

Mijne brieven komen veel op verjaardagen te huis.

De Hoeker *de Eendragt* is denzelfden dag als wij van Malta gezeild. Hij was wegens haverij in dezelve binnen gelopen. Zoo mij niet gezegd was, dezelve [121] al eerder uitgezeild zoude zijn, had ik aan Antje een brief medegestuurt. Zij was reeds klaar en over de Post te sturen (namentlijk over Frankrijk) durfde ik niet, bang zijnde dat de Brieve Porten wat druk zoude lopen.

Ik ben blijde dat Machteld nog blijft. Verzoek mijne complimenten.

Mama schrijft Anton en Willem houden veel van de tabak, maar roken zij die uit dat lange kerse-bomen houten roer en amber mondstuk of uit Hollandsche Pijpen. Zoo dezelve op is verzoek ik het bijtijds te melden, dan zal ik het sturen, 't is hier een kleinigheid en kost slechts 8 à 9 stuiver 't Pond.

De Heer *Busman*, Commandant van Helvoet ken ik zeer goed. In 1823 en 24 op 't wachtschip zijnde heb ik verscheidene malen met Pichot er aan huis geweest en verleden jaar in Helvoet zijnde heb ik een visite gemaakt, doch niet te huis zijnde een kaartje afgegeven. Deszelfs zoon is Cadet op de Hekla: [130] in de Middellandsche Zee heb ik hem verscheidene malen gesproken en mijne complimenten verzocht. ZE^d. aanbod is zeer vriendelijk.

Ik frankeer alle mijne brieven tot Coblentz, maar zet het niet altijd buiten op. Hiernevens een lijsje van de door mij verzondene en ontvangen brieven in 1828.

78 De verjaardag van Johans moeder was op 1 oktober.

De onaangenaamheden met Willem schijnen tot mijn leedwezen noch niet veranderd te wezen, ik hoop op Nieuwjaar.

De oorzaak dat N° 11 geopent was, is dat wij in quarentaine lagen toen ik de brief van boord zond, en dezelve gerookt en in azijn gedompelt moest worden. In Mahon maakt men ze niet open, maar slaat er eenige malen met een bijtel door heen.

Het gezondene met de Zeemeeuw zal u nu ook wel geworden zijn.

Mama schrijft in N° 11 "Volgens uw schrijven zullen er 2 wissels vertoont worden een van 50 en een van 200 - 23 Mei van 200 heeft Papa betaald en als zij hier komen zullen zij ook volgen." Dit begrijp ik niet, ziehier wat ik getrokken heb:

N° 1 dato 23 Mei 1828 à f 150 te Smyrna f 1. = 188 pera. 480 pera = 1\$ (Spaansche mat)

N° 2 " 10 Sept[ember] 1828 à f 50 Malta 1 \$ = 55 Holl[andse] stuiver

N° 3 " 3 Oct[ober] 1828 à f 200 Smyrna f 1.- = 190 pera. 488 pera = 1 \$.

[122]

N° 4 dato 6 Dec[ember] 1828 à f 60 Malta 1 \$ = 55 Holl[andse] stuivers.

Dus in 't geheel heb ik getrokken f 460.- zijnde tegen de onderscheidene koersen genoegzaam \$ 178 en blijft er nog overig te trekken f 110.- en ongeveer f 10.- die Papa voor mij van den Heer Spengler zal ontvangen; ik weet niet regt meer hoeveel of het van die Pastilles is. Zoo ik mij nu een weinig behelp kan ik makkelijk met het geld uitkomen tot 1 Junij, want ik heb niets nodig.

De aankoop van een Rok en broek, eene nieuwe steek, voor 12 \$ laarzen en schoenen, etc. heeft mij de uitgaaf sedert 1° Junij wat vergroot. De onkosten van wasschen zijn ook in de winter zoo groot niet; uit aardigheid heb ik alles opgeschreven wat ik aan het wasschen sedert 1° Junij betaald heb en beloopt 400 stuks en \$ 16¹/₃.

Mijn brief in Sept[ember] te Malta achtergelaten voor Oom was, daar er geen gelegendheid geweest was om naar Mahon te zenden, nog te Malta in Oct[ober], besloot ik dezelve maar weder terug te nemen. Oom weet dus nog niets van het *Tableau etc.*

De laatste brief welke ik van ZE. heb is d° 19 Sept[ember]. Er is nu in geen 4 maanden gelegendheid geweest.

Men spreekt hier zeer sterk over Promotie en vergrooting der Marine. Dat er een Commissie benoemd is aangaande eenige veranderingen te maken in de Marine zal Papa wel weten.

2 Jan[uari] 1829. Op Nieuwjaarsdag is de post aangekomen, doch geen brief voor mij, zoodat ik nu al weer op eene volgende hoop. Hier is geen nieuws. De Russen blokeren de Dardanellen, welke blokada door ons aangenomen is. Doch door geen Franschen en Engelschen. De Russische Admiraal legt hier op de rede. De Oostenrijksche Schoutbijnacht is naar *Egina* ten einde voldoening te vragen van eenige beledigingen door Grieksche Oorlogschepen aan zijn vlag gedaan.

De Javaan heeft de Kommandeurs Standaard geheschen. Hier leggen nog de Corvet *Medusa* en de Brik *de Brak*. *De Medusa* vertrekt aanstaande week met convooij naar Malta.

Antje zal ik eene volgende keer schrijven.

Zoo de Famille van zoute olijven houdt wil ik met de eerste gelegentheid een vaatje van hier sturen. ½ anker zal op f 4.- à f 5.- komen. De wisselkoers is te[123]genwoordig zeer hoog f 1.- = 200 pera, dat is de Spaansche mat 48 stuivers: het is eene invitatie om te trekken, maar heb dezelve van de hand geslagen.

Het Oude in 't Nieuwe heb ik in de kooi gehouden.

Antje zal nu al wel weten wat ik met die 2 beurjes bedoel en Mama wat ik met het flesje rose olie meende.

Vooreerst zullen wij hier nog wel blijven leggen. Deze vertrekt morgen van hier, zoodat ik ze nu sluiten moet. Verzoek mijne Complimenten en noem mij in de hoop van spoedig een brief van u te ontvangen uwe liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Hiernevens een lijst der door mij in 1828 verzondene brieven en der ontvangst uwer.

In 1828 verzondene Brieven.~.

N ^o der brief	Datum der brief	Waar lig- gende	Waarmede ge- stuurd	Ingeslo- ten brieven	Frankeren Piaster	Pera	Aanmerkingen
1	15 Jan	Smyrna	Per post Coblentz	..	5	30	
2	20 "	Smyrna	Hoeker "Een- dragt"	2	"	"	N ^o 1 aan Antje en N ^o 1 aan Willem, met eenige goederen.
3	17 Feb.	Smyrna	Coblentz	"	5	30	
4	24 Maart	Malta	over Smyrna en Coblentz	"	5	30	Met Z.M. Fregat Javaan over Smyrna, vergeten te nummeren.
5.	18 April	Malta	over Frankrijk	"	"	"	
6.	8 Mei	Smyrna	Brik-Johanna	"	"	"	met eenige goederen
7.	1 Junij	Smyrna	Coblentz	1	6	30	N ^o 2 aan Antje
8.	11 Junij	Smyrna	Transportschip	1	"	"	N ^o 1 aan Heerkens en een Trommeltje.
9.	4 Augustus	Smyrna	Coblentz	2	12	10	N ^o 3 aan Antje N ^o 1 aan Anton van buiten genummerd.
10.	21	Smyrna	Coblentz	"	6	30	Agtergelaten bij ons vertrek van Smyrna.
[124]							
11.	14 Sept.	Malta	over Frankrijk	"	"	"	Agtergelaten bij ons vetrek van Malta.
12.	3 Oct.	Smyrna	Coblentz	1	4	20	N ^o 1 aan Lize
13.	11 "	Smyrna	Hoeker "Eendragt"	"	"	"	met eenige goederen
14.	1.2.3.4.of 5 Dec.	Malta	over Frankrijk	"	"	"	

/ geteekend / J.C. van Haersolte.

Lijst der ontvangst van de in 1828 door mijne ouders verzonden brieven

N ^o der brief	Datum der brief	Ontvangen voor of met	Datum der ontvangst	Plaats der ontvangst	Ingeslo- tene brieven	Port Piaster	Pera	Aantekeningen
1.	2 Febr.	Toullon	28 Mrt.	Smyrna	..	10	39	
2.	24 "	Coblentz	5 Mei	Smyrna	1	3	6	N ^o 1 van Antje
3.	21 April	Coblentz	7,8 of 9 Juny	Smyrna	2	6	12	N ^o 1 van Anton, N ^o 2 van Daniel
4 of 5.	8 Junij	Coblentz	31 Julij	Smyrna	2	6	12	N ^o 2 van Antje, N ^o 2 van Anton, bij onze komst op Smyrna
7.	18 Julij	Coblentz	26 Aug.	Smyrna	1	4	29	N ^o 1 van Willem.
6.	13 Junij	Mahon	27 Aug.	Smyrna	1	"	"	Was niet genommerd. Met de Sambre naar Mahon en een doosje
8.	2 Sept.	Coblentz	7 Oct.	Smyrna	1	4	29	N ^o 2 van Lize.
9.	3 Oct.	Coblentz	25 Dec.	Smyrna	"	3	6	niet genommerd, vond dezelve bij onze komst op Smyrna
11.	2 Nov.	Coblentz	25 Dec.	Smyrna	"	4	29	Vond delve bij onze aankomst te Smyrna

/ geteekend / J.C. van Haersolte.

[125]

Aan boord Z.M. Brik “de Echo” ter rede Smyrna, 20 Januarij 1829.

Waarde Ouders!

Verleden Post, welke den 15 Jan[uari] alhier is aangekomen, is mij geen brief geworden, zoodat ik nu voor zeker behoudt dat het gevraagde met het Transportschip *Dortrecht* verzonden is, daar Mama anders toch in 't begin van Dec[ember] geschreven zoude hebben over de Post.

In de laatste brief d° 2 Nov[ember] meld Mama mij dat het Transportschip *Zeemeeuw* te Helvoetsluis lag, maar dat is geloof ik mis, daar met de laatste post eerst de tijding hier is gekomen dat zij binnen was gelopen in 't begin van December. Papa zal waarschijnlijk aan de Heer Butman geschreven hebben of ZE. ook eenige inlichting kon geven van het Transportschip, zonder de Naam *Zeemeeuw* te noemen, waarop ZE. geantwoord heeft dat het te Helvoetsluis thans lag, doch dit was *de Dortrecht*. Papa zal nu wel antwoord van *Tartare* gekregen hebben, daar twijfel ik niet aan. Den 13 Jan[uari] is van hier een Nederlandsch Convoi vertrokken, waaronder de Brikken Anna Powlona en de Snelheid: met de eerstgemelde heb ik een brief aan Antje en Lize gestuurd en met de laatstgemelde een aan C. v[an] d[er] Wijck.

Op Antjes verjaardag is alhier een Bal in 't Cassino geweest waarbij ik tegenwoordig ben geweest. Nog heb ik berouw van de f 8.- welke ik bij die gelegend[138]heid aan schoenen, zwart zijden kousen en handschoenen heb uitgegeven, (want schrale hans is tegenwoordig keukenmeester). Het getal Heeren bedroeg zeker 250 en dat der Dames 17, nu behoef ik niets meer te zeggen. Twee malen ben ik geëngageerd geweest maar geen een maal gedanst, daar de Dames die hier nooit *opschrijven*, onbeschrijflijk vergetelijk zijnde, zich voor eene dans met 2, 3 en 4 Heeren engageren. Als men nu daarbij nog weet dat de Nuffen op deze Melige plaats niet veel van vreemdelingen houden, maar veel liever met Smirniotten dansen dan begrijpt elkeen dat het eene zoogenaamde Smoussentoer is om aan de slag te komen. Partij was er ook niet te maken; eindelijk vond ik er een die het Vaderlandsch Smaus Jassen kon. Ons tafeltje was vol van aanschuivers, daar zij geen hoogte van dit spel konden krijgen, op welker redekaveling onder elkander over dit spel wij dikwijls hartelijk moesten lagchen.

De Wener Zangers zijn nu met de dood van C. Hoboke geschonden. Wie is er nu [126] in plaats gekomen? Heeft de Weduwe pensioen of iets anders?

De Wisselkoers is hier met de laatste post zeer hoog gelopen. De Hollandsche gulden 212 pera, dat is de Spaansche mat tegen 45 stuiver en ongeveer 3 halve centen. Het was een invitatie om te trekken, maar ik heb het nog niet durven doen.

24 Jan[uari]. Verleden Woensdag heb ik bij Mijnheer en Mevrouw *Giese* thee gedronken in gezelschap van een Fransche Colonel *Le blanc* welke thans de Brik *l'Action* commandeerd. Deze had Oom Coos zeer goed gekend ten tijde als ZE *de Doggersbank* ter rede Texel commandeerde. Oom White kon hij ook hier uit de Middellandsche Zee. De kinders van Mijnheer en Mevrouw *Giese*, bestaande uit twee jongens, zijn zeer lief. Ik geloof dat de Famille er weer spoedig met een vermeerderd zal worden.

Gisteren avond is er bal bij de Consul geweest, doch ben er niet na toegegaan daar het regende. Het winter is dit jaar tot nog toe hier vrij wat beter als voorheen doch van de 7 dagen zijn er zeker 4 met regen. Aan de wal loopt men tot over de enkels toe in de modder. Met het Bal en Visite bij den Heer *Giese* ben ik sedert wij hier leggen nog maar 3 maal aan de wal geweest. De Boston[140] en Muziek-Partijtjes zijn thans op het Fregat *de Javaan*, en anders blijf ik aan boord.

Zeer nieuwsgierig ben ik te vernemen hoe Mevrouw en Mijnheer Spengler de Pastillen bevallen en of de Albumblaadjes goed zijn overgekomen.

De generale opinie is hier dat er geen promotie met Jan[uari] geweest is, maar met dezelve gewagt zal worden tot als de Commissie (waarvan ik al vroeger gemeld heb) hare werkzaamheden volbragt zal hebben. Dit is een slecht vooruitzicht voor mij. Toen ik mijn examen deed dacht ik het 1° Januarij 1830 te worden maar nu ben ik tevreden als het Junij 1830 mij te beurt valt. In de laatste twee jaren is er slechts 1 tot Kapt[ein] L[uiten]ant gepromoveerd.

Hoe maakt Dâan het?

30 Jan[uari]. Heden wierd de post verwacht, maar is nu ('s avonds 7 uur) nog niet aan. Gisteren zijn er brieven uit Constantinopel hier aangekomen, welke melden dat de post reeds aldaar uit Coblentz en Weenen was aangekomen; als ook dat de Russen door de Turken geheel verslagen zijn. Nadere gebeurtenissen hiervan wagt men [127] met de Post.

Deze morgen ben ik om 5 uur aan boord gekomen van 't Bal op 't Cassino, dat deze keer vrij wat beter is geweest. Er waren een tachtig *dansende dames* en aan Heeren ontbrak het niet. Mevrouw Giese is tot het laatste toe gebleven, ik heb met haar een soort Contredans gedanst.

3 Februarij. Dezen dag is de post vertrokken, doch daar er nog geen post aan is, heb ik besloten deze te houden tot de volgende postdag, alsook de wissels daar ik honderd gulden had willen trekken. Koers was er niet bekend. Dit nog niet wetende vervoegde ik mij bij den Consul om de koers te vragen en hem mijne wissels te geven. Hij zeide mij toen er geen koers bekend was, en dus de wissel niet nemen konde, echter zoo ik geld noodig had hij hetzelfde mij zoude geven en dan op de volgende postdag verrekenen zoude met de wissel. Voor dit vriendelijk aanbod heb ik ZijnE. bedankt. 's Avonds heb ik een thee visite bij hem gemaakt, gedurende welke hij mij apart geroepen heeft, zeggende dat hem zeer speet de wissel deze keer niet van mij te hebben kunnen nemen, maar mij nochmaals geld presenteerde uit vriendschap jegens mij en uit betrekking met de Heeren *Siccama*, *Adema* en anderen; verzocht mij vervolgens zijn huis meermalen te frequenteren als tot heden. (dit heeft hij al wel 10 malen tegen mij gezegd sedert wij hier leggen) [142] Onlangs geleden had ZE. eenige tapijten voor N[icht] Adema van hier verzonden.

6 Febr[uari] is de post aangekomen, maar geen brief voor mij.

15 Febr[uari]. De post van morgen aangekomen zijnde bragt mij u n° 13, waar ik zeer blij mede was, hebbende in circa 2 maanden geen tijding gehad. Mama heeft zeer wel gedaan geen brieven over *Marseille* te sturen, zoolang als wij tot het Ooster Esquader behooren is er geen beter weg als Coblantz. De laatste brief van Mama is n° 11 en deze is n° 13. Waar is n° 12? Mama schrijft mij met het transport ook niet. Ik denk dat n° 12 overgeslagen is.

Mijne hoop is vervuld geworden aangaande het kisje, namentlijk dat het op *de Dortrecht* is. Deze reken ik tegen 15 Maart hier te zien; wij blijven er zoo lang op wagten. De slang heb ik niet verzonden. Dezelve was ingepakt, doch op 't moment dat ik ze weg zoude sturen bemerkte ik de flesch niet goed sloot, reden waarom ik dezelve niet weg gestuurd heb. De tabak is niet veel aan overstuur, het is niet veel, [128] ik heb het maar voor stuwage gebruikt. De beursjes worden zeker weer goed. Was er geen klein amber mondstuk in?

Ik kan mijn niet begrijpen dat die fijn gekorven tabak te zwaar is, als zij zoo als het hoort uit een lange kerseboom houten roer met amber mondstuk een eene turksche kop gerookt wordt.

Is Louis d[e] V[ajnes] v[an] B[rakel] al geheel en al gehollandiseerd? Ik hoop dat aan het verlangen der solicitant voldaan zal worden; maar ik geloof toch het nog wel eenige maandjes zal duren. Als ook met Daniel.

Mama schrijft verder "Neef Bouricius geeft de negotie er geheel aan etc. en de boedel wordt verkocht." Waar woont die Neef Bouricius, waar negotieerde ZE. in, zijn de schapen op droog en hoeveel kinders zijn er? dit weet ik geen van allen. Hoe is het in 1828 met de tiendens in Gelderland gegaan?

Dat het slot uitgeslagen is, is jammer, maar dit zal wel niet tot het open maken doen, het is Turksch en dus regt verkeerd. Zoo het noch niet open is, kan het op de volgende wijze open gemaakt worden. Ik geloof echter dat Willem het wel zal gevonden hebben.

Schroef het knopje dat onder aan het slot zit, evenals of men een schroef wilde *dig*t draijen, zoo ver men kan; trekt het vierkante koper dat om 't slot zit naar beneden, doch met een weinig kragt en dan ziet men het sleutelgat etc. etc.

Commandeerd Neef Willinck de Stoomboot? verzoek mijn compliment aan ZEd. en nicht.

In de gepasseerde week is er bal bij de Oostenrijksche Consul geweest. Het was er zoo vol dat men alleen niet dansen kon, maar dat men zich tot 12 uur niet heeft kunnen omdraijen; daar men eens stond moest men blijven staan en zonder iets te drinken, daar men niet in staat was iets te presenteren. Ik ben er niet geweest, maar ik houd het voor eene opentlijke fopperij en mijn inziens moest die *signeur* daar eens over onderhouden worden, om in 't vervolg niet meer menschen te verzoeken als hij bergen kon. Het was bij gelegenheid ter verjaring der Kroondag des Kijzers!

Morgen of overmorgen zal ik een wissel van f 100.- afgeven, hopende dat de tractementen nu wat beter uitbetaald worden van wege 't Ministerie. 1° Maart hadden zij het jaar 1828 geheel *kunnen* afbetalen. [129] Promotie weten wij nog niets van. Elkeen brand van verlangen, maar ik behoef er niet naar uit te kijken. Mama hoopt op 3 jaren reis maar, maar onze te huis reis zal in 't voorjaar 1831 waarschijnlijk wezen, als er geen bijzondere omstandigheden in de weg komen, want dan kan het

langer en ook korter duren.

Hoe zijn de Concerten en Bals in Zwol? Komt *Groebel* nog les geven aan huis en danst Sanna nog met een burgemeesters buik en de tong uit de mond? *Elsje* zijn rijk is nu aan huis gedaan sedert de Gouvernante er is, is niet?

16 Feb[ruari]. Overmorgen vertrekt deze met de post van hier, doch daar wij morgen deze rede verlaten moet ik nu al sluiten. Wij gaan 3 uur hier van daan om water te halen. Aanstaande vrijdag zijn wij terug. Zoodra het transport aan is gekomen alhier zal ik weer schrijven; dit zal tegen de helft of ultimo Maart wezen. Mijne complimenten aan allen verzoekende verblijf ik Uwe liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik “de Echo” ter rede
Smyrna, 16 Maart 1829.

Waarde Ouders!

Daar morgen de post vertrekt schrijf ik deze, hoewel heden morgen een zevental brieven van hier zijn gegaan met het Transportschip Dortrecht. Den 2 Maart is hetzelfde alhier binnen gekomen en de volgende dag ontving ik het kisje of liever kist met het gezondene, waarom ik u wel bedank. De brieven wel is waar oud, waren mij echter zeer aangenaam. De pijpen zijn niet gelukkig overgekomen, daar er 5 dozijn gebrokene bij waren. De tabak was in eene goede welstand. De koek een weinig vogtig, maar tog lekker. Snuif en bischop perfect wel. Eau de Cologne, papier en pennen kwamen mij zeer goed te passen, daar deze provisie zeer schaars begon te worden. De boeken zijn geheel naar mijn zin, maar Mama schrijft er geen prijs van. Ik geloof niet dat dezelve zoo hoog lopen als ik geschreven heb, daar deze druk op geen velijn papier is. Zij zijn zeer sterk en goed ingebonden. Ik had mij meer verbeeld van het muziek, daar ik de Dame blanche in Duet reeds had, en de andere twee Duetten niet veel bijzonders is. De chocolaad was ook zeer goed. Zwarte zijden dassen idem. Wat de kousen aangaat deze zijn nog rijkelijk klein, maar vindt ze anders zeer goed.

[130] De laatste tijding welke ik tot nog toe ontvangen heb is van 24 Dec[ember], zoodat ik er nu weer een wagt met de post welke elk ogenblik aan kan komen. Zoo even kom ik van den H[eer] Giese bij dewelke ik thee gedronken heb. Dezelve alsook Mevrouw bevind zich wel. Met het Transport heb ik een brief van Oom White ontvangen welke zich den 6 Feb[ruari], zijnde de datum zijner brief, in welstant te Mahon bevond. Het juiste tijdstip der terugreis was nog niet bepaald. Ik heb ZE. met het Transport ook beantwoord.

De brieven welke ik met het Transport naar Holland heb gezonden zijn in een kisje gepakt zoodat ze u over de beurtman zullen geworden, daar ze anders om de post te hoog zoude lopen; in hetzelfde is nog eenige tabak voor Willem.

Antoon heeft mij uitlegging gevraagd omtrent de uitdrukken van de Haarlemmer Courant aangaande de Napolitanen. Wat het eigenlijk beteekent (Maceronade) weet ik niet, maar het zal hun niet meer duur te staan komen daar de vrede gesloten is. Wel is waar zij hebben Tripoli beschoten, maar geen zes kogels hebben eenig huis beschadigd, daar zij op eene te grooten afstand schoten. Dit bombardement is in den volsten zin een *paskwil* geweest. Er lagen twee Nederlandsche Koopvaarders op de rede toen het plaats had, een van dezelve heb ik kort daarna te Malta gesproken (de Kapt[ein]). De Tripolitaansche Kapers wierden na dit bespottelijk bombardement zoo brutaal dat dezelve in de Straat van Malta, dat is tusschen Siciliën en Malta de Siciliaansche Kustvaarders, visschers en schuiten, met groentens en vruchten beladen, kwamen weg nemen, waardoor alle deze artikelen te Malta zeer duur waren, daar dit Eiland niet genoeg voor de Consumptie oplevert. Ik heb Antoon vergeten dit te schrijven.

18 Maart. Ons vertrek is bepaald op overmorgen om een Hoeker te convoijeren naar Malta; of wij daar lang zullen blijven leggen is onzeker. Zoodra er schepen komen en convooi vragen naar Smyrna moeten wij hen brengen. De post is nog niet aan, ik hoop dat dezelve maar voor ons vertrek aankomt. De heer *Dedel*, de neef van M. Sigterman, is met het transport gerepatrieert. ZEd. diende bij ons aan boord als 2de Luitenant, deszelfs plaats is nog niet geremplaceerd en zal misschien ook niet geremplaceerd worden. Vooreerst zal ik deszelfs dienst doen in zee en op de rede, zooals altijd. Ik hoop het zoo maar blijven mag. [131] Hij heeft het kisje van mij medegenomen en zal het in Helvoet op de beurtman doen.

Den 26 Feb[ruari] en 2 Maart zijn de twee laatste bals geweest. Ik heb er mij zeer goed geamuseerd; ongelukkig dat de Carnaval uit is en er dus geene meer gegeven worden.

Aan de wal. Daar dezen avond de post vertrekt ben ik genoodzaakt de brief te sluiten. U in gedachten omhelzende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik “de Echo”, zeilende
in de Archipel, 26 April 1829.

Waarde Ouders!

Het hoofd der brief duid aan waar ik dezelve schrijf, en wil beginnen u onze verblijfplaatsen sedert mijn laatste brief op te noemen.

Den ...⁷⁹ Maart zijn wij van Smyrna gezeild met de Hoeker *de Vriendschap* onder ons Convooi en zijn den 1 April in Malta binnengelopen. Aldaar vonden wij een *Kof* leggen welke naar Smyrna moest en Convoij verzocht. Wij werden door een en ander omstandigheid belet te zeilen tot den ...⁷⁸ April, als wanneer wij 's morgens vroeg de haven van La Valetta verlieten. Den ...⁷⁸ April waren wij in de Golf van Smyrna, doch werden door harde tegenwind genoodzaakt met *de Kof* in de haven van *Pokia* binnen te lopen. Hier bleven wij twee dagen leggen en kwamen den ...⁷⁸ April op de rede van Smyrna. Ik vond aldaar leggen U n° 1 van de maand Januari en 3 Feb[ruari] waar ik zeer blijde mede was, daar er een post van 1° April verloren is geraakt door het omverslaan der boot bij Constantinopel. Door dit ongeluk is er 1.000000 piasters contanten (1 piaster is ongeveer 4 stuiver) verloren geraakt. Na mijne berekening kon bij die post geen brieven voor mij geweest zijn, zoo Mama in de maand Februarij N° 2 niet verzonden heeft, dit zal zich echter nader wel bevestigen. Gedurende dit laatste traject hadden wij onze groote Chaloup verloren, reden waarom wij den 23 April zeer onverwachts naar Malta vertrokken om eene nieuwe te laten maken en het schip te schilderen. Wel is waar ik had nog een brief kunnen schrijven doch dezelve zoude zeer kort en de vracht niet waard geweest zijn. De staat mijner gezondheid of liever dat ik nog leef, zal u bij de ontvangst van mijn wissel d° 22 April à f 80.- wel gebleken zijn.

[132] Tot nogtoe hebben wij zeer schoon weder maar tegenwind. Gisteren zijn wij de Russische Admiraal met 3 Linieschepen, 1 Fregat en 1 Corvet gepasseerd, welke van *Toros bij Egina* kwam en naar *de Dardanellen* ging. Wij zullen onder weg naar Malta, Egina aandoen om eenige Depêches te brengen, doch blijven er niet vertoeven, misschien zal ik er niet aan de wal kunnen gaan.

Nu zal ik deze bij eene andere gelegenheid vervolgen en op uwe n° 1 antwoorden.

Papa's verjaardag (3 Mei). Nu zal ik voortgaan en op Uw N° 1 antwoorden.

Ik had in de Doosjes n° 2 en n° 3 geen brief gedaan, omdat ik eerst van plan was n° 1 en n° 4 met dezelfde gelegenheid te sturen, hetgeen egter niet gebeurd is. N° 1 en n° 4 zijn op de Hoeker de Eendragt; dan deze is in het Kanaal omzeild geworden en in Engeland binnengelopen zijnde, zijn de reders van het schip er naar toe gegaan, hoe of het afgelopen is weet ik niet. Zoo de Eendragt zelf de kistjes in Holland brengt zal er geen daalder vrugt voor betaald worden.

Dat N° 2 en 3 zooveel kosten is de schuld van den Kapt[ein] der Reigersdaal (Dit is de Brik die *Kapt[ein] Bakker* van te voren had). Waar is deze Kapt[ein] *Bakker* nu?

De couranten hebben waarheid gemeld, daar het in 't begin van December onvoorbeeldeloos gewaaid heeft, voornamentlijk op den 5 en 6 December. Er zijn twee schepen in die storm op het Eiland Malta gestrand.

Willem is er goed afgekomen, maar is *Daniel* er niet geweest?

Het heeft verleden winter lang zoo hard op Smyrna niet gevoren als het vorige jaar.

Staat het Willem aan om naar den Bosch te gaan? Hij woont waarschijnlijk aldaar op kamers en niet bij Oom.

Van wie krijgt Daniel Privaat?

Wat de tractementen aangaat geloof ik dat geen percenten meer ingekort worden; bij eene volgende gelegenheid zal ik u hierover schrijven.

Nu eens over het Porcelijn. Hoe of iemand vertellen kan dat Smyrna het Porcelijn-land is weet ik niet,

79 De dag is niet ingevuld.

maar kan u verzekeren dat er geen porcelijn te krijgen is als met veel moeite en zonder merken. Al het aardewerk etc. wordt van Engeland alhier ingevoerd.

[133] Nu Mama van kopen spreekt schiet mij nog iets te binnen. Men vindt hier te Smyrna gewaterde zijde voor kleedjes; van alle kleuren is hetzelfde voorhanden. Een stuk is ongeveer 25 El lang, maar de breedte weet ik niet van buiten. Er zijn verscheidene Zee officieren die het voor Mama, Ega of zuster naar Holland gestuurd hebben. Zoo ik nu weet dat dat bevalt kan ik er van kopen. Zulk een stuk komt tusschen de 18 en 25 gulden, na rato der uittelkoers en grootte der stukken. Zoo Mama er van verkiest verzoek ik de kleur, als het geen zwart is, op een stuk papier te teekenen. Men zegt dat het voor twee kleedjes is.

Papa is er zeer goed afgekomen, van die ongelukken.

Tot nog toe is er geen ofcier hier aan boord geplaatst, waarschijnlijk zal er ook geen komen. *Bee-laerds* welke op het Fregat *de Javaan* is, hetwelk te Smyrna gestationeerd is, is bij ons aan boord gedetacheerd geweest gedurende de vorige reis naar Malta en nu is hij weer aan boord; op de rede doet hij Ofciers dienst, maar in zee niet.

Den 27 April zijn wij te *Egina* gekomen en des anderen daags morgen weder vertrokken. 's Middags nog even aan de wal geweest zijnde, ben ik in de gelegenheid U er het volgende van te kunnen melden. 's Morgens voor wij op *Egina* kwamen zijn wij de stad en Acropolis van Atene op eenige mijlen gepasseerd en hebben dezelve duidelijk met de kijker gezien. Wij wenschten alle om hier slechts een dag naar toe te gaan, dan dit was niet mogelijk. Om 3 uur in de agtermiddag lieten wij het anker voor *Egina* vallen en gingen gezamentlijk 's middags ten 4 uur naar de wal. Wij wandelden langs eene zeer aangename weg in circa $\frac{3}{4}$ uur naar de stad, welke evenals het Eiland - *Egina* heet. Vooraan in dezelve staat een groot vierkant gebouw van twee verdiepingen, zijnde bestemd voor de Grieksche Weeskinderen; het was nog niet geheel en al voltooid, doch reeds in gebruik; ons kort vertoef veroorloofde ons niet omtrent deze schoone inrigting nadere inligting in te winnen. De huizen in de stad zijn bijna zonder uitzondering zeer slecht gebouwd en hebben van buiten alle schijn van armoede, dat geloof ik ook wel de zaak is. De inwoners schenen alle zeer opgeruimd en over het algemeen wel gekleed, inzonderheid eenige die de Albaneesche kleeding hadden aangenomen, waardoor zij een zeer deftig voorkomen kregen. Of het hier altijd zoo vrolijk is geloof ik niet, maar had nu plaats [134] bij de gelegenheid van het Paasch Feest (daar zij de oude jaartelling nog hebben).

Er lagen langs eene schone artificiele kaai een aantal *Kajieker* en *Mustiken*, dat zijn kustvaartuigen, benevens eenige Koopvaarders en oude Grieksche Oorlogs vaartuigen. De Engelschen, Franschen, Russen en Oostenrijkers hebben hier hunne agenten. Wij vernamen dat de Grieken het Eiland *Candia* zeer streng blokeerden, als ook sedert korten tijd *Athene*. Men was generaal van gedachte dat den laatste plaats zich spoedig zoude moeten overgeven door gebrek aan levensmiddelen en Amunitie. De President der Grieksche Natie *Capo d'Istria*⁸⁰ was niet te *Egina* maar te *Padras*. Ten 7 uur naar boord terug kerende ontmoetten wij de Baron *de Reineck* te paard. Hij had een zeer respectabel en krijgs-mans voorkomen.

8 Mei. Nog maar eens weer de pen opgevat voor de zinnen wat te verzetten. Nu al 16 dagen reis van Smyrna en nog is Malta niet in 't gezicht. Zelden hoort men van zulk eene lange reis. Wij hebben niets als stiltens en tegenwind. er schiet mij nog iets te binnen om u te melden: *primo*, dat er op den 13 April een zware aardbeving geweest is op het *Eiland*⁸¹ bij *de Dardanellen*. Het eiland behoort den *Turk*, doch daar het van geen aanbelang is, en het eene goede haven heeft leven er de Russen in vriendschap mede, waardoor de schepen die de Dardanellen blokeren er nu en dan vertoeven. In 't begin van de maand April was er de Schout bij Nacht - welke deze blokade komandeerd - met deszelfs schip. Hij zelf was in een tent aan strand en had op den 13 April de Pacha bij zich te dineren. Aan tafel zittende viel de aarbeving voor, waardoor al het glaswerk, flesschen etc. kwam te breken. Op het eiland zijn twee dorpen en van een derde 70 huizen in de Grond gezonken. *Secundo*, op onze vorige reis hebben wij *de Etna* gezien op eene afstand van 26 Hollandsche Mijl (1 mijl = $\frac{5}{4}$ uur): dit gezicht had plaats met zonsondergang. Ik geloof dat deze berg op noch groter afstand niet

80 Graaf John Capodistrias, griek van geboorte, was in 1828 president geworden van de kort-levende Griekse republiek (Sked, *Europe's balance of power*, 81, 87).

81 De naam is niet ingevuld.

gezien is.

17 Mei 1829. Thans leggen wij te Malta in quarentaine. Den 8sten 's nachts om half twaalf zijn wij in de haven gekomen. Wij hebben slechts 15 dagen quarentaine gekregen dat met den 8ste is ingegaan, daar wij voor middernacht binnen zijn gekomen. Aanstaaende vrijdag (22) zijn wij vrij; dit is de 15de dag [135] en rekt voor kwarantaine, zoodat het inderdaad maar 13 dagen is.

Nu begint het schikkelijk te worden, vooral daar wij het geluk troffen dat *de Kempphaan* den 13 Mei van Smyrna hier binnen liep en daar er geen Koopvaarders leggen, hij ook hier blijft leggen, dus kunnen wij gezamentlijk aan de wal de tijd kort maken, egter zonder aanraking.

Heden morgen heb ik met een Cadet van *de Kempphaan* duetten gemaakt, hetwelk op de volgende wijze toeging. Ik liet een tent aan de wal maken van zeildoek en aldaar het nodige van mij brengen; makende een lessenaar en tafel van steenen. (daar dit niet aanstekelijk is) vervolgens kwam *van der Velde* (de Cadet der Kempenaar) welke zich op zijn eigen stoel zette en ook eene stenen lessenaar maakte. Als wij nu Duetten uit mijn muziek maakten moest ik dezelve op zijn lessenaar leggen en ook voor hem omkeren en weder weg nemen. Zoo het van zijn muziek was moest hij het doen. Dit alles had plaats in 't bijzijn der quarentaine wagers welke zorg moesten dragen, wij hier niet mede knoeiden. Kijk: op zulk eene wijze is het quarentaine leggen noch te overleven. Alle spiritussen en wijnen, cigaren etc. zijn ook niet aan pest onderhevig, zoodat men dat ook over en weer kan geven.

Overigens breng ik tegenwoordig mijn tijd door met *teekenen* *wat! teekenen zal Mama zeggen*. Ja, ik ben weer begonnen, Beelaerds die hier aan boord is teekent en daardoor ben ik aangemoedigd geworden, en verders trek ik nu en dan met Beelaerds aan de wal.

Ik heb met het horologie een groot ongeluk gehad; het is met zwaar slingeren op de laatste reis van een kasje in een glas water gevallen dat op *dek* stond. (Gedurende de nacht). 's Morgens vond ik het, staande stil; ik besloot om het in de olie te zetten daar het anders geheel weg was door de lange quarentaine. Daarop ben ik aan 't ontleden gegaan en heb 't thans in de olie staan. Er is niets gebroken, doch toch zal het veel geld kosten. Twee dagen voor dat wij de laatste keer van Smyrna gingen, had ik er eene nieuwe veer in laten zetten, daar de andere gebroken was.

Tot nog er geen gelegenheid zijnde om deze te verzenden zal ik voor eerst maar weer staken.

23 Mei. Gisteren zijn wij in practica gekomen en daar er overmorgen een Schoe[136]ner van hier naar Marseille zeilt en ik deze daar mede wil sturen kan ik nog niet veel van de vermaken alhier genoten verhalen, alleen dat ik gisteren een toertje te paard gedaan heb naar een tuin van den Gouverneur gelegen op eenigen afstand der stad. Deze tuin, doch voornamelijk de Cochenille teelt welke men hier vind en zeer merkwaardig is, zal ik u bij eene volgende gelegenheid beschrijven.

De Percenten der tractementen moeten altijd door betaald worden, zooals ik geschreven heb, doch daarenboven verliest men bij promotie het surplus van Tractement der vorige tot de gepromoveerde rang, gedurende het 1ste trimester. Bijv: nu heb ik f 450.- hetzelfde als buitengewoon Luitenant, maar tot 2de Luitenant gepromoveerd wordende ontvang ik de eerste 3 maanden nog tractement als buitengewoon Luitenant en het overige is voor het Weduwefonds.

Het horologie kost \$ 3, dit valt mij in de hand.

Nieuws van aanbelang is hier niet. De Engelsche en Fransche Ambassadeurs zijn naar Constantinopel vertrokken. Het Russische Eskader is voor de Dardanellen en het Engelsche kruist nog tusschen Napels en Messina.

Onze westelijke Divisie is en tourné langs de kusten van Spanje, Frankrijk, Italië; vervolgens komt het te Malta en dan gaan zij langs de Barbarijsche kust terug naar Mahon.

De Kenau zoude te Mahon blijven leggen, doch weer anders heb ik gehoord dat dezelve in Mei zoude te huis varen. Wat er van is weet ik niet.

Geen plaats meer hebbende eindig ik en noem mij U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "de Echo", ter rede
Malta, 8 Junij 1828.

Waarde Ouders.

Mijn vorig nummer is van 23 Mei van hier over Marseille vertrokken en zal u zeker al geworden zijn. Gepasseerde Dingsdag heeft het Fransche Fregat *Le Didon* practica gekregen, aan boord hebbende de Fransche Maarschalk *La Maison*, met deszelfs staf en de Collonel *Tarier*. Donderdag zijn zij van hier

naar Toulon vertrokken.

De Maarschalk is bij onderscheidene gelegenheden door verscheidene Natien - [137] waaronder ook wij - gesalueerd geworden. De Gouverneur heeft een bal gegeven, etc. Deze persoon heeft hier nog al wat opzien gebaard, hij zal de landing Troepen naar Algiers kommanderen; de Admiraal de Rignij bij deze Expeditie de Zeemagt. Wat hiervan de gevolgen zijn zullen wij nader zien.

Wij leggen genoegzaam gereed om te vertrekken, dat wel op den 17 Junij plaats zal hebben. De Kemphaan blijft hier leggen. Ik ben blijde dat wij vertrekken. 1° om geld en 2° om brieven te ontvangen. Ik heb er nog gene latere als van 3 Feb[ruari] uw N° 1, maar twijfel niet of zal er een drietal te Smijrna vinden.

De Kenau is naar huis gevaren; dit zal wel oud voor u wezen. Ik had hier een Kapt[ein] van een Engelsche Koopvaarder gesproken welke *haar* gezien had bij *Majorca* en mij verhaalde er eene ziekte aan boord onder het vee scheen te heerschen, daar hij een aantal kippen en ganzen agter haar had zien drijven.

Op Malta heb ik mij deze keer goed geamuseerd. Wij hebben eenige Liefhebberij concerten aan de wal gehad welke tot 1 uur 's nachts duurden; er waren een aantal Maltezer heeren bij.

Heeft Papa nog niets gehoord van de Promotie, ik verzoek mij hiervan zoo spoedig mogelijk te melden.

Smyrna 20 Junij. Den 18 Junij laatstleden zijn wij van Malta vertrokken zonder convooi en zijn den 24 alhier aangekomen; het verwonderde mij zeer hier geen brieven van U te vinden. Hoe of de zaken dus staan weet ik niet en zal met het wegsturen dezer wagen tot als ik een van U ontvangen heb. De brieven van V[an] d[er] Wijck en Heerkens melden niets van U. Deze zijn van de helft der maand Mei. In Malta heb ik wissel op Papa afgegeven van f 140.- stellende deze het nieuwe jaar in.

17 Julij. Den 3 Julij zijn wij zeer onverwacht naar *Candia* vertrokken om naar een Hollandsch Koopvaarder te vernemen, welke daar geweest was en de Vlag te vertonen. Den 7 kwamen wij in de baai van *Suda* op *Candia* ten anker en bleven daar tot den 12 leggen als wanneer wij weder naar Smyrna vertrokken, waar wij heden morgen zijn aangekomen.

Candia is tegenwoordig geheel en al onbebouwd, uitgezonderd een klein gedeelte dat door de Grieken tot onderhoud van hun bebouwd wordt. Al het overige hebben zij verwoest en leven nog in Oorlog met de Turken, wiens getal zij op dit Eiland eens [138] overtreffen. De Turken zijn 40.000 in getal en zijn meester van de Havens en Fortificatiën, maar buiten deze durven zij niet ongewapent te verschijnen, en nog in de omstreken van dezelve moeten zij blijven.

18 Julij. Daar de post dezen avond vertrekt en ik deze er mede weg wil sturen, kan ik niet voortgaan hier meer van te schrijven.

Zooals ik gezegd heb, kwamen wij den 18 Julij hier. Ik kreeg uw n° 2 van 20 April; waar of deze zoo lang geweest is, weet ik niet, maar denk bij den Consul welke dezelve vergeten heeft te bezorgen. Ik doe mijn best dit uit te visschen, maar heb het nog niet te weten kunnen komen.

Volgens een Lijst, welke ik gezien heb, zijn mij den 1 Junij twee brieven van hier naar Malta nagestuurd, met Z.M. Brik *Brak*, dan deze den 18 Junij bij ons vertrek nog niet te Malta aangekomen zijnde, heb ik ze ontzeilt en verwacht ze dagelijks met *de Kemphaan* die van Malta moet komen. Van wie deze twee brieven zijn weet ik niet, want n° 3 en 4 van Mama kunnen het niet zijn en 1 en 2 heb ik ontvangen.

De ongesteldheid van Mama, welke ik hoop nu wel over zal zijn, is de oorzaak geweest ik geen brieven ontvangen heb. Zoo het, dat ik echter niet hoop, weer mogt voorvallen verzoek ik dat een van Broers of Zusters maar schrijven, dat heb ik vrij wat liever als in het geheel geen tijding.

Zeer aangenaam was het mij door Antje uitgeschrevene over die uitvinding, hier dank ik haar wel voor.

De ongenommerde brief van mij d° 16 Feb[ruari] was n° 2. N° 3 is van 18 Maart over Coblenz gegaan van hier, en n° 4, zooals boven gemeld. Hierop volgt deze, Mama of ik zijn in de Pruimen. Mama schrijft mij n° 2 dat mijn n° 13 nog niet ontvangen is, maar wel de Pastillen en Sultanes dat die met Kapt[ein] *Oelsen* zijn gekomen, hij er geen vrage voor genomen heeft en dat de Tonnetjes van *de Eendragt* nog niet ontvangen zijn. Zoo Mama zich met dit schrijven niet vergist heeft, zoo heb ik de fout. In Oct[ober] heb ik 4 Tonnetjes verzonden. N° 3 en 2 met de Nederlandsche Brik *Reigersdaal*, Kapt[ein] *Oelsen*, en deze heeft Mama den 2 Jan[uari] 1829 ontvangen en er f 3.16 voor betaald en N° 1 en 4 met Pastilles en Sultanes met de Nederlandsche *Hoeker Eendragt*. N° 3 en 2 waren zonder brief

maar n° 1 en 4 was een brief in N° 13 en deze zijn in April ontvangen.

[139] Ongetwijfeld had ik alles met de Hoeker verzonden, zoo ik niet begrepen had dat het te veel van zijne (des Kapteins) vriendelijkheid geverg'd was om 4 Tonnetjes mede te nemen. Die Hoeker vaart zeer ongelukkig.

De brieven van Antje en Lize zijn niet op dezelfde Koopvaarder als die van V[an] d[er] Wijck, maar zijn op de Nederlandsche Brik *Anna Powlona*, Kapt[ein] *IJsbrants*.

De dood van Oom *van Slochteren* heb ik 3 weken geleden geweten door de Haarlemmer Courant; daarin stond: “de plaats in de Kamer van *wijlen* de Heer Siccama is nog niet vervangen”, en de dood van Neef *van Ingen* in de Oost-Indië ook.

Willem heeft het goed getroffen, als zijne volgende Promotie ook zoo spoedig volgt, zal het wel gaan.

De wissels van verleden jaar komen uit.

Dat ik de brieven zoo ongelijk ontvang komt van het af- en aan varen of zoo als met de laatste, zeker door negligentie van de een of ander.

Juffrouw Schönlaub moet de complimenten van den Heer *Vrucht* hebben. ZE. bedankt HE. voor haar attentie en was er zeer blijde mede.

Zeer spoedig moeten wij weder vertrekken naar de kust van *Syrien* om welke reden en de juiste dag [zijn] mij nog onbekend. Deze reis zal nog eenigen tijd duren daar het zoo als ik *gis* is om de Vlag op die kust en bijleggende eilanden te vertonen. Dit is dus de laatste brief waarschijnlijk welke ik in twee maanden schrijf. Met deze Post zal ik honderd gulden trekken, daar wij op deze reis nergens geld kunnen trekken op Nederland.

Ik hoop ik op eene haven kom welke digter bij *Jeruzalem* is en dat de pest gedaan is, hetwelk op die kust na 25 Junij gewoonlijk plaats heeft, dan gaan ik zeker naar Jeruzalem.

De Engelsche Admiraal legt met 5 Linieschepen en eenige kleindere te *Oocorla* (in deze baai) en de Fransche Schout bij Nacht met 2 Linieschepen en verscheidene kleindere op deze reede. Het transportschip *Zeemeeuw* wordt dagelijks hier verwacht.

Daar het papier aan alle kanten vol is, moet ik eindigen.

Verzoeken aan allen complimenten en noem mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

[140]

Aan boord Z.M. Brik “de Echo” ter reede
Smyrna, 16 Augustus 1829.

Waarde Ouders!

Op het oogenblik tijd hebbende zal ik de pen maar opvatten om u het een en ander van mij te doen geworden, doch zal met het wegsturen dezer wachten tot als het Transportschip *Zeemeeuw* is aangekomen, daar ik met deze hoop eenige brieven van u te zullen ontvangen. Ik heb er nog geene latere van U als die van 20 April (N° 2). Zoo Mama sedert dien tot 10 Julij slechts *ééne* brief over de Post geschreven had, zoo moest ik ze reeds ontvangen hebben, daar de laatste post, den 7 Aug[ustus] alhier aangekomen, brieven uit Amsterdam mede gebragt heeft van 10 Julij.

De Brak is gisteren alhier met Convoij aangekomen, waaronder de Hoeker *de Eendragt*. Ik heb de Kapt[ein] reeds voor zijne goede bezorging bedankt.

De brieven welke zooals ik dacht voor mij op de brik waren zijn er niet, en het zijn die welke ik reeds ontvangen heb, U n° 2 en een van V[an] d[er] Wijck.

Wij zijn 4 dagen uit het kruisen geweest naar het transportschip zoekende; daar deze reeds den 28 Julij uit *Malta* gezeild was. Wij hebben dezelve niet gevonden en zijn onverrichterzake gisteren weder op de rede gekomen.

Door het repatriëren van onzen Ambassadeur uit Constantinopel, over Italien of Frankrijk, is de reis naar *Sijrien* geheel gestaakt. Zoo er geene verandering inkomt vertrekt Z.M. Fregat *Javaan* den 24 of 25 dezer van hier naar de Dardanellen om de Ambassadeur etc. aan boord te nemen. *De Echo* zal *de Javaan* vergezellen, zijnde ter dispositie van de Kommandant der *Javaan*, die tevens Commandeur van dit Esquader is. De Ambassadeur etc. ingescheept hebbende, gaan wij in *Malta* de quarantaine uit leggen en van daar naar *Napels*. Zoo de Ambassadeur hier niet debarkeren wil om zijne reis over land te vervolgen, zoo brengen wij ZE. naar *Toulon* of *Marseille*.

Zoo de voordeelige Positie der Russen en het naderen bij de hoofdstad van Turkijen geene vertraging, zoo niet geheele vernietiging van het vertrek van den Ambassadeur veroorzaakt, is de zoo even

genoemde reis zeker. Eindelijk zullen wij dan toch voor een korten tijd uit deze gevangenis ontslagen worden. Alle andere schepen hoopten met de Javaan mede te gaan, doch door particuliere vriendschap tusschen de Commandeur en onze Kommandant heeft de Echo de voorkeur [141] gekregen.

De toestand der Russen en Turken is u altijd vroeger bekend als dat ik ze van hier kan schrijven, dus zal ik hier de brief maar niet mede kladden. Er zijn onderscheidene geruchten alhier gaande omtrent het innemen der Russen van *Adrianopel*, doch nog niet bevestigd. De Grootte Heer heeft alle weerbare muselmannen opgeroepen, doch die van Smyrna, geven gelijk generaal van geheel Klein Aziën, weinig om deze oproeping. De Pacha van hier heeft order ontvangen om binnen de 3 maal vier en twintig uur met 7000 man op te rukken. Reeds acht dagen geleden had hij hiermede weg moeten wezen, doch is gisteren eerst gegaan met slechts 500 man. Hij heeft er een 3000 bij elkander gehad, door de Turken op straat op te laten pakken. Nauwelijks waren deze in het Campement of liepen weder weg, zoodat de Pacha deze presgang heeft doen staken en geen dwang meer gebruikt, daar hij bang was voor een opstand.

Deze Pacha is tot spijt van elk een, zoo wel Turk als Christen van alle Natiën en Joden, van hier vertrokken. Hij was een bekwaam, vrede lievend man, welke de regten der Christenen nimmer gedurende zijne 7 jarige regering te kort heeft gedaan, en hen altijd met de meeste minzaamheid ontvangen. Gisteren heb ik hem zien vertrekken met 2 veldstukken, 300 man geregelde troepen en ongeveer ook zooveel ongeregelde vrijwilligers. Zijn plaatsvervanger is slechts *Aga* en moet van hart en ziel een Turk zijn.

Met het Transportschip zal ik een brief aan Oom White sturen.

10 Augustus. Gisteren de na Post aangekomen zijnde is alles gedecideert geworden. De Ambassadeur zal met de volgende Post, welke den 24 of 25 dezer moet aankomen, nader schrijven en de juiste dag bepalen dat hij zich aan de Dardanellen zal bevinden. Dus zullen wij spoedig vertrekken. Hutten etc. alles wordt gereed gemaakt om Z. Ex. in te schepen.

Ik verzoek aan Mama, om zoo het mogelijk is, met omgaande post ééne brief naar *Napels* te sturen, onder couvert aan den Consul Generaal aldaar, *de Heer Molerus*, hem meldende dat wij aldaar zullen komen. Naar mijn gissing komen wij den 10 of 20 Oct[ober] in *Napels*. Als Mama dus al te lang wacht met schrijven, komt de brief als ik weg ben en zoude dus lang zonder tijding blijven. Tevens verzoek aan Mama om niet meer als *deze eene* over *Napels* te sturen, maar vervolgens door te gaan over [142] *Coblentz* en *Smirna*, tot als ik anders mogt schrijven. Wat mijn schrijven aangaat, ik zal de beste gelegendheid waarnemen, doch kan dezelve niet bepalen.

Ik heb in de Courant gelezen dat Dâan een Prijs gekregen heeft en Do[minee] Jorissen voor deszelfs beroep naar 's Hage bedankt heeft. Al krijg ik geen brieven, zoo weet ik toch wel Zwolsch nieuws.

Onlangs geleden zijn er 5 Kaptein Luitenants tot Kapteins gepromoveerd en men zegt dat deze kleine promotie door eene grootte op Konings verjaardag zal gevolgd worden. wat hier van zij, zal de tijd ons leren.

Complimenten aan allen verzoekende, verblijf ik U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo"
in de haven van Mahon, 24 November 1829

Waarde Ouders.

Hoewel ik in die aan Antje geschreven heb ik nog van Toulon aan U zoude schrijven, heb ik er niet aan voldaan daar die brieven te dicht op elkander zouden komen en de zware port niet waard zouden zijn. Deze geword u waarschijnlijk over Barcelona en zal dezelve agterlaten bij den heer Rengers, zoo er voor ons vertrek van hier geen post weg gaat.

Den 8 November. Practica in Toulon gekregen hebbende, is de Ambassadeur aan de wal gestapt, doch aldaar zeer onbeleeft ontvangen geworden; hebbende er niemand noticie van Z.Ex. genomen voor en aleer hij den 9 Nov[ember] een cadeau van 600 franks aan de Armen gemaakt had; toen kwamen de Heeren der Regeering bedanken. Den 11 is de Ambassadeur vertrokken. Wij zijn blijven liggen tot den 20 November op welken datum wij naar hier zijn uitgezeild.

Toulon is niet veel bijzonders, echter voor dien korten tijd heb ik er mij redelijk wel geamuseerd. De wissel van f 200.= welke ik op Papa den 9 Nov[ember] getrokken heb, zal wel reeds gepresenteerd zijn geworden. Hoe gaarne ik ook naar Marseille had willen gaan, heb ik daar van afgezien (om rede

financien). Ik heb hier eenige amplites gemaakt van klêeren doch meest van boeken en eene provisie wijn, zoodat ik mij nu aanstaande winter welke wij waarschijnlijk op Smyrna [143] zullen doorbrengen, niet hoop te vervelen.

Officiële tijding is den Commandeur der oostelijke Divisie geworden te Toulon, waarin vermeld werd dat het aanstaande voorjaar, de Javaan, Brak en Kempphaan *of* Echo zullen repatriëren. Welke der twee laatste brikken wordt ter decisie aan den Commandant overgelaten. Hierop is geantwoord dat de Kempphaan in de veronderstelling van te huis te varen, als dan eene groote reparatie nodig had, om in die staat te zijn van op nieuw in dienst gesteld te kunnen worden; daarentegen dat de Echo met eene geringe reparatie weder naar zee kon en de eerstgenoemde zooals dezelve is nog wel een paar jaar kan blijven dienen. Alle waarschijnlijkheid is er dus dat *wij* in het voorjaar te huis varen, zijnde ook 2½ maand langer in dienst als de Kempphaan. Er kan ook nog weer verandering in komen, daar dit een order van den Minister Elout is, welke nu het er bij neergelegt heeft (zeker niet ten nadeele der Marine). Deszelfs plaatsvervanger heeft misschien andere plans.

Promotie kan hier ook veel toe doen. Nader en zeker hoop ik het U in het laatste van December of in Januari van Smyrna te melden.

Zooals ik reeds geschreven heb zijn wij den 20 November van Toulon gezeild en zijn den 22 alhier aangekomen, waar wij de geheele Westelijke Divisie vonden leggen. Dubbel aangenaam was mij dit daar ik nu een aantal oude kennissen terugzag waaronder de Heeren Singedonck, Tengnagel, van Hasselt en Rengers etc. Allen waren gezond, Tengnagel en Rengers verzoeken hunne complimenten, Collet is zeer groot geworden en sterk veranderd, in alles niet ten zijnen nadeele. Wij zullen met elkander corresponderen, dus hoop ik dat Mama mij nu en dan ook iets van mevrouw Tengnagel zal melden. In hare laatste brief schreef HE. dat Mama bevallen was⁸² en alle familie en Zwol wel was.

Hij dient niet zeer gelukkig, doordien er geen promotie gedurende eenigen tijd geweest is. Neef Rengers is tegenwoordig op de Sambre en wacht elke Postdag Ministeriele permissie om te repatriëren. Wij zullen hier kort vertoeven en vertrekken dan weder over Malta naar Smijrna.

Nº 3 heb ik voor de Dardanellen van U ontvangen. Nº 4 heb ik nog niet, doch deze zal ik waarschijnlijk te Malta vinden en Nº 5 dd 29 Oct[ober] heb ik den 7 November te Toulon gekregen.

Mama schrijft mij wel dat Tante levenslang vruchtgebruik heeft van de boedel [144] door Oom van Slochteren nagelaten, maar niet wie ze daarna moet hebben. Het geval van Bruins zuster is zeer ongelukkig; hoe is het met hem afgelopen. Het is de Zoon van Overste van Es die Daan bij zich had. Hij was op het vrachtschip in 1823 en 24 toen de Overste 1^e Ofcier was. Papa heeft hem ook gezien. De zoon zag er toen zeer ziekelijk uit, doch evenwel niet bedaad.

Het ongeluk van Heribert heb ik hier ook al gehoord. Zelfs zegt men hier dat de oude Heer de Bruin voor deszelfs zoon het ontslag reeds gevraagd zoude hebben. Ik ben hier aan boord ook niet *geheel* vrij van zeeziekte en op de Maria heb ik er nooit iets van geweten, dit legt aan het schip.

In Smyrna komende zal ik zulk een zwart stuk zijde kopen en zoo het mogelijk is met het Transportschip *de Dordrecht* sturen. Wat het zenden van eenige staaltjes aangaat hiertoe zal misschien meer tijd toe zijn.

De brief van Oostkamp was mij zeer aangenaam; van Smyrna hoop ik dezelve te beantwoorden, met deelnemende vreugde heb ik de beterschap van ZE. vernomen. Op Smyrna heb ik cadeau gekregen: betoog etc. over de waarschijnlijkheid dat de Maan en Planeten bewoond zijn, door J.A. Oostkamp; die blijven dus niet alleen in 't vaderland.

Den 1 November ontving ik uw Nº 5 te Toulon. Met blijdschap en geheel onverwacht vernam ik daaruit de gelukkige vermeerdering der Famille.

Van Daan spijt het mij zeer, doch zoo hij aanstaande jaar toegelaten word is het voorgevallene niet noemenswaardig, in aanmerking nemende dat bij het doorkomen van examens zeer willekeurig gehandeld word. Zoo er slechts 10 vacante plaatsen op school waren en 20 hunne Examens doen, zullen er natuurlijk 10 moeten rollen of liever zoo alle 20 aan de Examen voldoen zullen de minst knapste 10 van de hand gewezen worden. Heeft dit laatste ook met Daan plaats gehad? Daan moet er zich maar niet veel aangelegen laten leggen namentlijk de moed niet laten zakken.

Ik wilde gaarne het Adres van Willem bij gelegenheid wel eens hebben. Promotie zal er zeker met

82 Op 13 oktober 1829 was zijn zusje Christina Louise geboren.

Januarij aanstaande bij de Marine plaats hebben doch zoo de rang van Buitengewoon Luitenant vervalt en de Promotie niet buitengewoon groot is, kan ik er mij niet onder rekenen. Zoo deze rang blijft, dan zeker.

[145] Is het huis in de Diezerstraat niet goedkoop verkogt? Welke post heeft Oom Frans tegenwoordig? Hoewel ik Neef N. de Groot in de Oost niet heb leren kennen spijt het mij zeer; hij was zeer knap in de Inlandsche talen. Waar wonen Tante en Nicht Bezier? Neef is immers als Gouverneur der Molukken gestorven? Ik verzoek zoo Mama schrijft mijne hartelijke complimenten aan de Famille in de Oost. Is *Baudet* stads schoolmeester gebleven?

Zondag 29 Nov[ember]. Daar wij morgen naar Malta vertrekken moet ik deze eindigen.

Rengers en Tengnagel zijn wel. De laatste gisteren jaarig zijnde en ik de wacht hebbende, dus niet van boord kon, zoo is hij hier aan boord geweest en hebben wij dezelve te zamen gevierd. De Heer Frieze was 20 Nov. wel op de Javaan; dit treft Neef dat de Javaan zoo spoedig te huis vaart.

De Heer Tengbergen verzoekt de complimenten aan Antje, die kent haar uit *Doesburg*.

Zoo Mama nu nog niet geschreven heeft na 't laatst van October, dan verzoek ik het zoo spoedig mogelijk naar Smyrna over de gewone weg.

Nu moet ik eindigen en noem mij U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord Z.M. Brik "de Echo" in de
Haven van La Valetta, 25 December 1829.

Waarde Ouders.

Daar wij binnen kort zullen vertrekken schrijf ik u deze teneinde dezelve met de eerste gelegendheid van hier te sturen.

Den 30 November zijn wij van Mahon gezeild en den 4 December hier aangekomen. Ik heb Tengnagel en Rengers wel agter gelaten. Eergisteren kreeg ik van de eerstgenoemde eene brief met het Transportschip *Dortrecht* d° 16 Dec[ember]. De brief welke ik voor U bij hem agtergelaten heb, is den 4 Dec[ember] van Mahon verzonden en zal u nu reeds geworden zijn.

Hier is het altijd bij het oude. Opera is redelijk. Carnaval begint nu juist. Overmorgen is het eerste gemaskerd bal en Oudjaarsavond Bal bij de Engelsche Kommandeur in het Admiraliteits huis.

Over ons te huis varen word niets meer van gehoord, doch in de volgende maand [146] hoop ik het U décissif van Smyrna uit te melden, naar welke plaats wij in 't begin der andere maand zullen vertrekken.

Het seizoen is hier tegenwoordig zeer ongezond. Commandant en beide docters logeren voor ziekte aan de wal.

Verscheidene Ofcieren van 't Transport hebben de vorige keer op Smyrna zijnde van die stukken zijde mede genomen, zoodat ik u nu het volgende er van kan melden. Eén stuk is juist genoeg voor twee kleedjes. De Carmozijn, Purper en Zwarte heeft zeer goed befallen, doch een gedeelte der stukken welke op het transport waren zijn gevlekt. Dit komt waarschijnlijk door de vochtigheid. Als ik dus niet verzekerd ben dat de mijne op eene goede droge plaats geborgen zal worden, wil ik ze niet sturen, daar er te veel geld aan gewaagd is, maar liever wachten tot als ik zelf te huis kom.

Van Promotie is hier nog niets bekend. Men zegt al weder in Holland dat dezelve uitgesteld zal worden tot de tiende verjaardag van den 3^{den} zoon des Kroonprins, als wanneer deze als Kaptein ter zee boven aan de Promotie Lijst zal komen.

30 Dec[ember]. Op overmorgen is ons vertrek bepaald, dus zal ik nu deze maar afschrijven, daar ik ze liefst zelf aan den Consul geef. Uw brief over Napels gezonden vond ik hier leggen. Ik heb niets van aanbelang u verder te melden en zoude met het wegsturen van deze wel wachten daar ze zoo klein is, zoo dan de opening niet wat groot wierd en ik gaarne aan uw verzoek van dikwijls te schrijven wil voldoen.

Hoewel nog wat te vroeg kan ik niet nalaten hiernevens mijne gelukwensching van de geheele familie voor het aanstaande jaar mede te sturen. Met het transport zal ik u van Smyrna eenige brieven sturen.

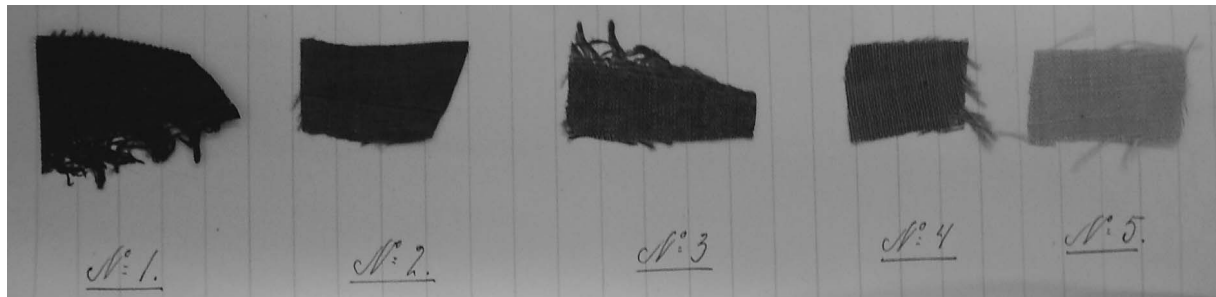
U in gedachten omhelzende verblijf ik U Liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" ter
rede Smijrna, 24 Januarij 1830.

Waarde Ouders!

Hoewel ik u in een mijner vorige brieven geschreven heb met het transport[147]schip *Dortrecht* een stuk gewaterde zijde te versturen, zoo heb ik er thans van afgezien tot nader verzoek van U, daar ik vernomen heb dezelve zeer onderhevig is aan te vlekken. Verscheiden stukken welke de Ofcieren van 't Transport verleden jaar medegenomen hebben zijn gevlekt, anderen daar en tegen ook niet. Zoo Mama nu hetzelfde toch gestuurd wil hebben verzoek ik te schrijven hoe het ingepakt moet worden om het vlekken voor te komen, anders wacht ik tot deze brik te huis vaart en kan het dan tusschen beide laten luchten.

Hiernevens gaan 5 staaltjes welke ik met zeer veel moeite gekregen heb.

Zoo een van deze kleuren aanstaan heeft Mama het nummer maar te schrijven, daar ik van elk staaltje een stukje met het nummer aan boord heb gehouden.

Zoo echter de kleuren niet bevallen, weet ik niet beter als de kleur die begeerd wordt op een stukje teken papier in een brief over de Post mij te doen geworden.

Wat het wateren der zijde aangaat kan men niet op deze staaltjes rekenen, daar de meesten van het staal oud zijn en andere dikwijls door de vingers gegaan en smoezelig geworden zijn. Het eene stuk is meer en het andere minder gewatert.

Tengnagel aan boord van de Dolfijn heeft mij om een stuk geschreven, dat hij van plan is naar zijn Mama te sturen. Ik heb donker blauw of liever zwart blauw voor hem gekocht en het hem in eene digt gesoldeerde blikken bus gestuurd.

Daar ik van plan ben om u met aanstaande post te schrijven, zal ik deze maar eindigen, daar dezelve toch later komt als die voor de post. [148] Ik zal u in dezelve de breedte en lengte der stukken opgeven. Men kan $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ stukken krijgen.

Ik zal er morgen een brief aan Oostkamp bij schrijven.

Die van Antje d° 22 November vond ik hier den 18 Januarij bij onze komst.

De 20 Januarij heb ik f 100.- op Papa getrokken bij den Heer van Lennep, Consul, alhier.

De Heer Frieze is wel en verzoekt zijn complimenten. U in gedachten omhelzende, verblijf ik Uwe liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo"
ter reede Smyrna, 1° Februarij 1830.

Waarde Ouders!

Daar de post gisteren aangekomen is en ik te vergeefs op een brief van U gewacht had, zoo vat ik de pen op om er U een van mij te doen geworden. Mijn vorig nummer heb ik met het Transportschip *Dortrecht*, 25 Jan[uari], van hier verzonden en mijne laatste van het gepasseerde jaar heb ik bij ons vertrek van *Malta* aldaar achtergelaten, doch vergeten te nummeren.

In het geheel heb ik U verleden jaar 8 brieven geschreven.

Den 3^{den} Januarij zijn wij van *Malta* vertrokken doch wierden den 10^{den} diezelfde maand genoodzaakt, vooraan in de golf van Smyrna zijnde, door harde tegenwinden af te houden en in de haven van *OLivier* op het eiland *Mijtilène* binnen te lopen. Daar zijn wij tot den 17 blijven leggen, gedurende welke tijd wij ons met jagen hebben bezig gehouden. Het spijt mij geen geweer aan boord te hebben

mede genomen, daar er toch zoo veele op *de Doorn* nutteloos hingen en nu is het mij de moeite of liever het geld niet waard, voor de korte tijd welke wij in deze wateren nog zullen doorbrengen er een te kopen.

Van ons vertrek is niets naders bepaald, doch ik geloof niet dat het dit voorjaar zal plaats hebben.

Den 18 Jan[uari] zijn wij hier gekomen en ontving ik terstond de brief van Antje dd 21 Nov[ember] welke hier reeds lang voor mij gelegen had.

De Overste *Geesteranus* welke, zooals ik meen U van Malta geschreven te hebben [149] aldaar zwaar ziek geweest is, is hier weder ingestort en legt zeer gevaarlijk ziek aan de wal.

Met het Transportschip heb ik staaltjes gezonden van gewaterde zij (*Jerinasjut*). De stukken zijn 28½, 29 en 29½ *Puk* lang en op ongeveer 2½ Rijnlandsche Duimen na 1 *Puk* breed. *De Puk* is gelijk 22½ *Rijnlandsche Duimen*.

Nu kan Mama zelfs opmaken of zulk een stuk genoeg is voor twee Japons, zoo niet dan verzoek ik, indien de zijde bevalt, het getal oude of nieuwe Ellen op te geven die er voor een kleedje nodig zijn. Men is niet verplicht een heel stuk te nemen.

Gisteren heb ik bij Mijnheer en Mevrouw Gieze thee gedronken. Zij zijn welvarende en verzoeken hunne Complimenten aan *Oom*. De Famille is 3 maanden geleden met een zoon vermeerderd geworden. Nu zijn er 3 zoons.

Het convojieren der Koopvaarders is opgehouden. Zij bekomen het nu niet meer, doch zoo zij evenwel er om vragen, mag men het niet wijgeren.

Den 20 Jan[uari] heb ik een wissel op Papa getrokken bij den Heer van Lennep à f 100.-.

Het Transportschip Dortrecht is eenige dagen geleden van hier vertrokken.

De Adelborst *Blank* uit Kampen, welke er op is, heeft mij beloofd aan Papa te zullen schrijven, als hij weder met hetzelfde uitging. Zoo dit voor aanstaande November plaats heeft en ik u nog niet voor dien tijd ons vertrek uit de Middellandsche Zee bepaald geschreven heb, zoo wilde ik u verzoeken mij met hem een gros pijpen te sturen, doch niet in het mandje, maar in een kisje met boekweite doppen ingepakt, daar dezelve anders niet heel overkomen en zoo Papa er niet op tegen heeft een geweer te leen. Hij zoude dit alles voor mij mede nemen.

Nieuws is hier niet. Het Fransche Eskader uit de Levant is ingerukt, evenals het Engelsche dat te Malta legt. De Russische Admiraal wordt tegen Maart hier verwacht. Het Lombardische Venetiaansche Eskader wordt tegen het voorjaar ook verkleint, welk voorbeeld door ons waarschijnlijk wel gevolgd zal worden.

Na verzocht mijne complimenten aan alle Broers en Zusters hebbende, noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Ik zal deze in die van Antje doen, daar er dan ½ vel papier minder aan is. Met het [150] Transportschip heb ik aan den Heer Oostkamp geschreven.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" ter reede
Smyrna, 2 Februarij 1830.

Zeer Geliefde Zuster!

Byzonder aangenaam was mij Uwe brief van 21 Nov[ember] ll., daar ik sedert den 8 Nov[ember] er in 't geheel geene ontvangen had. Ik vond de uwe bij onze komst alhier den 18 Jan[uari], doch dezelve had hier reeds lang gelegen.

Gij schrijft mij dat Dâan en Willem veel vriendelijkheid van Oom Hans: en de Bauriciussen genieten, doch wonen er nog geen andere Tantes in Arnhem of zijn het de Bauriciussen die nu en dan Cadeaux aan Mama sturen.

Het geval van den Heer Rarouse is mij niet bekend, doch gis het dat zijn financiën een negative grootheid zijn.

De Sumatra is niet naar de Oost maar naar de West-Indië en de kust van Z. Amerika. Neef Friese is zeer wel en nog op de Javaan; hij ontvangt met alle Posten tijding van Nicht. Daar de 1ste Ofcier van de Brik *de Kemphaan* naar huis is gevaren zal Neef in deszelfs plaats komen, dat voor het oogenblik wel bevordering voor hem is, maar volgens mijn inzien tevens zeer onaangenaam om reden dat zijn ancieniteit vordert, dit voorjaar met de Javaan te huis te varen en dan toch als 1ste Ofcier geplaatst te moeten worden, terwijl hij nu nog een jaar langer hier moet blijven en op een schip komt waar geen

harmonie is en waar alles overhoop ligt zoowel met de Kommandant als met de gewezen 1ste Ofcier. Hij zelf schijnt hier ook niet heel tevreden over.

De bals op het Koopmans Cassino zijn hier druk aan de gang; alle week is er een, zij zijn zeer wel dit jaar. Tusschenbeide is er ook liefhebberij Comedie, doch ik heb er noch geen gezien, maar verbeeld mij dat het akelig moet zijn.

Uwe brief kost mij 14 duiten minder als eene andere, doch ik verzoek u liever niet op dat dunne papier te blijven doorschrijven, ten zij gij u van zwarte inkt bedient, daar het lezen derzelve mij zeer veel moeite en studie gekost heeft, vooral de twee eerste bladzijden, welke met vuil water schenen geschreven te zijn.

De Heer Friese kent de school van *de Jong* en spreekt, wat het onderwijs aan[151]gaat, met zeer veel lof voor dezelve, bijzonder voor degene welke naar *Breda* moeten. Wat het zedelijke aanging, hier had hij wel iets op aan te merken, als hebbende dit zelf goed kunnende gadeslaan ten tijde hij in deszelfs buurt woonde.

Schrijf mij bij gelegendheid wat een katoenen deken met *watten* gevuld kost, namentlijk voor een persoon.

Daar de brief anders te dik wordt moet ik eindigen, ten einde die aan Papa en Mama hier in te kunnen sluiten. Mij in uwe aandenken aanbevelende verblijf ik Uwe hartelijk liefhebbende broer / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo", ter
reede Smyrna, 1 Maart 1830.

Waarde Ouders!

Mijn laatste brief van U ontvangen is N° 1 van 8 Jan[uari] 1830, welke ik den 15 Feb[ruari] alhier kreeg. Dezelve was juist op de goede datum verzonden, zoodat mijn brief ook van de jongste datum was.

Het heeft mij zeer verwondert Mama mij niet er in schreef dat Prins Frederik Admiraal was geworden, eene benoeming welke met die van Schout bij Nacht Wolterbeek als Directeur Generaal der Marine, ons hier over 't algemeen veel goeds doet verwachten. De Heer Frieze wist de dood van O[om] Montanis nog niet. Waar blijft Nicht, gaat die bij T[ante] Toto wonen? Aangenaam is het mij te vernemen dat het met Tante alweer zoo veel genaderd is. Ik verzoek mijne complimenten.

Zoo de reis van den Heer Troost van het Leesgezelschap is, wilde ik verzoeken of Papa die voor mijne rekening wilde kopen als hij niet te hoog loopt en dan met *de Dordrecht* te sturen. Hoe is de boedel van den heer Q...⁸³ bevonden en wie zijn de voogden? Het ongeluk van V[an] d[er] Wijk had ik reeds vroeger vernomen door Beelaerts uit Utrecht, hij was aldaar generaal bemind. Behoort Neef Willinck nog bij de stoomerij?

Nu zal ik U van hier iets melden en beginnen U gerust te stellen over de tijding die zeker in Holland is, dat de Pest in Constantinopel heerscht; dit is waar en over het algemeen is men van gedachten dat deze tegen de zomer, zeer hoog wordt. Zij is er van Odessa gebragt of gehaald.

Voor deze pest vreest men hier in 't geheel niet. Er zijn geen voorbeelden van dat [152] derzelve alhier van Constantinopel is overgekomen. Die welke hier somtijds heerschte komt van Alexandrien en van de kust van Sijrien, doch in geen 9 jaren heeft men ze hier gehad.

De Overste Geesteranus blijft hetzelfde, hij is hersteld doch de Armen zijn volkomen lam, zoo dit met het aanstaande voorjaar niet betert zal hij moeten repatriëren.

(Voor Oom W.) De familie Giezen is wel en verzoeken de Complimenten aan Oom, als ook de Oude Gravin. Eenige dagen geleden heb ik er gedineert. De beide oudste kinderen noemen mij Siccama, daar Zijl[ieden] Haersolte niet kunnen uitspreken.

De Bals zijn met de vasten geëindigd, de laatsten waren zeer wel. Onze Consul heeft een gemaskerd bal aan huis gegeven daar over de 500 personen waren; tot 's morgens 7 uur is gedanst.

Sedert wij Toulon verlaten hebben, ben ik meest altijd verkouden geweest, dat met het gure weer hier niet over wil gaan.

83 De naam is niet verder ingevuld. Waarschijnlijk Queisen.

Het verwonderd mij noch geen brief van Oom W. ontvangen te hebben, daar ik ZE. verleden jaar met het Transportschip Zeemeeuw geschreven heb en deze noch onbeantwoord is. Weet Mama of Oom die ontvangen heeft? Ik zal deze een volgende keer voortzetten.

15 Maart. Heden is met de Post order gekomen om ons naar *Mahon* bij het andere Eskader te voegen. Wat verder onze bestemming is kan ik u niet melden doch alle hoop om dit jaar te huis te varen is nog niet vervlogen. Den 18 Maart zullen wij vertrekken. De Overste Geesteranus komt aan boord, doch is nog in dezelfde staat. Ik verzoek u om mij terstond na deze ontvangen te hebben mij over *Barcelona* naar *Mahon* te schrijven, welke weg ik verzoek de brieven tot nadere bepaling te laten houden. Die welke aan mij nog hier geadresseerd zijn ontvangt de Heer Friese, die mij dezelve zal nasturen. Men gist algemeen dat de Eskaders in de Middellandsche Zee weder vereenigd zullen worden, zooals dezelve vroeger waren.

Ik zal morgen op Papa een wissel afgeven ad f 100.- aan den Heer van Lennep, zoodat nu het jaar tot 1 Junij getrokken is. Ik had het nu nog niet gedaan zoo wij niet voor goed van hier vertrokken en dus nog een en ander te kopen had. De *zijde* heb ik ook niet gekocht, maar desverkiezende kan ik ze u toch met het Transport sturen, zullende alsdan *Beelaerts* verzoeken dezelve voor mij te [153] kopen. Ik zal dezelve nog niet sluiten daar er mogelijk nog iets van onze bestemming nader bepaald wordt.

17 Maart. Morgen ochtend vertrekken wij en zal dus deze sluiten en van hier over Coblenz verzenden. De *Consul* en de Famillie *Giezen* verzoeken nogmaals complimenten aan Oom en ik aan de geheele familie. Verblijf Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Rijks Brik "de Echo" in de
Haven van Mahon, 9 April 1830.

Waarde Ouders!

Uit mijne vorige U van Smyrna toegezonden is u het vertrek van daar naar de Westelijke divisie bekend geworden. Den 18 Maart hebben wij Smyrna verlaten en zijn, na twee dagen vertoevens op Malta, den 6 April in deze haven gekomen. Wij hebben 20 dagen quarantaine doch het is niet bepaald of wij dezelve uit zullen leggen. Waarschijnlijk moeten wij, zoodra de Dolfijn van Toulon terugkomt, naar zee. Neef Rengers is op de Meduza overgeplaatst. ZE. is wel. De Heer van Hasselt is nog op de Sambre; ik heb van hem met leedwezen de dood van H. de Bruin vernomen, hij zal waarschijnlijk na zijne zware ziekte weder ingestort zijn.

11 April. Gisteren is de officieele tijding der Promotie alhier gekomen. Papa zal wel gezien hebben ik er niet bij ben; nu sta ik nog de 16de naar mijne rekening, doch dit kan er wel 1 of 2 verschillen. Die welke in Januarij 1827 hun ofciers examen gedaan hebben zijn gepromoveerd, doch die van Februarij 1827 niet. De Promotie is door het vernietigen der rang van Buitengewoon Luitenant inderdaad groot, doch voor alle overige rangen zeer klein; ongetwijfeld moet er binnen kort (waarschijnlijk 13 Junij) weder een zijn, daar er door het pensioneren en afvoeren van eenige ofcieren het Corps Ofcieren en hoofdofcieren 16 kleinder is als de vorige 3 jaren.

Deze morgen heeft de Schout bij Nacht *van der Sande* welke deze divisie commandeert de Schout bij Nacht vlag geheschen.

15 April. Volgens een Koninklijk Besluit mogen de zeetractementen der zeeofcieren niet meer aan de wal ontvangen worden, maar zullen alle 3 maanden aan boord uitbetaald worden, welke order begint te rekenen voor die welke buiten 's lands [154] zijn 1° Julij 1830. Na deze datum zullen de vaste Tractementen alleen, aan de respectieve solliciteurs worden uitbetaald, en wel terstond nadat het trimester om is, zonder te wachten tot als er tijding van deszelfs leven gedurende dien tijd aan het Ministerie is ingekomen, zooals het vroeger was. Evenwel kan men een *gedeelte* van het zeetractement aan ouders, broeders, zusters, vrouwen of kinderen delegeren.

Papa zal dus tot 1° Julij aanstaande nog de beide tractementen van mij ontvangen doch na die tijd alleen het vaste tractement f 150.- min 3 p[ro]c[en]t voor het weduwefonds. Ik zoude nog wel een gedeelte van mijn zeetractement aan Papa kunnen delegeren, doch dan moet ik daarom op nieuw rekuestreeren en bewijzen van den graad van bloedverwantschap etc. bij opsturen, hetwelk voor een jaar op het hoogst dat wij nog hier zijn niet de moeite waard is. Van 1° Julij af is het ook verboden aan alle subalterne zee ofcieren om wissels aftegeven, zonder eene behoorlijke credietbrief, waarin de som bepaald moet zijn welke jaarlijks getrokken kan worden en waarin de Consuls etc. welke de

wissels aannemen verzocht worden de som en datum der wissel onder te zetten. Dit is voornamentlijk om het Protesteren der wissels voor te komen, waarover de Consuls in de Middellandsche Zee met regt te klagen hebben. Ik wilde dus Papa om zulk een Crediet-brief verzoeken, daar de oude zijnde voor zee- en vast tractement + 200 gulden 1° Julij aanstaande van geene waarde meer is, terwijl er ook niet in gemeld is om dezelve af te laten schrijven. Tot en met de maand Mei 1830 heb ik het geld genoten, maar zal nog f 50.- over de maand Junij trekken.

Ik zal deze brief nog niet wegsturen daar dezelve in kwarantaine leggende te veel behakt en in de Azijn gestopt wordt, zoodat zij mogelijk onleesbaar en midden door in Zwol zoude komen.

28 April. Gepasseerde zondag 25 zijn wij ontslagen van de kwarantaine en zijn nu met een en andere werkzaamheden bezig, zoodat wij zeker nog een maand hier blijven leggen. Ik verzoek Papa dus de Credietbrief zoodra mogelijk over Barcelona toe te zenden. Deze gaat 1° Mei hier van daan.

Nieuws kan ik u niet melden. De Expeditie Plan zal tegen de helft van Mei gereed zijn; men gelooft dat in deze haven de Transport schepen zich zullen vereenigen.

Papa zal over eenige maanden waarschijnlijk Cigaren uit Curaçau voor mij ont[155]vangen. De Brik de Siréne is van hier naar de West vertrokken. Een der ofcieren heeft mij beloofd dezelve te sturen. Bij de komst derzelve verzoek ik ze maar open te maken, te proeven en zoo dezelve bevallen er van te roken.

Daar het schip *hielen* moet gaan wij aan de wal logeeren. Tengnagel verzocht deszelfs complimenten. Daar ik deze wegens de vrugt, welke zeer hoog is, niet dikker wil maken, zal ik eindigen. Verzoekende mijne Complimenten aan alle broers en zusters etc., zoo verblijf ik uwe liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. Zoo Lieze Wilhelmine *Vor* ziet verzoekt Tengnagel deszelfs complimenten aan haar te doen.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" in de
Haven van Mahon, 14 Mei 1830.

Waarde Ouders!

Hoewel ik nog met ongeduld na uw N° 2 en volgende brieven, welke ik veronderstel reeds verzonden te zijn, wachtende ben, begin ik deze. Sedert mijne vorige d° 28 April, u over Toulon met de Dolfijn toegezonden, is er niets van aanbelang voorgevallen. Het geheele Eskader legt hier en wacht slechts op het Transportschip om naar zee te gaan. In n° 4 heb ik Papa geschreven over de veranderingen aangaande het ontvangen der Tractementen. Door een Koninklijk Besluit is weder een gedeelte van hetzelfde vernietigd geworden. Voor alle ofcieren en Adelborsten welke zich buiten gaats bevinden zullen de Tractementen op de oude voet worden doorbetaald tot als zij gerepatrieert zullen zijn. Dus blijft Papa bij voortdurend jaarlijks f 430,50 voor mij ontvangen. In de veronderstelling dat Papa de vroeger verlangde Crediet brief reeds verzonden heeft bij de ontvangst dezer, verzoek ik er nu nog een voor f 285.- jaarlijksch zeetractement. Zoo echter nog in 't geheel geen Crediet brief verzonden is of ingeval dezelve over Barcelona gestuurd en niet tot Perpignan gefrankeert is, verzoek ik er mij een over Toulon te sturen van f 430.- met de jaarlijksche Toelaag. Alle brieven welke naar Spanje moeten en niet gefrankeert zijn, blijven op de gremen⁸⁴ leggen; dit heb ik vergeten in de vorige brief te melden. Voortaan verzoek ik mij de brieven over Toulon toe te zenden, daar ze dan wel zoo goedkoop zijn en ook dikwijls spoediger overkomen, terwijl er nu met de Expeditie zeer veel vaart op is. Het is niet nodig er een couvert over te [156] doen aan den Consul, zoo er slechts onder mijn adres staat: "*au soin de M[onsieu]r Jouve, Consul de S. Majesté le Roi des Pais-Bas*". Het couvert verhoogt de Post zeer veel.

Ik heb f 50.- over de maand Junij op Papa getrokken.

22 Mei. Eenige dagen geleden ontving ik de brieven van V[an] der Wijck en van Heerkens d° 16 Feb[ruari], dezelve zijn met een Amerikaansch Fregat van Smyrna hier gekomen. Hoewel dezelve inderdaad van oude datum zijn, waren zij echter voor mij jong en bijzonder aangenaam.

Overmorgen gaan ik voor eenige dagen met verlof om de binnen streken en steden van het Eiland te zien. Deze zal ik achterlaten daar *de Windhond* spoedig naar Toulon vertrekken zal.

84 Mogelijk is bedoeld: bij het gremium, een college van vertegenwoordigers.

23 Mei. De Fransche Expeditie wordt hier dagelijksch voor de Haven verwacht om hetzelfde te ver-eenigen. 150 Dokters en Apotekers zijn hier reeds vooraf aangekomen.

Complimenten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon/ geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" in de
Haven van Mahon, 24 Junij 1830.

Waarde Ouders!

In deze kan ik U voor zeker melden dat wij dit zomer of najaar zullen repatriëren. Ik geloof zelfs dat het spoedig plaats moet hebben, daar er slechts voor 3 maanden victualie met het Transportschip voor ons uitkomt, terwijl de andere schepen voor 6 maanden krijgen. Met het transportschip zal ik waar-schijnlijk niet hoog benodigde goederen wegsturen, om naderhand al het overige in de groote kist welke ik op de Maria Reigersbergen gehad heb in te kunnen pakken. Deze wilde ik gaarne tegen dat ik bereken in Holland te zijn naar Helvoet gezonden hebben aan een adres dat ik u nader bij tijds zal opgeven.

Zondag 13 Junij ontving ik de brief van Papa d° 10 Mei met de Credietbrief van f 350.- Den volgenden dag zijn wij naar Toulon vertrokken en heden middag alhier teruggekomen. Gedurende de reis hebben wij volkomen winter weer gehad en de Pijakker zeer goed kunnen gebruiken. Ik heb van Toulon niet ge[157]schreven eensdeels omdat ik niet veel te melden had en ten andere ik wachten wilde tot de ontvangst der tweede credietbrief. In de veronderstelling dat Papa het 8° d[eel] van Malte Bruin nog niet gekocht had, heb ik het te Toulon opgedaan. Ik maak hier veel muziek aan de wal met de 1ste Luitenant Scheidius van Z. M. Fregat Sambre.

- Het overige van dezen brief is bijna geheel uitgewischt, verdwenen en totaal onleesbaar. Alleen het slot is nog eenigzins te ontraadselen en is luidende: -

Complimenten aan de Famille verzoekende verblijf ik, in hoop van zeer spoedig te huis te komen uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" ter
reede Toulon, 21 Julij 1830.

Waarde Ouders!

Uwe brieven van 22 Junij uit Zwol en 13 Junij uit Groningen zijn mij den 10 Julij te Mahon geworden. Gisteren zijn wij hier aangekomen en zal deze morgen ochtend voor ons vertrek verzenden, hoewel het nog kort geleden is ik u verzonden heb.

De Promotie van den Prins is buiten alle verwachting zeer kaal geweest, ik zal maar weer geduld hebben, het moet toch eens komen.

Daar Mama ook het 8ste deel van Malte Bruin schrijft ontvangen te hebben, heb ik het mijne weder overgedaan aan iemand die het nog ontbrak. Lelijker is het met het mooie Cadeau van Oom Wiete, daar ik, zoals ik in mijne vorige geschreven heb, ook op dat tijdschrift heb ingeteekend. Na verloop van een jaar kan men het opzeggen, zooals mijn plan nu ook is om te doen.

Mijn verjaardag is in Parijs zeker met veel vreugde geviert, toen zij de overwinning van Algiers vernamen. De Bey⁸⁵ lag reeds te Mahon toen wij vertrokken en al andere Turken moeten het Alge-reinsche grondgebied verlaten binnen eene bepaalde tijd; reeds zijn verscheidene Fransche scheepen bezig dezelve naar Azie te vervoeren. Alles doet zich op of de Franschen dit land willen behouden. Zij fortificeren Algiers aan de landzijde. Door de grootte som geld welke zij gevonden hebben en, welke reeds met papier in de rijksch schatkist gestort is, zijn zij lieden schadeloos gesteld en zelfs meer voor de onkosten der Expeditie. Reeds zijn er vele [158] transportschepen afgedankt. Op dit oogenblik leggen er nog een paar honderd hier ter reede.

Op Mahon zijn circa 2000 geblesseerden en zieken, dit geeft er nog al wat levendigheid. Er is volstrekt geene order onder; die welke hetzij geheel of gedeeltelijk genezen zijn, ziet men de geheele dag op de straten dronken rondloopen.

85 Er staat: Dey.

Ik kan niet inzien hoe het mogelijk is, zooals Oom zegt, dat het zoo lang kan lopen zonder dat ik het konde krijgen, indien er iets met het transport gezonden wierd. Reeds 3 maanden kunnen wij Mahon niet verlaten omdat er geen eeten aan boord is. (De reizen naar Toulon en Marseille reken ik niet en die worden nog gedaan met levendige koebeesten aan boord mede te neemen, benevens kool en aardappelen om een ratje toe aan de Equipage te geven.) Dus natuurlijk moesten wij het transportschip zien om victualij te krijgen, maar enfin dat is alweer voorbij.

Het is met Antoon nog al redelijk wel gegaan daar hij slechts een halfjaar geleden er aanspraak op had kunnen maken.

Met Daan is het ook goed afgeloopen en ik twijfelde, zooals ik aan Willem ook geschreven heb, er niet aan, tenzij de woorden van Van Wijk geheel ongegrond waren geweest.

In Julij heb ik op Papa een wissel van f 100.- getrokken.

Ongetwijfeld vinden wij het transport op Mahon en zullen dan spoedig met het geheele Eskader vertrekken, hetzij naar Algiers of naar Marseille. Ik zal nu niet spoedig zonder eenig bijzonder voorval weder schrijven, daar ik volkomen uitgepent ben en niet weet hoe ik de brieven vol zal krijgen. Met het transport moet ik er eenige sturen aan broers en zusters.

De Kommandant is weder aan boord, zijn lamheid is reeds zeer veel genezen. Morgen vertrekken wij naar Mahon. Ik verzoek bij voortdurend mijne brieven over Toulon te sturen. Alle maanden komt er een schip om onze brieven te halen. Nu zijn we er hier zelf.

Mijne complimenten aan alle broers en zusters, Machteld etc. verzocht te hebben noem ik mij Uwe liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

22 Julij 's morgens.

[159]

“Echo”, 11 September 1830, in de Haven van Mahon.

Waarde Ouders.

Hoewel ik sedert twee maanden zonder brieven van u ben, zal ik deze echter beginnen in de hoop dat een onzer Corvetten welke naar Frankrijk is, brieven voor mij zal mede brengen. Mijne laatste aan U geschreven is van 21 Julij en in 't begin van Aug[ustus] heb ik aan eenige broers en zusters geschreven. Deze laatste brieven zijn met het Transportschip den 28 Aug[ustus] van hier vertrokken.

In het begin van Augustus ons vertrek naar de Barbarijsche kust onverwacht door de Fransche Expeditie naar Tripoli veroorzaakt zijnde, zoo vertrokken wij den 11 Aug[ustus] naar de hoofdplaats van het oostelijkste der Barbarijsche roofnesten, om aldaar onze Consul, de Heer Clifford Kock van Breugel met deszelfs Famille des verkiezende aan boord te nemen en naar die plaats in de Middellandsche Zee te brengen welke ZEd. zoude verkiezen. Den 19 Aug[ustus] kwamen wij op de plaats onzer bestemming en vonden aldaar alles in ogenschijnlijke rust en de verschillen met de Franschen reeds geëffent. Om u deze vreedse artikelen alle op te noemen is overtollig, daar ze reeds lang in de Fransche Couranten gestaan hebben, doch wil u in 't kort de oorzaak van deze oneenigheden opnoemen.

Ongeveer twee jaren geleden is in de binnenlanden op het Tripolitaansche grondgebied een Engelsche Majoor, zijnde een reiziger, vermoord geworden. De belangrijke papieren, welke deze bij zich had, wierden natuurlijk door den Engelschen Consul van den Bei van Tripoli geeischt, doch deze gaf, na onderscheide malen hierop aangedrongen te zijn, ten antwoord dat dezelve onder berusting van den Franschen Consul waren. Wat hier van zij, wordt nog zeer verschillend over gesproken, maar de Consul pakte zijne biezen op en vertrok naar Frankrijk. Deze zaak bleef onaangeroerd tot op den tegenwoordigen tijd. Hoewel alles alhier gereed was om weerstand te bieden en er zich 80.000 Bedouïnen verzameld hadden vondt zich echter de Bei genoodzaakt twaalf voor hem zeer onteerende artikelen te teekenen, daar bij het naderen der Franschen geen een Tripolitaan wilde vechten doch aan den Bei lieten zeggen dat hij [aan] alle eischen der Franschen moest voldoen teneinde het Lot van Algiers ook niet te ondergaan. Bij deze gelegendheid heeft hij moeten bekennen dat de Fransche Consul geheel buiten het [160] zoo even genoemde geval was en buitendien nog elf artikelen moeten aannemen welke allen even wel tot zijn nadeel en de vernietiging van zijn macht strekten. Het artikel daar onze financiën voordeel bij hebben is dat hij van geen eene Natie schatting of cadeaux mag eischen, bij welke gelegenheid het ook zij. Hier door houden wij 5000 Spaansche matten in de kist,

behalve nog de buitengewone presentjes, hetzij bij aanstellen van Nieuwe Consuls of andere buitengewone voorvallen.

De Franschen waren, 3 dagen voor onze aankomst alhier, vertrokken en hadden 400.000 francs, de helft der oorlogsonkosten, medegenomen, terwijl de andere helft tegen October of November geleverd moet worden.

De onderteekening van deze artikelen was eene Oorlogsverklaring aan het Engelsche Gouvernement, waarop dan ook de Engelsche Consul de vlag heeft neergehaald.

Van de twee dagen welke wij er gelegen hebben, heb ik er een met zeer veel genoegen aan het Huis van den Consul doorgebracht. In de morgen hebben wij een toertje te paard naar de Woestijn van Barca gedaan. Wij bemerkten toen dat wij allen een verkeerd denkbeeld van een woestijn gehad hadden. Ik verbeelde mij eene aaneenschakeling van genoegzaam van 't plantenrijk ontblootte duinen te zullen zien, doch vond mij hierin bedrogen, daar het in de volste zin eene zandzee is welker einden zich door de terugkaatsing der zonnestralen op het witte zand genoegzaam voor het oog onzichtbaar maken.

De paarden zakten op de meeste plaatsen er een halve voet in, doch gingen des niet tegenstaande er allemaal van door en daar zij zich als eene waijer uit elkander verspreiden is het ligtelijk te begrijpen wij in een oogenblik een gezichtseinde uit elkander waren. Toen zij uitgelopen waren ralieerden wij ons en waren niet bijzonder op onze aise daar het paardrijden een vreemd élément voor den zeeman is. Wij werden er echter aan gewoon daar zij nog verscheidene malen holden. Terug komende vernamen wij dat zij dit meestal deden, voornamentlijk als zij in de woestijn kwamen, doch spoedig weder ophielden. Op het laatst vond ik het niet onaangenaam, doch in 't begin alles behalve.

Wij zijn er te kort geweest om u het een en ander van deze streken te kunnen [161] melden, doch zoo wij dit jaar niet repatriëren is het zeer ligt mogelijk wij er nog eens komen en zullen er dan waarschijnlijk langer vertoeven.

De Consul onze adsistentie niet nodig hebbende verlieten wij den 21 Aug[ustus] de onveilige haven van Tripoli en kwamen den 28 dierzelfden maand alhier terug. De tien dagen kwarantaine welke wij kregen zijn thans volbracht.

Eene brief van Willem uit Arnhem in Julij geschreven vond ik hier leggen. Ik vernam er de dood van Oom H: uit. Hoeveel kinderen heeft die nagelaten?

De driekleurige Fransche vlag waait hier op de schepen doch de Hospitalen en de Consul hebben sedert den 10 Aug[ustus] nog geen vlag geheschen, hoewel de docter en fransche Ambtenaren met de driekleurige Cocarde lopen.

De Fransche schepen welke uit de wateren van Algiers repatriëren moeten, passeeren hier dagelijks. Er blijft slechts een klein smaldeel in Actieve dienst. Op het oogenblik hebben de Franschen aan alle mondbehoeftens gebrek; men vreest voor nadeelige gevolgen hiervan.

Ik begrijp nog niet dat Mama die zijde uit Smyrna niet aanstaat. Mevrouw Tengnagel heeft er een kleedje van laten maken dat HEd. zeer goed bevalt. Colet Tengnagel is hier en verzoekt zijne complimenten aan de familie.

Over eenige dagen zal ik f 150.- op Papa trekken. Het verwonderd mij dat ik de tweede Credietbrief, daar ik in mijn N° 5 dato 18 Mei om gevraagd heb, nog niet ontvangen heb. Ik twijfel of Papa mij wel begrepen heeft in die brief: Papa blijft bij voortduring vast- en zee-tractement f 450.- te zamen voor mij ontvangen. Ik ontvang niets aan boord.

Worden de Tractementen geregelder uitbetaald als voortijds?

Overste *Paling*, onze ex-eerste ofcier is wegens ziekte gerepatrieert met het Transportschip, hetwelk dezelfde dag van hier naar Holland vertrokken is toen wij alhier van Tripoli terugkwamen. In deszelfs plaats is de 1° Luitenant *Fesuman* gekomen.

Onze Commandant wint nog dagelijks met de lamheid en zal spoedig weder op de oude voet zijn.

Hier zijn verscheidene Exemplaren van de Reizen van *Troost*, een derzelven heb ik tegenwoordig ter lezing. Die den heer Troost niet kent zal nog *eenige* goede hoedanigheden in het boek vinden, maar die dezelve kent ontwaard spoedig *veinzerij*.

[162] Ook is het boek van weinig waarde, het valt in veel te veel beuzelingen. De beschrijving van de vogelen, visschen etc. zijn op de Trant van onze voorvaderen Rogeveen Schouten, etc. en zeer onvolledig. Het is een lectuur voor kinders van 12 jaar.

- Het vervolg en slot van dezen brief ontbreekt. Waarschijnlijk was dit op de binnenzijde van het Couvert gebezigde half vel papier geschreven en is bedoeld Couvert verloren geraakt. -

Aan boord “de Echo”, zeilende door de Wieling naar Vlissingen, 20 October 1830.

Waarde Ouders.

Deze dient om U onze komst *in het Vaderland* te melden. Den ⁸⁶ September zijn wij uit Mahon gezeild en buiten de Straat van Gibraltar hebben wij altijd tegenwinden gehad.

De brieven van 18 en 19 September zijn u zeker geworden. Ik heb een Lek Steen en ankers wijn voor Willem aan boord.

Provisioneel kan ik u niets meer melden. Over ½ uur zijn wij te Vlissingen en moet nu naar Dek.

Ik verzoek aan Papa om mij geld te sturen, daar ik in de volste zin zonder ben. Er is geen waarschijnlijkheid dat de Brik opgelegen zal worden. Ik noem mij uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

in haast.

Zoodra ik antwoord heb zal ik nader schrijven.

86 Opengelaten ruimte. De dag is niet ingevuld.

C. Belgische Onlusten, aan boord van de Brik “Echo”

22 October 1830 - 18 December 1831

Aan boord 's Konings Brik “de Echo” ter
reede Vlissingen, 22 October 1830.

Waarde Ouders.

Daar ik nu eenige ledige ogenblikken heb, zal ik u nog eenige woorden schrijven ten einde dezelve te kunnen verzenden, zoodra ik antwoord op mijne eerste brief heb.

Provisioneel blijft de Brik in dienst en morgen moeten wij naar *Terneuzen* (3 uur verder *de Schelde* op) om aldaar met eenige Cannonneerboden te ageren tegen de Belgische Roversbenden, welke de aan strand leggende dorpen mogten komen te verontrusten en te beletten zij niet oversteken naar *Z. Beveland*.

Bijzonder trof mij gisteren het binnen komen der *Nehelenia*, waardoor wij het afster[163]ven van een beste vriend levendig voor den geest wierd gebragt. De Adelborst *Verster* waar hij bijzonder mede gelieerd was, heb ik nog niet kunnen spreken; de andere Cadets hebben mij alle hun leedwezen over dit ongelukkig sterfgeval te kennen gegeven.

De Nehelenia en *de Javaan*, welke deze avond binnen gekomen is, zullen ook niet uit dienst gesteld worden.

Voor Willem heb ik 3 ankers wijn aanboord ($\frac{1}{2}$ oxhoofd); ik wilde wel weten waar hij die hebben wil. Even zoo met de Leksteen voor Oom Siccama van 't Hogezaand. Ik heb eenige te fijn gekorven Turksche Tabak aan boord in een vaatje; zoo dezelve bevallen is zal ik ze sturen, zoo niet dan geef ik ze weg. Ik heb nog een kisje met 6 flessen beste liqueur (*Marescino*), dit zal ik u zoo spoedig mogelijk toezenden. Ik wilde gaarne mijne groote kist hebben te Vlissingen in het Logement *Dok Zigt* bij *Scheurweg* geadresseerd. Ik verzoek de Mantel en 3 paar wollen koussens, zoo dezelve er nog zijn, er in te doen. Mijne brieven verzoek ik bij voortduring naar Vlissingen te sturen. Waar is Dâan tegenwoordig, indien ik dit wist zoo had ik hem al geschreven. *Tengnagel* heb ik op *Mahon* verlaten, hij verzocht zijne complimenten aan de geheele familie. Er ontbreken hier overal Cadets en Ofcieren ook, maar van promotie wordt evenwel niet gesproken. Is Neef Willink nog non-actief? Is het 3^e Trimestre al uit betaald?

Geankert op de Schelde voor Terneuze, 28 Oct[ober]. Daar wij de brieven uit Vlissingen niet dan met gelegendheid kunnen ontvangen en het nu reeds 3 dagen is dat wij er geen hebben kunnen ontvangen, zoo wil ik deze niet langer ophouden. Van het uitdienst stellen der brik is niets bekend. Hoe gaarne ik ook in Zwolle bij u zoude willen zijn, zoo verlang ik echter in de tegenwoordige omstandigheden geene non activiteit. Een verlof van 8 of 12 dagen zoude bijzonder aangenaam zijn, maar hier valt ook niet aan te denken, voor het tegenwoordige ten minste. Gedurende de winter kunnen wij niet op *de Schelde* blijven leggen, maar moeten in de eene of andere haven binnen (zeer waarschijnlijk *Vlissingen*); zoo wij dan niet non actief komen zal er toch wel verlof te verkrijgen zijn. Er is hier gedurende onze legtijd niets voorgevallen. Eene stropers bende, welke 8 dagen voor onze komst de Cas der ontvangers (f 100.-), twee gezadelde paarden en 26 geweren met toebehoren, van de weerloze inwoners van *Terneuse* medegenomen had, is nog niet weder teruggekomen. Die bende werd aangevoerd door *de Beul uit Brugge* en is 300 man sterk. De Burgemeester van *Terneuse* en alle inwoners zijn zeer Hollands gezind; uitgezonderd twee huisgezinnen is [164] het geheel dorp Gereformeerd.

Ik verzoek mijn kist zoo spoedig mogelijk te sturen, naarmate het best uitkomt met de Rotterdammer of anders over Amsterdam en van daar met de Beurtman op Middelburg en Vlissingen. Papa zal de beste gelegendheid wel weten. Ik verzoek *Anton* de complimenten aan mijne kennissen te maken en aan *V[an] d[er] W[ijk]* en *Heerkens* te zeggen dat de drukke dienst aan boord mij nog belet heeft hen te schrijven.

Sedert eenige dagen hebben wij hier harde Weste wind, doch leggen hier in Abrahamsschoot en veel beter dan te Vlissingen. Ik noem mij Uwe liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. ter reede Vlissingen, 31 Oct[ober]. Zoo op het ogenblik komen wij hier. Eergisteren hebben wij order gekregen om terug te komen en tot Maart 1831 victualie in te nemen. Vervolgens moeten wij in-

en buiten de gaten der Schelde kruissen. Ik moet dezelve sluiten en zal aan diegene welke de brieven haalt verzoeken een nummer onder *Zwol* op het adres van deze brief te zetten, zoo er brieven voor mij uit *Zwol* zijn, anders moet deze nog weer een dag blijven leggen, als ik er u de ontvangst der brieven in zal melden.
/ geteekend / Johan.

Aan boord “de Echo”, 1 November 1830, ter reede Vlissingen.

Waarde Ouders.

Deze morgen heb ik uwe brief met het geld ontvangen. Gisteren heb ik er een van hier verzonden waar ik U alles in gemeld heb. Wij leggen hier om het een en ander te completeren. Het voorgevallene in *Antwerpen* heeft misschien eene verandering in onze destinatie te weeg gebracht. Eergisteren hebben onze troepen de overhand gehad bij *Oosburg* op *Casand*. Twee stukken hebben ze genomen. 100 muiltelingen en 10 Hollanders zijn gevallen. Deze morgen zijn de gesneuvelde *Zee Ofcieren van Antwerpen etc.* alhier begraven. *De Javaan*, *Nehelenia* en *Amphitrite* gaan naar Antwerpen met alle spoed. Ik verzoek bij voortduring mijne brieven naar Vlissingen te zenden.

Het vat wijn van Willem kost f 30.-. Ik heb ze niet geproefd, doch N[eef] Rengers wel en deze zegt dat het zeer goede is.

[165] Verblijve Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik “de Echo”, geankert in de mond van de Schelde, 6 November 1830.

Waarde Ouders.

Bijzonder aangenaam was mij uwe brief van 2 Nov[ember] daar ik hierdoor het een en ander vernam hetwelk in de eerste vergeten was. De 1 Nov[ember] heb ik een brief van *Colli Tegnagel* uit *Toulon* ontvangen; hij verzocht mij de mede gegevene commissien, zoo ik niet non actief mogt komen aan Nicht te schrijven, hetwelk ik gedaan heb, doch heb van haar noch geen antwoord. Het kisje met Marescino is eergisteren op de beurtman van Vlissingen naar Rotterdam gegaan. Met de wijn is zooveel moeielijkheid dat ik die nog niet heb kunnen verzenden; het komt er immers ook op geen dag of wat op aan. Voor de Leksteen moet ik nog een kist laten maken, anders kan ze niet vervoerd worden. Ik zal ze aan Oom White sturen, die moet ik toch nog een en ander schrijven. Van wie heeft M: eigenlijk de commissie gekregen? Het spijt mij dat Papa de mantel stuurt. Ik kan er wel buiten, het was alleen voor een waarborg als de pijakker nat mogt zijn. Ik had de mijne gevraagd, zoo dezelve er nog was.

Anton zal dezelve wel zoo goed kunnen gebruiken als ik. Zoo de kist nog niet verzonden is, verzoek ik Papa om de mantel maar te houden. Mij, bij de postmeester alhier, geïnformeert hebbende hoe het kwam dat mijn brief zoolang onderweg was geweest, heb ik vernomen dat aangeteekende brieven veel langer reis hebben als andere, daar ze op verscheidene plaatsen, een postdag over blijven leggen, om ze behoorlijk te noteren, ten einde het zoek raken voor te komen.

Zeër gaarne wilde ik het adres van Willem en Anton hebben. Mama schrijft mij dat zij naar *Breda* gaan en Antje dat ze vooreerst niet verder als *Gorcum* gaan. Ik heb u met opzet niets van Antwerpen geschreven, daar ik begreep dat de Couranten dit wel zouden melden. Van de Canonade hebben wij niets gehoord, daar deze gedurende den dag heeft plaats gehad, maar 's nachts hebben wij, bij Terneuse (1 uur afstand van Antwerpen) leggende, de brand gezien. Woensdag nacht is de stoomboot *Curacao* alhier van Antwerpen gekomen om *de Javaan* en de Corvetten *Nehalenia* en *Amphitrite* te halen, welke daarop terstond naar *Antwerpen* vertrokken zijn. Hierdoor is onze kruistogt uitgesteld. Wij leggen nu op de plaats der *Nehalenia* [166] voor het *Dorp Breskens* of liever voor het daarbij gelegene *Fort Frederik Hendrik*. De Brik *Vliegende Visch* die door den Heer *Tuning* uit *Kampen* wordt gekommandeerd moet kruissen in 't *Kanaal bij Kaap Lezard*. Alle andere scheepen leggen voor Antwerpen. Onze troepen hebben de overhand in het land van *Casand* (*Staats-Vlaanderen*), hoewel de muiters op het platte land stropen en roven.

De Couranten moet niet veel geloof aan geslagen worden, daar ze sterk met spek schieten. Van die 6 stoomboten met Engelsche troepen, die hier geland zouden zijn, is niets van waar. Het willen be-

enteren, van twee vaartuigen met muiters, der Nehelenia, die ze daarop in de grond geschoten zoude hebben, is insgelijks onwaarheid, enz. enz.

Zoo somtijds een gevraagd spoedig antwoord van mij niet kwam, is het geen reden om zich ongerust te maken, daar wij somtijds eenige dagen hier leggen zonder communicatie met Vlissingen, hetzij door slecht weer of andere redenen. Ook zijn wij geen ogenblik zeker van hier te blijven liggen. Ik verzoek echter bij voortduring mijne brieven naar Vlissingen te sturen.

Aan D[ominee]s verlangen voldoe ik bij deze; ik ben nieuwsgierig of hij nu tevreden is.

Ik noem mij Uw Liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" leg-
gende geankert op de Schelde voor de Parel.
30 April 1831.

Waarde Ouders!

Te vergeefs wacht ik sedert eenige dagen op eene latere brief als die van den 12 dezer welke ik den 24 ontving, om reden de Postmeester te Vlissingen de vriendelijkheid gehad heeft dezelve zoolang op te houden, niettegenstaande hem verzocht was onze brieven naar Bergen op Zoom te zenden. Ik weet niet meer of ik in mijne vorige dit wel geschreven heb. Dagelijksch vaart er een schuitje van daar met de brieven voor de schepen en de Citadel van Antwerpen.

Daniel schrijft mij dat hij zeer blijde is met het rekwist. Heeft Papa gevraagd gedurende de tegenwoordige onlusten en om vervolgens weder op het institut te komen of om deszelfs ontslag als page?

Een paar dagen geleden heb ik een brief van W[illem] en A[nton] uit Bergen op Zoom gehad. Beide [167] waren wel, doch hadden het zeer druk. Ik denk hen over eenige dagen een bezoek te gaan geven met het Postschuitje.

Tengnagel is gedetacheerd op de *Kanonner boot N° 49* en legt op het ogenblik te *Welsoorde in 't land van Hulst*.

2 Mei. Alhoewel ik nog geene brief ontvangen heb, zal ik echter deze maar eindigen en weg zenden; het is waarschijnlijk te druk met het verhuizen naar buiten. Hier is alles al groen en de beesten lopen in 't land etc. etc., maar van alle de lentegenoege smaken wij niets dan met de verrekijker, daar beide oevers vijandelijk zijn en het dus niet geraden is om aan de wal te komen, vooral daar hier en daar op de boerderijen, kleine detachementen belgische soldaten leggen en voornamentlijk in onze omtrek. Ik verheug mij nu al met de gedachten van in de nazomer buiten te zijn. Is het water alles weg en zijn de weilanden al bruikbaar? De Tekening van Lize heb ik tusschen mijn muziek gevonden, zooals ook het Album blaadje van Bet, dat zal ik bij gelegendheid terug sturen.

In de loop van deze week komt de Prins Admiraal op de scheepen ter inspectering. Dingsdag begint Z.K.H. te Vlissingen en gaat zoo vervolgens tot Antwerpen toe, met de Stoomboot de *Curacao*.

Mijne groeten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.
Op het adres der brief moet staan: *Over Bergen op Zoom*.

Aan boord 's Rijks Brik "de Echo" lig-
gende voor 't fort Lillo, 20 Mei 1831.

Waarde Ouders!

Zeer aangenaam was mij Uwe brief van den 15 dezer, daar ik mij hierdoor een weinig vervrolijkte. Sedert mijn laatste brief ben ik nog zwaar geplaagd met pijn in 't agterhoofd, dezelve komt en gaat weg op bepaalde tijden en, is 's avonds dikwijls zeer hevig. Gisteren heb ik hiervoor eene Spaansche vlieg in de nek gelegd; deze heeft goed getrokken doch heeft echter niet belet dat de pijn met tusschenpozingen terug komt. Dingsdag is de Admiraal met het Koninklijk Stoomjagt hier geweest en heeft *de schepen Nehalania, Echo, Meduza, Proserpina* en *Curacao* benevens *de forten Lillo* en *Liefkenshoek* geinspecteerd. Dingsdag middag zijn wij hier gaan leggen in de plaats van de [168] *Meduza*, welke Woensdag naar Vlissingen vertrokken is om de Bomketels in te nemen. Sedert eenige dagen hebben de zaken hier in dubio gestaan en zal het U omslachtig schrijven. Zondag of Maandag nacht, dit ben ik vergeten, liet de Generaal Chassé *de Lunet (S[in]t Laurent)* van de Citadel bezetten, welke tot nu toe ontzet was gebleven. Lunetten zijn buitenwerken. De Citadel heeft er 3 of 4 aan de

landzijde, het zijn slechts opene batterijen in deze vorm . De Belgen waren nu in 't geheel niet content dat wij dit boret hadden, vooral daar zoo als ik hoor de *weg van Antwerpen naar Boom* tusschen deze Lunet en de Citadel doorloopt, waardoor de passagie gestremd wierdt. Na hier nu wat over en weer geschreven te hebben was het “*Ewel, als ge binnen één uur tijds de Lunet niet quiteert zulle, dan zulle kike met de wapenen daartoe forceren.*” Het gevolg is dan ook geweest dat de Belgen met het handgeweer als tirailleur de genoemde Lunet geattaqueerd hebben; de onzen hebben, niets doende als van achter de borstwering schietende hun in het nodige respect gehouden, zoodat zij twee ofcieren en 8 of 10 gemeenen gesneuveld hebben, behalve de gekwetsten en wij twee gebleeserden, waarvan een gestorven is. Sedert dien zijn zij ook begonnen batterijen op te werpen tegen de Citadel. Dit geval is tot heden morgen smeulende gebleven, dat is van weerszijde klaar voor 't gevecht. Op de flotille van Antwerpen zijn ze in geen vier nachten naar kooi geweest; op de Citadel waarschijnlijk niet minder. Zoo even is de tijding gekomen dat de Belgen ons de Lunet zullen laten houden, dat zij de opgeworpen batterijen tegen de Citadel zullen slechten en dat alles in zijn oude plooi weder is. Nu is ons mooie plan, hetwelk wij uitvoeren moesten, ook vernietigd, neen, dat kan ik niet zeggen, maar toch uitgesteld geworden. Om dit plan te begrijpen heb ik de plattegrond van de oevers der Schelde hier bijgedaan. Ik verzoek echter hetzelfde niet bekend te maken in Zwolle daar het nog ten uitvoer gebracht moet worden, zoodra de vijandelijkheden beginnen en het welligt op eene of andere wijs naar de Belgen overgebracht zoude kunnen worden.

Het Vlaamshoofd met de forten 1, 2, 3, 4 zijn van ons: het omliggende land is geinnundeerd. Het *fort du Nord* en de batterijen bij het dorp *Oosterwiel* beletten, of liever kunnen beletten, dat de booten en de Stoomboot *Suriname*, welke voor de Citadel leggen, de rivier afzeilen of, dat er eenig vaartuig met proviand de rivier opzeilt. [169] Ten einde nu deze vaartuigen te redden en de Citadel te provianderen moeten de Equipages der scheepen debarqueren tusschen het *fort Marie* en **B**, het fort innemen en bij **B** de dijk doorsteeken: tegelijkertijd wordt de dijk bij **A**, welke in onze magt is doorgestoken, zoodat het land bij hoogwater met *17 voet water* bedekt is en dus water genoeg voor de scheepen heeft.

Hoe ver landwaarts in dit water lopen zal weet ik niet; eenigen zeggen tot *Gend* en anderen tot *Brugge*, enfin dit zal wel berekend zijn voor dat de order hiertoe gegeven is, maar zeker is het dat er menige Belg bij verdrinken zal.

Als wij dus weder eene vrije passage naar de Citadel hebben, is het maar te wenschen dat wij die behouden en ons dezelve niet zoo, met bloote oogen, digt zullen laten metselen als de vorige. Had er van het begin af aan een schip voor *Oosterwiel* gelegen, die gedurende den dag stuk schoot, hetgeen zij 's nachts opgeworpen hadden, dan waren er nu die batterijen niet en dan zouden wij niet verplicht zijn om de dijken door te steeken.

Om dit plan ten uitvoer te brengen lagen reeds *de Comeet*, *Nehalania*, *Proserpina* en *Heldin* in de nabijheid van het punt **B**, terwijl de andere scheepen elk oogenblik gewacht wierden, doch door tegenwind nog niet hadden kunnen komen. Te [170] zamen hadden wij een zeshonderd koppen gedebarkeerd welke de Kapitein Luitenant *Lans* gekommandeerd zoude hebben. Deze was om die reden Dingsdag bij ons aan boord gekomen daar hij eerste Ofcier op *de Dolfijn* was en deze hier niet bijbehoorde, maar voor *Hoedekenskerke* lag. Wij als Kommandantschip hebben ook reeds 450 schoppen en plukhouwelen aan boord om de dijken door te steken. Een bom uit de Citadel geworpen was het sein van attaqueeren en dus voor ons van debarqueeren. Allen keken dus met verlangen naar dit sein uit en krijgen hedenmiddag de onaangename mare dat alles bij het oude hersteld is. Welk eene teleurstelling na vier dagen arbeids om zoo te zeggen. Twee zeeofcieren waren er met *Depêches* naar den prins en een naar den Koning, terwijl er buitendien nacht en dag met sloepen gevaren wierd van *Batz* tot *Antwerpen* om orders over te brengen, dit alles is nu voor niets geweest. De scheepen moeten hun[n]en oude posten hernemen, doch wij blijven geloof ik hier daar wij Provisioneel Kommandant zijn.

Het tijdschrift van Oom W[iete] begeer ik niet aan boord. Nu zal ik maar eindigen daar het half twaalf is, morgen het overige.

Zaterdag morgen. Van het passeeren der scheepen onder Belgische vlag is niets waar. Zij varen wel van het fort du Nord tot en voorbij Antwerpen onder de Brabandsche vlag, maar van daar naar Vlissingen niet, geen der scheepen zal ze ook laten passeeren.

Willem en Anton houden niet veel van schrijven. Mijne brieven worden mondelings door de Cadets van het brieven schuitje beantwoord, hierdoor weet ik dan ook dat zij wel zijn.

Ik zal nu maar eindigen verlangende spoedig het een en ander te vernemen van Daan. U in gedachten omhelzende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

De hoofdpijn is veel minder.

Zoo op 't oogenblik is de Amphitrite hier gebragt door de Stoomboot Curacao.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo",
voor de Parel 1 Junij 1831.

[171] Waarde Ouders!

Uwe brief van den 26 Mei is mij [de] 30ste in volkomen welstand geworden. Het was juist de eerste dag dat ik weder dienst had. Zoo het niet spoedig gebeterd had was mijn voornemen ook geweest om naar *Zwolle* te komen, daar ik nooit ziek aan boord verlang te leggen, om reden de hut te klein is en ik dezelve niet alleen heb; enfin het is nu gelukkig over.

Sedert eenige dagen hebben de scheepen hier hunne oude posten hernomen, zoodat wij weer voor *de Parel* leggen en de *Proserpina*, welke twee bomketels aan boord heeft die 12700 voeten ver dragen (35 à 40 minuten), legt voor *Lillo*.

De Schout bij Nacht met de overige scheepen en Kanonneerboten leggen in de omtrek van *Batz*, zoodat zij allen in een dag bij ons kunnen zijn om gezamenlijk te landen. Eergisteren heeft er ongeluk bij *Lillo* plaats gehad.

De dijk tusschen de *Steenen beer* en 't fort *Lillo* (aan hare *Oostzijde*) is door drie wellen ondermijnt en ingestort. Alle aangewende pogingen tot demping zijn vruchteloos geweest. Het geheele garnizoen heeft er aan gewerkt en niettegenstaande was de dijk in 4 à 5 uur doorgebroken. De *Steenen beer* was in den dijk gemaakt in 1814 of 1815, om door middel van 4 val deuren (zooals de duikers hebben) de inundatie voor het fort *Lillo* te bewerken. Twee maanden geleden was de Dijk vlak naast de Beer ook ondermijnt geworden en ingestort, doch bij deze instorting waren de wellen terstond gestopt (door toeval). Wij hebben toen de Dijk door de spoedige aangebragte hulp nog behouden. Sedert dien was deze beer niet meer gebruikt geworden; voorzichtigheidshalve maar daar en [172] tegen altijd gewerkt met die welke aan de N.West kant van *Lillo* legt. Eergisteren besloot men met deze ook weder te werken, doch hierdoor zijn de wellen weder open geraakt en met zulk eene kragt dat het onmogelijk was dezelve te stoppen en hierdoor dan ook het ongeluk.

Gisteren ben ik er geweest en toen was de breuk 80 à 100 voet lang, doch gaande weg zakte de Dijk naar den kant van *Lillo* weg en is nu reeds tot aan de buiten wal daarvan weggezakt. Die buitenwal begint ook in te storten en als die weg is, zijn de binnen wallen van *Lillo* aan de beurt, welke echter, als bestaande uit zand en zachte grond, weinig weerstand kunnen bieden. Het eenige middel om *Lillo* te redden is om de Dijk aan de oostkant van de beer door te steken. Hier hebben ze dan ook deze nacht aangewerkt, doch zal niet voleindigd worden voor en aleer de Generaal Chassé dit veroorloofd. Van nacht om 3 uur heb ik een Ofcier naar Antwerpen gebragt met de sloep, welke de toestemming van den Generaal moest gaan vragen en hem daarbij te kennen geven dat anders het fort verloren is. Dempen is geen denken aan doordien er continueel stroom loopt door de eb en vloed en er slechts gedurende de 24 uren, 4 kwartieren stil water is. Het verschil tusschen hoog- en laag water is 16 à 18 voet en in 24 uren is het tweemaal hoog en tweemaal laag water, dus is het wel te begrijpen dat die stroom sterk is. Doordien het gat slechts 150 à 170 voet lang is, is het water binnendijks nog zoo hoog niet gekomen als buitendijks, doch zoo de dijk door gestoken wordt of dat *Lillo* wegspoelt zal dit wel plaats hebben. Zooals men hier algemeen gist of zegt komt het water dan tot - en in het Dorp *Putten* maar niet verder op ons grondgebied, doordien het daar veel hoger is. Het lage land is gelukkig afgedijkt met eene dijk die zoo hoog is als die van de Schelde. De *Steenen beer* staat nog, een teken dat het goed werk is. *Putten* is half Hollandsch en half Belgisch.

Men wil hier weten dat het Belgische Congres het Ultimatum van de 5 mogendheden verworpen heeft en de Oorlog aan Holland zal verklaren. Het is hier zeer druk met Couriers van- en naar den Koning en de Citadel.

Zoo op 't oogenblik krijg ik een brief van Anton van 30 Mei. Beide waren wel en dachten spoedig naar Staats Vlaanderen te vertrekken. Zij hadden geene latere brief als van 5 Mei.

Ik wilde Papa vragen om mij 40, 50 of 60 gulden te sturen al naar dat het met 't papier uitkomt. En cas de débarquer, wilde ik gaarne wat geld bij mij hebben.

[173] Ik verwacht binnenkort antwoord van Daan en dan zal ik nader schrijven. Verblijf Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo", 10 Junij 1831. voor de Parel.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 5 dezer met het bankbriefje heb ik gisteren gekregen en deze dient om u dit te melden.

De dijk bij *Lillo* neemt nog langzaam af, echter is alle hoop op behoud van het fort niet verloren.

Nieuws uit België is hier niet, hoewel wij dagelijks de Antwerpsche Courant aan boord krijgen. De deputatie om den Nieuwen Koning⁸⁷ te halen is den 9^{den} uit Brussel over Ostende naar Londen vertrokken. In Antwerpen en de omstreken worden alle vrijwilligers, welke niet voor een bepaalden tijd willen teekenen en bij de regimenten ingelijfd willen worden, afgedankt. Deze vrijwilligers zijn te ongediciplineert en kosten tweemaal zooveel als de andere soldaten. De 1ste ban schutterij is eindelijk door de Regent mobiel verklaart doch of dezelve mobiel zal zijn, zullen wij verder zien.

Ik weet wel een zeker adres voor de Pijpekop etc. maar wilde liever wachten tot als de mogendheden zich gedecideerd hebben (dit zal nu toch geen maand meer duren); blijft er vrede dan worden wij spoedig opgelegd en in tegenovergesteld geval, dan kan ik het altijd nog krijgen. Van Willem heb ik eenige dagen geleden een brief gehad alsmede van Antje uit Groningen. Dâan laat mij nog wachten; ik hoop echter maar dat hij spoedig een paard krijgt en als dat het geval niet is zoude zijne ambitie wel spoedig kunnen verminderen, vooral als zijne afdeeling uit moet rukken en dan zoude het voor Papa te laat zijn om er een te kopen.

Ik amuseer mij tegenwoordig met bot en paling visschen, de vangst gaat redelijk goed.

Nu ben ik momenteel uitgeschreven en zal dus eindigen. Verblijvende Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. heb ik al geschreven dat de bommen der *Proserpina* 12700 voet ver dragen, dat is 37 à 38 minuten. Het is het verste werpende geschut uit de Nederlanden. Complimenten aan allen.

[174]

Aan boord 's Konings Brik "de Echo", voor de Parel 19 Junij 1831.

Waarde Ouders.

Eergisteren ontving met veel genoegen het doosje met de pijpekop en de ketting. Beide zijn mij bijzonder goed bevallen, vooral de pijpekop, deze is lief. Sedert mijne laatste is hier niets voorgevallen, maar in *Antwerpen* zijn de boten gedurende ruim 36 uur aan 't vuren geweest met het geweer. Den 15 in de Agtermiddag is het begonnen. De troepen, eenige volontairen en het rapaille, kaailopers etc. zijn toen, na vooraf door eenige leden der Brusselsche Associatie opgestoot en betaald te zijn geworden, van achter de ruines des Entrepot beginnen te vuren. Onmiddellijk reposteerden de boten, doch zooals wel te denken is met weinig effect, doordien zij zeer goed verschanst waren, en wij op bevel van Generaal Chassé geen zwaar geschut mogten gebruiken zonder ZE^s orders welke laatsten niet op kwamen dagen. Op de boten daarentegen staat men geheel open: duizend wonder dat wij geen ééne geblesseerde hebben. De Generaal, kommanderende in Antwerpen, is het eindelijk gelukt door zelf patrouille te maken, geadsisteerd door de Schutters, om de kaai en de ruines van die bandieten boel te zuiveren.

Dit voorgevallene te Antwerpen heeft in het Brusselsch-Congres vrij wat ontevredenheid gebaard, zoodat dan ook met eene groote meerderheid besloten is de troepen te doen weten dat het Congres en dus de Natie geen oorlog wil, voor dat de onderhandelingen afgelopen zijn en dus de troepen vermaant worden, geene vijandelijkheden te beginnen zonder order, willende zich anders bloot stellen om gestraft te worden ingevolgd de wet. Den 13 waren er ook reeds verscheidene schoten gewisselt waardoor wij twee geblesseerden hadden aan boord Boot n° 5, een is er van overleden. Wij hebben

87 Leopold I van Saksen-Coburg-Gotha werd in 1831 koning van België.

toen met 30 l[i]b[ra] geantwoord, zooals ik vroeger geschreven heb; van ter zijde hebben wij vernomen dat zij dien dag 18 doden en geblesseerden gehad hebben. In Antwerpen dacht men dat er een nieuw bombardement zou plaats hebben, zoodat er onmiddellijk eenige duizende inwoners de vlucht namen. Ten gevolge van dien is er een dagorder van den tegenwoordigen Gouverneur van Antwerpen bekend gemaakt, waarbij de inwoners vermaand worden om niet zoo spoedig en, zonder eenigen grond, de stad te verlaten maar liever in dezelve moeten blijven om mede te werken tot het bewaren der goede order en rust.

[175] De Corvet *Meduza* is weder bij *Lillo* gekomen aan boord hebbende twee bomketels, welke kunnen werpen van 59 l[i]b[ra] ter afstand van 38 à 39 minuten. Nu zal ik deze eindigen en er eenige regelen voor Lize bij insluiten. Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Het zoude mij niet verwonderen indien Oom W. de Marine quiteert, zoodra de onlusten dit eenigsints permitteren. Ik heb aan Antje het voorgevallene te Antwerpen geheel verkeert geschreven; toen ik haar schreef wisten wij echter niet beter, daar wij nog geen tijding uit Antwerpen hadden gehad.

Aan boord “de Echo” voor de Paul, 11 Juli 1831.

Geliefde Ouders!

Bijzonder aangenaam was mij Uwe brief van den 5 dezer, daar ik geruime tijd zonder eenige tijding was geweest. Ik ben overtuigd dat Mama het zeer druk heeft met schrijven, maar Freule Lize die kon dan de correspondentie wel eens opvatten zoo lang als Antje absent is. Al zijn de brieven niet vol, dan heb ik toch altijd wat en dit is beter als niets.

Dat Dâan in Zwolle was geweest wist ik niet. Eenige dagen geleden heb ik een brief van hem gehad; hij schrijft mij zeer content te zijn, doch niets over een paard, het geen mij zeer verwonderd daar hij er naar verlangt en het inderdaad ook hoog benodigd heeft, vooral daar hij mij schrijft den 1 Julij te zullen vertrekken; ik hoop dus dat hij een paard gekregen zal hebben.

Ik wil gaarne gelooven dat het Oom's plan niet is (voor zoo ver het bekend is) om de dienst te quiteren, maar ik twijfel niet of het zal toch plaats hebben, zoodra de onlusten over zijn; de tijd zal het leeren.

Dat de grasverpachting zoo slecht geweest is, kan ik geen reden voor vinden. Ik had juist gedacht dat het hooi zeer duur zoude zijn en geloof nog dat zoo de onlusten blijven duren, dat het deze winter tot eene zeer hoge prijs zal stijgen.

De Corvet *Nehalania* welke bij ons voor het Fort *Maria* lag is eergisteren van hier naar *Vlissingen* vertrokken om aldaar opgelegen te worden. Hare Commandant, de Kaptein *Rijck* met Ofcieren en de Equipage gaan op 't *Linieschip de Zeuw* over.

[176] Deze moest geheel gereed op de reede van *Vlissingen* leggen, om te dienen waar zulks nodig zal zijn. Zoo er gene reële oorlog komt houdt men het voor vast dat dezelve naar de Oost-Indiën zal vertrekken. Het bomschip *de Proserpina* is voor de *Marie* komen leggen en de Schout bij Nacht voor *Lillo* en zoo vervolgens zijn alle scheepen ééne post de rivier hoger opgeruild. Behalve de fregatten, Corvetten enz. zijn er op het ogenblik 35 *Gaffel Kanonneerboten* en 3 *roei Kanonneerboten* op deze Schelde.

Gisteren hebben wij de tijding gekregen dat de 18 preliminaire Artikelen door het Congres zijn aangenomen met 126 tegen 70 stemmen. Men denkt generaal dat de *Prins Leopold* de Kroon nog niet zal gaan in bezit nemen, doordien er zulk een aantal stemmen tegen de Preliminieren waren.

Zoo op 't ogenblik krijg ik een brief van Tengnagel, hij is wel en verzoekt zijn complimenten aan de familie te doen. Dâan verklaart mij geen intime vriend te hebben, maar zegt hij met allen wel is. Bij het overlezen zijner brief, bemerk ik dat hij mij geschreven heeft over zijn verlof naar Zwolle.

Woensdag morgen. Eergisteren heb ik tijding van Anton gehad, hij was volkomen wel. Weet Papa ook hoe of de wijn van Willem bevalt?

Mijne complimenten aan de familie verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. al staan de complimenten niet altijd in de brief, zij zijn toch wel gemeent.

“Echo”, 2 Augustus 1831.

Waarde Ouders.

Slechts weinige ogenblikken heb ik disponibel, doch zal u evenwel melden dat de vijandelijkheden Donderdag of Morgen beginnen. Gisteren is de witte vlag op de Citadel nedergehaald en, heden ochtend komen alle schepen voor- en boven het fort *S[in]t Marie*. Wij zijn ook bezig om er naar toe gesleept te worden door de Stoomboot *Curacao*. *De Meduza* is er reeds. Van daag over 3 dagen is dus het *fort Marie* waarschijnlijk ons.

Door het van Boord gaan van een zieken Adelborst kan ik niet debarqueren, doch zal met de sloep ter dispositie onzer gedebatkeerde troepen aan de wal gaan.

Donderdag of Vrijdag zal ik u nader schrijven, zoo er iets decisiefs gebeurt. Vaart wel [177] Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. Het leger is dezen morgen ook vooruitgerukt.

Aan boord Z.M. Fregat “Euridice” voor
het fort Marie, ’s middags 4 uur, 3 Augustus 1831.

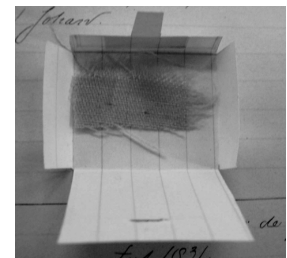
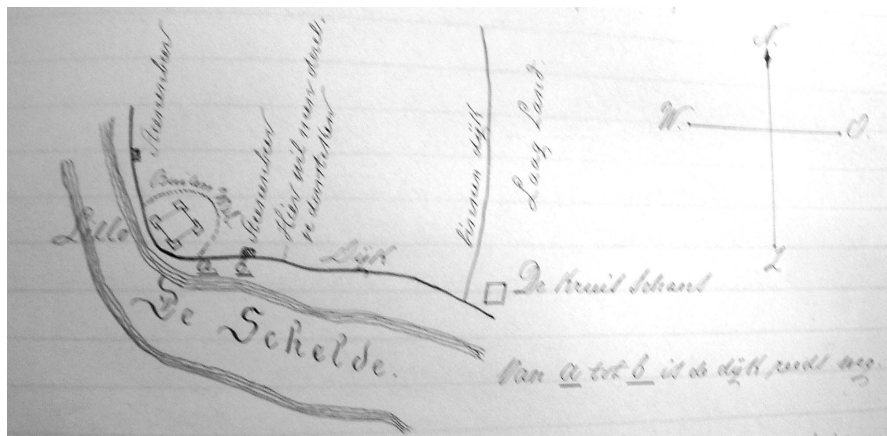
Waarde Ouders.

Heden morgen zijn wij gedebatkeert en onmiddelijk was het fort in onze handen. Daarna en tirailleur de Belgen uit de omtrek willende verjagen hebben wij 2 dooden en 14 gekwetsten van de 700 man. Op de beide u vroeger vermelde plaatsen steken wij de dijk door.

Allen hebben zich bijzonder goed gedragen, vooral de vrijwillige matrozen van de Kanonneerbaten.

Daar ik op het ogenblik weder naar de wal moet met Amunitie zoo eindig ik. Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Hiernevens een stukje der *Belgische Vlag die op het Fort woei*.

Ingeplakt: een geel stukje van de Belgische vlag in een papieren enveloppe.

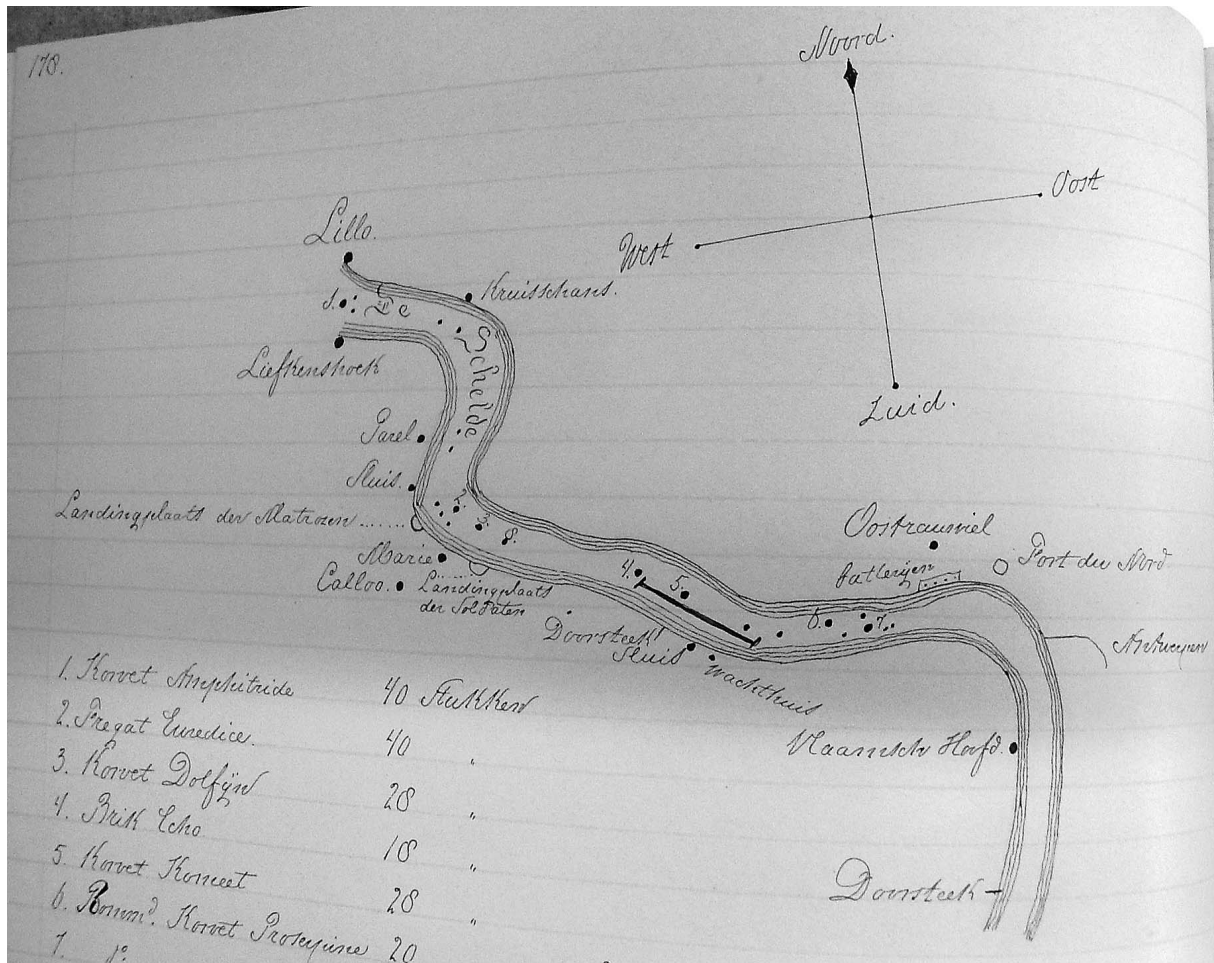
“Echo” voor de pijp tabak, 5 Augustus 1831.

Waarde Ouders!

Daar ik nu voor het eerst eenige ogenblikken disponibel heb, zoo zal ik u het een en ander van het hier sedert vier dagen voorgevallene melden.

2 Augustus. Dingsdag morgen om 4 uur kregen wij de tijding dat de vijandelijkheden begonnen waren en spoedig daarna ook de order om ons, dienzelfden dag nog van het *fort Marie* meester te maken.

In de Agtermiddag hadden alle de schepen de hierbij gevoegde positie in genomen.

1. Korvet Amphitride	40	stukken
2. Fregat Euridice	40	"
3. Korvet Dolfijn	28	"
4. Brik Echo	18	"
5. Korvet Komeet	28	" [247]
6. Romen? Korvet Proserpine	20	" en 2 mortieren
7. d° d° Meduza	20	" " 2 "
8. Stoomboot Curacao	12	"

De overige zwarte punten op de rivier zijn Kanonneerbooten gewapend met 3 en 5 stukken geschut.
I—I pijp tabak.

's Avonds om 6 uur begaven zich alle de tot debarkeren bestemde manschappen met hunne sloepen naar de *Euridice* en *Dolfijn*, ten getalle van 400 man; doch daar er nog 300 soldaten en 2 veldstukken van *Lillo* moesten komen, zoo wierd het raadzaam geoordeeld met het debarkeren te wachten tot den volgende morgen. De Stoomboot *Curacao* bragt ons deze troepen etc. in den morgen van den 3 Aug[ustus], zoodat wij dien morgen om 10 uur debarkeerden. Bij het van boord steeken der sloepen begonnen de *Euridice* en *Dolfijn* te vuren om de Dijk van Belgen te zuiveren en ons dus het landen gemakkelijk te maken. Dit had een goed effect; aan de wal gekomen zijnde vonden wij alles verlaten, zoowel het Fort als de huizen aan den Dijk. De Belgische vlag werd onmiddelijk [179] door een *Hollandsche* vervangen en met alle spoed werden er 6 stukken geschut op het fort gebragt. De Matrozen en eenige Soldaten vervolgden de vluchtende Belgen, welke een tirailleurs vuur uit de huizen van *Calloo*, van achter de bomen en uit de sloten begonnen. Daar ons het niet was dit te beantwoorden of liever hun op deze wijze te verdrijven, zoo kwamen onze tirailleurs ten 2 uur in het fort terug, hebbende 2 doden en 13 geblesseerden. Onmiddelijk hierna begon de *Euridice* op *Calloo* te vuren, ten

einde de Belgen daaruit te verdrijven. Eenigen tijd hierna het vijandelijk vuur ophoudende werd dit ook door de Euridice gestaakt; doch daar te 4 uur de Belgen weder uit de huizen begonnen te schieten, wierdt er besloten een gedeelte van het dorp te verbranden, zoo ver namentlijk als het binnen het geweeschot van het fort was. Dit wierdt dan ook bewerkstelligt en sedert dien laten ze ons met rust. Gisteren hebben onze patrouilles een aantal gesneuvelde Belgen in het veld en de huizen gevonden, zoodat wij hunne doden op 30 à 40 rekenen, buiten die welke zij weggebragt hebben en de gesneuvelden.

Zoodra wij het fort hadden, hadden 100 man order gekregen en over den dijk naar *de Pijp tabak* gezonden om aldaar - door het vuur *der Komeet* gedekt - de sluis met de wacht te overmeesteren. Op het eerste schot der Komeet namen de Belgen de vlugt en hielden gedurende 36 uur een tirailleur vuur uit de in de omstreek staande bosschen, waardoor wij 1 geblesseerde kregen, doch van hen 3 man doden en 1 krijgsgevangen namen. Onmiddellijk wierd *de Inondatie* bewerkstelligd door de polder *Sluis*, en de dijk is nu reeds genoegzaam doorgestoken.

6 Aug[ustus] te 12 uur. Gisteren avond heeft *de Citadel* een uitval gedaan waarbij wij groote voordeelen behaald hebben. De tegen de Citadel opgeworpen batterijen en loopgraven zijn door ons vernietigd en eenige mortieren prijs gemaakt. Zoo op 't oogenblik krijgen wij order om uit te scheiden met vuren. De Generaal heeft een Ofcier naar den Koning gestuurd met de Dépêches en, de Belgen schijnen te willen onderhandelen. Het doorsteken der dijk zal dus nog uitgesteld worden.

Nu ben ik verplicht te eindigen daar de dienst mij roept.

U in gedachten omhelzende verblijf ik U liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. Verzoeken bij voortduring mijne brieven over *Bergen op Zoom* te sturen.

[180]

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" voor
de pijp Tabak, 13 Augustus 1831.

Geliefde Ouders!

Heden morgen ontving ik uwe brief van den 10 dezer en hierdoor wierd eindelijk [aan] mijn verlangen naar tijding uit Zwolle voldaan, tevens vernemende waar Willem, Anton en Daan is. Ik wist van hun niets als, dat Willem met verlof was. Aan welk Mevrouw Voss kan ik de brieven adresseren en waar? dit weet ik niet. Aan Anton zal ik eens naar Nispen schrijven, daar ik van den Heer Vergroes, bij wien zijl[ieden] te Bergen op Zoom gewoond hebben, heb laten vernemen waar zij waren en deze mij antwoordde dat *Anton* te *Nispen* lag.

Antwerpen blijft provisioneel verschoont, daar wij er niets aan hebben, terwijl er, de stad hebbende, een zwaar garnizoen van 8000 man in zoude moeten blijven, hetwelk ons leger moet verzwakken. Nu het leger van *Daine* verslagen is, zal men wel op *Luik* en *Brussel* trekken. Het leger *der Schelde* zal zijne positie niet durven verlaten om ons leger der Prins van Oranje op te gaan zoeken, daar dan de stad Antwerpen bloot legt en alsdan zullen wij dezelve wel innemen. Het but is niet om Antwerpen te verwoesten maar wel, indien onze troepen *er bij zijn*, om deze stad door bombarderen te noodzaken zich over te geven. Welnu, wil zij niet dan zullen wij dóór bombarderen, even als de Franschen bij ons gedaan hebben en zelf zoo als onze geallieerden in 1813 en 14 deden, om vestingen welke nog in fransche handen waren hun te ontnemen, haar tot overgaaf dwingen, dit is het recht des oorlogs, maar niet, om zooals men zeer veel hoort zeggen Antwerpen te vernielen.

Neef Willink gaat kruissen voor *Oostende*. *Neef Frieze* Commandeert de Brik: *de Brak* met den 21sten Augustus.

Dat hetgeen er van aanbelang tusschen beiden in mijne brieven staat, naar Groningen geschreven wordt is mij zeer aangenaam, dan behoef ik Oom W. dat niet te schrijven; met de tegenwoordige drukte en zware diensten is het veele en eentonige schrijven onmogelijk.

Aan het intrekken der *Franschen* kan ik noch geen geloof aanslaan, omdat dezelve op de grenzen gereed zullen zijn om met het sluiten eener vrede een weinig nog mede te kunnen praten en alsdan de slegting der Belgische grensvestingen te bedingen. En al ware het ook dat de Franschen over de grenzen kwamen en dan de [181] *Belgen* adsistentie verleenden (hetgeen ik echter nooit geloven zal, voor ik het stellig hoor), zoo is het ook zeker dat wij onmiddellijk *Pruissische hulptroepen* krijgen. Dit is slechts mijn idé; de tijd zal het leren.

De vloot van *Codrington* zal ons hier op *de Schelde* niets maken, al was ze eenmaal sterker als zij nu

is. Eene behoorlijke verdediging van onze kant, waaraan niet te twijfelen is, belet deze om de forten *Lillo* en *Liefkenshoek* te passeren. Alles is reeds bepaald om zoo deze vloot de Schelde op varen wilde dit te beletten; de schepen hebben reeds aanschrijving gekregen welke positie zij moeten innemen. Daarbij is tevens eene bijzondere missive van den Koning aan de Kommandanten gezonden, waarin Zijne Majesteit zijn vertrouwen te kennen geeft hetwelk Z.M. op de scheepsmagt heeft, etc. etc. Zeer veel vereerends. De *Engelschen* hebben nog eens hunne neus voor de forten *Lillo* en *Liefkenshoek* gestoten, niettegenstaande zij *Walcheren* enz. hadden.

Mijne brief van *de Euridice* geschreven, was op een ogenblik dat ik op dat Fregat in dienst was (ten einde amunitie te halen om naar de Marie te brengen) op het papier gesteld.

Had ik geweten dat de aanspraak des Goeverneurs bij het openen der zitting van de Provinciale Staten niet gedrukt was, zoo had ik er niet om gevraagd. ZE. schijnt dezelve niet te willen afgeven. Van Mevrouw van Rechteren heb ik geen de minste antwoord gehad. Nu iets van hier.

De Coupure van den Schelde-dijk bij *Burght* is gereed. De Kagen met zieken varen reeds over het geinondeerde land en schepen de zieken ¼ uur boven de pijp tabak weder in eene andere Kaag over, welke in de Schelde legt. De *doorsteek bij de pijp tabak* is wel breed genoeg, doch heeft de diepte nog niet en loopt [er] slechts gedurende 16 uur van de 24 daardoor water in. Het neemt niettegenstaande de harde stroom niets af, maar moet geheel uitgegraven worden, daar het eene ongehoorde zware kleigrond is. Over 3 of 4 dagen zal dezelve echter gereed zijn. Het fort *Marie* wordt met alle spoed versterkt en gepalissadeert. Al kwamen nu 3000 man, zij kregen het niet. Het land in de omstreken is geinondeerd; slechts eene hoge weg van het dorp *Colloo* naar het fort blijft toegankelijk en in deze zijn verhakkingen van omver gehouwen bomen en coupures gemaakt, terwijl het geschut der *Euridice* en eenige stukken uit het fort er op spelen. *Colloo* is geheel door de inwoners verlaten.

Eergisteren hebben wij de order gekregen om *defensief* en *niet offensief* te ageren. De [182] *Citadel* geloof ik ook, maar met *het leger* zal het wel niet zoo zijn.

Nu voor ons valt er niet veel offensief op *de Schelde* meer te doen als het fort *du Nord* te nemen, hetgeen vrij sterk is en hetwelk wij zoo gemakkelijk niet zullen krijgen als het fort *Marie*.

Wat heeft N[eef] Bauricius zich capitaal gedragen in *het Sluische Gat*. De Kommandant der andere Kanonneerboot ook; dit was een Belg die bij het bombardement van Antwerpen verleden jaar gedecoreerd was geworden.

Zoo er niets bijzonders voorvalt zal ik over een dag of 7 weer schrijven. Hartelijke complimenten aan de geheele familie, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. *Tengnagel* is 5 dagen geleden weer op *de Dolfijn* gekomen. Deze legt bij ons en verzoekt zijne complimenten.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" voor
de parel, 30 Augustus 1831.

Waarde Ouders!

In de verwachting van spoedig een brief van U te zullen ontvangen, zoo begin ik deze [255] ten einde dezelve alsdan onmiddellijk te verzenden. Gisteren hebben wij 't fort *Marie* en *de Pijp tabak* ont-ruimd, doch onder welke voorwaarden weet ik niet; tot nu toe zijn er geene vijandelijke troepen gekomen en deze zullen, naar mijn inzien, ook wel weg blijven, daar beide deze punten, den 20 Nov[ember] 1830, door geene troepen bezet waren. De communicatie met de Citadel en de flotille voor Antwerpen heeft weer over de Schelde langs de vijandelijke forten plaats; evenwel zullen de doorsteken in de dijken provisioneel nog blijven.

Door het ontruimen der forten zijn wij van een groot genoeg verstoppen, daar het nu niet meer geraden is aan de wal te gaan om te wandelen; vroeger gingen wij van hier naar 't Vlaamsch hoofd en naar de nog niet onder gelopen landerijen tot een half uur van den Schelde-dijk.

De werkzaamheden op *Lillo* en *Liefkenshoek* worden nog voortgezet en, zijn reeds vrij ver gevordert.

Neef Friese is weder in Actieve dienst en kommandeert de Brik *de Brak* van 8 stukken.

[183] Van Willem en Anton heb ik sedert mijne vorige brief geene schriftelijke tijding. Zaterdag morgen was Anton te Bergen op Zoom en volkomen wel, doch na die tijd is hij weder van daar vertrokken. Binnenkort wordt er een schip in dienst gesteld, hetwelk een kommandement voor een Kaptein Luitenant is. Na mijne rekening is het de beurt van *Oom* om geplaatst te worden. Er zijn

slechts 2 Kapt[ein] Luitenants non actief, waarvan Oom verregaande het 't langste is. Zoude ZE. dit kunnen ontduiken? Ik geloof van ja.

Alweer een promotie bij de Landmagt en bij de Zeemagt niet. Dit zijn er nu 4 tegen 1 in het afgelopen jaar. Jongelui die 2 jaar na mij in dienst gekomen zijn, zijn nu reeds 1e Luitenant en dit is dan het zoogenaamde Avantageuste Corps.

In welke maand komt *E. van de Wijck* van het Institut te Medemblik? Als de zaken niet veranderen dan kan hij rekenen 6 à 7 jaren nog Cadet te zullen blijven, een mooi vooruitzicht!!

3 Sept[ember]. Hoewel ik tot heden geene brief van u ontvangen heb, zal ik deze toch maar wegstuuren. Van Willem en Anton heb ik brieven gehad, zij bevinden zich zeer wel.

Hedenmiddag of morgen gaan wij bij *Batz* met de Brik post vatten, hierdoor is het veel gemakkelijker om te Bergen op Zoom Willem en Anton een bezoek te gaan geven. *W. Stoetwegen* is te *Lillo*; ik heb hem eergisteren gezien, hij was toen perfect gezond.

Wij hebben hier tegenwoordig zeer onbestendig weer. Koud, guur en regen met wind ontbreekt niet om het najaarsweer te noemen. Hierdoor zijn er een aantal zieken op 't Eskader; meest koortsen en pijn in 't hoofd, doch over 't algemeen niet gevaarlijk. Ik ben geheel gezond, 10 dagen geleden was ik zwaar verkouden, en mijn haar, dat sedert mijn laatste zware pijn in 't hoofd is beginnen uit te vallen, staat weer vast, juist bij tijds daar het tamelijk dun begon te worden en ik misschien spoedig eene kale knikker gehad zoude hebben. Het is te hopen dat het met Antje spoedig betert, daar het najaar zeker niet veel goed er aan zal doen.

Hoe is het met Daan? mijne laatste aan hem geschrevene brief blijft weer lang onbeantwoord.

De complimenten aan het geheele huisgezin verzoekende noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo"
leggende voor het fort Batz, 10 Septem-
ber 1831.

[184]

Waarde Ouders!

In de veronderstelling dat er eene brief verloren is geraakt, schrijf ik dezès daar ik dan des te spoediger van u antwoord kan hebben. De laatste brief welke ik uit Zwolle heb is die van Antje, daar Mama ook in geschreven heeft, d^o 18 Aug[ustu]s dus circa een maand oud. Sedert dien heb ik er twee geschreven.

Sints eenige dagen leggen wij hier tot nader order; nu zijn wij tenminste in de gelegenheid om te wandelen. Deze morgen heb ik voor het eerst sedert April eene wandeling van een uur gedaan. Het beste seizoen is evenwel over en het land is kaal, daar het hier niets als bouwland is en het groen reeds binnen is.

Eergisteren morgen vroeg kreeg ik eene verrassende visite van Anton. Hij legt te *Hogerheide* en was met een vaartuig van *Woensdrecht* naar hier gekomen. Ongelukkig trof hij slecht en regenachtig weder, zoodat hij het schip in een desavantageuse gesteldheid zag. Binnenkort verwacht ik Willem ook en dan zal ik hen eens op gaan zoeken. [259] Anton zeide mij binnenkort met verlof naar Zwolle te zullen gaan; ik verzocht hem alsdan mijn Z[ak] horologie mede te geven indien het goed loopt, maar anders niet. Met Anton zal ik een onderbroek sturen met verzoek om na deze 4 flanellen of ligte wollen onderbroeken te laten maken. Ik heb te weinig verstand van deze stof om ze in Vlissingen te laten maken en daar er toch alle waarschijnlijkheid is om deze winter op *de Schelde* of in de *Noordzee* door te moeten brengen, zoo zal ik mij hier wat op prepare[re]n.

Nieuws is hier volstrekt niet. De koortsen nemen niet toe, maar verminderen zelfs. Anton heeft van de nog resterende en thans overheerlijk smakende gekonfijte Citroenen gegeten. Vroeger had hij mij geschreven dat oom W. ons eene Communicatie-brief gezonden had; ik heb ZE. dus geantwoord.

Hoe maakt Daan het en heeft hij nu een paard?

De complimenten aan allen te huis verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Neef Willink gaat naar de *Oost-Indiën*.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" gestationeerd voor het fort Batz, 23 september 1831.

[185] Waarde Ouders!

Uwe brief van den 18 dezer is mij geworden en weet nu vast dat er ééne brief weg is; het gebeurt hier wel meer, hoewel dit de eerste van mij is.

Sedert mijne laatste brief ben ik bij Willem en Anton geweest en heb mij daar goed geamuseerd, zooals Anton u nu wel zelf verteld zal hebben.

Het is welligt mogelijk dat *de Echo* dit winter in dienst blijft, doch hieromtrent is niets gedecideert. Gaarne zoude ik nog met verlof in Zwolle willen komen, maar 14 dagen is dunkt mij wat kort en kost evenwel veel geld, zoodat ik liever tot de winter wacht, als wanneer wij toch wel voor het ijs of eenige andere reden in *het Dok te Vlissingen* zullen komen en ik alsdan langer verlof zal kunnen verkrijgen. Er is nog eene reden die mij belet om met verlof te gaan; gedurende de tegenwoordige wapenstilstand heeft de Directeur Generaal verlof gegeven aan alle cadets, welke hunne examens nog niet binnen gaats gedaan hebben, hetzelfde nu te doen. Deze order is eenige dagen geleden gekomen en nu gaat de *Adelborst Faber Huijs*, welke hier alleen met mij aan boord is, het Ofciers examen overdoen. Om deze reden kan ik niet van boord en tegen dat hij terug komt zal de wapenstilstand wel ten einde zijn. Wordt deze verlengd dan zoude het nog mogelijk zijn.

[261] Dat Antje wat beterd, doet mij recht veel plezier. De mantel van Daan heb ik niet nodig, mijn pijakker is wel niet zeer goed meer, maar toch bruikbaar. Dit voorjaar heb ik dezelve laten keeren; als ik er nog eene nieuwe bij laat maken moet ik de oude weg doen, bij gebrek aan plaats, en daar is ze te goed voor. Buiten de pijakker heb ik nog eene Schotsche regenmantel. Mijn wollen deken is nog redelijk goed, doch de katoenen heb ik door een Smyrnasche idem laten vervangen, welke wel 3 maal zoo zwaar is als de oude en met geen lompe katoen, maar met watten gevuld is. Zoo Daan de borstrokken niet nodig heeft, dan wil ik ze wel hebben. Ik heb er 3, maar deze zijn rijkelijk klein geworden door het krimpen. Zoo Anton mijn goed niet mede kan nemen en het afzonderlijk in een pak of kistje gestuurd moet worden dan wilde ik er wel een paar tongen, 1 flesch bitter van V[an] D°, eene roode wollen halsdoek, 2 halve blauw zwarte zijden doeken en een potje bessen of flamboze geleij in hebben. Zoo er geen kistje is, moet het liquide er maar af, daar het in een pak of mand te veel gewaagt is, maar dat zal Mama wel het beste weten en schicken. Ik geloof dat het 't best is om het in *Anton's Kwartier te Bergen op Zoom* te adresseren, dan zal ik het van daar wel laten halen en Anton zal hiervan de Jufvrouw wel verwittigen. Zoo dit echter niet kan dan verzoek ik het naar *Vlissingen* te sturen en dan zal ik de Kommesaris van het Rotterdamsche veer aldaar wel schrijven om het na hier te zenden met de een of andere gelegenheid.

Sedert een veertien dagen hebben wij hier zeer goed weer, maar de nachten zijn koud. Er valt hier niets aanmerkenswaardig voor. Dagelijksch verwachten wij de Belgische krijgsgevangenen welke te Antwerpen afgelevert zullen worden.

Neef *Willink* is niet meer op de *Amphitride*. Hij is nu 1ste Ofcier op de *Hippomenes*, deze gaat in de helft van October naar de *West Indië* en de Korvetten *Amphitride*, *Heldin* en de Brik *Meermin* naar de *Oost-Indië*.

De koortsen zijn hier veel minder en ook zoo hevig niet meer.

Voor het ogenblik weet ik niets meer te schrijven. Ik verzoek de complimenten aan allen te huis en verblijf Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo", leggende voor het fort Batz, 10 October 1831.

Waarde Ouders!

De brief en het goed die Anton mede gebragt heeft, heb ik tot mijn groot genoegen ontvangen, zooals ook het geld, waar ik Papa voor bedank.

De wapenstilstand is uitgesteld tot den 25, zooals Mama wel zal weten, doch daar ik niet voor den 10^{den} van boord had kunnen gaan, indien ik verlof gevraagd had, zoo heb ik het maar gelaten, omdat 14 dagen te kort is. Deze winter zal er hoop ik gelegenheid zijn om langer over te komen en dit doe ik liever en wacht dus, daar *nu* en *dan* te veel geld zoude kosten.

Ik hoop dat de reis van Antje niet vruchteloos geweest is. Lize zal zich wel bijzonder goed geamuseerd hebben.

Waar is Daan nu? in Eindhoven of Nunen, dit weet ik niet en bij welk eskadron of zoo iets dergelijks staat hij, dit dient toch wel op het adres, en dus komen de brieven niet teregt. Eene brief van hem d° 22 September is mij eindelijk den 3 Oct[ober] geworden; het adres was wel goed maar er stond niet op “over Bergen op Zoom” en had dus eerst naar Vlissingen en wie weet al waar meer geweest. Zoodra ik nu goed zijn adres weet zal ik hem antwoorden; ik heb hem hierom gevraagd, doch [187] hij heeft het mij niet gegeven. Als Dâan nu al te veel geld verteerd, dan twijfel ik er aan of dit wel spoedig en gemakkelijk veranderen zal.

Om Mama’s verjaardag heb ik ook wel gedacht; den 20sten is immers die van Lize? buiten die zijn er geloof ik nog 3 jarig in October, maar de datums ben ik vergeten.

Anton heeft mij geschreven dat hij zijn goed niet in Bergen op Zoom verlangde. Als Mama het mijne nu afzonderlijk stuurt dan verzoek ik het te melden, om alsdan aan den Commesaris te Vlissingen een briefje te schrijven, ten einde hij het voor mij bewaart tot verdere gelegendheid naar hier. Waar of Willem en Anton naar toe gaan weet ik nog niet, dat hebben ze niet geschreven. Willem was eergisteren nog niet in Bergen op Zoom, maar Anton wel.

Er is hier niets van aanbelang voorgevallen. De schepen welke naar de Oost-Indië vertrekken moeten zullen wel spoedig hunne reis aanvaarden, omdat er weder een Korvet “*de Leije*” van daar is binnengekomen en er dus maar een dito over is. Sedert 1815 is er nog nooit zulk eene onbeduidende zeemagt in de Oost-Indië geweest als thans.

Ik verzoek in ’t vervolg het Tijdschrift voor het Zeewezen tot nader schrijven niet meer te sturen, daar er hier aan boord verscheiden exemplaren van dat periodiekwerk zijn en deze gebruiken kunnen. De wil ik mij met geen meer ballast beladen.

De zwarte zijde dassen zijn zeer goed en de tong ja die moet ik eerst proeven en zal dus zoo lang met de brief wachten.

Na ’t soupeé. De tong is overheerlijk. Ik zal hier nu een klein briefje voor Sanne in doen en dan dezelve sluiten, daar ik geheel uitgeschreven ben.

De complimenten aan allen verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord ’s Konings Brik “de Echo” voor
Batz, 17 October 1831.

Waarde Ouders!

Door toeval schiet mij te binnen dat er, met de schepen welke naar Oost-Indiën bestemd zijn, eene goede gelegendheid zich opdoet om aan Tante de Groot te schrijven. Hierom wilde ik gaarne zoo spoedig mogelijk weten, daar de schepen op hun vertrek leggen, waar Tante woont en de voornamen van HEdele, alsook de voornamen van Christine. Misschien weet Tante deze noch niet en ik weet dat HE[dele] daar zeer opgesteld is; [188] ik geloof dat het Johanna Christina is, doch zeker weet ik het niet.

Anton is met een transport naar de Citadel van Antwerpen geweest en is in ’t wêerom komen Vrijdag en Zaterdag bij mij te Batz gebleven.

De brief van Lize heb ik ontvangen en zal als ik tijd heb dezelve antwoorden.

Nieuws is hier niet. Als Mama geen tijd heeft om spoedig te antwoorden, dan moet freule Lijs dat eens op zich nemen, daar Antje waarschijnlijk nog niet schrijven mag. Anton heeft mij gezegd dat Sanne ook zeere ogen heeft. Is dit slim en beterd het met Antje?

Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord ’s Konings Brik “de Echo”, 25
October 1831, voor het fort Batz.

Waarde Ouders.

Hoewel ik op mijne twee laatste brieven nog geen antwoord heb, zoo wil ik echter dezen dag niet laten voorbijgaan zonder U iets van mij te melden. Hoewel over een paar uur de wapenstilstand een

einde heeft genomen, is er hier nog niets bekend of de vijandelijkheden hervat moeten worden. Ja, dan neen; voor het eerste zijn wij natuurlijk gereed en moeten alsdan op nieuw het fort Marie weder bezetten. Op dit oogenblik is het genoemde fort door geene vijandelijke troepen bezet, maar wel het daarbij gelegene dorp Collo, hier leggen eenige gardes civiques; maar dat is ook eigenlijk hetzelfde daar, indien wij het hebben moeten, wij het ook wel krijgen zullen en, dan zorg dragen dat wij het behouden.

Van Anton heb ik den 23 en van Willem den 22 dezer een brief ontvangen, beide waren wel en nog op hunne oude plaatsen; het bataillon was geheel marschvaardig, zoodat zij op de eerste order naar het leger konden vertrekken.

Wij kunnen hier niet gelooven dat Zijne Majesteit de 24 artikelen aan zal nemen.

Hoe gaat het met Antje? ik hoop dat het nu beteren mag.

Mevrouw Tengenagel met hare twee jongste zoons zijn voornemens om naar de Oost-Indië te vertrekken, een als civiel-ambtenaar, de tweede als militair.

Op 't oogenblik heb ik niets meer te schrijven. Hoe gaat het met de Heer Oost[189]kamp. Ik verzoek hem mijne Complimenten te maken. Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

's middags 3 uur.

Terwijl deze brief nog open legt ontvang ik een brief van Anton uit Bergen op Zoom van gisteren middag. Hij had 's morgens een mand goed ontvangen en zoude het mijne inpakken en zenden. Zijn destinatie was nog niet bekend.

Ook krijgen wij zoo op 't oogenblik de officiële tijding dat de wapenstilstand *niet* verlengd is, maar tevens om tot nader order geene vijandelijkheden te hervatten.

Wij branden van verlangen om aan de gang te komen, daar men zich niet bedwingen kan bij het lezen der 24 artikelen; voornamentlijk over de onbeschaamde manier waarmede de conferentie over onze rivieren en ons territoir wil beschikken. Hoe langer het duurt des te slimmer wordt het en deze laatste artikelen schijnen dusdanig gemaakt te zijn om, onzen Koning te noodzaken dat hij ze verwerpt. Het is nog niet bekend, maar ik geloof nooit dat wij aan de Belgen vrije passage over onze rivieren en over ons grondgebied in Limburg naar Duitschland zullen verlenen. Dit zoude geloof ik een doodsteek voor onze handel ten voordeele van de Engelschen zijn.

Door dit schrijven is de Postschuit van heden voorbij gevaren; ik zal nu moeten wachten tot morgen. Indien de vijandelijkheden hervat worden zal ik onmiddellijk schrijven. Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo"
voor Batz, 3 November 1831.

Waarde Ouders!

In welstand ontving ik uwe brieven van den 13 en 21 October. De eerstgenoemde met de mand van Anton. Het goed was alles naar verlangen en bedank er wel voor. Jammer maar dat eenige der jongste zusters deze gelegenheid voorbij hebben laten gaan om mij eens te schrijven.

Papa schrijft mij met de kadet Bolker gesproken te hebben en dat deze zeide er dit jaar nog Promotie zoude komen; hieraan geloof ik niet. Misschien komt er met Januarij wat, doch ik reken niet vóór April aanstaande. Op welk schip [190] en tegen wanneer is E. van der Wijck geplaatst?

Om voor het tegenwoordige verlof te krijgen gaat niet, maar zoodra ik 3 of 4 weken kan krijgen zal ik 't vragen. Ik verlang zeer om weer in Zwolle te komen, maar voor 14 dagen is te kort en kost ook te veel.

Het gerucht loopt hier dat de Engelschen wezentlijk op de Zeeuwsche kust zijn, doch over het algemeen wordt er geen geloof aan geslagen. Ook betekent het niets. Anton vertrekt naar de Wouwsche Kill.

Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo", leggende voor het fort Batz, 10 November 1831.

Waarde Ouders.

Juist toen ik mijne vorige brief op de post bezorgd had, ontving ik de uwe van den 30 October. Om die reden heb ik dan ook eenige dagen gewacht met dezelve te beantwoorden.

De laatste dagen buiten zullen zeker niet heel aangenaam geweest zijn. Wij hebben hier ten minste gedurende November aller slechts weder gehad, ten gevolge waarvan ik verkouden ben geweest; nu echter is het weer zoo goed als klaar. De koortsen welke hier geheerscht hebben houden op, weinig nieuwe lijders komen er bij, maar de ouden blijven slepende en herstellen niet spoedig.

Anton is op zijne reis naar Middelburg niet bij mij geweest, dat lag ook niet in de weg; hij is Batz op 4 uur afstand gepasseerd.

Van Willem heb ik zooeven een brief ontvangen d° 5 Nov[ember]. Hierin meldt hij mij dat het Bataillon naar *Zeeland*, een *dorp aan de Maas in Noord-Brabant*, vertrekt. Maandag hebben ze Bergen op Zoom verlaten.

Aan Daan heb ik in 't laatst van October geschreven en geloof dat hij deze brief in Deventer nog heeft kunnen krijgen.

Mama schrijft mij dat Oom W. wat lui is in 't schrijven, maar het toch goed meent. Dit eerste ondervind ik daar er wel 5 maanden verlopen zijn, zonder [dat] ik antwoord op mijn brieven gekregen heb, evenwel heb ik een veertien dagen geleden, daar ik mij van het laatste overtuigd houd, weder aan Oom geschreven. Ik twijfel echter niet of Oom zal nu wel tijd kunnen vinden om mij te ant[191]woorden. Vóór het huwelijk zal dit ook wel het geval geweest zijn, maar toen zal de lust ontbroken hebben; nu, op zulke ogenblikken wil ik het wel geloven.

De brief voor *Tante de Groot* is op *de Heldin* en dus nog of liever weer in Holland terug gekomen. Als er bij die van Mama geen haast is, dan zal ik ze er maar op laten daar dit schip toch ook naar de Oost moet.

Aangenaam was het mij te vernemen dat G[root] M[ama] en G[root] P[apa] brieven van mij verlangen, maar corresponderen zonder antwoord te krijgen, hoewel ik wel gevoel dat het G[root] M[ama] lastig valt en misschien niet mogelijk is, ben ik geen liefhebber van; evenwel zal ik tusschen beide eens schrijven.

Wat Mevrouw Tengenagel betreft verwondert het mij ook dat HEd[ele] naar de Oost gaat, maar de schuldseisers zullen niet meer lastig vallen daar zij, bij het overlijden van Mijnheer de boedel niet aanvaard heeft, maar dezelve geheel aan de Wees- en Boedelkamer afgestaan heeft. Toen ik in de Oost was, was deze nog niet gelikuideert en heb toen nog annonces er van in de Bataviasche Courant gezien. Ik wilde echter wel eens weten waar of zij in de Oost van bestaan zal, daar het Pensioen daar niet voldoende is. Wel plaizier deed het mij te vernemen dat de ziekte van Antje beterd, als ook dat Oostkamp zoo vlug wordt; ik verzoek hem bij gelegendheid mijne complimenten te doen.

Op de *Schelde* is niets van aanbelang voorgevallen. *De Curacao* (stoomboot) legt tegenwoordig te *Vlissingen* ten einde ons bij het naderen der Engelschen onmiddelijk hiervan kennis te geven. *De Zeeuw* welke tot nu bij *Lillo* gelegen heeft, moet naar *Ter Neuze*, daar op laatst genoemde plaats niet zoo spoedig ys komt als bij *Lillo*.

Het briefje van Sanna was mij zeer aangenaam.

De complimenten aan allen verzoekende en beterschap aan de Patienten verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo"; leggende voor het fort Batz, 24 November 1831.

Waarde Ouders!

Daar ik veronderstel dat er weder een brief verloren is gegaan, zoo schrijf ik deze, om ten spoedigste uit de onzekerheid te geraken. De laatste brief, welke ik ontvangen heb, is van 31 October. Dezelfde dag, dat ik deze ontving, had ik er ook een verzonden en heb toen den 8 of 10 November weder geschreven, zoodat er eigenlijk twee onbeantwoord zijn. [192] Het is dit laatste zoo zeer niet dat mijne veronderstelling sterkt, maar wel het lang verloop sedert de laatste brief.

Morgen verlaten alle oorlogschepen de *Boven Schelde*, doch de Kanonneerboden niet: dit is eene

precautie voor het ijs, daar hetzelfde somtijds zoo spoedig opkomt, dat het zeer gevaarlijk en soms onmogelijk is om met groote schepen de rivier af te komen. Het Linieschip *de Zeeuw*, de Korvetten *Komeet* en *Meduza* komen in *het dok te Vlissingen*, de overige schepen vatten post tusschen *Ter Neuze* en *Batz*; de juiste plaats is niet bekend, daar dezelve voor elk schip aan de keus van den Kommandant wordt overgelaten. Wij gaan waarschijnlijk voor *Walsoorden* of *Hoedekenskerken*. De brieven moeten echter maar bij voortduring geadresseerd worden: *Voor Batz of elders op de Schelde over Bergen op Zoom*, daar de Postmeester aldaar wel weet waar wij leggen.

De nieuwe Adelborsten ten getalle van 19 van het Institut zijn geplaatst; wij hebben er ook een aan boord gekregen. *E. van der Wijck* welke op *de Komeet* geplaatst is, treft het ongelukkig daar zijn *eenigste* confrater, welke daar aan boord is, iemand is daar hij niets aan heeft; hij zal zich ook wel beklagen. Eenige oude Cadets zijn daar en tegen van de schepen afgenomen en op de Kanonneerboden geplaatst; ik ben er gelukkig niet onder.

Wie zijn erfgenaam van Jufvrouw van Laer en welke Mevrouw Eekhout is overleden? is dit de vrouw van den Bankroetier.

Ik geloof dat wij nu voor de overmagt zullen moeten zwichten daar Leopold door de *vijf* mogendheden erkend is. Als het plaats heeft, dan zullen wij wel de langste tijd op de Schelde gelegen hebben. Van Willem en Anton heb ik een brief uit Zeeland gehad, doch Daniel vergeet maar te schrijven, en als ik dan eindelijk een brief krijg dan zijn het eenige regels op de wacht of zoo iets geschreven; het is een rare seigneur.

Is thans de familie weder wel? Wat mij betreft ik ben zoo gezond als een visch, alhoewel wij hier 14 dagen slecht weer en continuaal regen gehad hebben.

Voor het ogenblik weet ik niets meer te schrijven en moet dus eindigen. De groeten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" op de
Schelde voor het dorp Kruiningen, 28 November 1831.

[193] Waarde Ouders!

Gisteren middag zijn wij *hier* gekomen, om tot nader order te blijven leggen. Den 25 nog voor *Batz* leggende, ontving ik uwe brief van den 22ste. Juist een dag nadat ik mijne laatste verzonden had. Mijne gissing, dat er een brief verloren zoude zijn geraakt, heeft zich dus niet bevestigd; Mama zal ook nu wel niet onmiddellijk geantwoord hebben. Van *Van der Wijck* heb ik nog niets ontvangen, mogelijk heeft hij zijn kist nog niet aan boord, enfin, dit zal ook wel terecht komen. Het wollen goed is perfect goed, maar de onderbroeken zullen, als ze veel krimpen, spoedig te klein worden.

Welke *Wicherlinck* staat op de nominatie voor Secretaris?

Dat van *H. Hubert* komt mij onbegrijpelijk voor: Mama had mij vroeger wel geschreven dat hij naar de Oost zoude gaan, doch toen veronderstelde ik als Ambtenaar; hij was immers Ontvanger, hoe is hij daar afgekomen?

Zuurkool en rol zou ik volgaarne willen hebben, al waren het er ook een stuk of vier van deze laatste, maar ik heb er maar niet om gevraagd omdat ik wel weet dat Papa het sturen van zulke dingen voor gekheid beschouwd. - Nu Mama het echter presenteerd laat ik de gelegendheid niet voorbij gaan; mogelijk is het reeds te laat. Sedert eergisteren vriest het hier, als dit eene doorgaande vorst is zoo zal het niet meer kunnen. Op 2 schepen na zijn alle de *Boven Schelde* af. *De Zeeuw* en *Komeet* zijn ons deze morgen gepasseert en komen te *Vlissingen in 't Dok*. Zooals ik vernomen heb moeten de naar Oost en West bestemde scheepen weder uitzeylen. Voor stellig kan ik dit echter niet schrijven.

De vorst welke gekomen is was regt welkom, daar 3 weken natte koude ons genoeg begon te vervelen; geen van beide zijn aangenaam, maar het eerste is verkieslijker boven het laatste; vooral aan boord.

De brieven moeten zoo als vroeger over *Bergen op Zoom* geadresseerd worden, doch in plaats van *Batz, Kruiningen*.

Het briefje van Lize, dat inderdaad eene Lize's brief was, is mij zeer aangenaam geweest. Zij eindigde met te zeggen "als gij hier terug komt, ziet gij ons alle half blind"!! Is het wezentlijk van een onrustwekkende aard of badineert Lijsje? dit laatste geloof ik; bij gelegendheid antwoord ik haar.

Voor het tegenwoordige kan ik u niets van aanbelang melden; wat de Engelschen betreft, ik geloof

niet dat ze ons dit winter zullen komen opzoeken en in 't voorjaar kunnen [194] er veel veranderingen plaats gehad hebben. De tegenwoordige Staatkunde is met eene te zware sluijer omgeven, dan dat wij met eenige grond de afloop der zaken kunnen voorzien. De ratificatie der erkenning van Leopold door de drie Noordsche mogenheden zal mij tot het laatste oogenblik toe als ongeloofelijk voorkomen en beschouw deze laatste handelwijs der Conferentie, slechts als een middel, om de winter door te brengen met slepende zaken, ten einde in 't voorjaar de boel uit elkander te pluizen.

Anton heeft groot gelijk dat hij verlof vraagt, hij zal er provisioneel niet veel aan verzuimen. Als ik ziek mogt worden, kom ik ook onmiddellijk over; twee koortsen zouden genoeg zijn om mij het schip te doen verlaten.

Complimenten aan alle verzoekende en beterschap aan de zieken wenshende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

leggende voor Baarland, 3 December 1831.

Waarde Ouders.

Zoo op 't oogenblik de order krijgende om mij ten spoedigste naar het wachtschip aan *de Helder* te begeven (*Kenau Hasselaar*) zoo schrijf ik u deze ter mededeeling. Verzoekende naar de Helder "Poste restant" te schrijven en er f 70.- in te doen, daar ik ter bestrijding der reiskosten te Vlissingen geld zal leenen. *De Echo* wordt opgelegd. Dezen middag gaan wij naar Vlissingen. Met Januarië is er promotie. Voor het overige kan ik u niets meer op dit oogenblik schrijven, daar mijn hoofd omloopt. Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Brik "de Echo" ter reede Vlissingen, 8 December 1831.

Waarde Ouders!

Mijne laatste brief van den 3 dezer was zeer kort en, nog verwart geschreven daar en boven. De oorzaak hiervan was, de oorzaak der brief zelve, namentlijk de onverwachte overplaatsing. Sedert heb ik nog geene geschikte gelegendheid gehad om u te schrijven. Daar deze zich thans opdoet, zoo zal ik er gebruik van maken.

Den 3^{den} December zeilden wij met de Brik van voor het dorp *Baarland* tot voor *Neuzen in Staats Vlaanderen*. Hier vernamen wij dat *de Brik te Vlissingen* opgelegd zoude worden, doch den 4^{den} te Vlissingen op de reede gekomen zijnde, was dit reeds weer [195] verandert, zoodat wij nu, buiten om naar *de Helder* moeten, om aldaar opgelegd te worden. Hierdoor spaar ik een aardig sommetje, daar ik nu met *de brik* mede ga en niet *over land* naar *de Kenau Hasselaar* reis. Dit verschilt mij ten minste, met mijn goed, 60 of 70 gulden. Zoo de gelegendheid eenigsints goed is, vertrekken wij morgen van hier. Op de brief met geld, welke Papa wel naar de Helder zal gezonden hebben, komt dus welligt niet zeer spoedig antwoord, daar de reis wel 8 of 10 dagen kan duren, doch zoodra ik dezelve ontvangen heb zal ik schrijven. Dit geld zal ik nu wel benodigt hebben voor épauletten, daar met Januarij voor de Zeeofcieren twee épauletten zullen komen en ik mij toch wel onder de Promotie kan rekenen!

De Collonel *Coertsen* kommandeert het wachtschip *Kenau Hasselaar*, doch ik denk niet lang daar aan boord te zullen blijven, doordien er een flotille aan de Helder opgericht word en ik dus een Kanonneerboot zal krijgen. Tot als ik nader geschreven heb, is mijn adres evenwel op het wachtschip.

De Vaijnes, welke met *de Nehalania* ook naar de Helder moet, heb ik hier gesproken, hij ziet er zeer goed uit en verzocht de complimenten. *Neef Frieze* insgelijks; ik heb eergisteren bij hem gedineert.

[281] Door toeval heb ik hier met een oude vis a vis kennis aangeknoopt. Mama rappelleert zich nog wel *Thierrij* die bij den Heer *Goudoever* aan huis was en doorging voor zeer ondeugend, voor zoover ik mij rapelleer. Deze is thans 2^e Luitenant bij de Marine en is bij de *Marie* in Augustus gedecoreerd geworden.

Van der Wijck is zeer wel. De chocolaad en de brief heb ik nu gekregen, beide deden mij veel plezier. Mama schijnt nog altijd bevreesd te zijn voor *de Engelsche Vloot*; deze zal dit winter wel wegblijven en indien dezelve kwam, dan vrees ik meer voor hun als voor ons; de kusten zijn tegenwoordig te wel voorzien, dan dat zij met eenige schijn van goed succes bij onze Marine zoude kunnen komen.

Nieuws is hier niet als voor Oom W.: de Brik *Panter* komt in dienst onder kommando van den Kapitein Luitenant *Edeling*, die aan boord van *de Nehalennia* door den Kapitein ter zee *Scheidius* vervangen zal worden. De schepen welke hier in het dokken leggen, blijven alle in dienst. Daar de sloep nu spoedig naar de wal gaat om de brieven op de post te brengen, zoo moet ik eindigen. Complimenten aan alle, Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Nieuwe Diep, 12 December 1831.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 8 dezer met het geld, heb ik gisteren avond gekregen. Hoewel ik het voor de reis niet nodig gehad heb, zal ik het echter voor de épauletten wel kunnen gebruiken.

Wat de zuurkool etc. betreft dit spijt mij zeer. Aan Willem heb ik in 't laatst van Nov[ember] nog geschreven ten einde de zuurkool niet naar Vlissingen te zenden, daar wij toen dachten spoedig non actief te worden.

De Brik wordt den 15^{den} opgelegen. De Kolonel, 1ste Ofcier, doctor en schrijvers worden nonactief; de overigen zijn alhier op het wachtschip geplaatst. Mijn overplaatsing was van den 1 December, omdat toen de Brik nog niet opgelegen was en alle ofcieren en Cadets dus niet te gelijk gemist konden worden.

Eergisteren morgen zijn wij uit *Vlissingen* gezeild en gisteren morgen waren wij reeds hier. Onmiddelijk mij bij den Kollonel *Coertzen* vervoegende zeide ZE mij dat ik reeds bestemd was om een Kanonneerboot te kommanderen. Deze legt aan de werf gereed, doch de order om dezelve van de werf overtenemen wordt dagelijks verwacht. De Kollonel liet aan mijn keus om aan boord van *de Kenau Hasselaar* of aan de wal te logeren en zeide tevens ik geen dienst behoefde te doen, daar toch zeer spoedig de Boot overgenomen zoude moeten worden. Daar er slechts 2 Cadets op het wachtschip zijn en een, iemand is daar niet mede omgegaan kan worden, zoo besloot ik om dien korten tijd aan de wal te logeren. Deze plaatsing staat mij voor het tegenwoordige zeer goed aan. Indien het mogelijk is wilde ik nu wel de zuurkool etc. *hier* hebben, en zoo er eenige oude servetten, 6 bijvoorbeeld en een stuk of 3 grootte idem voor tafellakens voorhanden zijn, dan wilde ik deze ook wel gaarne hebben. Met de beurtman op Amsterdam en dan met de Barge naar hier: op de *Kenau Hasselaar* geadresseerd is het best.

Tengnagel (*Antoine*), welke als Ambtenaar naar de Oost gaat met de Korvet *Heldin* heb ik hier nog niet gezien, doch morgen zal hij wel aan de wal komen.

Binnenkort zal ik weder schrijven. Op het ogenblik loopt mijn hoofd nog wat om.

Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

[197]

Nieuwe Diep, 18 December 1831.

Waarde Ouders!

Sedert mijne voorgaande brief zijn de zaken hier wat verandert.

1° krijg ik geen Kanonneerboot, daar de Schout bij Nacht *Siervogel*, welke hier thans bevel voert, aan geen Cadets Booten geven wil, zoo lang er Ofcieren disponibel zijn. De Colonel *Coertzen* heeft al het mogelijke voor mij gedaan, doch te vergeefs; vervolgens heeft hij dan ook met meer succes getracht mij op de Advies Brik *Pelikaan* te plaatsen, daar hij wel begreep ik niet gaarne op het wachtschip wilde dienen. Dit heeft ZE juist geraden, doch daar ik mij voorstelde dat deze plaatsing mij in 't vervolg hinderlijk zoude zijn, om, eens Ofcier geworden zijnde, een boot te krijgen, zoo vervoegde ik mij hier over bij den Kolonel, welke mij beloofde dat dit daar geen betrekking op had en de eerste Boot welke disponibel was, hij zorgen zoude ik dezelve kreeg. Tante de mieux ben ik dan nu ook content. De plaatsing op de Brik laat niet veel te wenschen over, maar hare destinatie bevalt mij niet. Zij is bestemd om volk naar Vlissingen te brengen etc. etc., alle togten op de kust en zelfs gereed voor eene korte zeereis, bij voorbeeld met brieven naar de West-Indiën. Daar ik liever binnen gaats blijf, zoo verlang ik naar een boot. Voor het ogenblik is er geene reis voor *de Pelikaan* bepaalt, doch zij moet gereed leggen om op de eerste order te kunnen zeilen.

2° Heb ik om verlof gevraagd, morgen denk ik hier antwoord op te krijgen. Voor hoe lang kan ik nog niet schrijven, doch twijfel niet of ik zal het voor ten minste 14 dagen bekomen. De onkosten zijn nu

zoo zwaar niet en de reis spoediger, als de gelegendheid tamelijk goed is, steek ik met een Schokkerschuit van hier over.

Deze morgen ontving ik uw brief van den 4 December.

Mevrouw Tengenagel woont tegenwoordig weder in *Hattem*. Het Gouvernement heeft HE[dele] niet willen toestaan zij zich naar de Oost Indië begaf. *Simon Tengenagel* is hier en gaat, zonder eenige bepaalde bestemming met de Korvet *Heldin*, naar de Oost-Indië; met de eerste goede wind moet hij uitzeilen.

De Korvet Nehalania met *de Vaijnes* is hier en komt morgen in 't *Nieuwe Diep* te leggen.

De Promotie voor Schrijvers en Victualie Meesters is uit, die voor Ofcieren wordt verwacht. Deze twee komen nooit te gelijk uit.

Nieuws is hier niet als dat *Helder, Nieuwediep en omstreken* met den 26 December [198] in staat van beleg verklaart zullen worden.

Complimenten aan alle verzoekende noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord van de Brik “de Pelikaan” Januari - half Februari 1832

Aan boord 's Konings Brik “de Pelikaan”,
in 't Nieuwe Diep, 22 Januarij 1832.

Waarde Ouders!

Donderdag middag hier gekomen en nu een weinig op mijn verhaal zijnde, zal ik u eenige woorden schrijven. Van Alkmaar naar den Helder hebben we onder ons 4 een rijtuig genomen, zoodat de reis nog al spoedig gegaan is. In Amsterdam zijnde heb ik een paar halfsleeten épauletten à f 30.- gekocht. zoodat ik nu voorzien ben.

Hier komende vond ik alles bij het oude. *De Pelikaan* wordt waarschijnlijk opgelegen om te timmeren; de Schout bij Nacht heeft mij stellig verzekert dat dezelve niet meer naar zee zoude gaan en indien er nog Kanonneerbooten in dienst kwamen, ik er eene zoude krijgen. Hoogst waarschijnlijk komt er een Linieschip (*de Kortenaar*) in dienst om als *Blokschip* te ageren en *de Haven van Willemsoord* ('t *Nieuwe Diep*) te verdedigen. De Kaptein Luitenant *de Bree*, het grootste zwijn dat sedert 1815 in de Marine geweest is, hebben we gisteren begraven. Ook is gisteren de Havenmeester *Drieman* alhier gestorven.

De Bruin is hier te gelijk met mij gekomen. Hij vindt hier alles duur; nu het is ook zoo. Eten en logeren kost f 600.- en dat is dan nog niet ruim.

In de voorkamer heb ik, zoo ver ik mij herinner, eene fluit wisser laten leggen. Ik twijfel niet of deze zal de Heer de Bruin nog wel in de kist van Willem kunnen doen. Aan boord heb ik alles wel bevonden, except mijn pijakker, daar de muizen de halve rug uitgegeten hadden. Gelukkig was ze oud en reeds gekeert.

Nu weet ik op 't ogenblik niets meer te schrijven. Heden heb ik bij de *Vaijnes* gedineerd. Wij leggen juist voor elkander. Complimenten aan alle gemaakt hebbende, noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Pelikaan, 30 Januarij 1832.

Waarde Ouders!

De brief van Papa dd 27 Jan[uari] is mij in welstand geworden. Die ziekte welke nu [199] uitgebroken is had Papa, geloof ik, al onder de leden toen ik uit Zwolle vertrok. Ik hoop dat dezelve nu over mag zijn.

De reden dat ik zoo spoedig antwoord is dat ik de pijakker van Daan niet benodigt ben, daar ik de mijne heb laten lappen en het toch nu tegen de zomer loopt, waardoor ze maar ballast zoude worden.

Morgen vaart voor 't eerst de Barge van Amsterdam op hier en, vervolgens drie keer in de week, zoodat ik nu gaarne de zuurkool, rol en snijboonen gestuurd wilde hebben met de Beurtman en dan

met de Barge, dit laatste moet op 't adres staan.

Dat de⁸⁸ Juffrouw weder van plan verandert is was mij zeer aangenaam te vernemen, is het nu 4 of 5 geworden?

Heeft Daan reeds geschreven en welke reden heeft hij wel opgegeven voor zijn lang verwijl van schrijven?

Als de momentele cantonnementen van Willem, Anton en Daan bekend zijn, dan verlang ik ze ook wel te weten om hen te kunnen schrijven.

Mijn adres is beter, leggende in 't Nieuwe Diep bij Willemsoord, dan krijg ik de brieven spoediger als dat ze aan de Helder geadresseerd worden.

Hoe ver is het nu gevordert met de inenten, dit wordt toch niet weer uitgesteld?

Het in dienst stellen van 7 schepen zal zeker eenige veranderingen in de plaatsingen te weeg brengen. Over 10 of 12 dagen gaan wij met de Brik in het drooge dok alhier om te timmeren, als ze niet al te slecht bevonden wordt, zullen wij wel in dienst blijven maar anders vrees ik er voor. Ik twijfel er ook aan of er nu hier nog wel Kanonneerboden in dienst gesteld zullen worden.

De Bruin is zeer wel. Hij heeft dezen morgen aan boord koffij gedronken en heeft mij verzocht zijne complimenten aan het Huisgezin te willen doen.

Hoe is de weddenschap van V[an] Bommel afgelopen?

Nieuws is hier volstrekt niet. *Schouwenberg* moet het hier nog al redelijk wel gaan, ik heb hem nog niet gezien.

De Tafel moet gedekt worden dus zal ik eindigen. Complimenten aan alle verzoekende Uw liefheb-bende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Brik "Pelikaan",
7 Februari 1832.

[200] Waarde Ouders.

De tijding dat de familie zoo voorspoedig met een broertje vermeerderd was, was mij zeer aange-naam.⁸⁹

Het een en ander hebben mij verhindert spoediger te antwoorden. Voornamentlijk omdat er van hier niets te melden viel.

De Vaijnes is heden morgen met verlof naar *Doesburg* gegaan.

De dood van den Heer *Pannekoek* heb ik zoo op 't ogenblik uit de Courant vernomen.

Lize schrijft mij over portraitten. Dat is waar ook lijkt het portret van Anton beter als 't mijne?

Morgen ochtend denk ik de zuurkool enz. aan boord te krijgen, doch zal de ontvangst slechts bij gelegendheid melden.

Van Daan is het mij onbegrijpelijk. Ik zoude Papa raden om eens aan den Kaptein, die het geld heeft, te schrijven.

Waar zijn Willem en Anton nu?

Met April aanstaande zal er eene promotie zijn bij de Marine: 7 Kaptein Luitenants tot Kaptein, 12 1ste Luitenants tot Kaptein Luitenant en 19 2de Luitenants tot 1ste Luitenant.

Uit het schrijven van Lize moet ik opmaken dat ze buitengewoon in haar schik is met het broertje. Zou dit ook kunnen zijn om meer voorwerpen voor kussen te hebben, dat geloof ik wel.

Over een dag of 20 zal deze brik wel opgelegd worden en, wat of dan mijn lot zal zijn, weet ik niet. Waarschijnlijk op een der blokschepen voor *Durgendam* of hier in 't *Nieuwe diep*. De Colonel *Dibbetz* heeft het *Linieschip de Waterloo* gekregen, hetwelk als blokschip ter verdediging van het Nieuwe Diep gebruikt zal worden. Een ketting, om de Engelschen het inzeilen te beletten, wordt morgen gespannen. Voor het ogenblik weet ik niets meer te schrijven en ben zeer verlangend naar eene tijding. Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

88 De puntjes zijn niet vervangen door een woord. De juffrouw is niet getraceerd.

89 Op 1 februari 1832 was Anthony Frederik Robert Evert van Haersolte geboren.

Aan boord van het Wachtschip “de Kenau Hasselaar” half Februari - half Maart 1832

Aan boord 's Konings Wachtschip “de Kenau Hasselaar”, 19 Februarij 1832.

Beste Antje!

Ware het niet dat ik deze laatste dagen bijzonder veel te doen gehad had, zo zoude [201] ik u reeds geantwoord hebben.

Sedert drie dagen ben ik hier aan boord; *de Brik Pellikaan* is opgelegd om te timmeren en daar het in dienststellen van de vroeger vermelde schepen tot den 1 Maart is uitgesteld, zoo zal ik ook zeker tot die datum aan boord van dit schip blijven.

De zuurkool, snijbonen en rol zijn delicious. *De Bruijn* heeft er een diné van gehad.

Mevrouw Scheidus, welke ik eene visite gebracht heb, heeft mij ook over u gesproken; het schijnt mij een lief mensch te zijn. De Heer *Scheidius* is 1ste Ofcier hier aan boord, zoodat ze nu nog een geruimen tijd bij elkander kunnen blijven.

Te gelijk met de uwe ontving ik een brief van Anton, welke ik ook nog beantwoorden moet. Ik weet nu wel dat Daan geschreven heeft, maar nog niet waar hij is.

Gij schrijft mij in uwe brief om de Communicatie brief van Oom Herman niet te beantwoorden en op een klein snippertje papier, dat in die brief zat, schrijft gij om dat wel te doen. Ik vindt: daar de naam gedrukt is, dat Oom geen antwoord verlangt. Wat het rouwen betreft, daar dit slechts uiterlijk is en, ik hier geheel vreemd ben, zoo zoude ik het liever niet doen.

Nieuws is hier volstrekt niet.

Mama zal nu wel weer op de been zijn; het doet mij recht plaizier dat alles zoo goed is beslagen.

Complimenten aan alle verzoekende, noem ik mij U liefhebbende broer / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Fregat “Kenau Hasselaar”, 7 Maart 1832.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 4 dezer heb ik zoo op 't oogenblik ontvangen met zeer veel genoegen, zooals wel te begrijpen is, daar ik in eene geruime tijd niets uit Zwolle vernomen had. Gisteren morgen heb ik van hier met de Barge verzonden 2 vaatjes met Texelsche Oesters van differente soorten. Ik hoop dat dezelfde mogen smaken. De kerel daar ik ze van gekocht heb, heeft er mij 14 dagen voor ingestaan. De vaatjes moeten vooral niet het onderste boven gezet worden.

Het indienst stellen der schepen is weer tot den 15^{den} dezer uitgesteld en misschien wordt dit nog weer gedaan voor 14 dagen, daar er geen manschappen zijn en de [202] werving voor 's Konings zeedienst zeer slap gaat.

Het dikwijls overplaatsen staat mij in 't geheel niet aan en om die reden heb ik ook voor een Kanonneerboot, welke de Colonel mij aanbood, bedankt. Dit was een vaartuig dat zeer ligt gewapent is en als transport vaartuig dient; het heeft dus met de tegenwoordige omstandigheden niets gemeen en kan dagelijks weder uit dienst gesteld worden. Het dikwijls overplaatsen heeft mij al een portie geld gekost, zoodat ik het nu op alle mogelijke wijze zoek te ontduiken.

De Bruijn is altijd welvarende. Wij zien elkander dikwijls. Aan Dâan zal ik heden of morgen schrijven; ik heb er nu geene hoogte meer van.

Ik verlangde wel dat *Schaepman* mij 3 kistjes van 1000 en 2 van 500 cigaren zond van f 12.- de 1000, van dezelfde soort als ik vroeger van hem gehad heb. Die cigaren bevallen hier zo goed, dat verscheidene er om gevraagd hebben, dat ik er zoude laten komen. Hij moet alles in een pak doen daar dit op *de Barge* veel verschilt. Ze moeten op *de Kenau Hasselaar in het Nieuwe diep* geadresseerd worden, zoo als ook de brieven, daar ik ze anders veel later krijg. De brief van Mama was aan de Helder geadresseerd.

Uit de Courant heb ik gezien dat A.R.C.M.Corn. de Groot getrouwd is met een weduwnaar. Is dit nu Marianne of Annette en wat is het voor een Partij?

Men spreekt hier van een Bal in Zwolle waar alles in Nationale Kleeding geweest zoude zijn, de dames namentlijk. Is dit waar of is het een paskwil?

De onlangs in Kampen getrouwde Heer Upwig, 1° Luitenant der Artelerie, woont hier met zijn vrouw en *Juffrouw Tonneboeijer*. Deze laatste familie heeft immers geld?

De Directeur Generaal heeft ons leelijk gefopt. De halve zee tractementen van alle ofcieren, die met verlof zijn geweest, zijn ingehouden. Hierdoor heb ik uit Zwol gaande een weinig misgerekend en ben thans geld benodigt, zoodat ik Papa wilde verzoeken mij 25 of 40 gulden te sturen, naar mate het uitkomt met een banknoot.

Naar dat ik vernomen heb lag het schip daar *Pruimers en Doijer* belang bij hebben, *le Théodore*, *Kapt[ei]n Noël*, den 17 of 24 December te *Cette* noch in lading en zoude toen binnen 3 dagen van daar vertrekken.

Nu ben ik geheel uitgeschreven. Complimenten aan allen verzoekende, noem [203] ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Fregat "Kenau Has-selaar", 14 Maart 1832.

Waarde Ouders !

Eindelijk is mijne zoo lang verwachtte overplaatsing gekomen; aan boord van de Korvet *Triton* heb ik nu, waarschijnlijk voor vier jaren, een huisje gehuurt. Morgen ochtend gaan wij over op genoemde Korvet. Doordien het in dienst stellen van het Linienschip *Waterloo* en het fregat *Algiers* uitgesteld is geworden, hebben wij reeds circa onze volle equipage.

Hare bestemming is niet bekend, doch hoogstwaarschijnlijk zal het, indien de onlusten spoedig over zijn, op eene Middellandsche Zee reis uitlopen, vooral daar de Kommandant *de Overste van Son*, met eene Mahonesche vrouw getrouwt is en ZE[dele] bij den Directeur Generaal zeer gezien is.

Wat de plaatsing zelve aangaat, hierop is voor mij veel tegen doch ook voor: 1° verlangde ik als de onlusten over zijn wel een paar jaren non activiteit, 2° de onkosten van het menigvuldige verplaatsen.

Van de andere zijde ben ik zeer blijde dat wij waarschijnlijk naar de Middellandsche Zee zullen gaan. Zoo lang als ik varen moet, verlang ik geene andere destinatie. Bovendien is de plaatsing zeer flateus, daar ik nog jong Ofcier zijnde evenwel de oudste 2° Luitenant aan boord ben.

De 1ste Luitenant *Jacot*, zwager van den Schrijver *de Munck* waar *Rengers* dat geval mede gehad heeft, is *Eerste Ofcier* en de twee jongere 2de Luitnants zijn *Fabius* en *Noël*. Er ontbreekt nog een 1ste luitenant: voor het overige is het état Major voltallig.

Uwe brief van den 11, met twee bankbriefjes à f 25.- elk, heb ik heden morgen ontvangen. Zij zullen nu goed te pas komen.

Dat de oesters goed waren is mij aangenaam te vernemen. Indien ze meer verlangt worden moet Papa maar schrijven. In manden kunnen ze even goed verzonden worden.

Aan Daan heb ik geschreven. Het zoude mij nu ten hoogste verwonderen, indien hij niet spoedig schreef.

Voor het overige is hier geen nieuws. Allen denken dat de vrede op handen is.

[204] Nu moet ik Lijs ook nog eenige woorden schrijven, anders is zij boos. Zij is wat blijde met het kleine broertje, omdat ze nu weer een voorwerp om te likken heeft.

Complimenten aan alle, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

De Bruijn is wel. Heden morgen is hij bij mij geweest.

Aan boord van de Korvet “Triton” Half Maart 1832 - Einde 1833

Aan boord 's Konings Korvet “Triton”, 24
Maart 1832, leggende in 't Nieuwe Diep.

Waarde Ouders.

De brief van Papa is mij in welstand geworden. Ik dacht in den beginne dat er te huis iets aan haperde, daar ik geen brieven van Papa gewent ben te ontvangen. Er bestaat geen mogelijkheid voor mij om ter werving te Zwolle te komen, daar de werkzaamheden bij het in dienst stellen van 't schip van zulk een aard zijn, dat er slecht Ofcieren gemist kunnen worden.

Het gereed maken der *Triton* gaat zeer langzaam, doordien alles wat benodigd is niet voorhanden is, maar successivelijk van Amsterdam wordt toegezonden. In de eerste twee maanden zijn wij stellig niet gereed.

De bestemming blijft bij voortduring onbekend of beter gezegd is er nog geene bestemming voor ons. In alle gevallen zal ik niets laten maken dan voor en aleer ik met verlof te Zwolle ben.

Van Willem heb ik den 11 dezer eene brief gehad, maar van Daan blijft alles stil. De boeken en cigaren heb ik ontvangen. De eerste waren mij regt aangenaam, daar ik ze juist benodigt was. De laatste zijn ook goed. Ik verzoek Papa de som van f 53,40 aan Schaapman hiervoor te voldoen. De drukke bezigheid belet mij hem zelf de ontvangst der cigaren te melden.

De *Waterloo* wordt den 1° April in dienst gesteld, doch met de overige schepen (*Rupel* en *Algiers*) zal gewacht worden.

Voor het overige weet ik niets te schrijven, ook belet de tijd mij te vervolgen. Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

[205]

Aan boord 's Konings Korvet “Triton”, 11
April 1832.

Waarde Ouders.

De brief van den 8 dezer is mij in welstand geworden; reeds lang had ik dezelve gewacht.

De drukte belet mij deze brief uitvoerig te beantwoorden, daar de 1ste Ofcier ziek aan de wal gelogeert is en deze zijne werkzaamheden nu op mij neerkomen.

Dat Papa in Amsterdam was had de Overste Moll mij zondag reeds verteld, hebbende Papa in het Koffijhuis “*Duizend Kolommen*” ontmoet.

Het piano had ik nog zoo spoedig niet verwacht; mijn dunkt dat het veel geld is voor een inlandsch stuk.

Van Anton heb ik een brief gehad, maar tot nog toe is ze onbeantwoord gebleven; de onophoudelijke bezigheden brengen de gedachten op hol, en maken iemand ongeschikt tot brieven schrijven.

De *Ketting* is in het *Nieuwe Diep* aan de eene zijde om eenige zwaar geheide palen vast gemaakt en aan de andere zijde - na met spullen stijfgewonden te zijn - op de zelfde wijze. In de midden zijn twee zware balken aan de ketting gebonden om het zinken te beletten en dus de ketting gemakkelijker stijf te halen. Zoodanig als het nu ingerigt is zal het de grootte scheepen niet beletten het Nieuwe Diep in te zeilen, maar wel aan kleinderen en landingsvaartuigen.

Het *verraad op de Citadel* is niet van een zoo groot aanbelang geweest, volgens eene brief welke ik onlangs van het Vlaamsch Hoofd ontvangen heb.

Tengnagel is hier tegenwoordig op de *Waterloo*; hij is wel en verzoekt de complimenten aan de familie.

Aan Lijs en Sanne kan ik momenteel niet antwoorden en voor en al eer ik de coljé weg geef, wilde ik nog wel eens weten hoeveel snoeren groote pastilles er nu nog in de fles overig zijn. Het spelde kussen kan Sanne krijgen.

Ik wilde gaarne per beurtman ontvangen het muziekkisje met koperen sleutel, met al het muziek voor *eene* fluit en de *Duetten*. Het overige niet. Indien er het Engelsche werk over het tuigen van schepen nog bij kan, dan verzoek ik dit ook.

Van Daan begrijp ik het niet, maar het plan van Mama om onder couvert van de Heer Hoevel te schrijven vindt ik zeer goed. Ook zouden men de brief kunnen over[206]tekenen, zoo dezelve dan niet terugkomt is het een bewijs hij dezelve ontvangen heeft.

Zijn de zaken in Leeuwarden naar Papa's zin afgelopen?

Misschien gaan [wij] bij gelegendheid der begraafnis van *V[an] Speijk* voor 2 of 3 dagen naar Amsterdam.⁹⁰

Het fregat *Algiers* is de eenigste der tot heden niet in dienst gekomen scheepen van alle die bij het laatst genoemd Koninglijk Besluit vastgesteld zijn.

Nu heb ik zoo wat van alles door elkander heen gekrabbeld, om iets voor het geld te leveren.

Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 4 Mei
1832, leggende in 't Nieuwe Diep.

Waarde Ouders!

Gisteren, op de verjaardag van Papa, was ik voornemens te schrijven, doch even zoo als reeds verscheidene vroegere dagen wierdt ik hierin door de bezigheden belet, zoodat ik nu eerst Papa kan feliciteren.

Het kisje met muziek is mij eenige tijd geleden reeds geworden. De saucis de Bologne, welke overheerlijk is, was met recht eene surprise. Jammer maar dat de muziek niet de bedoelde was, voor het grootste deel ten minste; ook waren de ingebonden boeken er niet bij. Deze verzoek ik alsnu over de post te willen verzenden, onder adres van *de Bruijn*, hierover moet een kruis gehaald worden om alle misvattingen voor te komen.

Alles blijft hier bij het oude; den 1° Mei is de Admiraal der Vloot bij ons aan boord geweest. Aangaande de Monstering is niets naders bepaald. Sedert eenige dagen zijn wij uit het Dok in 't Nieuwediep gehaald, waar wij nog wel drie weken zullen blijven leggen voor en al eer wij naar de reede gaan. Provisioneel is onze bestemming niet verder, moetende mede werken tot verdediging der reede.

Door een bijzonder toeval heb ik echte Woodwill Havana Cigaren gekocht. Zij zijn overheerlijk, zoo Papa er van houdt, dan zal ik er de helft 100 van oversturen.

Ik heb nog geen antwoord op de Pastilles gekregen, zoodat ik mij ook omtrent het snoer van Sanne niet kan decideren.

Hoe gaat het buiten? Er zal nu toch wel niet te veel water zijn; hier klaagt men ten minste tegen overgesteld. De flier en wilg beginnen nu in het Hollandsche Sibberiën [207] groen te worden, tegen dat alles uitkomt zullen wij wel op de reede leggen.

Bij gelegendheid dat Mama aan Oom *White* schrijft, verzoek ik te melden dat ik ZE zal schrijven zoodra de bezigheden een weinig minder zijn en het Etat Major voltallig wordt. De 1ste Ofcier beterd niets, waarschijnlijk gaat hij naar het Hospitaal te Utrecht, zoodat wij dan een andere in zijn plaats krijgen.

Heeft Daan nu geantwoord of zwijgt hij nog stil?

De begraafenis van *Van Speijk* wordt heden alhier gevierd, evenals op alle andere kustplaatsen (Zee Havens) bestaande in het doen van een Koninglijk salut, 21 schoten, en daarna voor zijn rang van 7 schoten. Gedurende de heele dag wordt er aan boord van de scheepen of op 's lands werven niet gewerkt.

Ik verlangde bij gelegendheid wel eens te weten of Pass nog de maat heeft van mijne kleine Monstering - rok, broek en vest - om, indien het nodig is ze te maken, juist zoo als de laatste.

De Heer *Upwig* komt binnen kort in *Kampen*. ZE zal eenige zaken, welke ik U nader op zal geven, mede brengen. Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende Zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

90 De Nederlandse zeeofficier Jan Carel Josephus van Speyk had op 5 februari 1831 zijn kanonneerboot in de lucht laten vliegen om deze niet in Belgische handen te laten vallen. Hij werd op 4 mei 1832 als nationale held in de Nieuwe Kerk te Amsterdam (her-)begraven (Janssens, *De helden van 1830*, 189-197).

“Triton”, 22 Mei 1832.

Waarde Ouders.

Daar ik dit kisje franko op de Zwolsche beurtman kan krijgen, zoo zendt ik nog eenige Havana Cigaren, 2 soorten.

Het pakje door den Heer *Upwig* heb ik ontvangen, alles in goede order. Het kleed is voor mij veel te groot, als nu het andere nog niet begonnen is, dan wilde ik gaarne wel weer ruilen; is dit echter het geval, dan zal ik het zoo maar behouden.

Heden zijn wij gemonsterd en morgen gaan wij naar de reede. Men zegt dat wij de *Haringbuizen*⁹¹ zullen convoijeren, dit is *een kruistogt naar Hitland van 15 Junij - 15 October*. De tijd permiteerd mij niet meer te schrijven. Zoo op 't ogenblik vertrekt *V[an] d[er] Wijck* en *Tengnagel* hier van boord, beide zijn wel en verzoeken de complimenten. Morgen of overmorgen schrijf ik over de post. *De Bruin* is wel. Heden morgen heb ik een brief van *Willem* gehad. Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Een kleed van 1.1 N. El is voor mij groot genoeg. De punten behoeven niet bewerkt te worden.

[208]

Aan boord 's Konings Korvet “Triton” leggen-
de op de reede van Texel, 28 Mei 1832.

Beste Antje!

Aan de belofte, in mijne voorgaande brief gedaan, om binnen twee dagen nader te schrijven, heb ik niet kunnen voldoen. Nu eerst permiteeren mij de bezigheden eenige woorden op 't papier te zetten. Het onvoltallige der ofcieren gaat steeds door. De 1ste ofcier is thans met verlof, tot herstel van gezondheid en, de Kommandant is meest altijd aan de wal, daar *ZE^s* vrouw hoog zwanger is. Van onze reis met de haringbuizen is niets nader bekend, als het dus plaats zal hebben, zoo worden wij met de slag gewaarschuwd. Het is en blijft hier alles bij 't oude, buiten dezen dag, altijd even guur en koud, de zomer bespeurt men nog niet aan de bomen.

Ik hoop dat *Lize* nog geen laken voor dat nieuwe tafelkleed gekocht zal hebben want dan zoude het jammer zijn om af te snijden.

Ik houd mij gerecommandeert voor het meublement der hut, doch neem in aanmerking dat het vertrek zeer klein is. De lijsten kunnen niet veel grooter worden als 2 en 3 Palm, lengte en breedte. Het doet mij recht plaizier voor U, want gij zult er toch wel van profiteeren, dat er zomer concerten zijn. Het muziekmaken voor mij is tegenwoordig, door drukte, ook niet zeer veel, vooral nu wij op de reede leggen en, ik het dus alleen moet doen.

Als wij niet naar zee moeten, dan kom zeker voor eenige dagen dit zomer op *den Doorn*, ik verlang er sterk na en de Kommandant vind er nog al niet veel zwaarigheid in om 8 dagen verlof te geven, zoo de dienst er maar niet door lijdt, iets het welk tegenwoordig zeker het geval zoude zijn.

Dat *Juffrouw Daandels* met de 1ste Luitenant *Barneveld* geengageerd was, dit wist ik niet, maar wel van *D. Wicherlink*. *De Bruijn* heeft altijd nog het eerst zulks Zwolsch nieuws; hij is wel. *Neef Tengnagel* is gisteren morgen van hier met verlof gegaan, waarschijnlijk komt hij wel te *Zwolle*. Van *Daan* heb ik tot nog toe geen brief ontvangen.

In een mijner vorige brieven heb ik om de 4 muziekboeken (*Duos*) gevraagd, om dezelve over de Post aan het adres van *de Bruijn* te verzenden. Wat is de reden dat ik deze nog niet gekregen heb? Waarschijnlijk wel door de drukte van 't verhuizen vergeten. Als *Tengnagel* te huis komt en hij ze mede kan nemen, verzoek ik dezelve te [209] willen geven.

Als er bij gelegendheid eens zeer goede flenel te koop is, verzoek Mama dezelve voor mij te willen aankopen en krimpen, daar de flenellen hembden van mij zeer dun worden en ik spoedig nieuwen benodigt heb: even zoo met iers linnen voor 4 Beddelakens en 3 kussen sloopen; de beddelakens behoeven niet breeder te zijn als 1.5 N.El en 2.5 lang. *Betje* wordt hartelijk bedankt voor de surprise. Over eenige dagen zal ik haar en *Lijs* eens schrijven, herrinner ze eens aan van *Alphen* “*geduld, is zulk een schoone zaak*”.

91 Voor de haringvangst geschikte schepen.

Complimenten aan de geheele familie. Geloof mij Uw hartelijk liefhebbende broer / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
15 Junij 1832, ter reede Texel.

Waarde Ouders!

De laatste gedetailleerde brief van Mama was mij zeer aangenaam, daar ik eene geruime tijd buiten Zwolsche tijding was geweest.

De omstandigheden permitteren mij tot heden niet om wel zoo veel en uitgebreid te antwoorden als ik verlangde. Binnen eenige dagen is het schip geheel gereed en, ben dus in staat, hetzelfde in eene goede staat aan den, met den 15 dezer geplaatste 1° Luitenant eerste Ofcier C. van der Hart, overtegeven. Regt aangenaam is het mij dat deze niet eerder gekomen is, daar ik dan slechts ten halve het genoegen er van gehad zoude hebben, terwijl ik nu zelf er de laatste hand, het schilderen namentlijk, aanleg.

Van onze kruistogt is niets naders bepaald, voor eerst gaan wij zeker niet.

Wat de hembden betreft, deze heb ik nu nog juist niet nodig, maar bij eene buitenlandsche reis wel. Die van 1823 en 24 zijn tamelijk slecht. Doch ik wilde liefst wachten tot dat er gelegendheid was zelf in Zwolle te komen, of 1 hemd sturen.

Het doet mij recht leed dat het met *Machteld* zoo achter uitgaat, doch houde mij overtuigd dat Papa en Mama wel voor haar ouden dag zullen zorgen. De *Kleine Robert* verlang ik te zien, voor het oogenblik is dit echter noch niet waarschijnlijk, daar er om geene reden verlof mag gegeven worden. Hierom hebben wij ook een andere eerste Ofcier gekregen, daar de gezondheid van den Heer *Jacob* nog niet toeliet zich aan boord te begeven.

Het Goevernement schijnt dus wel op 't qui vive te zijn.

[210] Het reisje van de familie is niet onaardig, ik zoude het wel mede willen gedaan hebben, doch dit kon slecht. Het verwondert mij dat Papa nu ook eens niet aan de Helder is gekomen, daar het traject van Amsterdam naar hier zeer makkelijk en spoedig met de Barge is afteleggen.

Het tafelkleed, hoewel er *nog geen vlekken op zijn!!!!* zal ik maar houden. Eenige dagen geleden hebben wij Damesvisite uit Amsterdam aan boord gehad, bij die gelegendheid heeft het in mijn hut geparadeert en zooals het wel te begrijpen was ontging het hun scherpziend oog niet; zij wisten wel te raden dat het een cadeau van een zuster was. De wachtstand is van 't jaar bij mij uitgetrokken, tenzij wij weder naar *de Schelde* gaan, of dat ik verlof naar *den Doorn* krijg.

Admiraal Heide wordt hier ook verwacht.

Als de oogen van Antje weer beter zijn, verwacht ik de teekeningetjes, van dit jaar of den zomer. Om dezelve goed in de hut te kunnen hangen, moeten de lijsten niet grooter zijn buiten werks als 0.23 hoog en 0.33 breed.

Ik verzoek aan Papa mij een 60 of 70 gulden te sturen.

Complimenten aan alle, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 28 Junij 1832, leggende ter reede Texel.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 26 dezer met f 75.- is mij geworden.

De Bruijn zal wel geschreven hebben dat wij tegen den 1 Julij naar zee zouden gaan. Dit is verandert door de critique omstandigheden. Het plan was dat wij met *de Nehalania* in de Noord Zee en het Kanaal, met de Prins Adelborst zouden kruissen, en alles was tot Zijne Hoogheids embarquement op de *Nehalania* in gereedheid gebragt. Het spijt mij zeer dat het niet door gaat. Wij moeten evenwel geheel zeilklaar blijven om op de eerste order te kunnen zeilen.

Wat de teekeningen van Antje betreft die zoude ik gaarne zelf willen komen halen, maar dit is momenteel nog niet mogelijk. Het zal evenwel dan niet goedkooper zijn als dat ze met de Beurtman en Barge worden gezonden, maar wel het tegenovergestelde.

Heeft Papa geen kisje cigaren gekregen van den heer van Heeckeren van Dasselaar op Overvelde bij Wijhe? Ik heb het reeds over de maand verzonden.

[211] Ons verlangen is om van hier al maar weer naar *de Schelde* te komen, daar dit toch wel de plaats zal zijn daar het eerste en het meeste met de Engelschen te doen zal vallen.

Lijs heeft mij eene goede brief geschreven en zal haar bij een volgende antwoorden.

De Bruijn en *Van Brakel* zijn beide wel.

Aan *Oom White* zal ik binnen eenige dagen schrijven. Onze correspondentie of liever mijn correspondentie is, geloof ik, genoegzaam een jaar gestaakt geweest.

De Groete aan alle verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

8 Augustus 1832.

Waarde Ouders!

Dit snippertje papier zal ik u in de kist toezenden, doch heb niets anders te melden dan dat ik een paar dagen ziek ben geweest, doch nu weder geheel hersteld ben.

Ons transport is gisteren van Amsterdam gezeild, zoodat wij morgen of overmorgen hopen uit te zeilen. Gaat de familie niet in de stad wonen, daar de Cholera nu begint te naderen, ten einde spoediger medicinale hulp te bekomen.

Complimenten aan allen, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Vlissingen,⁹² Augustus 1832.

Waarde Ouders!

Gepasseerde Donderdag zijn wij van *Texel* vertrokken en de volgende avond hier aangekomen. Heden middag vertrokken wij weder. Dit is al wat ik u van hier kan schrijven. Wind en weder zijn gunstig, zoodat ik morgen weder op de reede van Texel denk te zijn. De Cholera neemt op het Vlaamsch hoofd hard toe. De Luitenant *Blok* is er aan overleden. Hier is alles gezond. De familie zal nu wel in de stad wonen, zoodat ik spoedig antwoord op deze kan krijgen.

Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 26
Augustus 1832, ter reede Texel.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 15 dezer is mij in volkomen welstand geworden. In antwoord op de [212] daarin door Mama gedane vragen, dient als volgt.

De Hemdbden met twee knopen aan de kraag en vier op de borst. Aan de mouwen onverschillig 1 of 2. Zoover ik weet zijn er geen onderhemdbden meer in het kistje, maar als de Kleermaker het linnen hemd ziet zal hij daarna wel de flenellen kunnen maken. De wollen borstrokken waren verleden jaar zeer wel. Ook heeft Pass de maat nog voor een rok voor mij, deze zoude hier ook wel toe kunnen dienen. Gaarne wil ik dit winter een en ander provisie hebben, vooral zuurkool en snijbonen (ingezouten) en zuuren.

Wat de Cholera aanbelangt, hier is nog niet de minste schijn van in onze omstreken. Wij menageren er ons zeer veel voor, geen bier, gefiltreerd bron water, met mate roode wijn, weinig of geen vruchten, zie daar het voornaamste wat ik er voor laat of gebruik. Bovendien heb ik mij een zoogenaamde anti-cholera gordel van f 12.- aangeschaft. Ik weet niet of ze in Zwolle al bekend zijn. Ik geloof stellig dat er *capitalen* op gewonnen worden, maar dit neemt niet weg dat ze mijn inziens goed zijn, daar het ligchaam onder dezelve continueel evaporeert.

Hier is niets geen bijzonder nieuws. Wij leggen nog zonder bestemming. Tusschen het *Nieuwe Diep* en de *Helder* wordt eene nieuwe batterij aangelegt, voor een vijand te water, van 17 kanonnen van 36 l[i]b[ra] en 4 mortieren. Zoodra deze klaar is komt er nog een (juist achter het Logement de Burgt, waar Papa in 1826 met Daan gelogeert heeft), om te beletten dat de vijand niet langs *Vlieland* of *Terschelling* binnen loopt, met kleine bombardeer vaartuigen, om ons etablissement alhier ongemoeid

92 De dag is niet ingevuld.

in de brand te kunnen schieten. Dit alles is dus nog niet vredelievend. Om verlof is provisioneel nog niet te denken en dit zomer zal er van mijn buiten verblijf wel niet meer komen.

Toen ik *van der Wijck* schreef wist ik volstrekt niet dat hij zoo ziek was, dus wel te begrijpen dat het mij koud op mijn lijf is gevallen. Ik heb een gedrukte Communicatiebrief, met idem naamteekening gekregen.

De Bruin is wel, doch heeft het tegenwoordig druk, zoodat ik hem niet dikwijls zie, daar er soms 14 dagen omgaan zonder dat ik in dit Siberien aan de wal ga.

's Konings verjaardag is hier zeer levendig gevierd, bijna alles was geillumineerd, zelfs de schepen in de haven. Die dag zijn hier de metalen kruizen uitgegeven aan de [213] Marine.

Van Willem en Anton heb ik eenige dagen geleden ook brieven gehad.

Het gemaakte goed heb ik provisioneel, binnenlandsch blijvende, nog niet noodig.

Complimenten aan allen verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" ter
reede Texel, 11 September 1832.

Waarde Ouders!

Daar het antwoord op mijne laatste brief een weinig lang uitblijft, zoo vindt ik mij genoodzaakt te schrijven, zonder langer hier op te wachten. De voornaamste reden is dan dat ik geld benodigt ben en, geef dus door deze mijn verlangen te kennen om naar mate het uitkomt f 15.- of f 100,- per post te kunnen ontvangen.

Juist, nadat ik mijne vorige brief verzonden had, is hier eene Cholera doode geweest, doch na dien is er niets meer voorgevallen, zoodat deze zoogenaamde Cholera attaque nog zeer suspect voorkomt.

Het Fregat *Algiers* wordt hier ten spoedigste gearmeerd om met October naar de Oost-Indiën te kunnen vertrekken; zoo men zegt om den Gouverneur *van de Bosch* te halen, doch hier twijfel ik aan.

De Vloot alhier is versterkt geworden met het fregat *Javaan* en de Brik *de Panter*, beide uit Vlis-singen, zoodat het nu een weinig vrolijker wordt. *De Bruijn* is wel. Den 28 Augustus is de Adelborst *van der Loo*, een goed vriend van mij, gestorven; het is dezelfde wie dat vers op van Speijk maakte en van wien ik het stukje laken gekregen heb.⁹³ Hij zoude juist met verlof gaan en kreeg toen in het post schuitje de cholera. Voor het overige weet ik niets meer te schrijven.

De complimenten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

"Triton", 18 September 1832, ter reede Texel.

Waarde Ouders!

De brieven van 12 en 16 September zijn mij beide wel geworden. De laatstgenoemde met het geld heden morgen en wel het geld, conform aan de opgaaf van Papa. De wollen [214] hemdjes met kleppen zijn zeer goed, doch ik heb ze dit winter, zoo wij binnenslands blijven, niet aan boord nodig, evenmin als iets anders van het goed dat te huis is, met uitzondering van 2 of 4 kooilakens. Zoo die gereed zijn wil ik ze wel met het kistje ontvangen. Voor het overige weet ik niets meer op te geven, van hetgeen ik er gaarne in had.

Over verlof heb ik ook al gedacht en Willem gisteren geschreven, ik trachten zoude met het laatst dezer maand, te huis te komen; doch ik twijfel er aan of het wel gelukken zal voor en al eer wij in 't Nieuwe Diep leggen. De personeele gevoelens over het verlof geven verschillen dagelijks, zoodat ik mij slecht vooruit kan decideren of ik het vragen zal of niet. Ik moet het onderhands verkrijgen, want, als ik het aan het Ministerie vraag, moet ik er eene goede reede of liever de hooge noodzakelijkheid van opgeven kunnen.

Vijf dagen geleden is de Colonel *Coertzen* aan de Cholera overleden, buitendien zijn er nog 3 zieken, doch reeds aan de beterhand. Op de Reede is alles gezond. Aan slecht weer ontbreekt het niet.

Tegen dat Mama nu berekent de familie compleet te huis is, verzoek ik het mij te willen schrijven, om

93 Een stukje laken van de jas die Van Speyk droeg toen hij de lucht in vloog (HCO FA Van Haersolte (237.1), inv. nr. 140).

alsdan ook te trachten verlof te krijgen. Sedert 14 dagen is de Luitenant *Fabius* ziek, als die dan niet beter is, zoo kan ik stellig niet, daar wij maar met ons tweeën overschieten.

De wacht belet mij hier meer bij te voegen.

Complimenten aan alle, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

De 3 kwaterns van *Lijs* zullen nog in geen twee jaar vol zijn, als ze zoo doorgaat.

De Bruin is wel, hij heeft eergisteren bij ons gedineert.

Van Tengenagel is niets waar. Er is niet het minste met hem voorgevallen.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 1 October 1832, ter reede Texel, gereed om met eenige Dames een toertje te gaan zeilen.

Waarde Ouders!

[215] Zoo op 't ogenblik ontvang ik de brief van Mama d° 26 September. Tot antwoord dient dat toen ik mijn laatste brief schreef *Fabius* volstrekt geen Cholera had. Zondag morgen den 23 is hij door een *zware colic* geattaqueerd. De esculapen verschillen nog zeer, de een zegt *Colic*, de andere *colera*; enfin dat doet niets ter zaak, hij is er door en dan 26 Sept[ember] reeds, met verlof naar Amsterdam gegaan, tot verder herstel van gezondheid. Dit is het eenigste suspecte geval, wat wij hier aan boord gehad hebben. In 't geheel zijn aan het Nieuwe Diep en de schepen 10 attaques geweest en evenwel zijn de meeste doctoren van gedachte het geen Aziatische Cholera is.

Ik ben zoo gezond als een visch en manageer mij. Twee dingen die bij den Heer *Fabius* het tegenovergestelde waren.

Het bedoelde kistje kan zeer goed nog eenigen tijd in de kelder blijven staan, daar het mij onverschillig is of ik het nu of over een maand krijg.

Van verlof spreekt van zelf kan nu niet inkomen. *Van Hasselt* op *de Javaan* heeft van den Minister verlof gevraagd, maar niet kunnen krijgen.

Daar wij onmiddellijk anker zullen ligten om een plaizier toertje met eenige Dames naar *Texel* te doen, zoo moet ik eindigen; mogelijk is er nog tijd als wij vroeg terug komen.

Complimenten aan alle te huis Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" ter reede Texel, 26 October 1832.

Waarde Ouders!

Daar ik begriip er tegenwoordig met het verhuizen veel drukte is, zal ik maar geen antwoord afwachten op mijne vorige brief aan Antje geschreven.

Wij leggen nog steeds op deze reede en manoeuvreeren twee maal 's weeks met alle de schepen op dezelve, evenals in de Fransche tijd het Eskader van den Admiraal *Verhuell*, echter met een groot verschil, zoo wel in aantal als charter van scheepen. Alle de hier opgerichte verdedigingsmiddelen zijn in de beste staat, evenwel niet zoo als nodig zoude zijn om eene wel gemeente attaque eener Engelsche vloot afteweren. Die van den Admiraal *Malcolm*, zooals ze in de couranten opgegeven wordt, is evenwel te klein om hier eenig kwaad te stoken al kwamen er zelfs eenige Fran[216]sche scheepen bij.

Als ze niet spoedig op komen dagen, zal de winter hun dit beletten.

Wij hebben hier alle voorboden van een strenge winter, de nachtvorsten zijn reeds begonnen en met de sedert eenige dagen waaijende Oostewind was het bijzonder koud. Dat wij hard naar het *Nieuwe Diep* verlangen behoeft geen vertoog, daar wij voor dien tijd geen verlof kunnen krijgen.

Eindelijk hebben wij hier het reeds in 't verleden jaar ontworpen plan ten uitvoer gebragt en, met veel moeite een muziek gezelschap opgericht van een twintigtal werkende leden. Binnen kort zullen we de schoone sexe van hier tracteren of embéteren. Dit is eindelijk nog een raadsel, daar hier in geen jaren concerten geweest zijn.

Met den 1 November is *E. van der Wijck* bij ons aan boord geplaatst. Dit zal hem geloof ik wel aanstaan, ten minsten de overplaatsing, daar *het état Major* der *Rupel* niet heel exquis was.

Tegen den 15 November rekt men dat *de Algiers* naar *de Oost* vertrekt. Als Mama iets heeft voor de

familie aldaar, verzoek ik het te zenden. Ik geloof ook te schrijven.

De Oostindische terug reizen der *Pollux* zijn niet voorspoedig. De vorige keer heeft hij 10 maanden gehad, zijnde op het Kaapsche rif met storm weder terug geslagen naar de Mauritius, en nu na 5 maanden reis staat hij op de Hollandsche kust. De *Kaptein Eeg* is digt bij *S[in]t Helena* overleden; aldaar heerschte reeds het Scorbutie⁹⁴ in eene zeer hevige graad doch, daar men stellig meende in oorlog te zijn met *Engeland*, kon men dat eiland niet aandoen om verversingen voor de zieken te kopen. De 1ste Luitenant *Hugenholtz* is aan het Scorbutie bij *de Vlaamsche Eilanden* overleden en de 2de Luitenant *Spengler* in 't *Kanaal* aan dezelfde ziekte. In 't geheel zijn er 40 doden op de terugreis geweest en nu lagen er nog 55 zieken in de kooi, waaronder 2 Cadets. *De Pollux* wordt van Vlissingen naar Hellevoetsluis gezonden om afgedankt te worden.

Silence!

Reeds van onderscheidene menschen heb ik horen verhalen dat er eene freule van de Wijck, eerst door een Ofcier verleid zijnde en vervolgens door deze verlaten, thans in een speelhuis te Amsterdam is gearriveerd.

Heeft papa hier ook iets van vernomen?

[217] *De Bruijn* is wel, een paar dagen geleden heb ik hem hier gezien.

Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
3 November 1832, ter reede Texel.

Waarde Ouders!

Sedert mijne voorgaande alhier eenige veranderingen bij de scheepmacht plaats gehad hebbende, zoo vind ik mij genoopt U dit te melden. Den 30 October hebben *de Javaan* en *Zwaluw* order gekregen om in 't *Nieuwe Diep* te zeilen, voor 6 maanden victualie aldaar in te nemen en met den 1 December, de eerste naar de *Oost* - tweede naar de *West-Indiën* uit te zeilen. De volgende dag kregen *Nehalenia* en *Triton* dezelfde order, doch in afwachting van eene nadere te bepalen bestemming. Daar deze order niet tegelijk met die voor de andere schepen gekomen is, schijnt onze bestemming niet met de hunne in verband te staan. Zeker wordt het evenwel gehouden dat er in den Haag iets voor ons bepaald is, en onze gissingen komen meest op een kruistogt van eenige maanden, in de omstreken van *de Vlaamsche Eilanden*, neer. Met het but om onze Koopvaardij schepen voor de tegenwoordige stand van zaken te verwittigen. Met hetzelfde but is er verleden jaar ook een Corvet geweest.

De Couranten voorspellen niet veel goeds en welligt zijn er vijandelijkheden op zee te wachten, zoodat het zoude kunnen gebeuren eenige tijd in *Engeland* of *Frankrijk* te moeten logeren. Om die reeden zoude het mij zeer aangenaam zijn dat Papa mij eene Crediet brief zond. De meest geschikte om dezelve overal te kunnen gebruiken is zeker een Crediet brief van een voornaam handelshuis te Amsterdam of elders gevestigd. Zoo Papa dat nu schicken kon, zonder veel moeite of onkosten, had ik deze liever als een van papa zelf.

Ook wilde ik Papa verzoeken mij 250 gulden in voorschot te zenden, daar ik die voor de kruistogt wel benodigd ben, en men op de *Açorische Eilanden* geene Hollandsche Particulieren wissels kan afgeven.

Ons op handen zijnde vertrek zal *E. van der Wijck* u reeds wel gemeld hebben, daar de Overste *van Son* hem dat eergisteren naar Zwolle geschreven heeft.

De Bruijn heeft eenige dagen de koorts gehad, doch is nu aan de beterhand.

[218] Zoo het goed nog niet verzonden is, verzoek ik dit spoedig te doen, daar het anders wel eens te laat zoude kunnen komen, en alsdan er een nagelhout in te doen. Dat de ophanden zijnde reis buiten ons aller gissing was, kunt gij ligt begrijpen. Vooral de Kommandant had deze winter in het *Nieuwe Diep* bij deszelfs vrouw gedacht door te brengen en wij hadden ons, op het minst, met een maand verlof gevleid.

Enfin het moet zoo zijn, hierna beter.

94 Scheurbuik.

Complimenten aan alle verzoekende en u in gedachten omhelzende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

“Triton”, 7 November 1832.

Waarde Ouders.

Heden morgen bij herhaling aanschrijving gekomen zijnde om met de twee Corvetten veel spoed te maken, daar de Instructiën voor de Kommandanten reeds in den Haag geschreven wierden, zoo is mijn verzoek mijne voorgaande brief spoedig te beantwoorden. Het kistje is mij geworden, alles was delicious. De tijd permiteerd mij niet meer te schrijven. U hartelijk liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. *van der Wijck* is gearriveerd.

“Triton”, 10 November 1832, ter reede Texel.

Waarde Ouders.

Heden ochtend is mij uwe brief met het geld geworden. Bij de opgaaf van Papa zijn twee banknoten vergeten, zijnde N° 487 en 262 elk à f 25.-, dus heb ik nu f 245.- ontvangen en ben aan Papa f 291.37½ schuldig, doch heb ook, zoo wij binnenlandsch blijven, of er buitenlandsch niets bijzonders voorvalt, in geen 5 maanden geld nodig, zoodat het alsdan wel weder bij zal komen. Waarna dat van de kleederen spoedig zal volgen. Geheel gereed zijnde, zoo verwachten wij elk oogenblik eene bestemming. Aanstonds vertrekt *de Algiers* naar de *Oost-Indiën* en met den 1 December vertrekken *Javaan* en *Zwaluw* ook.

De Politique zaken staan, naar het ons toeschijnt op zulk een crisis dat dezelve spoedig gedecideert moeten zijn. Deze uitslag zal zeker veel betrekking op onze [219] destinatie hebben. Wij kunnen niet gelooven dat de *geallieerde* vloeten eenige vijandelijkheden zullen plegen. Om evenwel alles zooveel mogelijk voor te komen heb ik het raadzaam geoordeelt om alle boeken, bij *de Bruijn alhier*, achter te laten als wij naar zee gaan, om bij eene gevangen neming het minst mogelijk te verliezen.

Het zuur en de appelen welke ik ontvangen heb zijn overheerlijk, maar voor de hazenooten schijnt het geen best jaar geweest te zijn. De druiven zijn ook goed overgekomen. De Oranje bloeisem heb ik op brandewijn gezet. Enfin, even zooals ik vroeger geschreven heb, alles was lekker en goed.

Donderdag hebben we hier ons eerste Dames Concert gehad, het is recht goed bevallen, en aan toehoorders en toehoorderessen heeft het niet ontbroken. Tot 12 uur hebben we vervolgens gedanst.

Van der Wijck is wel.

'S middags 4 uur. Zoo straks zijn alle de Scheeps Kommandanten bij den Schout bij Nacht geseind. *De Algiers* heeft contra order voor het zeilen gekregen en, de touwen worden in de gaten opgenomen. Uit dit alles blijkt dat de Schout bij Nacht geene zeer goede tijding heeft ontvangen.

Over eenige dagen schrijf ik weer alsdan zullen de zaken wel gedecideerder zijn.

Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik Uw hartelijk liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet “Triton”,
ter Reede Texel, 19 November 1832.

Beste Antje.

Sedert mijn laatste zijn de zaken hier een weinig gedecideerder. Van ons uitgaan is niets meer van aan. De *blokade der Engelschen en Franschen* hebben dit belet. Uit eene zeer goede hand is ons te weten gekomen dat, de Kamer van Koophandel, aan Zijne Majesteit gevraagd had, om een of meer oorlogsscheepen, naar de *Açorische Eilanden* te zenden, doch dat Z.M. geantwoord had, de zaken thans reeds te ver gevordert waren en, er geen mogelijkheid was om aan dit, hun billijk verzoek, te voldoen. De naar *Oost* en *West* bestemde scheepen hebben om deze reede ook contra order bekomen en leggen hier alle nog op de Reede.

Sedert eenige dagen worden hier vijandelijke Oorlogsscheepen op de kust gezien. [220] Wind en Weer zijn hun favorabel, evenwel blokeren ze niet zeer gestreng, daar er dagelijks nog Koopvaarders binnen

komen. Gisteren nog 2 *Hollandsche Koffen* en Een *Engelsche Tjalk*. Op een der Koffen ben ik aan boord geweest; dezelve had 4 *Oorlogschepen* ontmoet dicht voor *het Texelsche Gat*, doch geen derzelven had hem het binnenloopen derselve belet. Hij wist niet of het *Franschen* of *Engelschen* waren, om het even ook van welke natie, zoo komt dit vrij zonderlijk voor.

Ik ben sedert eenige dagen bezig een plan van de verdedigingsmiddelen dezer reede te maken. In een volgende zal ik het klad naar Zwolle sturen.

De Bruijn is weder ingestort en zit met de koorts te huis; drie dagen geleden heb ik hem gezien.

Van der Wijck is wel.

Het goed heb ik alles ontvangen.

Van *Willem* heb ik eenige dagen geleden een brief gekregen; hij had toen de koorts terug.

Alles laat zich hier aanzien alsof wij een vroegen winter zullen krijgen, er zit dus misschien spoedig verlof op.

Bij gelegendheid der eenige dagen geleden plaats gehad hebbende crisis is, door het Departement van Marine, de 2de Luitenant *Wachendorff van Rijn*, bij ons geplaatst.

Ziedaar nu al het belangrijkste wat ik u momenteel weet te schrijven.

Groet de geheel familie en geloof mij U oprecht liefhebbende broer / geteekend / J.C. van Haersolte.

“Triton”, 27 November 1832.

Waarde Ouders.

Door middel van *de Bruijn* wordt u hiernevens een *plan van defensie der hoek van Holland*, met verzoek om hetzelfde, na inzage, aan Oom White te sturen, aan wien ik het beloofd heb.

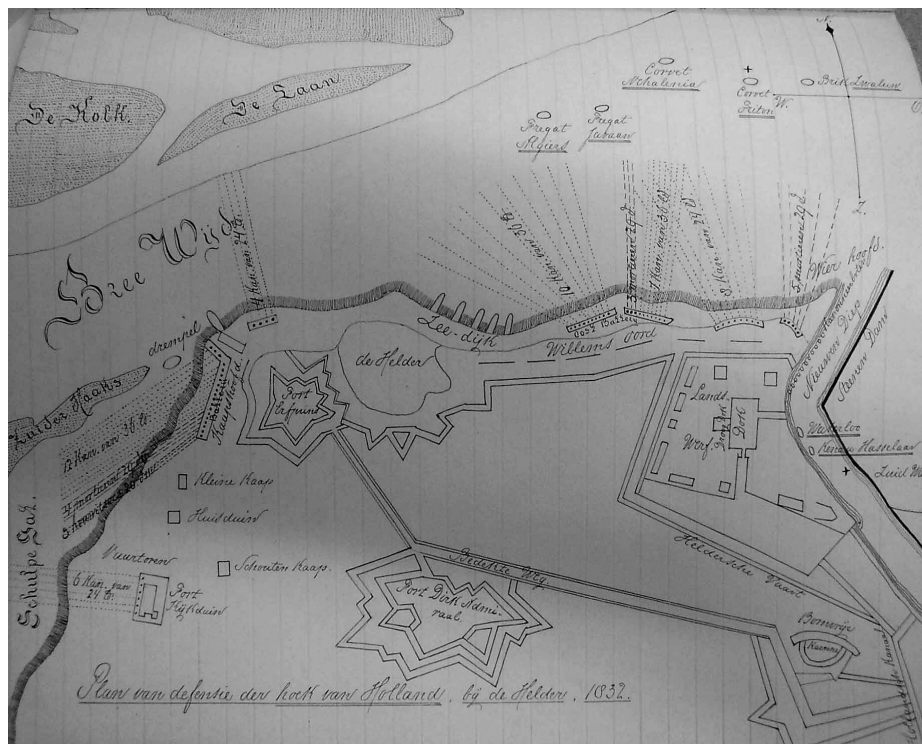
Hier is geen nieuws.

Morgen nemen de schepen weder eene andere positie aan.

Wij komen een weinig *beoosten de steenen dam tegen de Zuidwal* aan te leggen.

[222] *De Bruijn* is weer beter en *van der Wijck* is wel.

Complimenten aan alle verzoekende, noem ik mij Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Plan van defensie der hoek van Holland, bij de Helder, 1832.

Van de kaart behoef ik niets meer te zeggen, als alleen dat *het Schulpegat* de ingang van het gat naar de reede is en, dus hier door de vijand moet naderen.

Triton, 27 December 1832.

Waarde Ouders.

Daar het plan eindelijk klaar is zoo haast ik mij u dit te zenden, daar binnen eenige dagen *de Bruijn* het Postkantoor moet overgeven.

Hier is niets geen nieuws, als het verongelukken van een of twee Oorlogsfregatten bij het Eiland *Terschelling*.

De Colonel *Buijs* is er met 3 Kanonneerboden en, gisteren zijn er van hier ook 4 boden heen gezonden.

Men gist dat het *Engelschen* waren.

Van *Willem* heb ik eergisteren en heden een brief gehad en in deze laatste een plan van attaque der Franschen op de Citadel te Antwerpen gemaakt en, naar alle waarschijnlijkheid naauwkeuriger als de anderen, welke hier uitgegeven worden. Bij de Marine heerscht grootte drukte. Een 10 tal der grootste schepen moeten op de werven, tot het in dienst stellen, in gereedheid gebracht worden.

Complimenten aan alle, Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" 19 Februarij 1833, in 't Nieuwe Diep.

Waarde Ouders.

Eindelijk weder aan boord zijnde ben ik in de gelegenheid gesteld er iets van mij te doen vernemen.

Van den 10 tot en met 17 dezer heb ik op *Huisduinen* bij *de Vuurtoren* doorgebracht. Ik zoude eenige ofcieren van het Garnisoen, welke daar wonen, tort aan doen, indien ik zeide mij aldaar verveelt te hebben. Deze waren zeer wel en deden al het mogelijke om deze penita te verligten.

Enfin over eenigen tijd zal Papa f 21,72 voor mij ontvangen, zijnde de reis- en ver[223]blijf kosten.

In Amsterdam heb ik het horologie terug gegeven. Floquet zoude waarschijnlijk een soortgelijk sturen, indien hij het krijgen kon.

Door de slechte Muider weg en het laat aankomen der Arnhemsche wagen, zijn wij eerst 's avonds om 8 uur in Amsterdam gekomen, alwaar ik onmiddelijk vernam dat de barge des anderen daags naar de Helder zoude varen, zoodat ik met pak en zak in de Nieuwe Stads Herberg gelogeed heb.

Nieuws is hier weinig van aanbelang.

1° April zal er eene promotie bij de Marine plaats hebben; 15 Luitenants 2° Klasse zijn opgeroepen om hunne examens afteleggen.

Er zijn eenige schepen op *de Schelde* zwaarder gearmeerd en zijn bestemd om als blokschepen bij *Batz* te dienen; onder deze telt men *de Komeet*, *Dolfijn* en *Pollux*. Eerstgenoemde zal niets als holle projectielen schieten uit kanonnen van 36 l[i]b[ra]. Alle deze maatregelen zijn tegen vijandelijke vlooten, welke de Schelde mogten willen forceren, gerigt.

De *Overste van Son* is nu ook met verlof, doch slechts voor veertien dagen.

Men denkt algemeen dat wij met half Maart weder naar de reede moeten.

Ter geruststelling van Papa dient dat, mijne rekening in 't Rondeel, betaalt is.

De Heldersche en Nieuwediepsche Jüng fraue schaar zijn steeds wel; den 28 dezer hopen we een bal te hebben.

Hier komende vond ik den groote brief van Anton; ik meen hem in Zwolle gezegd te hebben dat ik die toen reeds ontvangen had.

Het potje gelei is goed overgekomen.

Is het reeds gedeceideerd wanneer Willem en Anton in Zwolle komen?

Complimenten aan alle verzoekende verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. *Van der Wijck* is wel.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" in 't Nieuwe Diep, 1° Maart 1833.

Waarde Ouders!

UE^s en mijne eerste brief hebben elkander gecroiseerd, zoodat ik nu eerst de[224]zelve zal beantwoorden.

De reden dat *van der Wijck* weg moest legt hoofdzakelijk in een misrekening van den Overste, doch dat de Overste zoo stipt op de datum zag heeft van der Wijck aan zijn eigen te danken, daar hij bij het van boord gaan, geen kennis hiervan gegeven had, aan den 1sten Ofcier en, dus de dienst gemankeert had.

Gepasseerde dingsdag hebben we hier Dames Concert gehad, tot welk einde de Heer *Dahmen*, de fluitist uit Amsterdam, was overgekomen; hij speelt eene zeer mooie fluit en heeft algemeen bevalen. Tot een uur is er vervolgens gedanst. Gepasseerde nacht hebben de Ofcieren der Zee- en Landmacht alhier een bal met Colation gegeven, hetwelk tot dezen morgen half zeven geduurt heeft.

De Directie der Werf had ons het Centrum van 't Paleis des Konings afgestaan, zoodat wij zes ruime kamers disponibel hadden.

Alle ingezetenen van de Helder en omstreken waren gevraagd, zoodat wij circa 220 personen sterk waren. Jong en oud namentlijk en, waaronder 50 dansende dames. Ik weet niet mij ooit te voren zoo goed op een bal geamuseerd te hebben, zoodat ik dan ook - tegen mijn gewoonte aan - tot de laatste toe gebleven ben en maar besloten heb om niet te slapen.

Voor het overige is hier alles nog bij 't oude.

Mevrouw *van der Hart*, welke 2 maanden aan boord gelogeed heeft, is heden ochtend weder vertrokken.

Van Papa heb ik de complimenten door *Feldman* ontvangen.

Hoe staat het met de boekverkoop van 't Leesgezelschap? en hoe maakt Lavater het?

De *Fransche* of *Engelsche* Oorlogsscheepen zijn in geen zes weken van onze kust gezien. Ze schijnen dus meer onze Koopvaart in 't Kanaal te stremmen, als wel onze havens te blokkeren. Nu dit laatste gaat ook in dit seizoen zoo gemakkelijk niet.

Ik verzoek de groete aan alle huisgenooten.

Van Antje en Lijs verwacht ik spoedig een brief.

Als ik weer beter op stel ben, zal mijn schrijflust wel weer oprukken.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Ik zoude nog vergeten te schrijven dat het bal [225] bij gelegendheid der verjaardag van den Colonel-Generaal en Administrateur is gegeven geworden en 't Paleis en base court geëlumineert is geweest.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", leggende ter reede Texel, 1° April 1833.

Waarde Ouders!

Eigentlijk heb ik nog twee brieven te beantwoorden en zal hier nu maar langzamerhand aan beginnen. Het zoude welligt kunnen gebeuren dat ik dit zomer, een dag of acht, verlof onderhands van den Overste zoude kunnen krijgen, mits dat de zaken niet veranderen en alles zoo stil blijft als het nu is; doch bij tijds behoef ik dit ZE niet te vragen, daar het toch niet mogelijk is een décisif antwoord te bekomen, omdat alles tegenwoordig zoo wisselvallig is en, men geen dag - met eenige grond - vooruit kan berekenen.

De Fregatten *Algiers* en *Javaan*, welke gepasseerde jaar bestemd waren om naar de Oost-Indiën te vertrekken, doch door de blokkade belet wierden uit te zeilen, zijn beide in geen zeer favorable staat bevonden.

Eerstgemelde is gepasseerde najaar bij het inzeilen van 't Nieuwe Diep, door nonchalance van den Loods, op een Bank gezeild, doch gelukkig eenige uren daarna, zonder schade (ogenschoonlijk) er weder afgekomen. Doch nu, op de Reede weder gekomen zijnde, heeft men bevonden dat hetzelfde zwaar lek was, zoodat ze onmiddelijk weder in de haven moest, om te inspecteren, als wanneer men bevonden heeft dat het geheele schip ontzet is en ter reparatie in het droogdok moet. Doch daar thans in dit dok het Fregat *Bellona* in reparatie staat en deze over een maand er eerst uit kan; zoo volgt hieruit dat dit Fregat, gedurende 3 maanden in de actieve dienst verloren is.

Het tweede is zoo slecht bevonden dat ze onmogelijk buiten gaats kan, en welligt geheel onherstelbaar is. Evenwel blijft het in dienst, doch is thans - even als wij - voor de binnenlandsche défensie bestemd.

De declaratie voor reis- en verblijfkosten naar de vuurtoren, heb ik eenige dagen geleden naar den Haag opgezonden, zoodat dit wel spoedig Papa geworden zal f 21,72.

[216] Gepasseerde week hebben wij hier 5 Tijroler zangers gehad, welligt dezelfden welke gepasseerde jaar in Zwolle zijn geweest. Ze hebben mij redelijk wel bevallen; evenwel verre beneden mijne verwachting, ik noem het eindelijk muziek kwakzalverij. De Harmonie is overheerlijk, maar zoo men hun per individu beoordeelt, zoo is het niet veel. Ook is het veel te eentoonig om het een heele avond achtereenvolgend te horen.

Wij hebben hier nog één Dames concert, hetwelk, ten behoeve der Roomschen uitgesteld is tot na Paaschen. Wij trachten een stuk of acht vreemde sujetten hier te krijgen voor die avond om zich te laten horen, daar dit laatste de vorigen verre moet overtreffen.

Die Concerten hebben mij hier menig aangenaam uur bezorgt, doch ten koste van veel moeite, en wat meer is last.

Als Directeur zoowel van het Concert, als van het bal na hetzelfde, ben ik in kennis gekomen met een aantal menschen, en daardoor genoodzaakt geworden bij eenige hunner visites te maken.

In 't Nieuwe Diep leggende was dit regt aangenaam, doch nu tamelijk lastig, daar de Dames hier vrij indiscreet zijn en vergen dat men ten minste wekelijks eene visite maakt; zoo men dit niet doet dan is men blootgesteld aan *rémarques*, die wel is waar badinerende gezegd worden, doch toch niet aangenaam zijn. Zoo ik dus nu een of twee maal in de week aan de wal kom, dan ben ik eigenlijk verbonden om visites te maken tegen wil en dank.

Ik heb laatst een avond doorgebracht bij den Kaptein *Van de Hoop* en familie aan boord van *de Zeeland* - hetzelfde schip dat vroeger *Doggersbank* heette en waar, naar ik meen, Papa en Mama nog aan boord gelogeerd hebben. Dat schip dient tegenwoordig voor *Cazerne der Mariniers*.

Het is eene allerliefste familie en een van die weinige, waar ik altijd met genoegen visites maak.

Het eenige aan boord overgebleven *jong van LaVater* is hedenmiddag, tot ons alles leedwezen, overboord gevallen en verdronken, zoodat we nu zonder hond zijn.

Ik wilde in eene volgende brief wel eens weten of ik, de laatste keer te huis zijnde, geen klein muziekboekje heb laten liggen met solo's van 1 fluit. Zoo [227] ja, dan moet het bij 't Piano muziek leggen of in Anton's kamer.

Tengnagel is van hier overgeplaatst op een der Nieuwe Bom-Kanonnerboten op de Schelde.

De Colonel *Scheidius*, Kommandant der *Nehalenia*, waar *de Vaijnes* aan boord is, is overleden.

E. van der Wijck zal de Marine verlaten. Hij heeft gevraagd om bij de Artelerie als 2° Luitenant over te gaan. Hij heeft groot gelijk dat hij nu zijne carrière verandert. Evenwel had ik nooit (in zijn plaats) militair gebleven. Hij zal spoedig berouw hebben.

Ik weet niet of de Ouden Heer het nog geheim wil houden en verzoek dus hiermede voorzichtig te zijn tot als het gedecideert is.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
24 April 1833, geankert onder *de Laan*.

Waarde Ouders.

Reeds lang had ik het voornemen gehad u te schrijven, doch daar ik dagelijks antwoord wachtende was op mijne laatste, zoo heb ik het uitgesteld. Eindelijk ontvang ik heden avond de uwe van den 21sten dezer.

Sedert mijne voorgaande is de positie der scheepen alhier verandert. Wij leggen nu weer circa zoodanig, als op het plan vermeld staat; doordien *de Algiers* ter reparatie in 't Dok legt, zijn wij op de plaats van *de Nahalenia*.

Het laatste Dames Concert hebben wij ten behoeve van de Roomschen uitgesteld tot na Paasschen. Het was tamelijk, maar hebben tot 4 uur gedanst, en goed geamuseerd: dat spreekt van zelf.

Zondag hebben we eenige Dames aan boord gehad, waaronder ook Mevrouw en de Juffrouw *Van der Hoop*.

Ik kan Mama van deze familie momenteel weinig meer schrijven als dat het een Neef des gewezen Ministers van Marine is. Z.E. diende vroeger bij de Marine, doch is in 1815 bij de Mariniers overgegaan. Ware dit zoo niet, dan was hij bij de laatste promotie Kaptein ter Zee geworden. Hij stond er toen 2 onder den Heer *van Son*.

[228] De laatste promotie is nog al in de hand gevallen.

De Kaptein Luitenant *van Maren* is overgeslagen. Deze kommandeert *de Proserpina* en is tegenwoordig bezig om, voor de Militaire Vierschaar in Utrecht zijn gehouden gedrag, in December van het gepasseerde jaar, te trachten te rechtvaardigen.

De *Generaal Chassé* schijnt niet content over ZE te zijn.

Mama zal zich wel rappeleren dat die Korvet voor het Fort *S[in]t Marie* lag toen de Franschen dit gewapent hebben. De geruchten zijn van het begin af aan niet zeer favorabel geweest voor den Heer van Maren, maar hierop kan men niet oordeelen. Wij zullen nu zien wat er van aan is.

De Colonel *Geesteranus* heeft de Korvet *Nehalania* gekregen in plaats van wijlen de Colonel Scheidius.

De Echo is in dienst gesteld, de Overste *Voss* Kommandant derzelve. Dit is de zoon van die Mevrouw Voss, daar Anton bij ingekwartierd is geweest toen hij in Rozendaal was.

Oom Wiete is nu zeker content, daar dit toch alles is wat ZE verlangen kon.

Prins Frederik is gisteren avond hier gekomen en heeft ons heden geinspecteerd. Er heeft niets bijzonders plaats gehad, als alleen dat hij 6 uur met de ter reede leggende scheepen bezig geweest is.

Het is nu half elf en zal dus het overige der brief morgen schrijven, daar de Prins mij heden morgen om 4 uur reeds de kooi heeft uitgehaald.

Van der Wijck heeft antwoord en gaat bij de Artelerie als 2^e Luitenant over.

25 April. Ik bemerk daar dat ik gisteren avond vrij onduidelijk geschreven heb en moet dit aan de slaap toeschrijven.

Is er eenige waarschijnlijkheid dat er promotie bij de Kavalerie zal zijn. Zoo ja, dan geloof ik dat Papa er nu wel aan toe zoude kunnen brengen om Dâan er bij te hebben. Het zij mondeling of schriftelijk dit verzoek aan den Koning indienende.

Het eerste is zeker het best, en de onkosten zullen toch ook wel niet groot zijn, daar Papa dikwijls in Amsterdam komt; vooral indien het reussert, is het wel eenige onkosten waard.

[229] Ik hoop dat *Anton* de ontvangst van *Zalk* krijgt; als het kon zoude ik wel met hem willen ruilen.

Als het weer mogt gebeuren dat Papa met de familie in Amsterdam komt dit Zomer, dan houdt ik mij voor een bezoek gerekommandeerd. Het is wel de moeite waard om hier eens naar toe te komen. Tegenwoordig wemelt het al van vreemdelingen.

Het voorjaar is hier bijzonder voordeelig. Wij hebben haast al meer mooie dagen gehad als in het geheele gepasseerde jaar, zoodat wij dan ook nog al eens van de wal kunnen profiteeren en wederkeerig de menschen van de wal van de ter reede leggende scheepen.

Van *Willem* heb ik den 18^{den} een brief. Hij schrijft niets bijzonders.

De Prins is gisteren avond, na aan alle Kommandanten een Diné gegeven te hebben, weder vertrokken met het Jagt.

Complimenten aan alle verzoekende, noem ik mij Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" ter
Reede Texel, 4 Mei 1833.

Waarde Ouders!

Ik zal deze beginnen met Papa te filiciteren met de 50ste verjaardag, hopende dezelve een volgend jaar te kunnen bijwonen.

De laatste brief sloot ik in haast en heb daardoor weinig van de inspectie van den *Prins* geschreven.

Zijne Hoogheid is met de Stoomboot "*Willem de Eerste*" op de reede gekomen. 's Morgens ten half 8 uur en, deed onmiddelijk sein, voor het geheele eskader, om onder zeil te gaan. Vervolgens liet hij ons manoeuvreren tot 11 uur en kwam vervolgens bij alle scheepen aan boord.

Tegen 1 uur lagen wij weder op onze plaats ten anker en was de Prins aan de wal, om de batterijen te inspecteren, hetwelk ten 4 uur afgelopen was.

's Middags hebben alle Kommandanten bij Zijne Hoogheid gedineerd, aan boord van het Jagt.

Het toeval wilde dat er dien dag een *Fransch Oorlogs Fregat* voorgaats was, op [230] 1½ uur distancie. Deze door visscherlieden onderrigt zijnde dat *de Prins* aan *de Helder* was en, *de slag* op de Vuurtoren van *Kijkduin* ziende hijsen, besloot zeker dat hij toen daar was, waarop hij de *Hollandsche Vlag* van top heesch en een aantal schooten deed (waarschijnlijk een salut van 101 schoten).

Het is hier zeer verschillend opgenomen, door sommigen als politesse, door anderen als scherts, en

weder door anderen als bloote exercicie.

Ik houdt het voor een zoutelooze scherts, daar men toch in de tegenwoordige omstandigheden van *de Franschen* geen salut kan verwachten, zoo het niet hoog noodzakelijk is, en dat was het niet.

Heden zijn de *Oostindische medailles voor de Marine alhier* ontvangen, ik denk dezelve morgen te krijgen. Ik was circa gedecideerd om er de Prins over aan te spreken; van achteren ben ik blijde dat ik het niet gedaan heb.

Het blijft hier alles bij 't oude.

Met uitzondering van een paar dagen, hebben wij bijzonder goed weer; vooral heden was het hier een recht zomersche dag, waar ik dan ook van geprofitteerd heb om enige visites aftedoen, zoodat ik nu zeer content over mijn doorgebragten dag aan boord zit als wacht hebbende Ofcier tot aan dezen avond 12 uur.

Jeannette Siccama moet, naar ik verneem, zwaar ziek zijn en wel de tering hebben, zoodat het huwelijk nooit voltrokken zal worden.

De Oude heer *Jonckière* moet naar *den Bosch* zijn gegaan om haar te zien.

10 Mei. Tot heden toe heb ik gewacht op een brief van U, doch dezelve schijnt niet te komen. Waarschijnlijk is de groote drukte met het verhuizen hier de oorzaak van.

Als de beurs van *Betje* klaar is, dan verzoek ik die mij te sturen en aan Mama om voor mij twee halve blauw zwart zijden dassen bij van Dam te kopen, ik meen dit winter f 3.- of f 3.50 gegeven te hebben.

De zusters zullen ze wel willen zomen, daar ik anders hiervoor weer iemand lastig moet vallen; evenals voor het letteren en zomen van eenige witte zakdoeken die ik van Sinkel uit Amsterdam heb doen komen. Gisteren heb ik ze terug gekregen, allerliefst genaaid en geletterd. Nu het kost mij ook genoeg, daar ik er een twintigtal romances, met accompagnement van Guitaar, voor copieer.

Sedert eenigen tijd heb ook ik de Guitaar onder handen genomen en zal dit nog eenige[n] tijd volhouden om te zien of ik er progressen op maak; zoo niet dan leg ik ze onmiddelijk neer om geen tijd te verknoeijen en, mijn confraters aan boord, niet de geheele dag nutteloos met dat geknip lastig te vallen.

In de laatste helft van deze maand komt de *Prins Hendrik - Adelborst 1ste Klasse* - om met het eskader op de reede te manoeuvreren.

De complimenten aan alle Huisgenoten verzoekende, verblijf ik uw liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

P.S. Den 18^{den} Mei zal er een Linieschip - *de Jupiter* - te Amsterdam van stapel lopen.

Triton, 29 Mei 1833.

Waarde Ouders!

Zoo even ontvang ik uwe voor mij veel nieuws bevattende brief van den 26sten dezer. De hier ingeslotene had ik gisteren met mij mede naar de wal genomen, om ze zelf op de post te doen, doch eens aan de wal zijnde heb ik er niet meer opgedacht. Waarschijnlijk was het aangenaam gezelschap, waar ik mij tot van dezen nacht 12 uur in bevonden heb, er de reden van. Enfin van achteren ingezien is het goed geweest. Daar ik het nog niet wist dat *Anton te Zalk* was geplaatst, zoo heb ik hem niet kunnen feliciteren, maar doe het bij dezen.

Door het sluiten van eene onbepaalde wapenstilstand, is er zeker eene groote verandering in onze destinatie gekomen; welligt zullen eenige scheepen buiten 's lands gaan. Zoo wel *Oost* als *West* hebben ze benoodigt.

Er is tot nog toe niets van bekend, maar het zoude wel kunnen gebeuren dat *de Triton* hier ook onder behoorde.

Voor een *Kruistogt* heb ik er niets op tegen, maar om voor eenige jaren naar *Oost* of *West* te gaan, Cela ne me plaizait pas du tout, zoodat ik dan alles aan zal wenden om van dit schip aftekomen.

Gisteren met *de Kommandant* over dit onderwerp sprekende, heb ik hem hiervan voorloopig geprévenieert.

Het verlof naar *Groningen* kan ik ook niets met eenige zekerheid van schrijven. Zoo het mogelijk is, vraag ik het stellig. Vooral daar Papa zich toch, *naar het schijnt* [232] niet over laat halen om, met eenige broers of zusters, dit zomer hier te komen.

De Pinksterdagen welke ik beide - als dienst hebbende - aan boord heb doorgebracht, hebben hier zulk een massa vreemdelingen naar toe gelokt, dat er geen plaats meer in de Logementen was.

Gisteren heb ik gehoord dat onder deze zich bevonden hebben Neef *Adema* en *Buma* als ook *Rengers*, de broer van den Zee Ofcier.

Ik heb hen geen van allen gesproken.

De dienst heeft mij ook al belet om op de Eerste Pinksterdag van een allerliefst gezelschap te profiteren, dat partij gemaakt had om aan het *Zand* baars te gaan eten. Die schade moet op de een of andere wijze ingehaald worden.

Slechts vier dagen hebben wij in 't Nieuwe Diep gelegen om te breuwen.⁹⁵ Jammer is het niet langer geduurt heeft. Juist niet het breuwen, want hiervan vergaat horen en zien, maar het leggen in de haven.

Op een van die dagen heb ik bij de familie *van der Hoop* gedineert en verder de avond gepasseert, al musiceerende en pratende.

Men gelooft hier algemeen dat de Kampen dit jaar niet betrokken zullen dus vervalt die reis dan, die de familie zich voorgenomen had.

Indien dat zoo is zoude *het Nieuwe Diep* dan nog in aanmerking kunnen komen?

Wie van de Zusters gaan mede naar *Groningen*?

Ik wil hopen dat Lijsje spoedig beter zal zijn en dan, even zoo als Antje, de Correspondentie helpen onderhouden, opdat ik arme sukkel geen zes weken zonder tijding blijve.

De Das heb ik juist wel niet hoog nodig, doch dat van Groningen is nog te onzeker om daarop te rekenen, maar bij de beurs in één rolletje, zal de Bruijn hem wel over de post kunnen zenden.

Ik had gaarne die *thé Champêtre* bijgewoond, vooral daar ze hier zelden voorvallen of liever in het geheel niet.

De eenige resource zijn hier nog die akelige tuintjes, die Papa en Mama zich nog wel van vroeger datum zullen herrinneren. Er is sedert niets geen verandering in gekomen. Een vierkant beplant met bomen, zoo groot als eene hof van den Doorn, voilà tout.

Ik zoude Papa verzoeken mij in de volgende brief eenig geld te zenden. 40, 50 of 60 gul[233]den, nadat het uitkomt met papier.

Men klaagt hier ook over de droogte, vooral de wandelaars, daar de ogen vol duin zand waaijen. *Dit uithoekje heeft zeer veele faveurs.*

Nu is 't vol en moet dus eindigen.

De complimenten aan de geheele familie verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Ik dacht dat Mama het reeds wist. Oom Wiete is bij de laatste promotie gepensionneerd geworden als *Kaptein ter Zee*, dus met een rang verhooging. Het pensioen zal naar mijn *gissing* 800 - 1000 gulden belopen.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", ter reede Texel, 3 Junij 1833.

Waarde Ouders!

Het heeft zich genoegzaam bevestigd dat wij binnen kort naar zee zullen moeten gaan, ten minste de Kaptein *Ariëns*, Gouverneur van den jongen Prins, heeft gisteren onzen Colonel onder de hand hier van geprevenieert.

Het but is echter nog niet bekend en heden morgen is er niets naders met de Post gearriveert.

Ik hoop maar dat Z.Ex[ellentie] ons zoo niet dupeert als de Korvet *Nehalania*. Deze had aanschrijving dat *Prins Hendrik*, met desselfs Gouverneur, zich bij haar zoude embarkeren, ten einde op *de reede te manoeuvreren*. Nu, gisteren om half 6, is Hij dan ook gearriveert, brengende gelijktijdig de order mede voor den Colonel *Geesteranus*, om terstond uit te zeilen naar *Terzol in Spanje*, verder naar *Cadix, Malaga, Vlaamsche Eilanden* etc. etc.

Noch de Colonel, noch de Ofcieren hadden hier in 't minste op gerekent, zoodat ze heden morgen om

95 Breeuwen: de naden in de huid van een vaartuig dichten.

5 uur uitgezeild zijn, zonder zich van het nodige te hebben kunnen voorzien. De Prins zal dus, als deze reis een weinig tegenloopt, niet vet soppen.

Ik heb nog vergeten te schrijven dat onze reis kort zal zijn, namentlijk slechts van eenige maanden, zoodat wij dit najaar weder binnen lopen.

[234] Gaarne zoude ik die groote kaartenkoker met alle de zeekaarten mij toegezonden hebben. Mogelijk zijn er in andere kokers nog kaarten, welke ik ook verzoek er in te doen en, de nog resterende ruimte met mijne nieuw aangebreide koussen op te vullen.

Het geld, daar ik om geschreven heb, verzoek ik mij spoedig te zenden.

Indien het zich verwezentlijkt (want gepasseerde jaar zijn wij ook verscheidene malen op 't punt geweest van naar zee te gaan) dan heb ik meer nodig en zal, in dat geval, een wissel afgeven, zoo de tijd niet permiteerd om er nader over te schrijven.

Met leedwezen verlaat ik in deze ogenblikken, *zoowel Holland als deze plaats*, waar ik mij tegenwoordig zoo recht goed amuseerde.

Alle plannen zijn hierdoor verijdelt, zoowel om naar *Groningen* te gaan, als om eenige tijd dit zomer op *den Doorn* door te brengen.

Het is nu 11 jaar dat ik den Doorn in de zomermaanden niet gezien heb.

Ik verzoek mij de koker over de Beurtman en met de Barge te zenden. Ze moet tot Amsterdam gefrankeert worden.

Ik recommandeer mij aan Lize en Antje bij gelegendheid van de vruchten in makerij en het maken van roode genever, daar ik nu niet zelf voor mijne winter provisie kan zorgen.

De Groete aan de familie.

Zoodra ik onze bestemming décisif weet zal ik nader schrijven.

De dienst heeft mij verhindert deze duidelijker te schrijven.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", ter reede Texel, 8 Junij 1833.

Waarde Ouders!

Op Willems verjaardag ontvang ik uwe brief met de banknoten. Dezelve zijn mij in order geworden.

Tot noch toe is er niets naders van ons vertrek bekend en geloof dus dat het alweer te voorbarig geweest is. Evenwel twijfel ik niet of wij zullen een of ander Kruistogt krijgen, mogelijk wel met de haring buizen.

[235] De *Algiers* en *Zwaluw* zijn geprévenieerd geworden om zich, de eerste voor *de Oost*-, de laatste voor *de West-Indiën*, gereed te maken.

Daarentegen hebben wij en *de Echo* niets gekregen.

De Prins heeft in zee, zoodra hij buiten het Gat van Texel was, tegenwind gekregen.

Ook tot nog toe hebben wij geen tijding van *de Nehalania* dat dezelve in 't Kanaal is gearriveerd.

Ik kan mijn zaak zeer goed in 't publiek weder leggen en moet de veronderstelling van Mama tegen spreken.

Zeer natuurlijk dat ik mij dit jaar beter amuseer, als het gepasseerde. Toen hadden wij slecht weer, zoodat wij soms in geen drie weken aan de wal kwamen en zware dienst. Beide deze oorzaken beletten mij of liever maakte het niet raadzaam om meer kennissen aan te knopen als hoognoodzakelijk was.

Dit winter echter, met de Concerten en bals, kon ik dit niet meer tegen gaan en ben toen van lieverlede bij de eene en andere familie geinviteerd geworden.

In het Nieuwe Diep leggende kon dit zeer goed en beviel het mij ook wel, maar op de reede leggende was het vooruitzicht dat ik deze visites zoude moeten verminderen en daardoor onbeleeft worden. Gelukkig echter hebben wij hier sedert drie maanden het allerliefste weder en ben daardoor in de mogelijkheid gesteld om alles op dezelfde voet te houden.

Mama zal ook van 't jaar nog geen brief gekregen hebben, waarin ik mij over het vervelende van deze plaats beklag. In Zwolle zijnde heb ik het mondelings wel gedaan, maar toen had ik nog maar kort in het Nieuwe Diep gelegen; sedert mijne terugkomst van verlof is het zoo verbeterd.

De families *van der Hoop*, *Rings*, *van Son*, *Zurmühle*, *Van der Upwig* etc. etc. brengen het meeste aan

mijne “*aangename gezellige verkeering toe*”, zooals Mama het noemt. Mais voila tout. Juffrouw *van der Hoop* is wel een lief meisje, maar ze convenieert mij in ’t geheel niet. Nu hoop ik dat de familie gecontenteerd zal zijn met deze ophelderingen en dat ik er nog eenigen tijd van profiteren mag, zoolang als er ten minste geen uitzicht is op Non-Activiteit. Dat *Jeannette* weer beter is, doet mij recht veel genoegen. Zoude dat huwelijk [236] nog niet spoedig voltrokken worden. De mand met groentens is eene lieve verrassing, ik wacht er al met ongeduld op. Hier zijn de jonge groentens nog schaars en duur. Een bord vol aarbeijen - als men ze krijgen kan - kosten 16 of 18 stuivers, alles is na rato. Het doet mij genoegen dat Lijsje weer beter is. Ze moet nu maar weer in ’t zand kruipen en brood-suiker eten. Zoodra er iets naders van ons vertrek wordt gedecideert, zal ik schrijven. U in gedachten omhelzende, verblijf ik Uw’ liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord ’s Konings Korvet “*Triton*”, ter
Reede Texel, Vrijdag 14 Junij 1833.

Waarde Ouders!

Deze dient om u de ontvangst te melden van koker en mand.

De koker had ik den 2^{den} dag reeds, maar het mandje dat met de beurtman gekomen is, heb ik eerst gisteren ontvangen.

Alles was in order, doch het begon juist tijd te worden dat ik het kreeg, daar de meloen en komkommers, beide iets nieuws voor hier, reeds een weinig aangestoken waren. In de kaartekoker heb ik een rolletje van Anton gevonden, bevattende de opgave van alle grasverpachtingen op den Doorn. Dit is zeker bij vergissing en zal het dus bij gelegendheid sturen of medebrengen.

Daar en tegen ontbrak er eene groote kaart van de Stille Zuidzee, dan hieraan verlies ik niets, daar wij toch met de *Triton* wel geen wereldreis zullen doen.

De beurs is allerliefst, hieraan zal Betje wel veel werk gehad hebben.

De dassen laten niets te wenschen over, dus alles in order.

De prijs van het mandje van Amsterdam naar hier is f 0.30 geweest, hetgeen dus weinig is.

Ik houdt mij bij gelegendheid nog eens gerecommandeert, als er jonge groenten of vruchten, die een reis van twee dagen kunnen verdragen, disponibel zijn, maar dan liefst op ’t adres met de barge.

½ ankers mand is de vracht met dit vaartuig maar 8 stuivers en, dan kan het nooit langer als 3 dagen onder weg zijn, daar de barge in dit seizoen alle dag vaart.

[237] Tot nog toe kan ik u stellig zeggen dat er in *den Haag* niets over *de Triton* bekend is.

Heden morgen heb ik een brief van den Luitenant *Fabius* gehad, welke bij ons aan boord hoort, maar dit winter met eene geheime commissie buiten ’s lands is geweest. Hij is eenige dagen geleden terug gekomen en zich bij den *Directeur-Generaal* bevindende, heeft hij zich naar de bestemming van *de Triton* geïnformeerd en, tot antwoord bekomen dat zij provisioneel nog bleef leggen en er op dat oogenblik niets over haar bestemd was.

Dit stelt mij dus gerust en geeft mij eenige hoop dat ik in ’t begin van Julij verlof zal kunnen krijgen. Ongelukkig komt hier weer tusschen beide dat een Ofcier van ons, om deszelfs non-activiteit gevraagd heeft, om rede zijne moeder aan de kanker lijd en waarschijnlijk spoedig niet meer zal zijn.

Dus is er alweer een ofcier minder disponibel van de dienst. Enfin, j’espère que tout s’arrangera!

Dingsdag en Woensdag hebben wij hier een violente storm gehad, die eensklaps opgekomen is en, daardoor een aantal menschen in ongelegendheid gebragt heeft.

Op *de Algiers* was juist een Dames Chocolaad partij, op het oogenblik toen de storm opstak, zoodat de Dames aan boord moesten blijven gedurende 36 uren, en zoo als wel te brgrijpen was, zijn ze niet vrij gebleven van zeeziekte.

De Tuinen zijn hier allen verwoest; bonen, erwten, etc. etc. legt plat op de grond en zijn zwart evenals of ze verbrand zijn.

Die wind zal de grasverpachting op *den Doorn* ook wel niet gefavoriseerd hebben, en de familie *Slosser* is zeker dien dag niet op den Doorn geweest.

Welke *Slossers* zijn dat? heb ik die in Zwolle gekent kunnen hebben?

Nu zal ik deze eindigen en er eenige letteren voor Lijsje bij doen. Complimenten aan alle verzoekende verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 2 Juli 1833, leggende ter reede Texel.

Beste Antje!

De laatste brief d° 25 Junij is mij wel geworden. De opgegeven gelegendheid om naar *Groningen* te komen, welke Papa er heeft in mede gedeelt zijn ongelukkig [238] overbodig, zijnde er provisioneel geen mogelijkheid om verlof te krijgen.

Papa heeft de 1ste Ofcier *van der Hart* in Amsterdam gesproken en daarvan vernomen dat ik na hem met verlof zoude gaan. Indien dat gebeurt, dan wordt het toch wel Augustus, daar hij een maand verlof wil hebben en hij op 't oogenblik weder aan boord is, daar de Kommandant een erfenis van 1 of 2 ton uit Amsterdam moest halen. Deze wordt een Donderdag terug verwacht en dan eerst gaat het verlof van den 1ste Ofcier in.

De mand met groenten heb ik in de perfectste staat ontvangen. De komkommer en bloemkolen zijn mooi.

Het is hier alles bij het oude. Deze week heet de kermisweek, maar is niet noemenswaardig.

Mejuffrouw Othing is hier met hare troep, die aller schandelijkst is.

De Griep noodzaakt mij om aan boord te blijven, hetwelk voor deze kermisweek toch onverschillig is; zijnde het Concert en bal uitgesteld tot in de andere week. En de Comedie niet bezocht wordt.

Eenige dagen geleden is hier *W. Siccama* uit *den Bosch*, met eenige andere studenten uit Groningen, geweest. Ik heb hem evenwel niet gezien, daar het juist die dag hard waaide.

De Neven ontlopen mij hier allemaal.

Daar ik naar kooi moet om, met behulp van eenige Kamille, te zweten, zoo zal ik deze morgen verder afschrijven.

3 Julij. Bij het overlezen der brief bemerk ik dat het welligt zoude kunnen gebeuren dat ik verlof kreeg als gij en Lize in Groningen waart. Als Oom en Tante mij dan nog hebben willen, zoo zie ik u daar.

De Kamille heeft een goed effect gehad. Ik ben heden veel beter en hoop morgen weder in de open lucht te komen.

De Griep heerscht hier nog al sterk. Op de meeste schepen legt een vierde gedeelte van de Equipage ziek.

Hoe is het met Anton, komt hij in deze of de volgende maand hier?

Ik weet u op 't moment niets meer te schrijven, daar mijn geestvermogens door het zweeten verzwakt zijn, zoodat ik half suf ben.

De Groete aan alle verzoekende verblijf ik uw' liefhebbende broer / geteekend / [239] Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 8 Juli 1833, ter Reede Textel.

Beste Mama!

Recht aangenaam waren mij uwe letteren van den 1ste dezer. Ik zoude dezelve reeds lang beantwoord hebben, indien mij niet eerst de griep verhindert had en daarna het spoedige antwoord, door het rencontreren van de jonge *Gockinga* alhier, niet onnodig was geworden.

Ik heb een recht aangename avond met hem bij den Heer *Duivené* doorgebracht.

Mijn griep heb ik gelukkig, doordien ik er spoedig bij was, spoedig verdreven, daar ik van achteren zeer blijde om ben, doordien hier gepasseerde week nog al eenige amusements geweest zijn.

Behalve de *Comedie* van Mejuffrouw *Othing*, die aller slechts is, wordt er alle avonden van 12 uur tot 5 uur gedanst, in een lokaal dat wel is maar publiek is, maar evenwel door niets anders als *de beau monde* gefrequenteerd wordt.

Daar de kermisweek dus amusements genoeg opleverde, is het concert en bal uitgesteld tot aanstaande Donderdag, alsdan hoop ik mij recht goed te amuseren. Wederkerig moet ik u zeggen dat

het mij recht onaangenaam geweest is *Willem S[iccama]* hier niet gesproken te hebben, evenwel is hij in goede handen gevallen, zoodat hij zich perfect geamuseerd heeft.

Ik moest dien dag wel niet aan de wal dineeren, maar als het zoo hard niet gewaait had, dan zoude ik toch zeker aan de wal gekomen zijn.

Gockinga zal Mama wel gezegd hebben dat de griep mij niet erg geattakeerd heeft. Hij heeft mij ten minste beloofd u te gaan zien.

De mand met groenten is perfect goed overgekomen.

Momenteel kan ik nog niets schrijven van het verlof, daar naar alle gedachten de 1ste Ofcier tot Augustus toe wegblijft. Ik geef de moed evenwel nog niet op. *Anton* had het voornemen om hier te komen; ik heb hem dus aangeraden om in deze maand nog te komen, hierop heeft hij mij evenwel niet geantwoord.

Heden morgen heb ik een brief uit de Oost ontvangen van 24 December, dus nog al oud. Men meld er mij in dat *Oom Frans* zeer wel was.

[240] Ik twijfel niet of Papa zal er wel in toestemmen om, die *zoon van Oom J. Jo. de Groot*, te inviteren eenige dagen op den Doorn te komen doorbrengen.

Ik zal deze brief op *Slochteren* adresseren daar Mama er, volgens de laatste opgaaf, van daag naar toe gaat.

Marine nieuws voor Oom is er niets, sedert mijne laatste aan ZE geschreven brief, voorgevallen als de in dienststelling van *de Pallas*, Kapitein ter zee *Buys*. *De Echo* heeft, even als genoemd Korvet, hare bestemming gekregen naar *de West-Indiën*.

De Tractementen van den *Admiraal Gobijs* en den *Schout bij Nacht Siervogel* zijn op *de helft* vermindert en die van de *Kommandanten der Blokschepen* hier en op de Schelde tot op $\frac{2}{3}$.

Mijne hartelijke Complimenten aan de familie op *Slochteren* en in Groningen verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
Julij 1833, ter reede Texel.

Beste Antje!

Daar waarschijnlijk de drukte buiten U belet om de mijne van den 3^{den} dezer te beantwoorden, zoo zal ik maar niet langer, als tot morgen ochtend na posttijd wachten om iets over mij te laten horen.

Papa is nu ook zeker in *Groningen*. Wat mijne reis daar naar toe betreft, daar van kan ik nog niets gedeceideert schrijven.

In de aanstaande week komt de 1ste Officier terug en dan zullen wij zien.

De *Griep* heeft ons de laatste dagen nog al eenige drukte bezorgt, doordien een onzer Ofcieren ziek geworden was en wij dus onder ons beiden overschoten.

Ik heb dezelve in 't begin van de Kermisweek gehad, doch doordien ik er spoedig bij was, ben ik er in twee dagen afgekomen, zoodat ik nog genoeg van de kermisamuseementen heb kunnen profiteren.

De troep van Mejjuffrouw *Othing*, die alle avonden speelde, liet wel veel te wenschen over, doch dit werd vergoed door het aangenaam gezelschap daar men mede kwam of dat men er vond.

Na afloop der Komedie vergaderde zich de *beau monde* van *de Helder cum anexis* [241] in een lokaal om te dansen, het welk 9 nachten achter elkander tot 's morgens 4 of 6 uur duurde.

Ik heb nooit zulke onvermoeide danseuses gerencontreert als hier aan *de Helder*.

Ik heb in de Kermisweek tweemaal aan de wal moeten dineren, maar ben hierin door dienstzaken verhindert geworden. Als men met zoo weinig Ofcieren aan boord is, kan men zelden gedurende den dag van boord.

Eene avond heb ik mij recht goed geamuseerd bij Mevrouw *Reser* en de Kapitein der Genie *Duivené*, hare zoon, alwaar ik de jonge *Gockinga* en nog een student uit Groningen rencontreerde.

Eergisteren heb ik met Neef *Bauricius*, die met Nicht van *Brakel* getrouwd is, kennis gemaakt. Hij is 1ste Ofcier op *de Korvet Pallas*, bestemd naar *de West-Indiën*. De Kapitein ter zee *Buijs*, welke *Anton* onlangs in Kampen ontmoet heeft, kommandeert hetzelfde.

Als gij naar Groningen schrijft deelt hen dit dan mede.

De Korvet *Nehalania* met *Prins Hendrik* aan boord, wordt dagelijks hier terug verwacht, zoodat de zwagers elkander nog zien zullen.

Gisteren avond is hier een *Russisch Oorlogs Fregat* op de reede gekomen. Aan boord van hetzelfde bevinden zich eenige passagiers, waaronder voornamentlijk de *Graaf Kutersof* en de *zoon van Graaf Heijden*. Deze laatste verwachten wij straks bij ons aan boord, doch zullen vooraf daar aan boord eerst eene statie visite afgaan leggen.

Anton laat ook niets van zich horen. In Augustus ben ik misschien met verlof, dus hoe eerder dat hij over komt des te beter.

De brief welke ik uit de Oost ontvangen heb, en die Papa in handen schijnt gehad te hebben, is niet van de familie; evenwel schreef men mij dat *Oom Frans* den 22 December wel was. Zooals ook *de jonge Tegnagel*.

Ik heb vernomen dat er een van de Neefjes *de Groot* in Holland is. Mij dunkt dat Papa hen recht veel genoeg zoude doen, even zoo wel als de familie in de Oost-Indiën, met hem eenigen tijd op den Doorn te logeren te verzoeken. Toen ik daar was heeft Oom en Tante de Groot mij immers, zoo recht ouderlijk, tot hun genomen, dat men haast verplicht is wederkeerig ook iets te doen. Als ik met verlof ga hoop ik hem ergens te rencontreren, en zal dan ook in 't weder[242]om komen de reis over Utrecht nemen.

18 Julij. Heden morgen is er nog geen brief gekomen. Ik zal dus de familie maar niet langer laten wachten. De complimenten aan alle verzoekende verblijf ik uw' liefhebbende broer / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
26 Julij 1833, ter Reede Texel.

Waarde Ouders!

Volgens de laatste brief van Antje zoudt gij Zondag weder op den Doorn komen zoodat ik dan ook deze maar naar Zwolle zal adresseren.

Wat het verlof betreft dat is eindelijk gedecideert, maar het proces is verloren. De *Schout bij Nacht* mag geen verlof geven, zonder van de dringende noodzakelijkheid van hetzelfde overtuigd te zijn. De reden welke ik opgegeven heb was familie zaken en dit heeft ZijnE. niet gewigtig genoeg geoordeeld, zoodat het dan ook geweigert is, tenzij ik eene dringende reden opgaf.

De *Colonel van Son* verleent dikwijls onderhands verloven, maar naar Groningen en Zwolle kan dit niet, daar het te ver af is en ik dus, indien er onverwachts een of ander order kwam, niet meer bij tijds aan boord zoude kunnen zijn. Het plan dat ik had om, met verlof gaande, een gitaar te kopen, is dus ook niet uitvoerbaar. Ik wilde Papa dus verzoeken om *van Raai* te schrijven van mij er *hier* twee *om uit te zoeken* te zenden van verschillende middelbare qualiteit met schroeven en geene gewone sleutels zooals op de violen.

Daar de meeste Guitaren in de hoge tonen valsch zijn, zoude ik gaarne hebben dat Papa hem goed op het hart drukte hij ze vooraf goed onderzocht, want dat ik anders de moeite maar heb om ze terug te zenden.

Zoo ik hem *zelf* om die gitaren schrijf dan stuurt hij hetgeen hij kwijt wil zijn, en dan heb ik de last en de onkosten van het terugzenden, en als Papa hem schrijft zal hij hoop ik dit niet durven doen.

Het spijt mij recht dat Anton niet hier komt, maar het is een billijke reden die hij opgeeft en gevoel zelf zeer goed dat het niet mogelijk is hij zich van *Zalk* verwijderd.

[243] *De Nehalania* met *de Prins* is hier weer binnen gevallen. Zijne Hoogheid toont veel plaizier en Ambitie voor de Marine, zoodat wij rekenen dat het zieltje gewonnen is. Hij had liever onmiddelijk weer met de *Nehalania* naar zee gegaan, als naar den Haag.

Eergisteren hebben wij hier het reeds in de Kermis week plaats gehad moeten hebbende Zomer Concert gehad. Tot 4 uur is er gedanst.

Het was heel wel maar, als Commissaris van beide een aantal onaangenaamheden gehad hebbende, zoo kan ik niet zeggen, mij zoo bijzonder wel geamuseerd te hebben, als wel vroeger het geval was.

Naar ik hier vernomen heb is Daan aan den Generaal Trip voorgedragen om Ofcier te worden, maar te gelijk ook dat er provisioneel geene promotie zoude zijn. Dit is van de *Colonel Sneider* afkomstig.

Wat is toch de reden dat Tante Mietje met de familie weer in Groningen gaat wonen; dat zij de Bossche lucht niet kan verdragen, na er zoo veel jaren doorgebracht te hebben, is toch maar koekebak.

Naar mate het langer duurt en ik meer hoor, begin ik ook meer en meer te twijfelen aan het huwelijk

van Jeannette met den Heer Jonckière.

De complementen aan de Heele familie verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", ter
Reede Texel, 2 Augustus 1833.

Waarde Ouders!

Van achteren is het gebleken dat ik mij verheugen mag over de weigering welke ik gekregen heb, toen ik om verlof gevraagd heb, daar er heden tijding is gekomen dat wij van Station veranderen en naar *Vlissingen* moeten zeilen.

Ik zoude dus anders op dit oogenblik in Groningen zijn geweest en aldaar order gekregen hebben om terstond naar boord te retourneren en bijgevolg veel kosten gemaakt hebben, waar ik weinig of niets voor genoten had.

Wat het vertrek van hier aangaat heeft zulks - quand à moi - veel voor en tegen, doch zoo ik alles wel wik en weeg, dan is er geloof ik meer *voor* als *tegen* om mij over onze verandering van verblijfplaats te kunnen verheugen; vooral [244] daar na alle waarschijnlijkheid wij deze winter weder hier zullen retourneren en wij door deze verandering bevrijd zijn geworden van eene andere zeereis. Over een en ander zal ik wel eens nader schrijven.

Misschien zal ik van hier op Papa een wisseltje van f 50.- afgeven, zoo niet dan zal ik Papa uit *Vlissingen* om geld schrijven.

Zoo Papa de Guitaar nog niet besteld heeft, verzoek ik het ook nu maar niet te doen, daar wij waarschijnlijk weg zijn tegen dat dezelve hier is en de onkosten naar *Vlissingen* te groot zijn.

Misschien, of liever wel zeker, kan ik ze in Middelburg krijgen.

De laatste brief van Antje heb ik nog niet beantwoord, maar zal dit uit *Vlissingen* doen.

Ik verzoek mij naar hier geen brieven meer te zenden, maar met het schrijven te wachten, tot als er nadere tijding van mij is gekomen.

Ik zal morgen ochtend de Post afwachten, voor dat ik deze sluit, daar met dezelve de definitieve order verwacht wordt.

3 Augustus. Heden morgen is niets gekomen, zoodat indien Papa de Guitaar besteld heeft, ik ze hier nog wel zal krijgen.

Morgen of overmorgen schrijf ik nader, zoodra er iets gedecideerder van bekend is.

De Groete aan alle verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", leggen-
de ter Reede Texel, 6 Augustus 1833.

Waarde Ouders!

Zondag morgen hebben wij de order gekregen om ten spoedigste naar *Vlissingen* te zeilen.

Reeds zouden wij gisteren van hier gezeild zijn, zoo de wind niet tegen was geweest; heden is zij in ons voordeel, zoodat wij deze achtermiddag denken te zeilen.

Of onze bestemming is om op de *Reede van Vlissingen* te blijven leggen of de *Schelde* hooger op te varen, dit weten wij nog niet.

De *Zeeuw* komt hier om in het drooge dok gerepareert te worden.

[245] Den 20sten dezer zeilt het fregat *Palembang* naar de *Oost*- en de Korvet *Pallas* naar de *West-Indiën*.

De *Nehalania* heeft ook order om zich den 20sten zeil klaar te houden, men weet echter niet waarheen; algemeen gist men met den jongen Prins naar *Kroonstad*.

Rengers is als 1ste Ofcier op dezelve geplaatst geweest, doch daar de jonge *de Munck* er als Schrijver en Victualiemeester aan boord dient, zoo is zijne plaatsing den volgenden dag reeds weder ingetrokken.

Dit is nu reeds tweemaal dat *Rengers* en de *Munck* op een schip geplaatst zijn. De eerste keer was het op de *Pollux*, op de reis rondom de wereld, toen heeft de *Munck* zijne overplaatsing gekregen, doch deze keer heeft *Rengers* plaats moeten maken. Onbegrijpelijk is het dat het Ministerie bij herhaling

deze twee personen bij elkander plaatst.

Ik verzoek mij bij de ontvangst van deze naar *Vlissingen* te schrijven, daar wij anders welligt reeds *de Schelde* opgevaaren zijn tegen dat de brief komt.

Mevrouw van Son met 2 kinderen en eene meid en *Mevrouw Prins* met een kindje en eene meid gaan met ons meede, doch debarkeren onmiddellijk weder te *Vlissingen*.

Ik verzoek Papa mij naar *Vlissingen* f 60.- of f 70.- te sturen.

De complimenten aan de Heele familie verzoekende, verblijf ik uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", leg-
gende ter Reede *Vlissingen*, 11 Augustus 1833.

Waarde Ouders!

Heden ontving ik Ul[ieder] beide brieven, tegelijk met een van Antje en Lize d° 5 Aug[ustus]. Eene regt aangename verrassing voor mij, en het eenigste dat in staat was mij weder in mijn humeur te brengen.

Verbeeld U van dezen nacht, van 12 tot 4 uur, heb ik de wacht gehad, ben vervolgens om 5 uur van boord gegaan met een sloep om eenige scheepen te praaijen of in te klaren en ben hiermede tot half 11 bezig geweest, zoodat ik bij mijne terugkomst alles behalven vrolijk gestemd was.

De Heeren *Belgen* veroorzaken ons zoo vele moeite, daar zij nu en dan weigerachtig [246] zijn om de Loods gelden te betalen.

Het eenigste but waarmede wij hier zijn gekomen is om de Politie van de Reede te soutineren, en om ons recht op de mond van *de Schelde* met kracht van wapenen te doen respecteren.

De orders dien aangaande zijn zeer stipt en de Koning schijnt niets te willen toegeven.

De *Engelsche Koopvaarders* beginnen tusschen beide ook al op hun poot te spelen.

Onze reis van *Texel* naar hier was zeer wel. 's Middags om 5 uur verlieten wij de eerstgemelde Reede en waren des anderen daags morgen om 1 uur voor deze stad ten anker.

De twee banknoten N° 286 en 539 heb ik ontvangen.

Ik wil gaarne geloven dat Papa geen geld meer van mij in cas heeft, maar ik heb sedert de laatste afrekening toch *circa* f 200.- overgelegd.

Papa heeft voor mij ontvangen:

1 ^{ste} kwartaal 1833	f 140.25
2 ^{de} " "	" 140.25
Declaratie voor Reis- en verblijfkosten	" <u>21.12</u>
	f 302.22

Ik heb van Papa ontvangen:

Junij	f 75.-
en nu	" <u>50.-</u>

125.-
f 177.22

Dit is nu in een half jaar en, als wij binnen 's lands blijven, dan hoop ik met Nieuwjaar alles afgedaan te hebben.

De Helder en de publike amusemenen hebben mij zeker nog wat geld gekost, maar daar voor heb ik mij ook recht goed geamuseerd.

Ik begreep zelf dat het wat druk liep en, om die reden is het mij dan ook min of meer onverschillig, dat wij hier naar toe zijn gegaan.

De andere reden waarom ik in mijne voorgaande brief schreef, dat het goed was wij de *Helder* verlieten, zal ik wel later mondeling mededeelen.

Hier ben ik even als een kat in een vreemd pakhuis, ken volstrekt niemand en [247] heb ook het voornemen niet eenige kennis aan te knopen.

Overwinteren wij hier en zijn er bals of concerten, dan is het wel mogelijk, maar provisioneel zeker niet.

Dat ik tegenwoordig zoo veel van muziek houd is zeer natuurlijk, en zelfs meer als vroeger, daar ik nu

eigentlich voor 't eerst in de gelegenheid was om er van te profiteren.

Men moet al heel veel van de muziek houden om zich, *altijd alleen*, met dezelve te kunnen amuseren. Het is mij ten minste niet mogelijk, maar wel in een goed gezelschap. En dat was aan *de Helder* het geval.

Behalve de Concerten, hadden wij alle week kwartet partijen en, tusschen beide maakte ik bij Mevrouw *van der Hoop*, Duos voor fluit en Gitaar.

Het Linieschip *Zeeuw* gaat naar *de Helder*. De Couranten geven wel eenige bestemming voor dezelve op, doch er is niets zekers van bekend.

Men zegt dat de tijdingen uit de Oost-Indiën, vooral wat *Sumatra* betreft, zeer slecht zijn en, dat *de Zeeuw* en *Waterloo* met 1500 man troepen derwaarts zouden vertrekken.

De Korvet *Ajax* is in dienst gesteld en bestemd naar de *Oost-Indiën*.

Tegen de helft van September zullen hier waarschijnlijk in dienst worden gesteld *een Fregat*, *een Korvet* en *een Brik*; hunne bestemming is nog niet bekend.

De Groete aan de familie verzoekende, verblijf ik uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

P.S. Wij blijven gedecideert hier op de reede leggen en hebben *de Vice Admiraals vlag van den Heer Gobijs* geheeschen.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
ter Reede Vlissingen, 11 September 1833.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 6^{den} heb ik ter goeder tijd ontvangen.

Voor als nog kan ik geen zeker antwoord op het verlof geven. Zeker is het dat ik tegen den 24sten of 26sten dezer, 12 of 14 dagen verlof kan bekomen, maar mij dunkt dat dit - de reis moet hier nog afgerekend worden - te kort is om het [248] te accepteren.

Den 13^{den} komt de Kommandant terug aan boord, als dan zal het zich decideren en zoo alles medeloopt kan ik den 15^{den} met de Stoomboot op Rotterdam vertrekken en misschien den 16^{den} 's avonds in Zwolle arriveren.

Zoo de Kommandant het mij niet, ten minste tot den 4^{den} October, kan toestaan, zal ik mij aan den Directeur Generaal wenden, maar dan duurt het zeker veel langer eer ik in Zwolle ben.

De reis die voor ons bestemd is, schijnt nu met eenige zekerheid bekend te zijn.

De Korvetten *Nehalania* en *Panter* hebben dezelfde order als wij en de eerste tevens om de *Prins te embarkeren op eene Middellandsche-Zee reis*.

Men gist dus dat wij te zamen zullen gaan.

Het plan van deze reis is zeker door het Gouvernement ontworpen toen zij het vooruitzicht had op eene spoedige sluiting van een of meer bepaalde traktaten, doch daar het schijnt dat men hierin niet reussieren kan, zoo geloof ik ook niet dat men de Prins voor dit winter-saizoen buiten lands wil sturen en daarom ook dat onze reis provisioneel wel uitgesteld zal worden.

De verplaatsing van *Anton* doet mij recht veel plaisir, het is dunkt mij in alles eene verbetering.

Zoo ik den 15^{den} van hier vertrek, zoude ik ook nog eenige dagen in Groningen door kunnen brengen, te gelijk met *Willem*.

Het is te hopen dat *Daan* nu ook verlof zal kunnen krijgen, en daar Papa het gevraagd heeft, zoo zal het zeker wel toegestaan worden.

De Cholera is hier een veertien dagen geleden gearriveerd en heeft, zoo ver ik weet, tusschen de 10 à 20 menschen geattakeerd, dewelke meest gestorven zijn. Op de Reede echter is nog geen een geval geweest. Het bepaald zich

Het overige van dezen brief schijnt verloren geraakt, althans ontbreekt.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 17
September 1833.

Waarde Ouders!

[249] Heden morgen ontving ik de brief van *Daan*. In antwoord dient dat ik onmogelijk voor den 26

van hier kan, zoodat ik den 27 te huis zoude kunnen zijn, zoo ik regelregt door ging, maar zoude dan den 10 October weder aan boord moeten zijn. Dit is mij te spoedig en heb daarom goedgevonden om over den Haag te reizen en den Directeur Generaal voor een maand verlof *te vragen*.

Ik kom dus 28, Zaterdag avond met de Diligence in Zwolle.

Ik geloof dat de Directeur Generaal het verlof nog wel toe zal staan, daar wij toch niet naar zee gaan, zonder een of ander bijzonder toevallige oorzaak; de order om ons [geen] verlof te geven was slechts om, indien er eens onverhoopt een schip naar naar zee moest, er dan altijd disponibel te hebben.

De Nehalania te Texel, *de Vliegende Visch* in Hellevoetsluis, *de Panter* en wij hier hebben allemaal deze order om bovengemelde reden.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 25
September 1833, steeds ter reede Vlissingen.

Waarde Ouders!

Daar het mij onmogelijk is, op de vroeger bepaalde dag van hier te vertrekken, zoo zal ik u eenige letteren schrijven.

Deze misrekening heb ik te danken aan de verregaande complaisance van onzen 1sten Ofcier.

Zonder eenig bijzonder toeval vertrek ik nu zondag van hier; zal maandag bij [de] Directeur Generaal in den Haag gaan, om Dingsdag avond in Zwolle te komen. Zoo de prolongatie geweigerd wordt, moet ik den 11 October terug zijn aan boord.

Ik hoop dat *Daan* nu maar prolongatie heeft kunnen krijgen, anders zijn wij weder niet alle bij elkander.

Hier is niets bijzonders. De groeten aan de heele familie verzoekende, verblijf ik Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 24
October 1833, ter reede Vlissingen.

Zeer Waarde Ouders!

[250] Daar ik niet zeker weet of *Daan* wel verlof heeft kunnen bekomen, zoo zal ik U mijn arrivement alhier per brief melden.

In *Amsterdam* heb ik de Commissie bij *Sinkel* wat de zakdoeken en het lint betreft gedaan. De tijd permiteerde mij niet om ze na te zien, evenmin om eene kwitantie voor het betaalde te doen in gereedheid brengen. Deze zal hij dus wel tegelijk met de zakdoeken sturen.

Wat de Guitaar betreft hierin ben ik redelijk wel naar mijn zin geslaagt. De toon is zeer goed, maar, zonder mechanie, daar het een Italiaansch instrument is.

's Avonds om 10 uur ben ik in *den Haag* gekomen en vond daar *Daan*, met de beide *Tengnagel*, mij bij de Diligence wachtende.

Ik stond voor *Daan* en herkon hem niet. De uniform, waar ik hem nog niet in gezien had, deed hier zeker veel toe.

Wij zijn tot 2 uur in *den Haag* gebleven en vervolgens gezamentlijk naar *Rotterdam* gereden, van waar *Daan* 's morgens om 10 uur is terug gegaan.

Hij hoopte die morgen in den Haag gedaan te krijgen om zijne pas acht dagen later te laten aftekenen en zoude alsdan naar *Zwolle* gaan, maar anders niet. Dit heb ik hem dan ook niet willen afraden.

Van *Zwolle* af naar hier heb ik met *Groskamp* gereisd, de Kapitein, is dat Tods niet?

De zuuren, confituren etc. etc. zijn *redelijk* wel overgekomen. Het kistje was eenige malen onderste boven gekeert en daardoor al het vocht uit de potjes en het fleschje met morellen gebroken. Alles is nu evenwel al weer geredresseerd.

Het is genoegzaam gedecideert dat wij aan *het Nieuwe Diep* gaan overwinteren daar, door de reparatie welke hier aan de Doksluis moet geschieden, er hier geene scheepen in het Dok kunnen. Het kan evenwel misschien nog een maand aanhouden voor en aleer wij van hier gaan.

Quand à moi, ik wenschte wij er al waren.

De overgang van Overijssel naar hier was groot. Het seizoen is hier al een groote maand verder. De

boomen zijn geheel bladeloos.

Bij de ontvangst dezer zijn zeker de beide O.O. op den Doorn. Ik verzoek hun dus mijne complimenten te willen maken, zooals ook verder aan de geheele fa[251]mille.

De ziekte aan boord schijnt verdwenen te zijn. Er zijn ten minste de laatste 14 dagen geen voorvallen geweest.

Uw liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Hoe is het te *Groningen* met de studenten?

en met de voordragt van *Oom Jan* betreffende *Willem*?

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
ter Reede Texel, 15 November 1833.

Zeer Waarde Ouders!

Uwe eerste brief, sedert mijn vertrek uit Zwolle, heb ik juist bij tijds te Vlissingen ontvangen, daar wij de volgende morgen *Vlissingen* verlieten, latende hier, voor zoo ver mij bekend is, geene andere kennissen na als mijn waschvrouw, schoen- en kleermaker. Dit zijn de eenigste ingezetenen welke ik met eenige grond kan veronderstellen, eenig belang in mijn vertrek gesteld te hebben.

Na eene zeereis - zijnde de vierde met de Triton - van 24 uren, zijn wij hier gearriveerd en leggen nu op de Reede, ons vlejende met de eenigsints gegronde hoop van heden over acht dagen misschien in 't *Nieuwe Diep* te leggen.

De Schout bij Nacht *Siervogel* heeft ten minste aan den Directeur Generaal eenige dagen geleden voorgesteld om de schepen hunne winter kwartieren te doen innemen.

Sedert gisteren zijn wij er toe overgegaan om de kagchel te zetten, die nu hier vooral, niet te vroeg geplaatst is.

De winter amusemenen zijn hier gedeeltelijk begonnen. Aanstaaende maandag hebben wij het 2de Casino in 't Paleis.

De concerten zullen, hoop ik, ook spoedig een aanvang nemen.

Het was mij recht aangenaam uit de vorige brief te vernemen dat de zaken van Lize en Antje zoo stadig aan vooruitgaan.

Oom Buma zal nu wel in *Zwolle* zijn. Waar gaat *Duco* zijne studiën volbrengen?

De zuurkool welke wij heden middag voor het eerst geproeft hebben is delicious [252] en de snijboonen, welke er morgen middag aan moeten, zien er niet minder favorabel uit.

Als ik nu toch van hier met open water verlof kan krijgen, zal ik alle vaatjes en de nog resterende potjes mede brengen.

Indien Papa een kistje van 250 Curacaosche Cigaren wil hebben, dan zal ik die bij gelegendheid in 't Rondeel, bij Mettenbrink, laten deponeren. Zij zijn zeer goed. Ik heb ze met het Transportschip *Dortrecht*, acht dagen geleden, uit *de West* gekregen.

Dit verkiezende verzoek ik voor den 22 dezer antwoord en zal dan aan Mettenbrink laten zeggen, ze onder zich te houden tot als Papa komt.

Hoe is Papa van de beesten afgekomen en hoe is de slacht uitgevallen?

Heeft *Daan* ook mijn tabakzak, welke ik in den Haag had laten leggen, in *Zwolle* gebragt? en hoe lang is hij op den Doorn geweest? Toen hij in Rotterdam bij mij vandaan ging, wist hij nog niet hoe lang men hem zoude toestaan.

Eene aangename tijding voor de Juffrouw *Schönlaub* zal zeker de volgende wezen, dat namentlijk de Heer *Frucht*, Kommandant van *de Medusa* is geworden en, zoo als ik vernomen heb Mevrouw tegenwoordig aan boord logeert.

Daan is zeker veel verandert, maar nog veel te driftig en te kort van stof. Ik houdt het voor zeer gelukkig dat hij een sevre Kaptein heeft gehad en nog heeft want het is zeer dienstig, dat hij onder de duim gehouden wordt en, vooral nooit geen gelijk krijgt, zoo het hem niet *ten volste* toe komt.

Hij verliest er te veel door voor zijn volgend leven, maar anders zouden nog een tweetal Cadetsjaren zeer dienstig voor hem zijn.

Als Papa naar Amsterdam gaat dan is het ook weinig moeite of kosten om in den Haag over zijne promotie te spreken. Ik geloof zeker dat er dit veel aan toe kan brengen.

Nieuws is hier volstrekt niet. Wij hebben alles zoo terug gevonden, zooals wij het in Augustus gelaten

hebben.

Zondag morgen. Gisteren heb ik deze vergeten weg te zenden en daar ik aan de wal ben geweest, zoo kan ik ze nu eerst eindigen.

Zijn de zakdoeken en het Lint van Sinkel goed ontvangen en conform bevonden met de verwachting? De tijd permiteerde mij niet het zelf uit te zoeken.

De Groete aan de geheele familie makende, verblijf ik uw' liefhebbende zoon / ge[253]teekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", leggen-
de in 't Nieuwe Diep, 11 December 1833.

Zeer Waarde Ouders!

Uwe brief van 8 December, heb ik heden met het bankje ontvangen.

Wel is waar had Mama mij gedurende eenen geruimen tijd niet geschreven, maar dit verlies hadden de zusters vergoed.

Ik kan mij zeer goed verbeelden dat het druk geweest is en de zusters juist op dat ogenblik niet veel mede gewerkt hebben, doch het was voor eene goede zaak, waarmede ik Papa en Mama ook met alle recht mag geluk wenschen.

Ik vindt dat de zusters aan de broers goede voorbeelden geven. Wij zullen zien of goede voorbeelden doen volgen.

Als *Oom Buma* wat dikwijls cadeautjes maakt, zullen de kleintjes wel willen dat er meer vrijers over de floor komen.

S[in]t Nicolaas heeft zeker in *Zwolle* ook gereden.

Ik heb dien avond als wachttebbende Ofcier aan boord doorgebracht en mij met de citer geoccupeerd.

Den 6^{den} hebben wij hier *Cassino* gehad. Na afloop van hetzelfde hebben wij een recht confertibel co-lation daargesteld, waar wij onder ons 14 aanzaten.

Zondag heb ik de Heer *Bings*, welke juist uit Amsterdam terug kwam, op een *Diné* bij den Kaptein *van der Hoop* gesproken. Hij heeft mij de complimenten van Papa overgebracht.

Aldaar rencontreeerde ik de Heer *de Citter uit Groningen*. Onwillekeurig kwamen wij over de familie te spreken, zoodat D[aan] en W[illem] ook op het tapijt kwamen. Hij scheen alles te weten, maar wat D[aan] betreft was hij verkeert onderrigt, daar hij vermeende dat dit een gedecideerde was.

De fluit en het muziek dat te huis is, maak ik bij deze aan *Daan* cadeau, zoo hij namentlijk de fluit onder handen neemt.

Muziek zal er wel niet veel meer zijn dat hij gebruiken kan en waar het legt weet ik ook niet. Mijn beginselen heb ik ten tijde van *Benedictus* uit zijne muziek gekregen.

[254] Gisteren avond heb ik *Daan* geschreven, doch daar de brief - die nog niet verzonden is - reeds digt is, zoo kan ik hem dit of daarover niet meer onderhouden. Zoo hij begint moet hij doortasten, om spoedig eenige progressen te maken, daar anders de zaak in de geboorte gesmoord zal worden. Hij is niet op die jaren meer dat men zeggen kan: "het zal met de tijd wel komen".

Is Papa in den Haag geweest en welk resultaat heeft het opgeleverd? Hier schrijft Mama mij niets van.

Ik wil wel bij tijds weten wanneer W[illem] komt, om daarna eene verzending oesters in te rigten.

Een dag of tien geleden, ben ik zeer zwaar verkouden geweest en heb toen met goed succes van de concerf, die *Betje* gemaakt heeft, een dozes in warme wijn gebruik gemaakt.

De groete aan de familie verzoekende verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

D. Middellandsche Zee, aan boord van de Korvet “Triton”

Jaar 1834

Aan boord 's Konings Korvet “Triton”,
16 Maart 1834, leggende in 't Nieuwe Diep.

Waarde Ouders!

Deze morgen ontving ik uwe brief, die mij recht veel genoegen deed.

Ik kan mij zoo voorstellen dat *Willem*, niet zeer content geweest is, bij het ontvangen van die order.

Met verwonderen heb ik vernomen dat nu de zaken van den Heer *van Ittersum* weder geschikt zijn. Is het momenteel gestopt of is alles geredresseert?

Ik vindt het perfect goed van Groot Mama een mandje te sturen en verzoek Mama om dit maar te bewerkstelligen.

Aan Oom heb ik gisteren een tamelijk groote brief geschreven, waarover ik bij het einde zelf verwondert was. Bij die gelegendheid heb ik Tante een mandje gepresenteerd en gezegd dat Mama het wel zoude zenden.

Aan Oom heb ik de reeds vroeger bekomene wijn commissiën nog eens gedetailleerd gevraagd, zoo als ook die van Groot Papa.

Onze order is gekomen. 1° *Mei* zeilen wij met de brik *de Panter* en brengen gezamentlijk een *Consul Generaal* en een *Vice Consul*, met hunne families, naar [255] *Griekenland*.

Van daar moeten wij de Havens op *de Barbarijsche* en *Italiaansche* kusten, benevens die van *Siciliën* aandoen, om tegen de winter te repatriëren.

Of de twee scheepen gezamentlijk deze plaatsen aan zullen doen of wel dezelve onderling verdeelen, is nog niet bekend.

Het geheel is juist dat gedeelte van de Middellandsche Zee, hetwelk ik nog niet gezien heb, zoodat ik dan ook met deze zomerreis recht tevreden ben. Jammer maar dat dezelve nog al couteus⁹⁶ zal zijn, vooral als men er wat van profiteren wil.

Korte Zeereisjes en veele onderscheidene vertoefplaatsen, dat bij die *kustreis van Italiën* natuurlijk het geval is, maakt dat men in korten tijd nog al geld kan gebruiken.

Hoogst waarschijnlijk gaat *Mevrouw van Son*, met *drie kinderen*, ook mede, zoodat de heenreis tot *Mahon*, waar wij *Mevrouw* wel debarkeren zullen, niet zeer aangenaam zal zijn, vooral zoo de *Consul Generaal* dan ook nog eene talrijke familie mede brengt.

Zoo Papa of wel een van de broers nu wijn medegebragt willen hebben, dan verzoek ik mij dat te willen opgeven; daar, eens in de Middellandsche Zee zijnde, de correspondentie zeer ongeregelt zal zijn en dus welligt zoo iets te laat zoude komen.

Op het ogenblik weet ik niets dat mij voor de reis nog ontbreekt.

Als Anton te huis komt, verzoek ik hem, boven uit mijne boeken kist, te willen zoeken: “*Mediterranean Pilot or discription of the Coast*” etc. etc., een blauw Engelsch boekje in 8vo, van buiten op hetzelfde is geloof ik de titel geplaatst.

Welligt schiet mij nog het een of ander kleinigheid, welke ik benodigt mogt zijn, te binnen en zal dan op het laatst om alles schrijven.

Onder het schrijven dezes komt de Colonel aan boord en meld ons dat hij deze morgen aanschrijving gekregen heeft dat de *Consul Generaal Traves* heet en zich met 6, zegge *zes kinderen* en eene gouvernante, benevens gevolg, bij ons zal embarkeren.

Het cadeau van Oom komt mijn nu goed te pas. Al de Atlassen zijn van die vaarwateren, in welke wij ons op zullen houden.

[256] Bij mijn vertrek uit Zwolle moet ik de waskaarten vergeten hebben; ik heb ze tenminste bij het uitpakken niet gevonden.

Papa heeft op de wissel van *Block* (voor de *épauletten*) vergeten de datum van vertoon te zetten. Hij heeft het evenwel niet de moeite waardig geoordeeld om dezelve terug te zenden.

96 Mogelijk een variant op courtoisie, en is bedoeld een reis met veel beleefdheden in het onderling verkeer van regeringen.

Zoo er hetzij op *den Doorn* of in *de stad* eene moderne *Geographie* of wel moderne *reizen door Italien* zijn, dan zoude ik wel gaarne weten door wie geschreven, en van welk jaar, benevens de hoeveelheid deelen, daar ik ze ingeval ze niet te groot of te uitgebreid zijn, wel gaarne aan boord zoude willen hebben.

Nu zal ik zien of ik Lize nog op eenige letteren kan tracteren.

Complimenten aan de heele familie, Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", leggende in 't Nieuwe Diep, 15 April 1834.

Waarde Ouders!

Bij de ontvangst dezès is Mama zeker al weer te huis. Ik twijfel geensints of de terugreis van *de Helder* is ook plaizirig geweest, met verlangen zien ik hiervan een uitgebreid relaas te gemoet.

Is Mama nog in *Utrecht* stil geweest?

Op dit oogenblik zijn wij geheel gereed. Morgen wordt de Colonel verwacht, welke zooals ik reeds vernomen heb, *de Doubloenen* mede brengt.

Het is tot nog toe niet gedecideert of wij *de Consul Generaal* te *Athene* of wel te *Napoli di Romania* zullen debarkeren; van daar gaan wij stellig naar *Smijrna* en vervolgens naar *Alexandriën*.

De kommissie van de tapijten zal ik dus zeker volbrengen, indien dezelve maar juist van de bepaalde grootte voorhanden zijn; daar ons kort verblijf niet zal permitteren van dezelve te bestellen.

Het is nu immers gedecideert dat er twee moeten zijn?

Ik verzoek ook nog de hoofdkleuren der verlangde Vloz zijde op te willen geven, de nuances zal ik daar wel uitzoeken.

Moet de kwantiteit der hoofdkleuren onderling gelijk zijn en grooter of kleiner [257] als die der tusschen kleuren?

Alle deze vragen zijn aan de zusters ter beantwoording gericht.

De *Kredietbrief* van Papa heb ik heden ontvangen, doch vermeen dat dezelve niet goed is, daar ik ingevolge hare inhoud op den Heer *Sanbergen* te Amsterdam kan trekken. In dat geval moet ik ook een door den Heer *Sanbergen* onderteekende Credietbrief hebben en niet van Papa. Indien het nu niet te veel moeite is om dit gedaan te krijgen, dan verzoek ik er een van nevensgaande inhoud. Niemand kan immers een Credietbrief geven, om op een ander te trekken. Daar op getrokken wordt moet de Kredietbrief teekenen.

Mijnheer en Mevrouw *van der Hoop* hebben mij te kennen gegeven dat het hun gespeten had niet in de gelegenheid te zijn geweest Papa en Mama een familliar diné te presenteren. Zijn rumathisme, waarmede hij nog te bed legt, zijn er oorzaak van.

De Zeeuw welke dezelfde dag dat Papa en Mama weggegaan zijn, weder in *het Nieuwe Diep* gekomen is, maakt zich met alle spoed gereed om een reis met den jongen Prins naar *de Oost Zee* te doen.

Van *Willem* heb ik een paar dagen geleden een brief gehad. Zijne wijncommissiën belopen uiterlijk een vijftig gulden, zoodat Papa niet bang behoeft te zijn.

Denkt Mama om het mandje in kwestie?

Het aanbod van den Heer *Fabius* vervalt daar wij nu naar *Smyrna* gaan, en er daar heen een geregelde post loopt.

Hoe is het te huis gegaan toen Papa en Mama weg waren?

Complimenten aan de geheele familie verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Het zoude dunkt mij goed zijn, en zelfs dunkt mij noodzakelijk dat de *Credietbrief* in 't *Fransch* was.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton" leggende ter reede Texel, 7 Mei 1834.

Waarde Ouders!

De brief gedateerd op Papa's verjaardag heb ik heden morgen ontvangen. Zon[258]der toevallige omstandigheden zal dit wel de laatste zijn, welke ik provisioneel van u hier ontvang.

Mevrouw van Son met familie is sedert 2 dagen geembarkeerd.

De Consul met de zijnen moeten heden avond nog arriveren, zoodat wij morgen avond of uiterlijk overmorgen ochtend, den 9^{den} zullen zeilen, indien wind en weder het ten minste maar eenigsints permitteren.

Zoo op 't oogenblik ('s avonds 9 uur) ben ik aan boord gekomen, na de dagen van gisteren en heden aan de talrijke afscheidsvisites toegeweid te hebben.

Tot dezen nacht 1 uur ben ik bij de familie *van der Hoop* geweest en heb heden middag bij de Cousin *de Vaijnes* gedineert.

Deze laatste hoopt met Julij eenigen tijd verlof te bekomen en heeft het voornemen alsdan over Leeuwarden en den Doorn naar Doesburg te gaan.

De bruiloft van *Lize* schijnt niet bijzonder groot te zullen worden.⁹⁷ Van *Daan* begrijp ik het wel; maar van Willem verwondert het mij zeer, daar hij anders nog al veel gedaan kan krijgen.

Dat boeren bier zoude [krijgen] dunkt mij wel aardig en zelf haast noodzakelijk zijn. De onkosten zullen dan toch ook zoo heel groot niet wezen, zoodat ik dan ook geen zwaarigheid maak om Papa dit met mijn domme verstand te recommanderen.

Zoo onze zeildag niet verscheidene dagen uitgesteld wordt, zal ik van hier niet meer schrijven.

Mijne eerst volgende zal uit *Mahon* geschreven worden en de verdere adressen voor de aan mij te schrijven brieven bevatten.

Op dit oogenblik kan ik niets bepalen als alleen om de eerste brief den 2 of 4 Junij naar *Smyrna* te adresseren (*franco Coblenz*, zooals vroeger).

Het vriendelijk aanbod van den Heer *Fabius* is geheel onnodig geworden.

Ik verzoek de brieven te nummeren.

Ik weet niet of ik Papa reeds geschreven heb dat ik de wijn en 2 flesschen rum, maar geen conjac ontvangen heb; dit laatste is slechts ad notum bij betaling der rekening.

Nu Waarde Ouders! Vaartwel. - God geve dat ik U, met de geheele familie dit najaar in volkomene gezondheid moge terug zien. [259] Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord Z.M. Korvet "Triton", zeilende het Schulpegat van Texel uit, 10 Mei 1834, 's morgens 11 uur.

Waarde Ouders!

Terwijl wij bezig zijn *de vaderlandsche grond* te verlaten, zal ik u nog eenige letteren van mij doen toekomen.

Gisteren heeft de wind ons belet uit te zeilen.

Als gij deze ontvangt zullen wij *Dover* wel gepasseert zijn, daar de wind redelijk gunstig is.

De Loodsschuit welke de brief mede zal nemen, zal ons onmiddellijk moeten verlaten. Ook de tijd permiteerd mij niet u meer te schrijven.

Vaartwel.

Hartelijke complimenten aan allen.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", zeilende in de Middellandsche Zee, den 27 Mei 1834.

Zeere Waarde Ouders.

Met eene voordeelige gelegendheid langs *de Spaansche Zuid Oost kust* zeilende en nog slechts 95 Duitsche mijlen van *Minorca* verwijderd zijnde, zoo zal ik een aanvang met de brief maken, welke ik het voornemen heb van *Mahon* te verzenden.

Het korte vertoef zal mij niet permitteren van daar veel te schrijven.

Met eene gunstige gelegendheid in de voormiddag van den 10 Mei, het gat van *Texel* uitgezeild

97 Johans zus Lize trouwde op 23 mei 1834 met Bernhardus Buma.

zijnde, zoo waren wij spoedig uit het gezicht der Hollandsche kust. De verdere reis in de Noordzee en in het Kanaal was met afwisselende gelegendheden, meestendeels onbestendige en flauwe koeltes, met goed weer.

Het traject langs de Fransche, Spaansche en Portugeesche kusten was ook niet zeer favorabel, zoodat wij eerst gisteren op de middag (26) de Straat van Gibraltar binnen [260] gezeild zijn. Den 22 *Mei*, dag waarop ik van harte hoop dat het geluk van *Buma* en Lize bevestigd is geworden, heb ik met de meeste deelneming van het geheele état Major gevierd, zijnde circa op 25 mijlen afstand in 't West Noord West van Lissabon. Zeer verlangend ben ik naar een omslagtig relaas van het voorgevallene op den Doorn, gedurende deze heuglijke feestdagen.

Den 23 Mei hadden wij een ongelukkig sterfgeval aan boord. Het jongste halfjarig zoontje van den Colonel van Son, hetwelk bij ons vertrek uit het vaderland reeds eenigen tijd de kinkhoest gehad had en sedert dien tijd voortdurend sukkelde, kwam dien dag, geheel uitgeteerd zijnde, te sterven.

Dit is reeds het 2de kind hetwelk zij op zee verliezen, zijnde in 1829, het toenmaals eenigste kind, aan boord Zijner Majesteits Brik "*Gier*", op de terugreis naar Holland, evenzoo veele mijlen beoosten Gibraltar overleden, als dit laatste bewesten.

Alle vreugde en de aangenaamste vooruitzichten bij het arrivement te Mahon zijn dus door een onweerswolk verdonkert.

Geene haven voor Mahon aan mogende doen en dus niet in de gelegendheid zijnde dit kind te Gibraltar, bij het vorige te begraven, zoo is het lijkje in een looden kist met spiritus bewaard, om te Mahon begraven te worden.

Mahon 1° Junij. Gisteren zijn wij alhier gearriveert, zoodat de passage van Gibraltar af zeer voordelig geweest is.

Wij blijven hier tot den 6^{den} dezer en zullen welligt de reis over *Livorno* naar *Napolie de Romanie* nemen en van daar naar *Smyrna*, alwaar ik hoop uwe eerste brief, van het begin dezer maand, te zullen ontvangen.

Naar mate onze reis verder bekend wordt, valt ons dezelve ook al meer tegen. Het blijkt nu dat dezelve niet zoo mooi en interessant is, als wij allen ons in de beginne voorgesteld hadden.

Livorno is de eenigste plaats van de Italiaansche kust welke wij aan zullen doen. Zoo wij deze plaats op de heenreis aandoen, zoo zal ik mijne tweede brief van daar schrijven, maar anders uit *Griekenland*.

Het adres voor uwe tweede brief is naar hier, "récommandé aux soins de M[onsieu]r le Consul de Sa Majesté le Roi des Paijs Bas, N. Walls", *France Perpignon*.

[261] Zoo dezelve tegen het midden van Augustus verzonden wordt is het tijdig genoeg, en daar wij toch eerst tegen September op het aller vroegst hier terug kunnen zijn.

De tusschentijd van N° 1 en 2 is wel groot, doch er bestaat geene mogelijkheid voor mij gedurende dezelve een brief van u te doen geworden, zoodat ik er mij dus - faute de mieux - mede moet contenteren.

Mahon is sedert mijn laatste vertoef alhier geensints vooruitgegaan; de thans heerschende armoede bij het grootste gedeelte der ingezetenen is onbeschrijflijk.

De eenigste sedert geruimen tijd nog resterende bronnen van bestaan zijn, gedurende de laatste drie jaren, geheel opgedroogt.

De verteringen van het Hollandsch en Amerikaansch Eskader hadden Mahon eenigsints doen herleven. Wij blijven te huis en de Amerikanen overwinteren tegenwoordig elders in de Middellandsche Zee.

Ook hebben de Franschen, welke sedert 1830 alhier hunne hospitalen van Algiers gevestigd hadden, het Eiland geheel geëvacueerd.

De geest der Ingezetenen is redelijk goed, met uitzondering van de Geestelijkheid welke er over het algemeen sterk tegen het Gouvernement der Koningin is, echter zonder het plegen van eenige openbare hostiliteiten.

De Nieuwe ligting en het oprichten eener burgerwacht heeft op het Eiland geene ongeregeldeheden gebaard.

Daar wij geene Fransche en slechts eene Italiaansche haven aan zullen doen, zoo weet ik een groot gedeelte der wijn commissiën niet te kunnen uitvoeren.

Er bestaat tegenwoordig een Paket Stoomvaart tusschen hier en *Barcelona*. Binnen twee of drie dagen

hoop ik dezen daarmede te verzenden.

Den 3 Junij, heden morgen is de Stoomboot gearriveert en vertrekt binnen weinige uren met de brieven, zoodat ik deze moet sluiten.

Verzoeken de hartelijkste complimenten aan alle en geloof mij Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Bij gelegendheid verzoeken ik aan *Oom Whiete* te melden dat de Consul ons alhier *de Catelogne wijn* tegen onze terugkomst zal bezorgen en ik dus ZE^s commissie hoop te volbrengen.

[262]

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", zeilende in de Golf van Naupoli de Romania,
21 Junij 1834.

Zeer Waarde Ouders!

Naar mijne berekening moet N° 1 dezer dagen door U ontvangen worden, ik heb dezelve den *3 Junij* met de Stoompakket van *Mahon* naar *Barcelona* verzonden.

Den 1sten dezer hebben wij die plaats verlaten met het voornemen om regelrecht naar *Naupoli de Romania* te stevenen, doch na ruim vier dagen reis bij *Malta* zijnde en het aldaar stil krijgende, besloot de Colonel in de Haven van *La Valetta* binnen te lopen.

Den 12 en 13 [juni] hebben wij in die haven in quarantaine doorgebracht en, zijn den 14 weder van daar vertrokken.

Heden avond of uiterst morgen ochtend hopen wij onze bestemming te bereiken. Zie daar ons geheele reisverhaal in korte woorden vervat, daar er gedurende het traject niets bijzonders voorgevallen is, zoo heb ik mij hier wel mede moeten contenteren.

Niet onaangenaam werkte het terugzien van deze streken op mij, minder als classique grond en bakermat van zoo veele kunsten en wetenschappen, als wel door de herinnering aan de vroeger in deze oorden doorgebrachte jaren.

In *Malta* heb ik voor Papa een vat *Marcella wijn* van 60 flesschen gekocht. Deze wijn komt van *Siciliën* en heeft veel van *Madera*.

De Zwolsche Saucis de Boulogne en varkensworst hebben eindelijk hun einde zien naderen; tot het laatste toe waren dezelve delicioes.

Napoli de Romanie 27 Junij.

De 22 dezer zijn wij hier gearriveert. Na bekomen informatie had ik besloten van hier niet te schrijven, daar de gewone post te lang loopt en te duur is; maar daar er heden een *Fransch Fregat* binnengekomen is, hetwelk morgen naar *Toulon* vertrekt, zoo wil ik van deze gelegendheid maar profiteren.

Onze *Consul Generaal* is alhier met veel distinctie ontvangen, doch om u alle plechtigheden per brief mede te deelen is veel te omslagtig en ook te weinig belangrijk. [263] Eergisteren zijn wij bij *den Koning op Audientie* geweest en zijn zeer wel door hem ontvangen.⁹⁸ Al het hierbij voorgevallene hoop ik u, over vier maanden, mondeling mede te deelen.

Griekenland in 't algemeen is mij, naar ingewonnen berigten, niet zeer in de hand gevallen.

De laatste zamenzwering is, tijdig genoeg ontdekt geworden, om dezelve tegen te kunnen gaan. Het but was om het Regentschap weg te jagen; de Koning meerderjarig te verklaren en alle invloed van *Beijeren* te weeren.

Aan het hoofd van dezelve stond *Colcotronie*. Deze is, met onderscheidene anderen, ter dood veroordeelt, maar heeft Gratie van den Koning gekregen. Hij zit nu alhier voor 20 jaar gevangen.

Het Regentschap, onder presidium van den *Graaf Armansperg*, is het ook oneens. Eerstgenoemde heeft de zwakste partij en is ook met den Koning gesouteneerd.

Men ziet met een gespannen verwachting, de meerderjarigheid van den Koning te gemoet, om de daaruit voortvloeiende verwijdering van het Regentschap. Aanstaaende jaar in Junij moet dit plaats hebben.

Of de taak, om *Griekenland* gelukkig te maken, welke *Otto* op zich genomen heeft, wel zoo makkelijk ten uitvoer te brengen is, geloof ik bezwaarlijk.

98 Otto I (1815-1867). Koning van Griekenland, zoon van Ludwig I, koning van Beieren.

Het Land is te groot en te uitgestrekt in evenredigheid van deszelfs bevolking. Het bevat met alle de eilanden en Continentaal Griekenland er onder begrepen, slecht 600.000 inwoners.

Hieronder zijn wel veele schatrijke grondbezitters, maar deze ontbreekt het aan geld en aan handen om hunne gronden te exploiteren. De *handel* (uitvoer namentlijk) is daar door zeer gering.

De inkomsten van 't Land zijn ook zeer weinig, doordien het Gros der Grieken zonder andere middelen zijn als een soort van een hut, met een plek grond om het nodige voor hun bestaan op voort te teelen.

Artikelen van weelde kennen de meederheid nog niet.

Daar en tegen is het oprichten van eene nieuwe Regeering over het geheele land en dat wel op eene Europeesche wijze zeer kostbaar, en door de groote uitgestrektheid van het land uiterst moeilijk om de oude misbruiken uit te roeijen en het [264] invoeren van Nieuwe misbruiken te voorkomen.

Dit laatste of liever dit eerste jaar hebben de uitgaven dat van de inkomsten twee derde overtroffen.

De nog resterende hoofdpersonen van de vrijheidsworsteling worden langzamerhand verwijderd.

Mavrocordato is nu weer benoemd als afgezant naar Beijeren.

De broeders van den gewezen President *Capo d'Istria* hebben uit eigen beweging het land verlaten.

Het tegenwoordig Ministerie bestaat uit niet bekende Grieken.

De Grieksche krijgsmacht bestaat uit 6000 man van alle wapenen, waarvan de helft Beijeren zijn.

Provisioneel blijft het Gouvernement nog alhier gevestigd, daar het zich te zwak gevoelt om in een open plaats, zooals *Athene* is, te resideren. Ook zijn er geene middelen om aldaar de nodige gebouwen te stichten.

De stad heeft 10.000 inwoners, is onregelmatig gebouwd, maar tamelijk wel van ruime gebouwen voorzien. De straten zijn wijdt en goed geplaveidt. Dit alles is beoordeelt in vergelijking met *Constantinopel* of *Smyrna*.

Den 31 [juni] zullen wij waarschijnlijk van hier naar *Smyrna* vertrekken.

Men zegt dat daar eenige koortsen heerschen. Zoo dit waar bevonden wordt, communiceren wij aldaar niet, maar gaan onmiddelijk naar *Alexandrieën*.

Alle de commissien voor Smyrna zullen dus vervallen.

Tot nog toe heb ik op Papa geene wissels afgegeven, maar denk dit in *Smyrna* of *Alexandrieën* te doen.

Zeer verlangend ben ik naar eenige tijding van U. In mijne vorige brief heb ik u verzocht mij in de helft van Augustus naar *Mahon* te schrijven. Ik verzoek u nu die n° 2 naar *Livorno* te zenden en in 't begin van September (1, 2 of 3) mij naar *Mahon* te schrijven.

Ik weet niet of ik reeds geschreven heb dat ik de twee *quarten Casco Prioratij* voor Oom W. aan den Consul te Mahon besteld heb, en deze zich volgaarne met deze commissie heeft willen chargeren.

Alba-flora heb ik gekocht voor Oom en voor Papa ook 24 flesschen.

Mijn eerstvolgende brief zal van *Smyrna* zijn, doch zoo wij daar niet com[265]municeren dan zal ik moeten wachten tot als wij in *Livorno* komen.

Ik verzoek mijne hartelijkste complimenten aan de geheele familie en omhels u in gedachten / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", den
4 Augustus 1834, leggende in de Haven van
La Valetta.

Zeer Waarde Ouders!

Eergisteren zijn wij *alhier* binnengekomen, na 18 dagen reis van *Alexandrien*. Sedert eenen geruimen tijd had ik mij reeds verblijd met het vooruitzicht van hier uwe eerste brief te zullen vinden, welke ik verzocht had, den 4 of uiterlijk den 6 Junij, over Coblenz naar *Smyrna* te zenden. Ik vindt mij echter geheel en al teleurgesteld, zoodat ik moet veronderstellen dat dezelve niet op de bepaalde tijd is verzonden, vooral omdat ik hier een brief van *Beelaerts* uit *Hellevoetsluis* vindt, d° 7 Junij; die ook naar *Smyrna* geadresseert was, doch door den Heer van *Lennepe* op ons verzoek naar *hier* is verzonden geworden.

Mijne vorige brief n° 2 heb ik van *Nauplia* geschreven en U over *Marseille* toegezonden.

Ongelukkig heeft het zich sedert dien bevestigd dat de Pest in *Smyrna* uitgebroken was, zoodat onzen

Kommandant besloot deze plaats niet aan te doen, maar regelregt van Nauplia naar *Alexandrien* te zeilen.

De commissie van tapijten, roze en jasmijn olie, vloszijde, enz. enz. heb ik dus niet ten uitvoer kunnen brengen; evenmin die betrekkelijk de muskaat wijnen.

Den 3 Julij hebben wij *Nauplia* verlaten en zijn den 10 te *Alexandrien* gearriveert. Tot overmaat van ramp was ook hier, weinige dagen geleden, de Pest uitgebroken.

Een Grieksche Priester, onlangs van een der Eilanden alhier binnengekomen, was in een Klooster aan deze ziekte overleden.

Sedert was er nog een labourerende.

Het Gouvernement had onmiddelijk een cordon van militairen om het Klooster, dat buiten de stad was, getrokken en hetzelfde buiten alle commu[nicatie] gehouden, zoodat men hoopte, dat deze ziekte zich niet verder zoude uit strekken, daar het geheel buiten de tijd is, komende de pest nimmer in de zomer, maar altijd in de winter.

Onze Kommandant vond het natuurlijk evenwel niet raadzaam om aan wal te gaan.

De Consul is bij ons aan boord geweest.

Onze tijd voor het overige gedeelte der reis benodigt zijnde, en hier niets meer kunnende uitvoeren, verlieten wij deze plaats, zonder iets gezien te hebben, den 15 Julij en kwamen na 18 dagen reis alhier binnen.

De Brik *Panther* was daags te voren vertrokken en wordt door ons elk ogenblik alhier van *Tripoli* verwacht.

Als er geene veranderingen in komen, dan blijven wij hier onze quarantaine uitleggen (deze duurt 25 dagen) en, gaan dan tegen het laatst van deze maand van hier naar *Livorno* en vervolgens naar *Mahon*, om van daar gezamentlijk met *de Panther* te repatrieren, in de loop van de maand October.

Op *Livorno* zijn dus alle oogen gevestigd en deze plaats moet ons alle uitgestane warmte en uitgestane ontberingen vergoeden.

Het ware te wenschen dat wij, in deze onze verwachting, ook weer niet teleurgesteld wierden.

Wat mag *Sandberg* zich gelukkig rekenen, deze reis niet medegedaan te hebben.

8 Augustus. Ik ben ijsselijk verlangend naar eenige tijding van Ul[ieden]. Reeds zijn er meer brieven van den 12 Junij uit Holland, over Smyrna, alhier ontvangen, zoodat ik mij volstrekt niet begrijpen kan waar de uwe blijft. Deze zal ik nu eindigen, dezelve gaat den 12 Aug[ustus] van hier met scheepsgelegenheid naar *Marseille*.

Ik heb u verzocht half Augustus n° 2 naar *Livorno* en, 1 September n° 3 naar *Mahon* te adresseren.

De laatste n° 4 verzoek ik 15 September, maar niet later, naar *Mahon* te sturen. Na die datum is het niet raadzaam meer te schrijven, ten zij er iets bijzonders voor mogt vallen.

Ik zal van hier een wissel op Papa afgeven à f 300.- op dertig dagen zigt. *Gibraltar*, hetwelk wij op ons retour nog aan zouden doen, zal er ook wel [267] bij inschieten, daar er op dit ogenblik zeer sterk de Cholera heerscht.

Aan *Oom White* zal ik provisioneel nog maar niet schrijven, daar ik van hier niets bijzonders te melden heb en wij te Mahon te kort vertoeft hebben.

Hoe staan de zaken met *Duco* toch, hier ben ik recht verlangend na en hoe maakt *Lize* het toch in Leeuwarden?

Heeft Papa zich wel eens bij *Delincu in Amsterdam* naar mijn geweer geïnformeert?

Ik occupeer mij tegenwoordig met beste meloen zaden voor den Doorn bij een te zamelen, in de hoop dat de broeierij doorgaat.

Antje zal de kleintjes wel weer koppertjes voor mij laten plukken en wat roode genever voor mij willen maken!

Hoe maakt Anton het met het paard?

Zoude er mogelijkheid zijn dat Daan dit jaar nog promoveert?

Is er dit zomer niemand in Groningen geweest?

Wat levert den Doorn dit jaar op, betrekkelijk de vruchten en, hoe gaat de vetwijderij van Antje?

Dit zijn nu eenige vragen die in N° 3 beantwoord kunnen worden.

De hartelijkste complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Zeilend van Malta naar Livorno, 2 September 1834.

De Koopvaardij Brik, welke deze mede zoude nemen, heeft eene andere destinatie gekregen, zoodat ik verplicht ben geworden dezelve, bij ons vertrek van Malta, weder aan boord te nemen, zijnde er in al dien tijd geene gelegendheid geweest om eenige brief van daar te verzenden, met uitzondering van de Engelsche Paket Stoomboot. Dit was mij evenwel te onzeker, daar er in Engeland veele vreemde brieven vermissen; ook zoude er razend veel Post voor betaald moeten worden.

De kleur en geur, die gij aan deze zult vinden, komt van de beroking waaraan dezelve, gedurende onze quarantaine, onderworpen geweest is.

Tijdingen uit Alexandrien nader bevestigd hebbende dat de Pest geen voortgang aldaar gehad had, zoo hebben wij 4 dagen afslag van quarantaine ge[268]kregen en zijn den 21 hiervan ontslagen geworden. Den 29 hebben wij *La Valetta* verlaten en zijn nu op reis naar *Livorno*, om van daar, na eenige dagen tevens, over *Mahon* te repatriëren met *de Panter*, die eenige dagen na ons van *Malta* zal vertrekken en de reis over *Tunis* naar *Mahon* neemt.

Dezelfde morgen toen wij *Malta* verlieten kwam er een stoomboot met de brieven van *Smyrna* aan. Met leedwezen en tevens met eene stille vreugde zag ik haar de haven binnen loopen, mij vleijende uwe brieven die er waarschijnlijk aan boord waren, in *Mahon* van *de Panter* te zullen ontvangen.

Het is te laat om *n° 4* te schrijven, daar ik dezelve toch niet meer in *Mahon* zal kunnen ontvangen.

Ik verheug mij reeds met het vooruitzicht om uw *n° 2* in *Livorno* te zullen vinden leggen.

Ik heb in Malta een wissel van f 300.- op Papa afgegeven. Zij zal evenwel na deze brief gepresenteerd worden, daar er op dat eiland geene gelegendheid ter verzending was.

De zaken in de Levant zijn niet zeer gerust stellend. Men zegt dat er grootte oneenigheden tusschen de Porte⁹⁹ en de Onderkoning van Egijpte verrezen zijn. Het Engelsche Eskader wordt met 4 schepen versterkt; hetzelfde houdt zich in de omstreken van de Dardanellen op.

Om de Engelsche Admiraal spoedig en zeker de nodige order te geven, zoo is er van hier (Malta) een Stoompacket op het Eskader aangelegt, die twee maal 's maands aankomt en vertrekt. Het schijnt dus dat er iets van aanbelang op til is.

5 September, zeilende bezuiden Sardinien.

Ongelukkig heeft zich eergisteren, mijne in 't begin dezer brief geuite zwarigheid omtrent het zien van *Livorno*, bevestigd.

De Noordelijke tegenwinden deden heden onze Kommandant besluiten de plaats niet aan te doen, maar regelregt naar Mahon te stevenen, zoodat dan ook nu onze laatste hoop in rook is vervlogen.

Uwe brief welke ik in *Livorno* verwachtte, zal ik dus ook niet ontvangen.

8 September, in de haven van Mahon.

[269] Gisteren morgen zijn wij hier gearriveert en hebben gelukkig geen order gevonden om dit winter in deze wateren te moeten blijven, zoodat wij dan nu ook in 't laatste dezer maand hopen te repatriëren.

Welligt ontvang ik dus uw *N° 3* alhier.

De tegenwoordige in het Zuiden en Oosten van Spanje heerschende Colera is hier nog niet gekomen, zoodat gij u daarover volstrekt niet verontrusten moet.

De *afdanking der Schutterij* hebben wij in *Malta* uit de nieuwspapieren vernomen.

Waar is Willem nu?

Ik heb de wijn voor Oom, die ik bij den Consul besteld had, allemaal ontvangen en, ook een vat voor Papa. Het is eene witte Catalogne wijn. Geen zoete, maar zooals de Franschen zeggen: *Un vin sec*.

Op Malta heb ik Marescino gekregen voor eene matige prijs, in vergelijking der vroegere medegebragte en evenwel geene mindere kwaliteit.

Ik vermeen mij in 't begin dezer brief vergist te hebben, daar ik mij nu voorstel U vroeger opgegeven te hebben om de eerste brief in Julij en niet in Junij te schrijven, zoodat ik dezelve dan ook niet in Malta heb kunnen ontvangen.

Morgen ochtend gaan ik alle de vaten wijn in 't Pakhuis van den Consul proeven en de opgegevene liqueur voor Oom kopen.

Zoo de tijd mij na afloop van deze commissiën nog permiteerd, dan zal ik Oom zelf schrijven, maar anders moet ik tot eene volgende Postdag wachten. Deze gaat morgen middag van hier met *de Corèa*

99 De Porte: de regering te Constantinopel.

naar *Barcelona*.

Zoo wij hier langer als 14 dagen blijven, zoo zal ik u nog eene schrijven, maar anders niet.

9 September. De Liqueuren heb ik voor Oom en eenige differente muskaat wijnen op flesschen voor Papa gekogt.

Ik verzoek mij na 11° September geene brieven meer toe te zenden.

Mijne hartelijke complimenten aan de geheele familie verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / J.C. van Haersolte.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton",
23 September 1834, in de haven van Mahon.

Waarde Ouders!

[270] Daar ons definitief vertrek op overmorgen van hier vastgesteld is, zoo zal ik u door deze de laatste tijdingen van mij doen geworden.

De reis zal over *Gibraltar* gaan, doch er zal van daar geen tijd zijn om te schrijven. Ik heb tot nu toe geen brief van u ontvangen en verlang dus wel om het een en ander te vernemen. Het geschikste is, geloof ik, om een dik epistel in gereedheid te brengen en hetzelfde, tegen 20 October, aan den Heer Crighten, postmeester aan de Helder, te sturen. De Bruijn zal zich hier wel mede willen chargeren, zoo niet dan zal het voldoende zijn om het op 't adres te vermelden, daar ik hem zeer goed ken en er niet aan twijfel of zal alsdan dezelve voor mij bewaren.

Om ons in alles gelijk te blijven zullen wij nog eerst met Passagiers varen.

Behalve de familie van den Colonel, zullen er zich nog vijf nichten embarkeren om naar Gibraltar gebragt te worden.

Dit is dus de laatste tentâme die de Spaansche schone sexe op mijn hart zal beproeven: God geve dat ik geheel vrij in Holland terug kome.

De Cholera begint dit Eiland te naderen, zoodat het juist tijd is om te vertrekken. Ik verzoek Mama alle de zusters te engageren om mij, tegen 20 October, een omslagtig relaas van de doorgebragte zomer te willen mededeelen.

24 September. Heden avond embarkeert de geheele familie.

Morgen ochtend vertrekken wij, zoodat ik deze moet eindigen.

Complimenten aan alle verzoekende, verblijf ik Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", zeilende voor de Straat van Gibraltar, 14 October 1834.

Zeer Waarde Ouders!

Mijne laatste uit de Middellandsche Zee, welke ik den 24 September U van Mahon heb toegezonden, heeft U van ons toenmaals op handen zijnde vertrek naar 't Vaderland verwittigd.

's Avonds van den 24 September nog even aan de wal zijnde, om eenige afscheids[271]visites te pousseren, kwam juist de post aan, waarmede ik uwe brief van den 1 September ontving; mijne vreugde over de eerste en eenigste brief kan ik u moeilijk beschrijven, maar kunt gij beter beseffen. Recht aangenaam waren mij de menigvuldige goede tijdingen die ik daaruit vernam.

Den 25 september vroeg verlieten wij *Mahon*.

Eenige Dames (familie van Mevrouw van Son) welke van *Gibraltar* voor de Cholera Morbus gevlugt waren en nu weder met ons terugkeerden, maakten ons dit traject tot een der aangenaamsten die ik immer afgelegd heb.

Gelukkig duurde onze reis, wegens de stilte en tegenwinden, nog al lang, zoodat wij eerst den 6 October in Gibraltar aankwamen.

Wij vertoefden hier drie dagen om eenige victualie voor de Equipage aan te kopen, verlieten Gibraltar den 9, doch kwamen den volgenden dag, wegens tegenwind, weder binnen.

De aldaar doorgebragte dagen kunnen mij door niets uit het geheugen gewischt worden. Onbegrijpelijk was de gastvrijheid van alle passagiers toen zij ten hunnen't waren.

Dubbel aangenaam was ons deze onverwachte terugkomst, daar wij hierdoor in de gelegenheid

werden gesteld om een stieren gevecht bij te wonen dat in *Algecieras*, een Spaansche stad aan de Westkust der baai, den 12 October zoude plaats hebben, bij gelegendheid der festiviteiten welke [op] het afleggen der eed van getrouwheid aan de Koningin Isabella moesten volgen.

Hoe afschuwelijk ook een stieren gevecht mag zijn, zoo was ik evenwel zeer tevreden van dit nationale Spaansche feest te hebben bijgewoond en wel in het aller aangenaamste gezelschap van onze lieve Spaansche kennissen uit Gibraltar. Hiervan hoop ik u verder mondelings meer te verhalen.

Den 13 October verlieten wij voor de tweede maal eene plaats, die door ons allen geregreteerd wordt.

29 October. De reis gaat langzaam. Noord Oostelijke tegenwinden doen ons weinig vooruitgaan, zoodat het wel Zwolsche Ganze markt¹⁰⁰ zal worden voor en aler wij binnen zijn.

Hier volgt nu eene juiste opgaaf van al de wijn, die ik aan boord heb. Dezelve zullen wij naderhand wel met de broers en zwagers deelen.

[272]

1 vat Marsalla wijn	van 120 flesschen Spaansche matten	22
1 " Rencio Catalogne	" 120 " "	20
1 " Malaga Muscaat	" 36 " "	3 - pecet[a]
12 flesschen Alba Flora Wijn (witte)	" "	4 - 3 "
12 " differente Muscaat wijnen	" "	5
12 " Marescino	" "	6

61

De Spaansche Mat = f 2.70 en maakt dus f 164,70

Zoo er stedelijke belasting op is, zoo zoude ik de twee groote vaten wel naar *den Doorn* kunnen adresseren en dan op *de Hasseler beurtman* doen.

Deze wijn behoeft of liever *moet* niet gezuiverd worden en kan men desverkiezende terstond aftappen.

In 't geheel is er 6¼ anker op 't vat en 24 flesschen wijn ter verinposten.

Het kistje *Marescino* zal ik als *ragala* aangeven.

Gaarne wilde ik ten spoedigste weten hoedanig met die wijn te handelen, om dezelve voor de vorst nog van boord te krijgen.

Voor Willem heb ik ook nog een vaatje Olijven en voor de kleintjes een kistje Malaga Rozijnen.

Voor Oom W. heb ik dezelfde hoeveelheid wijn en heb deze reeds over de verzending geschreven.

7 November, 's morgens ½ 8 uur. Op dit ogenblik zijn wij voor het gat van *Texel* en hopen tegen de middag binnen te zijn.

Welligt is er geen tijd om deze, na de ontvangst uwer brief - welke ik aan 't Nieuwe Diep hoop te vinden -, afte maken, zoodat ik dezelve nu maar zal eindigen.

Den 4 November 's avonds ten 6 uur waren wij nog bij *Kaap Lezard* en reeds gisteren om 12 uur (*dus in 42 uur*) voor *Scheveningen*.

De dag was te kort om gisteren alhier nog binnen te lopen.

Uit Gibraltar heb ik een wissel van f 100.- op Papa getrokken.

Waar is Daan? en is Willem nog te Winschoten?

Hartelijke complimenten aan alle.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

[273]

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", in
't Nieuwe Diep, 15 November 1834.

Waarde Broeder!

Heden ontving ik uwe brief van 11 November en haast mij om aan uw' verlangen te voldoen.

De reis tot *Mahon* zult gij wel van Mama vernomen hebben.

Wij hebben die plaats den 25 September verlaten, aan boord hebbende behalve de huisgenoten van den Colonel *van Son*, nog eenige zijner betrekkingen om dezelve naar *Gibraltar* over te voeren.

De reis was door tegenwind en stilte niet voordeelig, zoodat wij eerst den 6 October in de baai van

100 De Zwolse ganzenmarkt was op 11 november.

Gibraltar ten anker kwamen.

Onze passagiers gedebarreerd hebbende, wierden wij door hun met eene onbeschrijflijke gastvrijheid en gulheid ontvangen, zoodat ik dan daar een weinig voor de tegenspoeden onzer reis vergoed ben geworden.

Den 13 daaraanvolgende verlieten wij deze baai met een gunstige gelegendheid; van den 16 tot den 4 November, hebben wij niets als tegenwinden gehad uit het N.N.O., welke soms vrij hard door woeijen, doch tot geen storm aannamen. Bij *de Sorlings* kregen wij den 4 November eene Z.W. wind, welke spoedig aannam, zoodat wij van daar in minder dan 2 Etmalen tot voor *Scheveningen* gestoomd zijn.

Den 6 November hadden wij een uur te kort dag, om dien dag nog in *Texel* binnen te komen, zoodat wij eerst den volgenden morgen ter reede en 2 dagen daarna in het *Nieuwe Diep* arriveerden.

De Triton is voor de binnenlandsche dienst bestemd, doch dit zal evenwel geen langer verlof te weeg brengen.

Ik heb aan Oom W., die over weinige dagen in den Haag zal zijn, geschreven en Z.E. geinviteerd om den Directeur Generaal eens te polsen of ik, met eenig succes, om non activiteit zoude kunnen vragen. De Korvet van *Speijk* legt zeilvaardig naar de Oost-Indiën en heden is de *Nehalania* buiten dienst gesteld; het état Major is op non activiteit gebracht.

Wij leggen op dit ogenblik hier met de volgende schepen in 't Nieuwe Diep: Linieschip *Zeeuw*: Korvetten *Nehalania* en *Triton*; Brikken *Panther*, *Snelheid*, [274] *Vliegende Visch* en *Gier*.

Een vaatje, inhoudende 10 à 11 wijnflesschen, heb ik vol met Olijven voor u medegebragt. Morgen of Dingsdag verzend ik het met de wijn naar Zwolle.

Het zoude mij aangenaam wezen zoo gij, Mama de volmacht wildet geven, om uit hetzelfde een Keulsche pot te vullen voor *J. Adama*. *Lize* had mij de commissie opgedragen maar, door bijkomende omstandigheden, heb ik die niet kunnen volbrengen. Van de wijnen zult gij alles wel weten; zij is op fust en zal bij Papa afgetapt worden om nader te verdeelen.

Het nieuws van L. doet mij recht veel genoegen, nu worden wij Oom!!!

Groet bij voorkomende gelegendheid de geheele familie te Winschoten en omstreken. Geloof mij uw' liefhebbende broer / geteekend / Johan.

Hebt gij voor uwe betrekking in *Gelderland* bedankt of is uwe overplaatsing ongevraagd gekomen, en hebt gij eenig vooruitzicht in *Groningen*?

Aan boord 's Konings Korvet "Triton", 19 November 1834, in 't Nieuwe Diep.

Waarde Ouders!

Uwe brief van den 14 dezer ontving ik nog tijdig genoeg.

De wijn is gisteren van hier gegaan, franco Amsterdam, met de Barge en verder met de Beurtman.

N° 1 is de Catelogne Rencio; N° 2 Malaga; N° 3 Marsella; N° 4 Olijven; N° 5 Marescino: N° 6 - 23 flesschen Marsalla en 1 flesch Rencio wijn, dan behoeft het vat niet open om ze te proeven.

Ik hoop dat dit alles nu nog voor de vorst te huis zal komen, daar er reeds moeite genoeg mede geweest is.

Ik heb Willem gevraagd om, een Keulsch potje met Olijven, door Mama uit het vaatje te laten nemen, daar ik de commissie voor *J. Adama* geheel vergeten had, en *Lize* mij er naar gevraagd heeft.

Zoo het vocht er af is zal Mama wel nieuwe pikel op dezelve willen doen.

[275] Ik heb van Oom tijding uit Utrecht en Zijn E. derwaarts geantwoord.

In den Haag komende heb ik Oom verzocht zich bij den Directeur Generaal te willen informeren of ik, met eenig succes, om non-activiteit zoude kunnen vragen. Met ongeduld zie ik de uitslag te gemoet.

De wijn van Oom is ook gisteren verzonden; het zijn 5 nommers en voorzien der nodige volgbrief.

Van geene der twee partijen heb ik alhier belasting betaald, maar borg voor dezelve gesteld, zoodat ik na de voldoening dier regten gaarne de kwitantiën wilde hebben.

Ik ben niet in de mogelijkheid geweest om de verlangde speld voor Antje te kopen. Een en ander toevallige opgekomen daadzaken maken het niet geheel onmogelijk van U Zaterdag avond nog te zien. Ik verzoek evenwel in 't minst niet op mij te rekenen, daar het volstrekt niet zeker is. Zoo het mogelijk is wacht ik liever tot als ik het antwoord van Oom uit den Haag vernomen heb.

De kleintjes zullen wel ongeduldig wezen maar de rozijnen. Om de vrugt te sparen zal ik ze zelf mede brengen.

Als ik kom, is het kermis bed in Anton's kamer voldoende, mits er maar een kagchel staat.

Complimenten aan allen, Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan.

Triton, 21 December 1834.

Zeer Waarde Ouders!

Met leedwezen heb ik uit de brief van Antje vernomen dat het met Daan minder gunstig was, als toen ik Zwolle verliet en, begreep dus dat gijl[ieden] welligt nog eenige dagen bij hem zoude vertoeven.

Gepasseerde Woensdag en Donderdag heb ik te Utrecht doorgebracht. Tante de Groot en Louise waren zeer verblijd en hebben mij goed ontvangen. Tante Siccama even zoo, maar ik heb de geheele familie niet gezien en ben daar ook niet lang aan huis geweest.

Tante de Groot is veroudert, maar Louise ziet er, dunkt mij, beter uit als in de Oost.

Eerst morgen ben ik in de gelegenheid om den Colonel over non-activiteit te spreken, zoodat ik met de verzending dezer, zoolang zal wachten.

[276] 22 December. Heden geene tijding van Antje gekregen hebbende, zoo maak ik daaruit op dat het met Daan niet slimmer is en, begrijp dus dat Gijl[ieden] wel weder in Zwolle terug zult zijn of ten minsten spoedig komen.¹⁰¹

De Colonel, aan wien ik deze morgen mijn verlangen bekend maakte, billijkt mijn verzoek en zal mij van zijne zijde medewerken.

Wij hebben goed gevonden dat ik aan ZE^d mij schriftelijk zal vervoegen en daarin melding maken van mijn doofheid en van mijn verlangen om mij aan de wal door meer deskundigen op eene geschikte wijze, te laten behandelen.

Deze brief zal de Colonel aan den Directeur Generaal op sturen en tevens appuijeren.

Het laat dus mijn inziens geen twijfel meer over of de Non-Activiteit zal spoedig opdagen.

De Promotie van Daan is, geloof ik, nog niet heel zeker; het zoude mij evenwel spijten, als het niet waar was.

Uw' liefhebbende zoon / geteekend / Johan

¹⁰¹ Daan lag ziek te Eindhoven, hij overleed op 30 december 1834.

II. Brieven van den WelEdelGeboren Heer J.F. Hora Siccama

Fregat Susanna in het Nieuwe Diep, den
11 Augustus 1825.

Zeer Waarde Broeder en Zuster!

Waarlijk, ik had U wel eerder iets mogen schrijven; doch ik ben geen uitaarder van de familie en vergeet het dus wel eens, als het niet volstrekt nodig is. Hierbij komt dat ik nu reeds vijf brieven aan Papa en Mama gezonden heb, zonder antwoord te ontvangen; wat hiervan de reden kan zijn bevroed ik niet.

Hier aan boord ben ik tamelijk wel gelogeerd. Mijne hut is groot 6 voet vierkant; hiervan gaat af 2½ voet voor het bed, (waaronder ik gelukkig nog een koffer heb kunnen bergen) en de ruimte voor mijn Chiffonière. Verbeeld u nu dat ik voor eene tafel zit te schrijven, dan is de hut zoo vol als een potje met pieren en geen hoekje verloren, want boven de chiffonière zijn mijne boeken en achter mij hangen mijne kleeren.

Gelukkig dus dat ik, des verkiezende, het vrije gebruik van de Kajuit heb; maar [277] dan ben ik in gezelschap van den Kapitein en dus altijd meer gebonden.

De Tafel is vrij goed aan boord en de menschen zeer bescheiden.

Er zijn drie stuurlii, een doctor en twee en twintig matrozen, doch ik ben de eenige passagier.

Sedert eenige dagen leggen wij hier met de wind West, doch nu is hij Oost geworden, en indien hij van daag zoo blijft, gaan wij morgen vast onder zeil.

Uwe brieven aan den Gouverneur Generaal en aan den Heer Tobias heb ik ontvangen en hoop dat ze mij van eenige dienst zullen zijn - althans ik bedank u hartelijk voor de genomene moeite.

In Amsterdam heb ik van veel menschen politesse ontvangen. Bij *van Hemert*, *Thomarachie*, *Mevrouw Falck* en *Mevrouw van Swinden* heb ik onderscheidene malen gedineerd en heb buitendien veel vriendschap van hen genoten, zoodat ik deswege volmaakt tevreden ben; maar op het laatst begon het mij daar te vervelen omdat mijne commissien eigenlijk afgelopen waren.

Sedert den 3^{den} dat ik hier aan boord ben, is het niet veel beter daar ik maar verlang om onder zeil te gaan.

Van de morgen ontving ik de visite van Neef *Piecardt*, de Commis Visiteur, die zich hier deerlijk gemesailleerd heeft aan de nicht van onze loots; hij verzocht mij bij hem aan de Helder te komen, dat ik - pour faire bonne mine à mauvais jeu - maar heb aangenomen.

Hier leggen twee oorlogschepen bijna gereed om naar de Oost te gaan, namelijk het *Fregat Bellona* en de *Korvet Triton*; met de eerste gaat onze nieuwe Commissaris-Generaal *Dubus de Ghizioquè*, na verloop van ongeveer eene maand naar *Indië*. Ook leggen er nog *meer Koopvaarders* voor derwaards gereed, zoodat gij overvloedig gelegenheid hebt om aan *Johan* te schrijven.

Het doet mij plezier dat *Willem* en *Antje* zoo lang te Groningen blijven, want Mama schrijft mij dat zij er nog al gezelschap aan heeft.

Ik hoop dat zij dus nog maar wat blijven zullen en dat zij dan maar door deze of geene andere zullen afgelost worden.

Gij moest Mama zien te engageeren *Fannij de Vaijnes* nog maar eens te verzoeken; dat is eene regt vrolijke meid en als zij verzogt word komt ze vast.

De zoutwater of zeezeep heb ik in Amsterdam niet kunnen oploopen, nie[278]mand kon ze, zoodat ik ze voor Johan ook niet heb kunnen medenemen.

Nu lieve vrienden moet ik eindigen, daar ik toch ook niet meer te schrijven heb, en wensch U van harten Gods beste zegeningen toe.

Ik omhelze U en Uwe kinderen in gedachten en blijve

Uw hartelijk toegeneegen broeder / geteekend / J.F. Hora Siccama.

Buitenzorg, den 3 Mei 1826.

Waarde Broeder en Zuster!

Gij zult hoop ik wel eens verlangend zijn iets van mij te vernemen; te meer daar ik u sedert mijn vertrek van *Texel* nog niets geschreven heb en alleen de berigten, die ik aan onze ouders gezonden

heb, u mijne goede aankomst zullen bekend gemaakt hebben.

Gij zult dus alles wel reeds weten wat mijne reis betreft, die uithoofde der onaangename verkeerung met de Kapitein en somtijds het slegte weer op zee, veelal verveelend is geweest. Doch van het ogenblik mijner aankomst af aan kan ik u zeggen dat ik reden gehad heb om vergenoegd te zijn, althans zoo veel de tijds omstandigheden op *Java* dit toelaten.

Het eerste vriendelijk onthaal ontving ik van de Edele Heer *Muntaighe*, en vervolgens van de *Oud Gouverneur Generaal* en *Mevrouw van der Capellen*, bij welken ik te samen genomen ongeveer 14 dagen zal gelogeerd hebben.

Het verblijf van de Edele Heer te *Bidara Chieca*, plus minus 3 uren boven *Batavia*, is regt aangenaam, doch *Buitenzorg* wint het nog zeer verre als men de meer koele luchtstreek in aanmerking neemt - ook wordt het klimaat er veraangenaamd door de nabijheid van twee groote en verscheiden kleine bergen, welke er bijna dagelijks verkoelende regens doen nederstorten.

De natuur is hier zoo schoon dat ik er u geen duidelijk denkbeeld van geven kan.

Niettegenstaande *Buitenzorg* voor bijna *even gezond* als *Nederland* gehouden wordt, ben ik er toch reeds ziek geweest; maar niet erg, doordien ik mij zeer gemenageerd heb.

Ieder nieuweling zegt men is aan Diarrhae onderhevig die soms door langdurigheid gevaarlijk kan worden; voor een portie Spaansche matten heeft de [279] Doctor mij er weder afgeholpen en ik hoop dat hij mij nu maar niet weer: aan mijn klisteer zal behoeven te peuteren (met permissie).

Toen de Gouverneur Generaal naar Nederland vertrok nam ik dadelijk mijn intrek bij Neef en Nicht *de Groot*, die mij aller hupscht ontvangen hebben en mij nog maar niet willen laten vertrekken.

Ik voor mij had de Goeverneur Generaal hier gaarne gehouden, want zoude dan zeker reeds geplaatst geweest zijn; nu die Hollandsche Bezuiniging ook overzee is komen aanwaaijen, kan het nog wel wat duren en dan zal het de vraag zijn of ik van mijn post slegts tamelijk zal kunnen leven.

De Kommissaris Generaal liet mij voor eenige tijd bij zich komen en zeide mij dat ik de eer zoude hebben op zijn Bureau te werken; ik nam dit aan omdat ik er niet afkon en vernam daarna dat de Edele Heer *Engelhard*, van wien ik overigens ook vriendschap ontvang, mij dat *Baantje* had op de hals geschoven [had], in de, anders ook zeer gegronde, veronderstelling, dat ik toch niet geemploijeerd zijnde, nu in de gelegenheid was het Gouvernement te dienen en mij zelve te bekwamen.

Dit was nu ook alles goed en wel, maar ziet, daar krijgt onze Luije Kommissaris eensklaps in zijn hoofd om mij naar *Banka* te zenden. Hij proponeerde mij, *verdubbeling* van mijn nonactiviteits-tractement (wat zoude dat mooi klinken als het wat meer als f 100.- was) opdat ik als geemploijeerde bij een Kommissaris, die toen notabene nog niet eens benoemd was, de tinmijnen van *Banka* zoude inspecteeren, daar plus minus zes maanden te *Jebres* zoude blijven, en dan wederom hier zoude komen om in mijn f 100.- nonactiviteit-tractement weder in te treden.

Vooruitzigt noch beloften om daardoor te spoediger eene andere goede plaatsing te ontvangen, noch eenige andere voordeelen bood hij mij aan, zoodat ik om u de waarheid te zeggen regt in de soep zat.

Iedereen rade mij af om op zulk eene nadeelige voorwaarde naar mijn graf te gaan, zoodat goede raad duur was, en ik de Edele Heer *Engelhard* in den arm nam, die, ofschoon anders nog al met rare principes behebt, mij geen ongelijk konde geven en beloofde te zullen zorgen dat mijne weigering om naar derwaarts [280] te gaan, geene slegte gevolgen voor eene volgende plaatsing voor mij zoude hebben.

Daarop ging ik gerust naar Heer Oom en verzocht hem mij de vriendelijkheid te bewijzen van, tot de bewuste vervulling, geen regard op mijn persoon te staan, pro primo omdat ik uitgerekend had in die zes maanden 1800 à 2000 ropijen te zullen achteruitgaan en pro secundo omdat ik plan had om nog wat langer te leven.

De kommissaris nam dit zeer wel op, maar zeide mij dat ik dan nog wel wat geduld zoude moeten hebben, tot zoo lange hij gelegenheid vond mij op *Java* te plaatsen, met welk antwoord ik zeer vergenoegd van Zijne Excellentie scheidde.

Nu ben ik dus weer in de oude betrekking van *Adjunct Redacteur* bij hem geplaatst en kuijer 's morgens te 8 uur naar het paleis ten einde om 3 uur weer huiswaards te keeren.

Om u de waarheid te zeggen, zijn mijne vooruitzigten *hier* lange zoo brillant niet als in *Europa*. Ik had gerekend en men zegt ook algemeen dat ik aanspraak kan maken op een *Secretaris* of *Adsistent-Residents post* ten minste die van f 500.- - f 700.- in de maand opbrengt, zoodat ik meende telken maand 2 à 400 ropijen te zullen kunnen overleggen.

Nu echter dat wij een Bezuiniger ontvangen hebben, die de posten imposant vermindert en veele menschen maar sans façon bedankt, op wachtgeld stelt of pensioneert, en die mij, evenals anderen, wel gaarne met f 200.- zoude willen afschepen, waardoor ik alle maand ten minsten f 100.- zoude achteruitgaan, indien ik op mij zelve leefde en zoo als ik gewoon ben te doen, zult gij ligt beseffen dat de horizon niet extra helder voor mij schijnt; althans weet ik dat 300 ropijen in de maand hier te lande, in vergelijking der behoeften en op de manier waarop ik te *Middelstum* leefde, niet meer is dan f 900.- 's jaars in Nederland, zoo dat ik daarvoor zulk eene verre reis niet had behoeven te doen.

Het kan echter nog wel goed aflopen en daarom blijf ik er ook nog vrolijk onder en hoop maar op eene gunstigere gelegenheid om de voet in de stijgbeugel te krijgen.

Het onderscheid tusschen de Oud Gouverneur Generaal en de Kommissaris Gene[281]raal is zeer groot, want ofschoon beiden zeker hunne gebreken hebben, was de eerste uit hoofde zijner liefvalligheid en deugden volmaakt algemeen bemind en wordt zijn vertrek daar door ook des te meer gevoeld.

Of de Kommissaris, de door hem begane fouten zal herstellen, moet de tijd leeren; dit is althans zeker dat hij de ziekte niet zonder pijn te veroorzaken, geneest. Hierbij komt dat de geldeloosheid en onze indedaad ongelukkige krijgsoperatiën tegen de inlanders op dit eiland, en de groote sterfte onder Officieren en gemeenen, waaraan reeds zulk een drukkend gebrek is, menigeen ongerust maken; zoodat ik hoop dat gij u eenigzints een denkbeeld onzer toestand zult kunnen maken.

Nu over iets anders. Ik zoude u reeds voor langen tijd geschreven hebben, zoo ik niet gewacht hadde om u de gelukkige afloop der ziekte van *Johan* mede te deelen. Die arme jongen heeft het erg gehaald, doch is nu wederom hersteld. Hij lag reeds bij mijn aankomst met de Maria Reigersbergen te Soerabaija en kwam dikwijls bij Oom en Tante de Groot, die daar maar eenige uren van verwijderd zijn.

Dezen houden zeer veel van hem en daar ik dadelijk na mijn arrivement met hen in Correspondentie getreden was, kreeg ik tegen het einde van Maart tijding dat hij ziek was, en wel zodanig dat Tante begrepen had hem te moeten gaan opzoeken in het Hospitaal te Soerabaija. Hij was bij Haar Ed. arrivement ten uitersten zwak en men scheen zelfs alle hoop op zijn behoud te hebben opgegeven, daar het bloed hem uit neus en ogen vloeide. Kort daarop echter nam de ziekte eene meer gunstige wending, ofschoon dezelve nog altijd bedenkelijk bleef; men schreef dezelve toe aan de zware dienst die hij aan boord van de Maria Reigersbergen had moeten doen, daar het equipage door sterfte en ziekte, daar zeer uitgedund was.

Bij nadere tijding vernam ik dat zijne ziekte eene zenuw koorts was en dat deze ofschoon afneemende, toch nog gevaarlijk voor hem bleef, daar hij uitermate zwak bleef.

Louise van der Hoop was mede naar Soerabaija gegaan om Tante gezelschap te houden en alle dag gingen zij hem bezoeken en zonden hem jonge groenten of eenige andere ziekekost.

[282] Hij wierd door een Europeer en twee inlanders opgepast en had het daardoor en door de lieve zorg van Tante en Nicht de Groot alsmede van Neef Roseveldt, indedaad zoo goed als hij het wenschen konde; gelukkig dat hij niet te Samarang of Batavia is ziek geworden, want wie zoude hem dan zoo hartelijk hebben opgepast?

Zoodra ik tijding van zijne omstandigheden kreeg, schreef ik dan ook direkt aan Oom en Tante, zoo om hen te bedanken voor de zorgen die zij reeds voor hem gehad hadden als om verder hunne hulp voor hem te verzoeken; dan zij zouden dit buiten dien toch wel gedaan hebben, zooals zij hem ook tot aan zijne genezing toe alle assistentie hebben verleend.

Volgens de laatste berigten van den 25sten April jl. ging Johan dagelijks vooruit, en was hij voornemens eenige dagen op *Grissé* door te brengen en *Tante de Groot* schrijft daaromtrent dat het haar een innerlijk genoegen zal zijn hem zijne volkomene herstelling daar aan huis te zien verkrijgen, dat hij een lieve jongen is en dat zij hem hartelijk beminnen, als zijnde de kleinzoon van haren dierbaren oudsten broeder en zoon van hare lieve nicht en ook om zijne hoedanigheden verdient bemint te zijn.

De Maria Reigersbergen word in het begin dezer maand *ter reede van Batavia* gewacht om de reis naar Nederland wederom aan te nemen, en dan hoop ik Johan te zullen zien, daar ik waarschijnlijk eenige dagen naar derwaarts ga, met *neef Engelhard*, die mij zulks heeft aangeboden.

Van hemzelve heb ik nog geene tijding ontvangen ofschoon ik hem geschreven heb, doch dit schrijf ik aan de arme jongen zijne ziekte toe, en zoo hem te Batavia nog iets mogt ontbreken zal ik hem zoo

veel mij mogelijk is behulpzaam zijn.

Ofschoon ik Oom en Tante de Groot reeds bedankt heb voor alle moeite en zorgen voor uwen zoon aangewend, zal het toch niet kwaad zijn dat Gij, als zijne Ouders, hierin ook niet nalatig blijft, zoo zich daar eene gelegenheid toe aanbied, want zij hebben inderdaad veel met Johan op en hebben hem in zijne ziekte altijd bijgestaan.

Dit zeg ik nu alleen maar pro memoria; en dus moogt gij mij dien reflectie niet kwalijk nemen.

[283] Heden morgen heb ik den 2^{den} brief van *Papa* en *Mama* van 27 December jl. n° 7 ontvangen; n° 6 reeds eenigen tijd vroeger. Dezelve bevatte ook brieven van Broer *Jan* en *Herman* en Vriend *Cremers*.

Gij zoudt niet geloven hoeveel genoeg vaderlandsche tijdingen mij doen en verzoek daarom bij gelegenheid ook eens een lettertje van U te ontvangen. Ik zal de evengemelde tijdingen ten eersten beantwoorden, doch aan allen kan ik te gelijk niet schrijven, vooreerst omdat ik dagelijksche bezigheden heb en ten anderen omdat men hier minder geneigd is om de geheele dag op de pen te leunen als in Europa en Gij weet buitendien dat ik geen drukke schrijver ben.

Hierbij komt nog, dat ik hier ook correspondentie heb, die ik noodzakelijk moet aan de hand houden.

Ik heb daarboven geschreven dat Neef en Nicht *de Groot* mij niet wilden laten vertrekken; dit is ook waar, maar ik had dienen te melden dat zij eerstdaags naar *Krawang* gaan vertrekken, waar *de Groot* *Assistent Resident* geworden is. Al wederom een gevolg der bezuinigingen, daar deze streek lands, te voren eene afzonderlijke Residentie, nu onder Buitenzorg getrokken is, en de Groot daar nu *de eerste personaadje* wordt onder *de Resident van Buitenzorg*.

Ik hoop het hem en zijne lieve vrouw daar wel bevallen, maar het is er zeer eenzaam, en huisselijk genoeg en de schoone landsdouw, moet er het leven aangenaam maken.

Waar ik dan blijven zal weet ik nog niet, maar het zal geloof ik wel goed voor mij afloopen, daar ik nog al goede vrienden heb.

En in allen gevallen hoe het ook gaat, zal ik mij altijd troosten, daar ik er toch eigenlijk niets aan doen kan. Doch van achteren beschouwd, zegt *Dominé Hemmes, van Slochteren*, heeft een Ontvanger in Holland het zoo erg niet als ik wel meende.

De Hollandsche brieven zal ik ten eersten beantwoorden; doch nimmer geef ik die bij gelegenheid mede, daar ze dan dikwijls niet te regt komen, en even zoo moet gij ook doen. het beste is ze maar op de post te doen, dan worden zij per scheeps gelegenheid verzonden en worden dadelijk bij de aan[284]komst verder aan het adres bezorgt; doch particulieren willen ze dikwijls zelve overbrengen en dan behouden zij de brieven zoolang, dat het nieuwtje er af is.

Dikwijls denk en spreek ik over U en de verdere familie.

Hoe gaarne zoude ik eens een uurtje met U doorbrengen.

Schrijft mij toch bij gelegenheid alles wat gij weet; als ik *Johan* koom te spreken zal hij U ook veel van mij kunnen verhalen dat ik zoo alles niet schrijven kan en daar het te lang wijlig is.

Groet alle goede vrienden en geloof mij steeds uwen liefhebbenden Broeder / geteekend / J.F. Hora Siccama.

II. Brief van den WelEdelGeboren Heer W. Hora Siccama

Mahon, 21 September 1827.

Waarde broeder en Zuster.

Uwe zin, verlangen, lieve meid is verraden, dank zij de ontfang van uwe lekkere koek en eau de Cologne.

Was het daarom gij wildet weeten ik al dan niet in de Middellandsche Zee bleef?

Intusschen is mij deze attentie zeer aangenaam, en bedank u daar zeer voor.

Ware ik overgeplaatst geweest, zoude het egter niet voor langen tijd zijn, want begin nu ernstig naar Holland en eene lieve meid tot echtgenote te verlangen en het doet mij dierhalven leed dat *Johan* niet een paar jaren vroeger of ik later hier in deze landen ben gekomen.

Wij verlieten *Smirna* den 17 Augustus en dagten 8 à 10 dagen uit te blijven om eene brik van *de Dardanellen* af te halen, doch deze was met eene onzer Korvetten reeds vertrokken en waardoor wij naar *Malta* moesten gaan alwaar gekomen, order vonden om naar *Mahon* te zeilen.

Ik wist *de Echo* dagelijks in *de Middellandsche Zee* konde komen en het maakte mij dus ongerust hem somtijds in zijne destinatie naar *Smirna* van waar wij kwamen, te kruissen, en hem *Johan* niet te zien.

Mijne vreugde was dus zeer groot te vernemen dat *de Echo* te *Mahon* lag, en het verlangen hem te zien groeide naar mate het langer duurde en ik [285] hem zag, daar twee dienst dagen hem belette mij te komen.

Gij weet dat van *Smirna* en die strecken komende men 30 dagen [in] quarantaine legd en het in die tijd van zuivering geen mensch veroorloofd is buiten een bepaald terrein te komen.

Ik zag hem dan eindelijk gisteren voor het eerst.

Hij is regt gezond en ziet er uit als een roos - en beviel mij bij uitstek wel. Zijn Commandant had ik te voren gezien en had de satisfactie van de aller gunstigste en vleijendste rapporten van hem te krijgen.

Hij doet *Officiersdienst* en dat is een faveur dat zeer enkelde en waarvan nu op het eskader geen ander voorbeeld van is, te beurt valt, dus kunt gij hierdoor het overige afmeetten.

Wij hebben een paar uur te zamen staan praten, en heeft mij alles van Zwolle moeten vertellen.

Het doet mij genoeg vernomen te hebben dat de kromme beentjes van Lize zoo goed als genezen zijn.

De reis naar de Oost-Indiën heeft Johan in het uiterlijk geen kwaad gedaan, en heb niet kunnen bespeuren, dat hij gebrek aan vivaciteit heeft, welke zijne lieve moeder hem miskent en op de beenen staande heb ik ook niet kunnen zien dat hij scheef was.

Ik had mij voor de geest gesteld hem geheel krom te zien, maar het is met u geweest: *Multum clamores et panim Lane*. Van welk spreekwoord ik niet zoude gebruik durven maken, zoo Papa zelve het mij niet geleerd had, en hetwelk in plat hollands niets meer wil zeggen als: *veel geschreeuw en weinig wol* - maar niet waar dat klinkt zoo hoog niet, het is niet zoo krachtig schoon uitgedrukt.

Adieu. *Johan* is gekomen deze brief af te halen.

Maar apropos moet ik u zeggen dat al wat ik van *van Wijck* weet hem zeer recommandable maakt en Daantje dus op de best mogelijke wijze geplaatst is.

Laat hem s.v.p. van mij groeten, dat kan ten minsten geen kwaad voor Daan.

Nu adieu, ontfang mijne hartelijke groeten en stel u lieden voor [286] mij over eenige weinige dagen te zien opdagen.

Uw' liefhebbende broeder

/ geteekend / W. Hora Siccama.

Gebruikte afkortingen en literatuur

HCO Historisch Centrum Overijssel
NA Nederland's Adelsboek

Gevers, A.J. en A.J. Mensema, *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Alphen aan de Rijn 1983.
 Hansen, M.L. (ed.), *Perrokieten en papagayen, papaijers en pisangs. Een reis om de wereld 1824-1826*, Overijsselse handschriften 21, Epe 2007.
 Hansen, M.L. (ed.), *Schouwspelen. Een reis naar de Middellandse Zee 1834*, Overijsselse handschriften 22, Epe 2007.
 Janssens, J., *De helden van 1830. Feiten & mythes*. Antwerpen 2005.
 Palmer, R.R. en J. Colton, *A history of the modern world*, New York 1971.
 Sked, A., *Europe's balance of power, 1815-1848*, London 1979.
 Veer, P. van 't, *Daendels maarschalk van Holland*, Zeist 1963.

Index

- Achermann 57
 Action, l'. Brik 74
 Adema
 ----, heer 75
 ----, J. 154
 ---- (Neef). Zeeofficier 11, 132
 ---- (Nicht) 56, 75
 ---- (zoontje) 56
 Adrianopel 82
 Afrika 49
 Agaat *zie* Haersolte, Luthera A.A. van.
 Ajax, de. Korvet 140
 Albion, de. Linieschip 52
 Aleppo 62
 Alexandretta 62
 Alexandrië (Alexandriën, Alexandrien, Alexandria)
 52, 58, 64, 70, 87, 145, 149-151
 Algeciras (Algeciras) 153
 Algiers 50, 80, 90-92, 147
 Beij, de 50, 90
 Algiers, de. Fregat (later de Sambre) 57, 64, 73, 83,
 88, 90, 116-118, 122, 123, 125, 126, 128, 129,
 134
 Alkmaar 9, 113
 Alphen, Hiëronimus van 119
 Ambon (Amboina). Eiland 27, 29, 31, 35, 38
 Amerika 22
 Amphitrite, de. Korvet 94, 95, 98, 102, 106
 Amsterdam 10, 52, 61, 68, 69, 81, 94, 112-114, 117,
 118, 120, 123, 124, 127, 128, 130-135, 141-143,
 145, 150, 154, 156
 Duizend Kolommen, de. Koffijhuis 117
 Nieuwe Kerk, de 118
 Nieuwe Stads Herberg, de 127
 Rondeel, het 127, 142
 Anesberg, heer 48
 Anjer 43
 Anna Maria. Baai 22, 23, 25, 26
 Anna Powlona, de. Brik 74, 81
 Antje *zie* Haersolte, Anna H.C.D. van.
 Anton *zie* Haersolte, Honoré A.D.I. van.
 Antwerpen 7, 31, 32, 44, 95-100, 103, 104, 106,
 107, 127
 Citadel, de 96-98, 101, 103, 104, 107, 117, 127
 Gouverneur van Antwerpen 100
 Sint-Laurent. Lunet 96
 Apollo, de. Driemastschip 31-33
 Kapitein 31
 Archipel, de 58, 63, 67-69, 77
 Arend, de. Korvet 12, 30, 39, 42
 Ariëns. Kapitein, gouverneur 132
 Armansperg, graaf 149
 Arnaud, Juliana Dorothea Hisq Marie d' (moeder,
 Grootmama, Grootmama Haersolte) 10, 12, 61,
 66
 Arnhem 42, 48, 86, 92
 Duivelshuis, het 42
 Ascension (Acension). Eiland 46
 Athene (Atene) 78, 145, 149
 Acropolis 78
 Atlantische oceaan 15
 Axin. Fort 17
 Commandant 17
 Azia, de. Linie schip 52
 Azië (Azie) 90
 Azoren, de (Açorische Eilanden) 124, 125
 Baarland 111
 Bachus 16
 Bakker. Kapitein 54, 55, 77
 Banda 28, 42
 Banja. Riviértje 15
 Banka 158
 Barca, woestijn van 92
 Barcelona 50, 82, 88, 89, 147, 148, 152
 Barneveld. Luitenant 1e klasse 119
 Batavia 30-33, 37-39, 41-46, 157, 158
 Batogatje. Buitenplaats 28
 Batz. Fort 97, 98, 105-110, 127
 Baudet. Stads-schoolmeester 84
 Beelaerds (Baelaerds, Bealards, Bealaerts). Adelborst
 10, 11, 23, 27, 37, 38, 42, 43, 46, 66, 78, 79, 88,
 149
 ----, familie 66
 ---- (Papa) 37
 ---- (uit Utrecht) 87
 Beieren (Beijeren) 148, 149
 Beiroet (Beirout) 61-63, 67
 België (Belgiën) 99
 Bellona, de. Fregat 33, 39, 41, 43, 44, 128, 156
 Benedictus. Mogelijk muzikleraar 143
 Bergen op Zoom 96, 103-110
 Betje *zie* Haersolte, Elisabeth D. van.
 Bezier, neef. Gouverneur der Molukken 84
 ----, nicht 84
 ----, tante 84
 Bidara Chieca 157
 Bings, heer 143
 Blanc, Le. Kolonel 74
 Blank. Adelborst 86
 Block. Geldleverancier 145
 Bloemenstein. Havenmeester 36, 39, 42
 ---- -Van Braam, mevrouw 42
 Blok. Luitenant 121
 Bolderen, Van. [heer of familie] 61
 Bolívar, Simón José Antonio de la Santísima
 (Bolivaer) Vrijheidsstrijder 21
 Bolker. Kadet 108
 Bom. Kapitein 33
 Bommel, heer Van 114
 Bonn, J.J. Kapitein, kommandant 37

- Boom 97
 Boor, De. Kapitein 32
 Boot nummer 5 99
 Bordeaux (Bordeau) 17
 Borneo 40
 Bosch, Van de. Gouverneur 122
 Botjone 44
 Resident 44
 Boulogne (Bologne) 118, 149
 Bourbon 17
 Bouricius (de Bauriciussen)
 ----, familie 47, 86
 ----, neef (Neef, gehuwd met Van Brakel). Officier 1^e
 klasse 32, 75, 104, 136
 ----, neef (Neef, zwager van Ducloux) 42
 Braam, Van. Generaal 42
 ----, mevrouw Van 42
 Braam Hoekgeest, A.C. van (Van Braam). Luitenant
 2^e klasse 10, 11, 15, 17-19, 25, 30, 33, 36, 38,
 41, 42, 44
 Brak, de. Brik 49, 57, 64, 68, 72, 80, 81, 83, 103,
 104
 Brakel, Van (de andere) 42
 ----, Van. Luitenant 42, 121
 ----, Van (Neef) 43, 49
 ----, nicht Van 136
 ----, Van (Oom) 43, 49
 Breda 87, 95
 Bree, De. Luitenant 1^e klasse 33, 38, 41
 ----, De. Kapitein-luitenant 113
 Breskens 95
 Brouwer, heer 43
 Brugge 62, 94, 97
 Beul uit Brugge, de 94
 Bruin, De (Bruijn, Bruinis, Brunis). Zeeman 12, 13,
 19, 65, 71, 113-127, 132, 152
 ----, Heribert de (H.) 83, 88
 ----, mevrouw De (ega) 56, 71
 ---- (oude Heer) 83
 ---- (Bruins zuster) 83
 Brussel (Bruxelles) 46, 99, 103
 Buenos Aires (Buenos-Airos) 18, 19
 Buitenzorg 43, 45, 156, 157, 159
 Resident 159
 Buma, Bernhardus (oom) 132, 142, 143, 147
 Burght 104
 Buru (Boero) 27
 Bus, Du. Burggraaf, commissaris-generaal 43
 Busman (Butman). Commandant van Hellevoetsluis
 71, 74
 ---- (zoon) 71
 Buijs. Kolonel, kapitein 127, 136
 Cadix 132
 Cadrington. Vice-admiraal (Codrington, Engelsche
 Vice Admiraal) 52, 103
 Cadzand (Casand) 95
 Cailjou (Caljou). Fort 20, 21
 Calais 46, 47
 Calloo (Colloo) 102, 104
 Candia . Eiland 58, 71, 78, 80
 Capelle, van der. Stoomboot 43
 Capellen, Godert Alexander Gerard Philip van der
 (Neef, Neef van de Capelle, Goeverneur, Oud
 Gouverneur Generaal). Gouverneur-generaal van
 Oost-Indië 32, 39-41, 43, 157, 158
 ----, Frederika Maria Isabella van der 59
 ----, Luthera Anna Agatha van der 59
 Capodistrias, John (Capo d'Istria). President van
 Griekenland 78, 149
 Caramanië (Caramaniën) 62, 63
 Carel Lodewijk. Adelborst 1e klasse 43
 Casius, de. Berg 62
 Catalonië (Cataloniën) 50
 Catau Roseveld *zie* Roseveld.
 Cate, mevrouw Ten (Kate) 45, 47
 Ceram 27
 Cerang, prins van 37
 Cete 116
 Chassé, David (generaal). Kommandant van het
 Nederlandse garnizoen te Antwerpen 96, 98,
 99, 103, 130
 Cheribon 41
 Cherillos 21, 23, 40, 43
 China 9, 27
 Citter, heer De 143
 Clifford Cock van Breugel (Clifford Kock van
 Breugel). Consul van Tripoli 51, 91, 92
 ---- (ega) 51
 ----, familie 91
 Clignett. [heer of familie] 36
 ----, mevrouw 36
 ---- (2 neven) 36
 Cloux, Du (Clou, Ducloux, broeder). Adelborst 2^e
 klasse 32, 42, 48
 ----, juffrouw Du 32
 Cochrane, Thomas Alexander. Brits zeeheld 53, 65
 Codrington *zie* Cadrington.
 Colcotronie *zie* Kolokotrones.
 Colonel, de. *zie* Courtzen.
 Colloo *zie* Calloo.
 Concepcion (Conception) 19
 Constant de Rebeque (Constant). Adelborst 1^e klasse
 33, 43
 Constantinopel 53, 56, 57, 59, 60, 74, 77, 79, 81, 87,
 150, 152
 Ambassadeur 57, 81, 82
 Sultan, de (Grootte Heer, Grooten Heer, Grooten
 Heer) 53, 54, 57, 61, 82
 Coops. Luitenant 1^e klasse 11
 Coramillar 20
 Corëa, de. Schip 152
 Cornets de Groot *zie* Groot, De.
 Courtzen, J.T. (Courten, Coertsen, Colonel,
 Commandant). Kapitein 9-11, 13, 15, 17-21,
 23, 27, 29, 30, 36, 37, 41, 42, 44, 46, 62, 69, 82-
 84, 91, 92, 111, 112, 115, 119, 122

vervolg Courtzen

---- (Coersen). 2^e luitenant 44
 ---- (vrouw) 41, 119
 ---- (zoon) 33
 Cremers, heer 160
 Crighten. Postmeester 153
 Curacoa (Curaçau) 89
 Curacao, de. Stoomboot 95, 96, 98, 101, 102, 109
 Cutalanie, madame 52
 Cuvel, A. (Schout bij Nacht). Vice-admiraal,
 kommandant van het Hoofd-departement van de
 Zuiderzee 125
 Cyprus (Cijprus) 62, 63
 Daan *zie* Haersolte, Johan D. van.
 Daandels, juffrouw 119
 Dahmen. Fluitist 128
 Daine, leger van 103
 Dam, Van. Leverancier 131
 Damak (Dammak) 29, 30, 31, 33
 Assistent Resident 29
 Dardanellen, de 53-57, 59, 60, 64, 69, 72, 77, 78, 81,
 82, 83, 151, 160
 Dedel. 2^e Luitenant 48, 76
 Delden, Van. Kapitein 60
 Delincu. Leverancier 150
 Den Bosch (den Bosch) 77, 131, 135
 Den Haag (den Haag, 's Hage) 11, 21, 29, 51, 82,
 124, 125, 128, 134, 141-143, 154
 Den Helder (de Helder, Helder) 9, 10, 111, 113-115,
 120, 121, 126-130, 136, 139-141, 145, 152, 156
 Logement de Burgt 121
 Paleis des Konings, het (Paleis) 128, 129, 142
 Devaijnes *zie* Vaijnes van Brakel, De.
 Deventer 109
 Deventer, Van. Firma 48
 Didon, le. Fregat 79
 Dibbets (Dibbetz). Luitenant, kolonel, kommandant
 33, 44, 114
 ----. Jonker 1^e klasse, adelborst, officier, kolonel 11,
 14, 20, 23, 41, 44
 Djojocarta 29, 37, 41, 44
 Sultan 29, 31
 Doesburg 31, 48, 49, 84, 114, 146
 Doggersbank, de. Schip *zie* Zeeland, de.
 Dolfijn, de (Dolphijn). Korvet 39, 85, 88, 89, 97,
 102, 104, 127
 Dom. Resident van Samarang 31
 Domenico.Eiland 22
 Domitianus, Titus Flavius (Domitiaan). Keizer 62
 Doorn, De. Buitenplaats 7, 19, 86, 119, 120, 132-
 134, 136, 137, 142, 145, 146, 149, 150, 153
 Dordrecht, de (Dortrecht). Transportschip 71, 74-76,
 83-87, 142
 Dover (Douvres) 13, 14, 45, 46, 49, 146
 Kasteel 13
 Doijer. [heer of firma] 63, 116
 Driel, Van. Luitenant 1e klasse 31

Drieman. Havenmeester 113
 Dubieus. Overste 32
 Dubus de Ghizioquè (Commissaris-Generaal) 156
 Ducloux, heer 42
 Duinkerken (Duins) 13
 Duitsland (Deutschland) 108
 Duivené. Kapitein van de Genie 135-137
 Dumesriel. Luitenant 2e klasse 34
 Dumini. Luitenant 2e klasse 10
 Durgendam 114
 Duyn, Adam François Jules Armand van der (Heer
 van Duin) 59
 ----, heer Van der (Duin) 71
 Echo, de. Brik (Brik) 48-54, 56, 58-62, 64-67, 69,
 70, 74, 76, 77, 79, 81-91, 93-96, 98-112, 130,
 133, 136, 160
 Edeling. Kapitein-luitenant 112
 Eeg. Overste, kapitein 18, 27, 29, 71, 124
 Eekhout, mevrouw 110
 Eendragt, de. Hoeker (Hoeker) 56, 57, 61, 66, 68-71,
 73, 77, 80, 81
 Egina. Eiland 72, 77, 78
 Egina. Stad 78
 Egypte (Egipte) 8, 64, 151
 Eindhoven 107, 155
 Elmina (São Jorge da Mina) 9, 15-17
 Elout. Minister 83
 Elsjje. Personeel 76
 Engeland 16, 18, 19, 50, 52, 57, 63, 69, 77, 78, 124,
 151
 (Engelsche Admiraal) 52, 53, 64, 81, 151
 Engelhard, heer 157
 ----, neef 158
 Ernico 63
 Es, Van. Overste 33, 83
 ----, (zoon) 83
 Etna, de. Vulkaan 78
 Euredice, de (Euridia). Fregat 32, 33, 36, 39, 41, 43,
 101-104
 Europa 157, 159
 Eytelwein, Johanna Christina (Mama, Grootmama,
 Grootmama Siccema) 12, 14, 18, 50, 56, 71,
 109, 144, 155, 156, 159
 Faber Huijs. Adelborst 106
 Fabius. Luitenant 2^e klasse 116, 123, 134, 145, 146
 Falck, mevrouw 156
 Faninck. Luitenant 1^e klasse 12
 Fannij, de. Driemastschip 17
 Feldman, heer 128
 Fesuman. 1^e Luitenant 92
 Fix. Deurwaarder, ondernemer, voorlezer, koster 42
 Fleur de Lis, La. Fregat 67
 Floquet. [heer of firma] 127
 Florus. Eiland 17
 Foreez, familie 10
 Frankrijk 14, 49, 50, 69, 71, 73, 79, 81, 91, 124
 (Fransche Schout bij Nacht) 81

Frederik Karel, prins Willem (Prins, Prins van Oranje, Prins Admiraal, Zijne Hoogheid). Admiraal 87, 90, 96, 103, 130, 131
 Frederik Hendrik. Fort 95
 Freman. Overste 57
 Friese *zie* Vriesen.
 Frucht. Kommandant 142
 ---- (Mevrouw) 142
 Galignet. Luitenant 2e klasse 31
 Geen, Van. Generaal 30, 33, 36, 42
 Geesteranus (Gesteranus, Overste). Overste, kolonel 9, 20, 36, 38, 41, 42, 44, 52, 86-88, 130, 132
 Gelderland 75, 155
 Generaal van de Insurgenten 20
 Gent (Gend) 97
 Genua 64
 Genua, de. Linie schip, vice-admiraal schip 52, 53
 Ghizioquè, Dubus de (Commissaris-Generaal) 156
 Gibraltar 14, 49, 50, 58, 66, 93, 147, 150, 152-154
 Gichard (Gichart). Luitenant 2e klasse 9, 10, 30, 33
 Gier, de. Brik 50, 51, 52, 57, 64, 66, 147, 154
 Giessen (Giese, Gieze, Giezen), familie 87, 88
 ----, heer 54, 74, 76, 86
 ---- -Hohepied, mevrouw 53, 54, 74-76, 86
 ---- (zoon) 86
 Gobijs. Vice-admiraal, admiraal 136, 140
 Gockinga, de jonge 135, 137
 God 70
 Goedereede 49
 Golf van Mexico 40
 Gomar, Johan 56
 Gorcum 95
 Goudkust, de 9, 17
 Goudoever, heer 111
 Gouvernante [te Zwolle] 68, 76
 Greenwich (Greenich) 21, 22, 26, 40, 46
 Griekenland 7, 50, 144, 147-149
 Grissé 18, 27, 29, 30, 34, 36, 40-44, 158
 Groebel. Dansleraar 76
 Gronden, de 13
 Groningen 42, 59, 61, 90, 99, 103, 131-133, 135-138, 140, 142, 143, 150, 154, 156
 Groot, Annette Cornets de (twee zusters) 36, 38, 115
 ----, A.R.C.M. Cornets de 115
 ----, familie De 30, 45, 46, 84
 ----, Hugo Cornets de (Neef, Neef Hugo, Neef de Groot). Secretaris van Buitenzorg, assistent-resident van Ambon 27, 30, 32, 43, 44, 157, 159
 ----, J. de (Oom J.) 136
 ----, Jo. de 136
 ----, Johanna Christina de 107
 ---- (jongste zoon) 45
 ----, Louise van der Hoop-De (Nicht, Nicht de Groot, Nicht van der Hoop) 30, 32, 36, 44, 155, 158
 ----, Marianne Cornets de (twee zusters) 36, 38, 115
 ----, neef (een van de Neefjes de Groot) 136

vervolg De Groot
 ----, neef N. de (Neef). 32, 43, 84
 ---- (Nicht, vrouw) 157, 159
 ---- (Oom de Groot, Oom). Resident te Grissé 18, 27, 29, 30, 32, 34, 36, 40, 41, 43-45, 47, 61, 137, 158, 159
 ---- (Tante de Groot, Tante) 18, 27, 29, 32, 36, 40, 42-45, 47, 107, 109, 137, 155, 160, 161
 Groskamp, Alexander Philip Hendrik Robbert. Cadet 32, 40
 ----, Tods. Kapitein 141
 Guichard (Gichart). Luitenant 2e klasse 38, 41
 Guinea (Guiné) 7, 9, 12, 13, 15, 23
 Haan, De. Luitenant 1e klasse 31
 Haersolte, Alexandrina Hendrika Adolphina Carolina van (Sanna, Sanne). [zus] 9, 35, 76, 107, 109, 117, 119
 ----, Anna Helena Catharina Dorothea van (Antje). [zus] 8, 9, 12, 14, 24, 32, 34, 51, 56, 59, 66, 70-74, 80-82, 84-86, 95, 99, 100, 105-109, 115, 119, 120, 123, 126, 128, 132, 133, 135-139, 142, 150, 154-156
 ----, Anthonia van (Tante Toto) 87
 ---- tot den Doorn, Anthony Coenraad Willem van (grootpapa, grootvader) 7, 61
 ----, Anthony Frederik Robert Evert van (broertje, Robert) 114, 116, 120
 ----, Christina Louise van. [zus] 83
 ----, Coenraad Willem van. [overgrootvader] 59
 ---- tot den Doorn, Haerst en Zuthem, Coenraad Willem Anthony van (Papa, Johans vader) 7, 10, 11, 29, 33, 35, 38, 39, 41, 49, 55, 56, 58, 59, 61-63, 65-67, 71, 72, 74, 78, 80, 82, 83, 85-96, 98-100, 106, 108, 110, 111, 113, 114, 116-122, 124, 125, 127-132, 134-140, 142-146, 148-154
 ----, E. van 51
 ----, Elisabeth Dodonea van (Betje, Bet). [zus] 8, 35, 96, 120, 131, 134, 143
 ----, familie Van 7, 41
 ----, Honoré Anthony Dorus Idzerd van (Antoon, Anton). [broer] 8, 32, 35, 58, 63, 66, 68, 71, 73, 76, 91, 94-98, 100, 103-111, 114, 115, 117, 122, 127, 130-132, 135-138, 140, 144, 150
 ----, Johan Christiaan van (Johan) 7, 8, 158, 159, 160
 ----, Johan Daniel van (Daantje, Daan, Dâan, Daniel). [broer] 8, 35, 54, 57, 61, 65, 68, 73-75, 77, 82, 83, 86, 91, 94, 96, 99, 100, 103, 105-107, 109, 110, 113-118, 121, 130, 137, 140-143, 146, 150, 153, 155, 160
 ----, Johan Jacobus van (Neef Haersolte uit Maastricht). Luitenant 2^e klasse 32, 37, 38, 40, 55
 ----, Johanna Elisabeth van (Lize, Lieze, Lijs, L.). [zus] 66, 68, 70, 73, 74, 81, 89, 96, 100, 107, 110, 114, 116, 117, 119, 121, 123, 128, 132-135, 139, 142, 145-147, 150, 154, 160
 ----, J.W.J. van 51

vervolg Van Haersolte

----, Luthera Anna Agatha van (Agath, Agaat). [zus] 9, 35
 ----, Willem Adolf Werner van (Willem). [broer] 9, 12, 32, 46, 48, 53, 54, 56, 60, 61, 63, 65-67, 71-73, 75-77, 81, 83, 86, 91-97, 99, 100, 103-110, 112-114, 117, 119, 122, 126, 127, 130, 140, 143-146, 151, 153, 154, 156
 ----, Willem Coenraad Bartholomeus Gerard van (Willem, Neef van Haersolte). Luitenant 2^e klasse 32, 37, 40
 Hardenberg, J. Jonker 1^e klasse, adelborst 1^e klasse 11, 12, 14, 25, 30, 33, 36, 37, 42
 Hart, C. van der. Luitenant 1^e klasse, 1^e Officier 120, 135
 ----, mevrouw Van der 128
 Hascow, de. Fregat 54
 Hasselt, Gerard van. Historieschrijver voor Gelderse geschiedenis 41
 ----, heer Van. Zeeman 83, 88, 123
 Hattem 113
 Havana 118, 119
 Hawaii 19
 Heeckeren van Dasselaar, heer Van 120
 Heerkens. [heer] 34, 56, 61, 73, 80, 89, 94
 Heide. Admiraal 120
 Heiden-Hompesch, Louis Sigismund (Vincent) Gustave van (Russische Admiraal) 69, 70, 72, 77, 86
 Hekeren, broers Van 69
 Hekla, de. Korvet 49, 57, 58, 63, 64, 71
 Heldin, de. Korvet 97, 106, 109, 112-114
 Hellevoetsluis (Helvoetsluis, Helvoet) 9, 10, 12, 48, 49, 57, 63, 71, 74, 76, 90, 124, 141, 149
 Hemert, Van. [heer of familie] 156
 Hemmes, dominee 159
 Hendrik 71
 Hendrik *zie* Willem Frederik Hendrik, prins.
 Herchert. [heer] 9
 Hermide, l'. Fregat 53
 Hetland, mevrouw 35
 Heufste, mevrouw 54
 Heijden, graaf 137
 ---- (zoon) 137
 Hippomenes, de. Schip 106
 Hitland 119
 Hoboke, C. 74
 ----. Scheepseigenaar 33, 37
 Hochepped, juffrouw 54
 ----, mevrouw 54
 Hoed, mevrouw 54
 Hoedekenskerke 97, 110
 Hoek van Holland 126, 127
 Hoevel, heer 118
 Hogerheide 105
 Holland 15, 16, 18, 19, 30, 32, 34-42, 44-46, 53-57, 63, 64, 69, 71, 76-78, 84, 87, 90, 92, 98, 109, 126, 133, 138, 147, 150, 152, 159

Hoods. Eiland 22
 Hoop, Van de (Neef, Neef van den Hoop, de man van Nicht de Groot) 30, 32
 ----, Van de. Kapitein 129, 143, 145
 ----, familie Van de 129, 132, 133, 147
 ----, juffrouw Van der 129, 134
 ----, mevrouw Van der 129, 140, 145
 ----, van der. Ex-minister van Marine 129
 Hora Siccama (Rengers)
 ---- Rengers (broer) 132
 ---- Rengers (uit Den Haag) 11
 ---- Rengers, heer 82
 ---- Rengers, Ducco Gerrold (Duco, Rengers) 11, 142, 150
 ----, familie 155, 156
 ---- Rengers, Genoveva Maria (Tante Mietje) 137
 ----[?]. (oom Hans, Oom H.) 86, 92
 ----, Jeanette 53, 55, 61, 131, 134, 138
 ---- van de Harkstede, Johan (Oom Jan) 35, 142
 ----, Johan (Jan) 57, 156, 159
 ---- Rengers, Johan 11
 ---- van Slochteren, Johan S. (Oom Jan van Slochteren, oom van Slochteren, Oom Siccama van 't Hogezaand) 8, 36, 47, 81, 83, 94
 ---- van Middelstum, Johan Frans (Oom Frans, Oom François) 40-46, 84, 136, 137, 156, 159
 ----, Louise Christine Egbertine Françoise (Mama, moeder) 7, 8, 32, 34, 35, 38, 46, 50, 51, 55, 61, 63, 65-67, 71, 72, 74-88, 90, 92, 95, 100, 105-107, 109-111, 115, 118-123, 129-136, 143-145, 152-154, 160
 ---- Rengers (Neef). Luitenant 2^e klasse, 1^e officier 11, 19, 21, 36, 39, 45, 83, 84, 88, 95, 116, 138
 ----[?]. (Nicht) 60
 ----[?]. (Oom in Den Bosch) 77
 ---- (Oom in Groningen) 135
 ---- (Oom Koos, Oom Coos). Kommandant 34, 74
 ---- (Tante) 144, 155
 ---- (Tante in Groningen) 135
 ---- (Tante, Tante van Slogteren) 60, 83
 ---- van Slochteren, W. Herman (Oom Herman) 115, 159
 ----, Wiardus (Oom, Oom W., Oom White, Oom Wiete, Oom Whiete, Overste W. Hora Siccama, Overste Siccama, Heer Siccama). Kommandant, kapitein 7, 8, 10-13, 17, 34, 42, 49, 50, 51, 53, 55-61, 64-69, 72, 74-76, 82, 86-88, 90, 91, 95, 97, 100, 103-105, 109, 112, 118, 121, 126, 130, 132, 136, 144, 148-154, 160
 ---- Rengers, Wiardus (de Oude Rengers, Neef) 11
 ----, Willem 135, 136
 ----, Willem (Papa, Grootpapa, Grootpapa Siccama) 12, 14, 56, 71, 109, 144, 156, 159, 160
 Hubert, H. Ontvanger 110
 Hugenholtz. Luitenant 1^e klasse 124
 Huis. Adelborst 2^e klasse 48
 Huisduinen 127
 Hulst, land van 96

- Hulstkamp, heer 28
 Ingen, Manis van (Neef van Ingen) 32, 36, 37, 40, 45, 81
 ----, nicht Van 45
 Irian Barat *zie* Nieuw-Guinea.
 Isabella II. Koningin van Spanje (Koningin) 147, 153
 Iskenderun (Scandaroon) 62
 Istanboel *zie* Constantinopel.
 Italië (Italie, Italiën) 52, 79, 81, 144, 145
 Ittersum, heer Van 144
 Izmir *zie* Smyrna.
 Jacob. 1^e officier 120
 Jacobs, heer 64
 Jacot. Luitenant 1^e klasse 116
 Jagt, Van der. 2^e luitenant der Koloniale Marine 45
 Java 29, 31, 36, 37, 40, 44, 58, 157
 Java, de. Fregat 67
 Javaan, de. Fregat 30-32, 34, 39, 51, 53-59, 64, 65, 72-74, 78, 81-84, 86, 94, 95, 122-125, 128
 Jebres 157
 Jeruzalem 62, 71, 81
 Jeune, Le. 1e Luitenant 49
 Jezus. Eiland 25
 Johanna, de. Brik 59, 60, 61, 63, 65, 70, 73
 Johannes (Joannes). Evangelist 62
 Jona(s). Profeet 62
 Jonckière, heer 131, 138
 Jong, De. Schoolhouder 87
 Jonge Adriana, de. Driemastschip 33
 Jonge Jacobus, de. Brik 37
 Jonge Maria, de. Brik 52
 Jorissen. Dominee 64, 82
 Jouve. Consul te Mahon 84, 89, 148, 149, 151
 Jupiter, de. Linieschip 131
 Kaap Coast (Caap Coast). Fort 15, 17
 Gouverneur 15, 17
 Kaap de Goede Hoop 7, 40, 45
 Kaap Hoorn (Kaap Horn) 7, 9, 19
 Kaap Lezart (Lezard) 13, 95, 154
 Kaap Sint Marij 17
 Kaap Spartel 49
 Kaap Trafalgar 14
 Kaap de São Vicente (Vincent) 49
 Kaapsche rif, het 45, 124
 Kampen 32, 86, 95, 115, 118, 136
 Kanaal, het 13, 40, 45, 46, 49, 50, 77, 95, 120, 124, 128, 133, 148
 Kanonneer boot Nummer 49 96
 Karel 71
 Kelan 27
 Kemper, heer 15, 17
 Kempphaan, de (Kempphaan, Kempenaar). Brik 55, 56, 57, 59, 64, 65, 67, 70, 79, 80, 83, 86
 Kenau Hasselaar, de (Kenau). Fregat 30, 33, 49, 51, 53-55, 56, 60, 64, 66, 67, 69-71, 79, 80, 111, 112, 115, 116
 Kilian (Kiliang). Kapitein-adjutant van de Artelerie 46, 47
 Kist. Luitenant 1^e klasse 10
 Klein-Azië (Klein Aziën) 82
 Koblenz (Coblentz) 54, 56, 60, 64, 71, 73-75, 80, 82, 88, 146, 149
 Kof, de. Schip 12
 Kok, De (Kock, Luitenant Goeverneur Generaal). Waarnemend gouverneur-generaal 30, 32, 36, 38, 43
 Kolokotrones, Theodore (Colcotronie). Krijgsheer 148
 Komeet, de (Comeet). Korvet 32, 97, 102, 103, 110, 127
 Koning der Nederlanden, de. Brik 59, 60
 Koops. Luitenant 1^e klasse 10, 34
 Kortenaar, de. Linieschip 113
 Kranang (Krawang) 45, 160
 Kroonstad 138
 Kruiningen 110
 Krusenstern, Adam J. Ontdekkingsreiziger 22, 23, 40
 Kutersof. Graaf 137
 Kijkduin 47, 130
 Laan, [heer] de 129
 Laer, juffrouw Van 110
 Lands End (Engelands End) 13
 Lans. Kapitein-luitenant 97
 Last. Gouverneur van Elmina 16
 La Valetta *zie* Valetta, La.
 Lavater, de hond (LaVater) 128, 129
 Leeuw, De. [heer of schip] 54
 Leeuwarden 118, 147, 151
 Leiden (Leijden) 32
 Lennep, Jacob Abraham van (consul, ambassadeur). Consul-generaal te Smyrna 53, 55, 74, 75, 82, 85-88, 149
 ----, Sarah Petronella de Hohepied-Van (oude gravin) 87
 Leopold I van Saksen-Coburg-Gotha (Prins Leopold). Koning van België 7, 99, 100, 110, 111
 Levant, de 57, 86, 144, 151
 Leije, de. Korvet 107
 Lima 19, 20, 21
 Latakia 62
 Libanon, de. Berg 62
 Liefkenshoek. Fort 96, 104
 Lillo. Fort 96, 98, 99, 100, 102, 104, 105, 109
 Limburg 108
 Lissabon 147
 Livorno 50, 67, 71, 147, 149, 150, 151
 Lizard Point
 Lize *zie* Haersolte, Johanna E. van.
 Lize. [een jongen] 14
 Lobos. Eiland 17
 Lodewijk 71
 Loef, Van der (Loeff). Kolonel 54, 64, 65, 68

- Londen 99
 Loo, Van der. Adelborst 122
 Ludwig I. Koning van Beieren 148
 Luik 103
 Lijclama, heer 45
 Lijnx, de. Schip 29, 34
 Maas, de 109
 Maastricht 38
 Macclaine. [heer of familie] 32
 Macgillaverij. [heer of componist] 60
 Machteld (Machtel). Personeel 12, 19, 34, 35, 48,
 53, 55, 66, 71, 91, 120
 Madeira (Madera) 14, 148
 Madura 29
 Sultan 29
 Mahon 49, 50-52, 57, 58, 63, 64, 66-69, 71-73, 76,
 79, 82, 84, 88-91, 93, 94, 144, 146-153, 160
 (Engelsche Kommandeur) 84
 Maison, La. Maarschalk (Maarschalk) 79, 80
 Majorca 80
 Makasar (Macasser) 29, 30, 31, 36, 40
 Malaga 63, 132
 Malcolm. Admiraal 123
 Malta (Maltha) 49, 51-59, 64-73, 76-81, 83-86, 148,
 150, 151, 160
 Malte Bruin. Auteur 63, 71, 90
 Manippe 27
 Maren, Van. Kapitein-luitenant 130
 Margaretha, de. Brik 52, 55
 Maria Reigersbergen, de (Maria). Fregat 9-13, 15,
 19, 20, 21, 26, 31, 35, 37, 38, 41-46, 58, 64, 83,
 90, 158
 Markus (Gouverneur). Gouverneur van de Molukken
 28, 32
 Marseille 52, 64, 70, 71, 75, 79, 81, 82, 91, 149, 150
 Martens, heer (vader, broeder) 42
 ---- (Mevrouw geborene Martens) 42
 ---- (Tante) 42
 Mauritius 124
 Mavrokordatos, Alexander (Mavrocordato).
 Legeraanvoerder 149
 Maij, juffrouw 49
 Medemblik 105
 Medusa, de (Meduza). Korvet 57, 58, 64, 69, 70, 72,
 88, 96, 100-102, 110, 142
 Meermin, de. Brik 106
 Meeuw. Kapitein, kommandant 52
 Megen, heer Van 34
 Meinsen. Luitenant 1^e klasse 18
 Melampas 18
 Mend, de. Schip 32
 Menorca (Eiland) 27, 152
 Messina 79
 Meteren Brouwer, heer Van 42
 Mettenbrink, heer 142
 Meulen, Ter. Schrijver, victualie-meester 63
 Meurs. Adjunct-schrijver 48
 Mexico 40
 Meijer. Kapitein 62, 68, 69
 Middelburg 94, 109, 138
 Middellandse Zee (Middellandsche zee) 7, 8, 48-50,
 57, 62, 64, 71, 86, 88, 89, 91, 116, 140, 144,
 146, 149, 152, 160
 Middelstum 158
 Milo. Eiland 69
 Misorij. Eiland 27
 Mohammed (Mahomed) 29
 Molerus. Consul-generaal te Napels 82
 Moll. Overste 117
 Molukken (Molukkische Eilanden) 27, 28, 32
 Resident 28
 Montanus, Anthonius (oom Montanis) 87
 ----, Hendrika Adriana (Nicht) 87
 Montenade 17
 Montevideo (Monte Video, Monteviedo, Sint
 Montevideo) 15, 17, 19, 38, 58
 Morea 64, 69, 71
 Morees. Resident van Ambon 27
 Morosulor 20
 Mühlman. Sociëteithouder 56
 Muiderweg 127
 Muller, J.P. (Mulder). Luitenant 1e klasse 10, 20, 25,
 26, 41
 ----, Kapitein, kommandant 52
 Munck, De (de jonge de Munck). Schrijver,
 victualiemeester 116, 138
 Muntaighe, heer 157
 Mijtilène. Eiland 85
 Nalderen, Van. [heer] (het Nekje) 62
 Napels 64, 79, 81, 82, 84
 Napoleon 46
 Nauplia (Napoli di Romania, Napolie de Romanie,
 Naupoli de Romania, Napoli de Romanie) 145,
 147, 148, 150
 Navarino 52, 53, 57
 Nederland (Nederlanden, Pajis-Bas, Vaderland,
 Natie) 7, 81, 89, 92, 99, 147, 152, 157, 158
 Nederland. Eiland 26, 27
 Nehalania, de (Nehelenia). Korvet 65, 94-97, 100,
 111-113, 120, 124, 129, 130, 132, 133, 136-138,
 140, 141, 154
 Nelson, Horatio. Engels admiraal 14
 Nieser, Jan (Messen) 17
 Nieuwe Diep, het (Nieuwediep) 112-115, 117, 118,
 121-124, 127, 128, 130, 132, 133, 141-145, 153,
 154, 156
 Nieuw-Guinea (Nieuw Guiné) 27
 Nispen. [heer] 103
 Noël. Kapitein 116
 ----, Luitenant 2e klasse 116
 Noord-Brabant 109
 Noordzee, de 47, 105, 120, 148
 Nord, du. Fort 97, 104
 Nukahiwa. Eiland 21-25, 38
 Koning 23, 24
 Nunen 107

- Nijverheid, de. Brik 62
 Odessa 87
 Olivier (OLivier). [heer] 85
 Onrust. Eiland 38
 Oocorla 81
 Oostburg (Oosburg) 95
 Oostende (Ostende) 46, 47, 99, 103
 Oostenrijk
 (Oostenrijksche Schoutbijnacht) 72
 (Oostenrijksche Consul) 75
 Oosterwiel 97
 Oost-Indië (Oost-Indiën, Indië, de Oost) 7, 9, 19, 34,
 38-42, 45, 54, 55, 57, 63, 66, 81, 84, 86, 100,
 105-110, 112-114, 122-125, 128, 131, 133, 136-
 138, 140, 154-156, 160
 Oostkamp, Jan Antonie. Publicist,
 godsdienstonderwijzer, ziekentrooster 9, 12,
 20, 38, 62, 63, 83, 85, 86, 108, 109
 Oostzee, de (Oost Zee) 145
 Othing, juffrouw. Leidster van een toneelgroep 135,
 136
 Otto I (Koning). Koning van Griekenland 148
 Oudjone Panca (Outjone Pancie) 29
 Overvelde. Buitenplaats 120
 Overijssel 7, 8, 141
 Padan. Eiland 37, 38, 40
 Padras 78
 Palembang 20, 29
 Palembang, de. Fregat 138
 Palestina 67
 Paling. Overste 48, 57, 65, 92
 Pallas, de. Korvet 136, 138
 Pannekoek (Pankoeck). Kapitein 12, 31, 71, 114
 ----, mevrouw 12, 71
 Panter, de. Brik 112, 122, 140-142, 144, 150, 151,
 154
 Parel, de 96, 98, 99, 104
 Parijs 63, 90
 Pass. Kleermaker 119, 121
 Pátmos (Patmos) 62
 Paul, de 100
 Pekelongang 41
 Pelikaan, de. Brik 112-115
 Penning, heer 50
 Perpignan 89, 147
 Pichot, heer 71
 Piccardt, neef. Commis Visiteur 156
 Pietersen. Kolonel, kommandant 13, 34
 Pirson. Arts 28
 Plaat, Van de. [Officier] 29
 Plata, de la. Rivier 17
 Plymouth 50
 Pokia 77
 Pollux, de. Schip 10, 11, 13, 14, 16, 18, 19, 23, 24,
 26, 27, 29, 31, 33, 37, 39, 43, 124, 127, 138
 Pompernikel. Componist 42
 Pool. Kolonel 64, 65
 ---- (vrouw) 65
 Poots. Kapitein 58
 Portland 49
 Portsmouth (Porthmouth, Pormouth) 19, 50
 Portugal 49
 Prins, mevrouw 139
 Prinsen, heer 36
 ----, (Moeder) 36
 ----, (Vader) 36
 Proost. Luitenant 2^e klasse 11
 Proserpina, de (Proserpine). Korvet 12, 13, 32, 49,
 50, 57, 64, 96-100, 102, 130
 Providence, Groot. Eiland 27
 Providence, Klein. Eiland 27
 Pruimers. [heer of firma] 116
 Punto Castellus 17
 Purwodados (Purwodadie, Purwodadi) 35-38
 Putten 98
 Pijp Tabak, de 102-104
 Queisen (Queijze, Q.....). [heer] 61, 87
 Raai, Van. Leverancier 137
 Randa. Kapelmeester 65
 Rapel. Fregat 49
 Rarouse, heer 86
 Rechteren, mevrouw Van 104
 Reigersdaal, de. Brik 68, 69, 77, 80
 Kapitein 77
 Reineck, Baron de 78
 Rembang 41
 Rengers *zie* Hora Siccama (Rengers).
 Reser, mevrouw 136
 Revijs, heer 30, 32, 45
 Reijnal. Auteur 58
 Rhodos (Rodes) 62
 Rietveld, [heer of firma] 66
 Rignij, De. Admiraal 52, 80
 Riger. Matroos 1^e klasse 10
 Rings, familie 133
 Rink . Jonker 1^e klasse, adelborst 1^e klasse,
 buitengewoon luitenant 9, 11, 34
 Rio de Janeiro (Rio, Rio Janeiro) 18, 22
 Rio de la Plata (Rio de la Plata) 15
 Rodrigo. Fort 21
 Roest, heer. Zeeman 10
 Rogeven Schouten. Auteur 92
 Romeneij, heer 45
 Roos. Havenmeester 27
 Roots, Kapitein 58
 Rooijers, Van (van Rooijen). Luitenant 1^e klasse 9,
 10, 30, 33, 41
 Roseveld, Catau (Neef Roseveld, Roseveldt). Fiscaal
 van de Waterstaat 32, 42, 44-46, 158
 Rosse, L.C. Consul te Malta (Consul, gouverneur)
 66, 79, 80, 150
 Rotterdam 18, 33, 37, 48, 49, 52, 57, 59, 61, 95,
 140-142
 Rozendaal 130
 Rubbens, de. Schip 44
 Rumon. Kapitein 17

- Rupel, de. Fregat, admiraalschip 50-52, 57, 117, 123
 Rusland 50, 60
 Admiraal 50
 chef 50
 Rijck. Kapitein 100
 Rijn, Van. Schoenmaker 57, 68
 Saksen-Weimar, hertog van (Saxen-Weimar) 68
 Sambre, de *zie* Algiers, de.
 Sandberg (Zandberg, Santbergen). Officier 11
 ----, heer 146
 ---- [zeeman] 150
 ----, meneer 12
 Sande, Van der. Kolonel 64
 Sande, Van der. Schout bij Nacht 88
 Sandwich Eilanden, de 19
 Koning 19
 Koningin 19
 Sanna *zie* Haersolte, Christina L. van.
 Santiago (Sint Jago) 20
 Sardinië (Sardiniën) 151
 Schaepman (Schaapman). Sigarenleverancier 115, 117
 Scheidius. Luitenant 1^e klasse, kolonel, kapitein, kommandant 90, 112, 115, 129, 130
 ----, mevrouw 115
 Schelde, de 8, 94-98, 103-105, 109, 110, 120, 121, 127, 129, 136, 139
 Scheveningen 153, 154
 Schonk. Procureur 29
 Schönlaub, dokter 61
 ----, juffrouw 81, 142
 Schouwenberg, heer 114
 Schulpegat, het 126
 Scio 53, 54
 Semarang (Samarang). Eiland 21, 29, 30, 31, 33-38, 40-42, 44, 158
 Adi Putti Voro A de Mongolo. Regent 30
 Gouverneur 34
 Seram *zie* Ceram.
 Siberië (Siberien, Siberiën) 118, 122
 Siccema *zie* Hora Siccama (Rengers).
 Sicilië (Siciliën) 76, 144, 148
 Siervogel (Schout bij Nacht). Schout bij Nacht 112-114, 125, 136, 137, 142
 Sigterman, [heer] M. 76
 Singedonc (Singedonck, Singedonc). Luitenant 2^e klasse 10, 30, 33, 38, 42-45, 83
 Sinkel. Leverancier 131, 141, 143
 Sint-Catharina 15, 17
 Sint-Catharina's punt 13
 Sint-Crux (Sint Cruz) 14, 16
 Sint-George (Sint-George d'Elmina, Delmina). Fort 9, 15, 16
 Sint-Helena. Eiland 46, 124
 Sint-Jago. Fort 15, 16
 Sint-Jan 62
 Sint-Marie. Eiland 19
 Sint-Marie (Marie, Maria). Fort 97, 100, 101, 104, 108, 111, 130
 Sint-Nicolaas 70, 143
 Siréne, de. Brik 89
 Slochteren 160
 Slochteren. Huis 136
 Slosser, familie 134
 Sluis. Polder 103
 Sluische Gat, het 104
 Smid van Rooijen, de. Luitenant 1e klasse 38
 Smit. Paijeur 32
 Smyrna (Smijrna) 49-56, 58-64, 66, 67, 69-74, 76-89, 92, 145-147, 149-151, 160
 Kasteel, het 58, 68
 Pacha, de 78, 82
 Waterkasteel, het 62
 Sneider. Kolonel 137
 Snelheid, de. Brik 74, 154
 Solo 31
 Son, J.G.F. van. Overste, kolonel (Overste, Kolonel) 116, 124, 128, 129, 137, 141, 144, 145, 147, 150, 151, 153, 155
 ----, familie Van (famille van den Colonel, de huisgenoten) 133, 152, 153
 ----, mevrouw Van (vrouw) 116, 124, 139, 144, 145, 152
 ---- (zoontje) 147
 Sorlings, de. Eilandengroep 154
 Spaansche Zee, de 14
 Spanje 14, 49, 79, 89, 132, 152
 Spartiate, de. Linieschip 69, 70
 Spengler (Spangler). Luitenant 2^e klasse, Kapitein 55, 69, 70, 72, 74, 124
 ----, mevrouw 74
 Speyk, Jan Carel Josephus van (Speijk) 8, 118, 122
 Speijk, de Van. Korvet 154
 Staats-Vlaanderen 95, 98, 111
 Stibben, heer 64
 ---- (vrouw) 64
 Stille Zuidzee, de 7, 134
 Stoetwegen, heer W. 105
 Stol. [heer] 10
 Straat Buru (Straat Boero) 27
 Straat van Gibraltar 49, 50, 147, 152
 Straat Gililo 27
 Straat Sunda 45
 Suda 80
 Sumanap 29
 Sultan 29
 Sumatra 140
 Sumatra, de. Schip 86
 Surabaya (Soerabaia, Soerabaija, Sourabaij) 18, 29, 30, 32, 33, 34, 36, 39-45, 158
 Resident 36
 Suriname, de. Stoomboot 97
 Susanna, de. Fregat 156
 Swinden, Jan Hendrik van (Swinderen). Wis- en natuurkundige 41

- Swinden, mevrouw Van 156
 Sijra. Eiland 68
 Syrië (Syrien) 61, 67, 81, 87
 Tafelbaaij 46
 Tanger (Tangier) 50
 Tarier. Kolonel 79
 Tartare, H.J. Schrijver, victualie-meester 63, 71, 74
 Tenedos. Eiland 60
 Pasja (Pasha, Bacha) 60
 Tenerife (Teneriffe). Eiland 9, 14
 Nederlands consul (Hollandsche Consul, Consul) 14
 Piek, de (Pic) 9, 14
 (Spaansche Goeverneur) 14
 Tengbergen. Luitenant 1^e klasse 29
 ----, heer 65, 84
 Tengenagel, Antoine. Civiel ambtenaar 112
 ----, Collet (Colet, Colli) 83, 92, 95
 ----, heer. Zeeman 30, 31, 45, 83-85, 89, 94, 96, 100, 104, 117, 119, 123, 129, 141
 ----, heer 109
 ----, Henri 56
 ---- (jonge Tengenagel) 137
 ----, mevrouw (mama) 10, 31, 83, 84, 92, 108, 109, 113
 ---- (Neefje Tengenagel) 36
 ----, neef. Zeeman 119
 ---- (nicht) 95
 ----, Simon. Militair 113
 Ternate 28
 Terneuzen (Terneuze, Terneuse, Ter Neuze, Neuzen) 94, 95, 109, 110, 111
 Terschelling 121, 127
 Terzol 132
 Testa. Nederlands consul in Griekenland (Vice Consul) 144
 Texel 7, 9-12, 45-47, 74, 113, 119, 120-126, 128, 130, 132-139, 141-143, 145, 146, 154, 156
 Texelsche Gat, het (Gat van Texel) 126, 133, 154
 Théodore, le. Schip 116
 Thewis. Kapitein 59, 60, 61, 64, 65, 70
 Thierrij. Luitenant 2e klasse 111
 Thomarachie, [heer of familie] 156
 Thorbecke, heer 34, 45, 46
 ----, mevrouw 45
 ----, M.C. 45
 Tillemans (Tilleman, Tielemans). Zeeman 41, 45, 46
 ----, mevrouw (Vrouw) 45, 46
 Timor 28
 Tineke. Dominee 63
 Tobias, heer 36, 45, 156
 Toechia 58
 Tollerie 58
 Tonneboeijer, juffrouw 116
 Torbaai 31
 Regent 31
 Resident 31
 Toros 77
 Toulon (Toullon) 50, 52-54, 56, 60, 63, 64, 73, 80-83, 87-91, 95, 148
 Consul 50
 Traves (Consul Generaal, Consul). Consul-generaal in Griekenland 144-146, 148
 ----, familie (de zijnen) 144, 146
 Trip. Generaal 137
 Tripoli 51, 52, 76, 91, 92, 150
 (Bei van Tripoli) 91
 (Engelschen Consul) 91, 92
 (Franschen Consul) 91
 Triton, de. Korvet 44, 116, 117-146, 148, 149, 152-156
 Troost, L. Luitenant 1^e klasse (1ste Luitenant van de Mariniers) 17, 30, 38, 41
 ----. Auteur 87, 92
 Tucheij. [waarschijnlijk reisboekenschrijver] 62
 Tuning. Kommandant 95
 Tunis 152
 Turkije (Turkijen) 60, 69, 81
 Tuyll van Serooskerken, Jacoba Elisabeth van 43, 157
 Ulse (Oelsen). Kapitein 68, 69, 80
 Upwig. Luitenant 1^e klasse van de Artelerie 116, 118
 ----, familie Van der 133
 ---- (vrouw) 116
 Utrecht 37, 46, 49, 87, 118, 130, 137, 146, 155, 156
 Vaillant. Auteur 40
 Valetta, La (Valetta, Valette) 51, 53, 58, 59, 65, 66, 69, 77, 84, 148, 149, 151
 Paleis, het 53
 Sint-Jan of Grote Kerk 53
 Thesaurier waarnemende Consul 53
 Valk, de. Brik 33
 Valls. Nederlands consul te Mahon 148, 149, 151
 Valparaiso 19, 20, 21, 23, 38, 39
 Vanny *zie* Vaijnes van Brakel, Vanny de.
 Vaijnes van Brakel, de (Devaijnes, Devaijnes van Brakel) 30, 32, 111, 113, 114, 129
 ----, de (cousin) 146
 ----, Henriette de (nicht uit Doesburg) 48
 ----, Louis de (Neef de Vaijnes, Van Brakel, broeder, de Oudste) 34, 40, 44, 50, 51, 57, 75
 ---- (neef, de jongste). Kadet-Onderofficier 34, 40, 44
 ----, Vanny de (nicht uit Doesburg) 48, 49, 156
 Velde, Van der. Cadet 79
 Velsberg (Velsbergen). Jonker 1^e klasse, adelborst 1^e klasse 11, 30, 33, 34, 38, 43
 Vergroes, heer 103
 Verhuell (Verheull, Verheul), Carel Hendrik.
 Admiraal 123
 ---- (Neef) 48, 49
 ---- (Nicht) 48, 49
 Versluis. Kapitein 44
 Verster. Adelborst 94

- Vlaamsche Açorische of Westoe eilanden 45
 Vlaamsche eilanden 124, 132
 Vlaamshoofd, het (Vlaamsch hoofd) 97, 104, 117, 121
 Vlaanderen 7
 Vlaardingen 48, 56, 57
 Vliegende Visch, de. Brik 95, 141, 155
 Vlieland 121
 Vlissingen 93-97, 100, 105-107, 109-111, 112, 121, 122, 124, 138-143
 Dok Zigt. Logement 94
 Kommissaris 107
 Scheurweg 94
 Voet, L. Luitenant 2^e klasse 39
 Voorst, heer 63
 Vor, Wilhelmine 89
 Vos van Steenwijk, Geertruid Agnes de 8
 Voss. Overste, kommandant 130
 ----, mevrouw 103, 130
 Vrede, de. Schip 68, 69
 Vriendschap, de. Hoeker 77
 Vriesen. (neef, Neef Friesen, Heer Friese, Friesen, Vriese). Zeeman 21, 36, 45, 84-88, 103, 104, 111
 ----[?] (Nicht) 86
 Vrucht, heer 81
 Wachendorff van Rijn. Luitenant 2^e klasse 126
 Walcheren 104
 Walls, N. Nederlands consul te Perpignan 147
 Walsoorden 110
 Walterop. Schrijver 41
 Washington's groep, de 22
 Wassenaar, de. Schip 10, 12
 Waterloo, de. Linieschip 114, 116, 117, 140
 Waijgie. Eiland 27
 Welsoorde 96
 Wenen (Weenen) 54, 56, 74
 Werd, De. Kapitein 12
 West-Indië (West Indiën, de West) 40, 86, 89, 106, 110, 112, 124, 125, 131, 133, 136, 138, 142
 Wicherlinck, heer D. 119
 ----, heer 110
 Wielingen, de (Wieling) 93
 Wight (Wigt). Eiland 13
 Willem *zie* Haersolte, Willem A. W. van.
 Willem *zie* Haersolte, Willem C.B.G. van.
 Willem I (Koning, Zijne Majesteit). Koning der Nederlanden 7, 65, 97, 98, 103, 104, 108, 125, 130, 139
 Willem Frederik Hendrik, prins (Hendrik, Prins, jonge Prins, Prins Adelborst, Zijne Hoogheid, 3^{den} zoon des Kroonprins). Adelborst 1^e Klasse 84, 97, 120, 131-134, 136-140, 145
 De gouverneur van prins Hendrik 133
 Willem de Eerste. Stoomboot 130
 Willemsoord 113, 114
 Willink (Willinck), (kind van nicht Willink) 31
 ---- (meneer). 10
 ---- (Neef). Officier 1^e klasse 10, 11, 19, 21, 31-33, 35, 36, 39, 46, 48, 65, 75, 87, 94, 103, 105, 106
 ---- (Nicht) 9, 10, 11, 31, 39, 46, 48
 Windhond, de. Schip 89
 Windsor Castle, de. Linieschip 69
 Winschoten 154
 Woensdrecht 105
 Wolterbeek. Schout bij Nacht, directeur-generaal van de Marine (Directeur Generaal, gouverneur-generaal) 87, 106, 116, 134, 140-142, 154, 157
 Woodwill 118
 Worp, de. Korvet 67
 Wouwsche Kill, de 108
 Wijck, Van der (Van der Wijk). Luitenant 2^e klasse 34, 80, 81, 89, 91, 94, 111, 119, 121, 125-128, 130
 ----, C. van der 74
 ----, E. van de. Cadet 105, 108, 110, 123, 124, 125, 129
 ----, freule Van der 124
 ----, Van der (de oude heer) 129
 ----, Van der (Van Wijck). 87, 160
 Wijhe 120
 IJsbrants. Kapitein 81
 Zalk 130, 132, 137
 Zand, het 132
 Zeeland 110
 Zeeland. Dorp 109
 Zeeland, de. Schip (voorheen de Doggersbank) 10, 12, 74, 129
 Zeemeeuw, de. Transportschip 49, 58, 60, 61, 63, 66, 67, 70-72, 74, 81, 88
 Zeeuw, de (Zeuw). Linieschip 100, 109, 110, 138, 140, 146, 155
 Zuid-Amerika (Z. Amerika) 7, 17, 63, 86
 Zuid-Beveland (Z. Beveland) 94
 Zuid-Holland 59
 Zuid Zee Eilanden 24
 Zurmühle, familie 133
 Zuthem (Zethem). Buitenplaats 66
 Zutphen 37
 Zwaluw, de. Schip 124, 125, 126, 133
 Zwolle (Zwol) 7, 12, 32, 33, 36, 45, 61, 76, 83, 89, 94, 95, 97, 98, 100, 103, 105, 106, 108, 113, 115-117, 119-121, 124, 126, 129, 133, 134, 137, 140-144, 154, 155, 160
 Diezerstraat 84
 Gasthuisbrug 61
 Melkmarkt 7
 Nieuwmarkt (Nieuwe markt) 10, 11
 Sassenpoort (Zassen poort) 66
 Zwollerkerspel 8

Eerder is in deze serie verschenen:

1	DIERBARE LAURA
Brieven van Rudolf Sandberg 1823 – 1830	14.-
2	HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF
Brieven van de patriot Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem 1782 – 1787	8.-
3	NAAR PARIJS
Een reisverslag van enige Zwolse heren naar de Franse hoofdstad in 1777	7.⁵⁰
4	LIEVE NAATJE
Brieven van Elsje Feith aan Naatje Siertsema, en andere familieleden	8.⁵⁰
5	EENE REYSE NA VLAANDEREN EN BRABAND
Een reisverslag van Lambertus Nilant uit 1768	8.⁵⁰
6	AEN ALLE VRINDEN MET RESPECT
Correspondentie van familie Nilant 1698 - 1762	9.-
7	VAN FOLIO TOT DUODECIMO
Negen particuliere Zwolse bibliotheken	10.-
8	VERLOREN HUISELIJK GELUK
Gedichten en overpeinzingen 1795 - 1817	7.⁵⁰
9	BANKROET
De ondergang van Johan Willem Simon baron van Haersolte 1810	17.⁵⁰
10	GELIEVE HET DAER HEEN TE DIRIGEREN...
De brieven van Willem V aan Arend Sloet tot Tweenijhuizen 1771 - 1785	9.-
11	ALLER TREFFENDST EN STOUT
De huwelijksreis van J.C. baron van Haersolte naar Duitsland, Zwitserland en Italië in 1837	6.-
12	BROEDER IN APOLLO
Brieven en alba amicorum van Zwolse dichters 1800 - 1840	12.-
13	EEN GROTE TOUR
Hendrick Jordens in Engeland, Frankrijk, Zwitserland en Duitsland 1684 - 1685	10.-
14	LEVENSBERICHT
De autobiografie van J.F. Serrurier 1771 - 1844	11.-

15 EEN HELE COURANT	De correspondentie van de familie Bangeman 1804 - 1881	11.-
16 REISEBOEK	Vijftien reisverslagen van de jonge graaf van Rechteren Limpurg 1804 - 1813	8.-
17 DE GEWIGTIGSTE GEBEURTENISSEN	Het studentendagboek van Adolph F.L. graaf van Rechteren Limpurg 1814-1817	12.-
18 OVER GROTE KEIEN NAAR PARIJS	De huwelijksreis van graaf van Rechteren Limpurg 1824	7.-
19 LIEVE PAPA!	Brieven van W.B Blijdenstein, bankier te Londen aan B.W. Blijdenstein, bankier te Amsterdam 1895-1907	14.-
20 AANGENAME RENCONTRES	Drie reisherinneringen aan de Rijn 1821, 1840 en 1865	8.-
21 PERROKIETEN EN PAPAGAYEN, PAPAIJERS EN PISANGS	Een reis om de wereld 1824 - 1826	7.-
22 SCHOUWSPLEN	Een reis naar de Middellandse Zee 1834	8.-
23 HET ANKER WORDT GELIGT	Brieven vanuit de hele wereld van J.C. baron van Haersolte 1824 - 1834	5.-
	Digitale uitgave	

O V E R I J S S E L S E H A N D S C H R I F T E N
